

Handhavings UitvoeringsMethode Bodembeheer (HUM Bodembeheer)

*Handreiking voor Toezicht en handhaving in het kader van de Omgevingswet,
het Besluit activiteiten leefomgeving en
het Besluit bodemkwaliteit
op graven en saneren,
en productie, transport, opslag en op de landbodem
toepassen van grond, baggerspecie en bouwstoffen,
en op het stelsel voor kwaliteitsborging bodembeheer voor
deze activiteiten*

Colofon

Status (na vaststelling)

Het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Bodembeheer heeft op 14 december 2023 ingestemd met de inhoud van deze Handhavings UitvoeringsMethode voor bodembeheer (HUM Bodembeheer).

De HUM Bodembeheer treedt in werking per 1 januari 2024 (datum inwerkingtreding Omgevingswet).

De HUM Bodembeheer vervangt voor de bodembeheer-activiteiten die vallen onder het nieuwe stelsel voor het omgevingsrecht, dat geldt vanaf de inwerkingtreding van de Omgevingswet, de volgende documenten:

- De HUM Handhaving Uitvoeringsmethode Besluit bodemkwaliteit (HUM Bbk) die in 2010 is uitgegeven door SenterNovem/Bodem+;
- De HUM Wet bodembescherming (versie 7.5) die in 2010 door SIKB is gepubliceerd.

Eigendomsrecht

Deze HandhavingsUitvoeringsMethode is opgesteld in opdracht van en uitgegeven door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, Postbus 420, 2800 AK Gouda. Het document wordt inhoudelijk beheerd door het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Bodembeheer, ondergebracht bij SIKB te Gouda. De actuele versie van de HandhavingsUitvoeringsMethode staat op de website van SIKB. Het is niet toegestaan om wijzigingen aan te brengen in de originele en door het CCvD Bodembeheer goedgekeurde en vastgestelde teksten opdat er rechten aan ontleend kunnen worden.

Vrijwaring

SIKB is behoudens in geval van opzet of grove schuld niet aansprakelijk voor schade die bij de gebruiker of derden ontstaat door het toepassen van dit document.

© Copyright 2023 SIKB

Overname van tekstdelen is toegestaan met bronvermelding. Alle rechten berusten bij SIKB.

Bestelwijze

Dit document is in digitale vorm kosteloos te verkrijgen bij SIKB. Een ingebonden versie kunt u bestellen tegen kosten, op te vragen bij SIKB.

Updateservice

Door het CCvD en Accreditatiecollege Bodembeheer vastgestelde mutaties in dit document zijn te verkrijgen bij SIKB. Via www.sikb.nl kunt u zich aanmelden voor automatische toezending van mutaties.

Helpdesk/gebruiksaanwijzing

Voor vragen over inhoud en toepassing kunt u terecht bij SIKB: info@SIKB.nl.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1	Doel en onderwerp	5
1.2	Reikwijdte	6
1.3	Status	6
1.4	Leeswijzer	7
2.	Achtergronden en uitgangspunten	8
2.1	Doel van handhaving	8
2.2	Normadressaat	8
2.3	Toezicht op activiteiten door gemeenten	8
2.4	Gedoogbeleid	8
3.	Kwalibo	10
3.1	Situatiebeschrijving	10
3.2	Hoe werkt Kwalibo?	10
3.3	Wet- en regelgeving	14
3.4	Aandachtspunten	14
3.5	Betrokken partijen	25
3.6	Wat kan er misgaan?	25
4.	Graven	28
4.1	Situatiebeschrijving	28
4.2	Wet- en regelgeving/aandachtspunten	29
4.3	Betrokken partijen	35
4.4	Wat kan er misgaan?	35
5.	Saneren	45
5.1	Situatiebeschrijving	45
5.2	Wet- en regelgeving/aandachtspunten	45
5.3	Betrokken partijen	48
5.4	Wat kan er misgaan?	49
5.5	Ongewone voorvallen	56
6.	Productie bouwstoffen, grond en baggerspecie	60
6.1	Situatiebeschrijving	60
6.2	Wet- en regelgeving	60
6.3	Aandachtspunten	64
6.4	Betrokken partijen	67
6.5	Wat kan er misgaan?	67
7.	Opslag van grond en baggerspecie	69
7.1	Situatiebeschrijving	69
7.2	Wet- en regelgeving	70
7.3	Aandachtspunten	71
7.4	Betrokken partijen	74
7.5	Wat kan er misgaan?	75
8.	Transport van grond, baggerspecie en bouwstoffen	81
8.1	Situatiebeschrijving	81
8.2	Wet- en regelgeving	81
8.3	Aandachtspunten	82
8.4	Betrokken partijen en afstemming	86
8.5	Wat kan er misgaan?	87
9.	Toepassen van bouwstoffen	91
9.1	Situatiebeschrijving	91

9.2	Wet- en regelgeving	92
9.3	Aandachtspunten	94
9.4	Betrokken partijen	106
9.5	Wat kan er misgaan?	106
10.	Toepassen grond en baggerspecie	112
10.1	Situatiebeschrijving	112
10.2	Wet- en regelgeving	113
10.3	Betrokken partijen	120
10.4	Aandachtspunten	121
10.5	Wat kan er misgaan?	128
Bijlage 1	Begrippen en afkortingen	138

1. Inleiding

1.1 Doel en onderwerp

Deze handreiking (verder: de HUM Bodembeheer) beschrijft een Handhavings UitvoeringsMethode voor toezicht en handhaving bij milieubelastende activiteiten (MBA) in relatie tot bodembeheer en de kwaliteitsborging in het bodembeheer (Kwalibo).

Onder bodembeheer verstaat deze handreiking het voorkomen van achteruitgang van de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem bij de volgende activiteiten: graven in de bodem, saneren van de bodem en opslag of toepassen van grond, bagger of bouwstoffen in of op de landbodem. De regels voor deze activiteiten staan in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en in de bruidsschat voor het omgevingsplan. Gemeenten zijn hiervoor het bevoegd gezag. De regels voor Kwalibo staan in het Besluit bodemkwaliteit. Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) is hiervoor bevoegd gezag.

Het doel van de HUM Bodembeheer is het bieden van ondersteuning voor adequaat toezicht door de bevoegde gezagen op deze regels.

Deze HUM Bodembeheer beschrijft hiertoe de standaardwerkwijze voor de handhaving van de bodemregels van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en de bruidsschat voor het omgevingsplan. De beschrijving van de standaardwerkwijze laat ruimte voor eigen invulling (binnen de beschikbare beleidsruimte).

De regels in de bruidsschat van het omgevingsplan zijn in het tijdelijk deel van het omgevingsplan geplaatst. Het tijdelijk deel van het omgevingsplan vervalt van rechtswege op 1 januari 2032. Gemeenten kunnen vanaf de datum van inwerkingtreding van de Omgevingswet de bruidsschatregels laten vervallen of overnemen in het omgevingsplan. Bij het uitvoeren van toezicht op een activiteit binnen de reikwijdte van deze HUM moet de toezichthouder zich op de hoogte stellen van:

- 1) of de bruidsschatregels, zoals weergegeven in deze HUM Bodembeheer, nog van toepassing zijn voor de gemeente waarbinnen de activiteit plaatsvindt, en
- 2) of in het nieuwe deel van het omgevingsplan maatwerkregels zijn opgenomen. Gemeentelijke maatwerkregels zijn vanwege de mogelijke diversiteit niet uitgewerkt in deze HUM,

Deze HUM Bodembeheer biedt ondersteuning bij:

1. signalering van overtredingen;
2. beëindigen, ongedaan maken of terugdraaien van een overtreding;
3. samenwerking tussen de verschillende bevoegde overheden;
4. het bieden van een naslagwerk voor zowel bestuursrechtelijke als strafrechtelijke handhaving op basis van de regels voor bodembeheer (zoals omschreven in deze paragraaf) in het Besluit activiteiten leefomgeving en de bruidsschat voor het omgevingsplan.

Deze HUM Bodembeheer is bedoeld voor iedereen die vanuit de bestuursrechtelijke of strafrechtelijke handhaving betrokken is bij het toezicht op de naleving van de regels en op de handhaving van de regels over milieubelastende activiteiten op het gebied van bodembeheer en het kwalibo-stelsel (stelsel van kwaliteitsborging op basis van een erkenningsverplichting voor uitvoerende bedrijven of medewerkers).

De gemeenten zijn het bevoegd gezag voor de milieubelastende activiteiten op het gebied van bodembeheer. Omdat het toezicht en de handhaving voor veel bodemtaken tot het basistakenpakket van de omgevingsdiensten behoort, zijn medewerkers van de omgevingsdiensten de voornaamste doelgroep van de HUM Bodembeheer.

1.2 Reikwijdte

De HUM Bodembeheer heeft betrekking op het stelsel voor het omgevingsrecht, zoals dat vanaf de inwerkingtreding van de Omgevingswet geldt.

In deze HUM komen de volgende activiteiten aan bod:

- graven in de bodem, waaronder ook tijdelijke uitname valt;
- saneren van de bodem;
- productie van bouwstoffen;
- transport van bouwstoffen, grond en baggerspecie;
- opslag van bouwstoffen, grond en baggerspecie op de landbodem;
- toepassen van bouwstoffen op de landbodem;
- toepassen van grond en baggerspecie op de landbodem.

Deze activiteiten vallen onder de kwaliteitsborging in het bodembeheer (Kwalibo)¹. De reikwijdte van Kwalibo is echter breder. Kwalibo geldt bijvoorbeeld ook bodembeschermende voorzieningen en bodemenergiesystemen. In deze HUM komt Kwalibo alleen aan bod voor de bovengenoemde activiteiten.

De HUM Bodembeheer is niet van toepassing op de volgende onderwerpen:

- Graven, saneren, opslag of toepassen in oppervlaktewaterlichamen. Voor deze activiteiten is niet de gemeente maar de waterbeheerder het bevoegd gezag.
- Situaties die onder het overgangsrecht van de Invoeringswet Omgevingswet of de Aanvullingswet bodem Omgevingswet vallen. Zie voor een toelichting hierop <https://iplo.nl/thema/bodem/regelgeving/overgangsrecht/lopende-saneringen/>. Provincies, gemeenten en omgevingsdiensten kunnen voor die situaties de oude HUM Wet bodembescherming en de oude HUM Besluit bodemkwaliteit toepassen.
- Werken met IBC-bouwstoffen. Onder de Omgevingswet is het niet toegestaan om IBC-bouwstoffen toe te passen. Voor IBC-bouwstoffen die vóór inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn toegepast, is overgangsrecht van toepassing en geldt de oude regelgeving. Dat kan het Bouwstoffenbesluit bodem- en oppervlaktewaterenbescherming zijn (1 januari 1998 tot 1 juli 2008) of het Besluit bodemkwaliteit (van 1 juli 2008 t/m 31 december 2021).
- Overige situaties die onder het overgangsrecht van het Besluit bodemkwaliteit vallen. Zie voor toelichting hierop en het overgangsrecht voor IBC-locaties [Overgangsrecht Besluit bodemkwaliteit | Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#).

1.3 Status

De HUM Bodembeheer is een handreiking voor bevoegd gezagen. Deze HUM Bodembeheer is geen regelgeving en bindt bevoegd gezagen en initiatiefnemers en uitvoerende bedrijven dus niet in juridische zin. De grond voor eventuele handhavingsmaatregelen door bevoegde gezagen zijn afwijkingen van de regelgeving die in deze HUM Bodembeheer wordt beschreven; de HUM Bodembeheer zelf kan niet als grond voor handhaving worden gebruikt.

Het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Bodembeheer heeft op 14 december 2023 ingestemd met deze versie van dit document, dat vervolgens door het bestuur van SIKB is vastgesteld. Deze versie van dit document treedt in werking gelijktijdig met het inwerkingtreden van de Omgevingswet. Dit is de eerste versie van de HUM Bodembeheer.

¹ Hierop zijn twee uitzonderingen. Voor de volgende activiteiten geldt geen erkenningsplicht:

- Graven in de bodem met grondverzet met een volume minder dan of gelijk aan 25 m³.
- Graven in de bodem met een kwaliteit onder of gelijk aan interventiewaarde met grondverzet met een volume meer dan 25 m³.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op achtergronden en uitgangspunten van de HUM Bodembeheer.

Hoofdstuk 3 behandelt de regels voor de kwaliteitsborging (Kwalibo) voor de milieubelastende activiteiten zoals benoemd in § 2.1. Het toezicht op de naleving van deze regels en de handhaving ervan ligt ten eerste bij de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), maar gemeenten/omgevingsdiensten hebben een belangrijke rol als “ogen in het veld” en kunnen bij een vermoeden van een overtreding van de Kwalibo-regels een bodemsignaal aan de ILT geven.

De hoofdstukken 4 tot en met 10 gaan achtereenvolgens in op de verschillende activiteiten met betrekking tot bodem, bouwstoffen, grond en baggerspecie.

De hoofdstukken 4 tot en met 10 zijn onderverdeeld in de volgende paragrafen:

- Situatiebeschrijving
- Wet- en regelgeving
- Aandachtspunten
- Betrokken partijen
- Wat kan er misgaan? Dit zijn voorbeelden, andere afwijkingen zijn mogelijk.

Ieder hoofdstuk is in principe zelfstandig leesbaar. Het aantal verwijzingen is hierdoor beperkt. Dit leidt soms wel tot dubbelingen in de tekst van de verschillende hoofdstukken, hetgeen opvalt als de HUM in zijn geheel wordt doorgenomen.

2. Achtergronden en uitgangspunten

2.1 Doel van handhaving

Handhaving omvat de activiteiten van de overheid om te zorgen voor naleving van wetten en regels. Net als onder het oude recht heeft de overheid onder de Omgevingswet zowel de beschikking over bestuursrechtelijke handhavingsinstrumenten (zoals de last onder dwangsom en last onder bestuursdwang) als strafrechtelijke handhavingsinstrumenten (sancties met toepassing van de Wet op de economische delicten). Zowel de regels van het Bal als de regels van het omgevingsplan zijn strafrechtelijk handhaafbaar met de Wet op de economische delicten.

Om uit het oogpunt van rechtsgelijkheid uitvoering te geven aan de beginselplicht tot handhaven, is de Landelijke Handhavingsstrategie opgesteld. Deze borgt dat passend wordt opgetreden bij iedere bevinding, in vergelijkbare situaties vergelijkbare keuzes worden gemaakt en interventies op vergelijkbare wijze worden gekozen en toegepast, landsbreed door het bevoegd gezag / de omgevingsdiensten, landelijke inspecties, politie en het Openbaar Ministerie.

2.2 Normadressaat

In de nota van toelichting bij artikel 2.10 (normadressaat) van het Bal staat dat de eigenaar of initiatiefnemer als eerste verantwoordelijk is voor de naleving van de algemene regels. Diegene moet er ook voor zorgen dat de aannemers of bedrijven die voor haar of hem werkzaamheden verrichten, zich aan de regels over de activiteit houden. De initiatiefnemer kan dus ook worden aangesproken op de overtredingen die worden begaan door die aannemers of bedrijven. Andersom kan, op basis van de standaard jurisprudentie van de Raad van State, iedereen worden aangesproken die het in zijn macht heeft om een einde te maken aan de overtreding. Op grond daarvan kan een aannemer of bedrijf die in opdracht van de initiatiefnemer werkt ook rechtstreeks worden aangesproken op de overtredingen die diegene pleegt.

Via het Omgevingsloket kan de initiatiefnemer [een persoon of organisatie machtigen](#) om meldingen en informatie in te dienen namens de initiatiefnemer. Machtigen heeft geen gevolgen voor het normadressaat.

2.3 Toezicht op activiteiten door gemeenten

Uitgangspunt van deze HUM Bodembeheer is dat het niet uitmaakt of er op de eigen organisatie of op een externe organisatie wordt toegezien. Bij toezicht op de eigen organisatie is het van belang dat er voldoende onafhankelijkheid bestaat tussen het toezicht en de uitvoering. Ook moet maximale transparantie worden gegeven over de resultaten van het toezicht. Iedere handhavingsorganisatie moet beleid hebben geformuleerd over toezicht op de eigen organisatie. Aanbevolen wordt om normdocument SIKB 8002 toe te passen. Dit normdocument eist voor gemeenten tenminste een scheiding op dossierniveau tussen de gemeente als opdrachtgever (privaatrechtelijke rol) en als vergunningverlener, toezichthouder of handhaver (publiekrechtelijke rol). Tussen vergunningverlener en toezichthouder/handhaver moet tenminste een functiescheiding zijn op persoonsniveau. Het is verstandig om een vastgestelde procedure te hebben voor handhaving door de omgevingsdienst op werkzaamheden door de gemeente.

2.4 Gedoogbeleid

Bestuursorganen zijn op grond van hoofdstuk 18 van de Omgevingswet en hoofdstuk 1 van het Omgevingsbesluit verplicht om een gedoogbeleid vast te stellen.

Volgens jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft een bestuursorgaan een beginselplicht tot handhaven. Deze plicht hoeft niet te worden nageleefd als er sprake is van bijzondere omstandigheden. Dit is het geval als er een concreet zicht op legalisatie bestaat of als handhavend optreden zodanig onevenwichtig is in verhouding tot de daarmee te dienen belangen dat van optreden in het concrete geval moet worden afgezien.

In hun brieven van 28 mei 1990 en 10 oktober 1991 hebben de ministers van VROM en V&W het gedoogbeleid voor de milieuhandhaving aan striktere voorwaarden verbonden. In 1996 verscheen er een nota van de Minister van Justitie waarin grenzen aan het gedogen in het algemeen zijn gesteld. De minister heeft de volgende voorwaarden aan het gedogen gesteld:

- handhaving zou leiden tot aperte onbillijkheden in overmachts- en overgangssituaties (uitzicht op legalisatie);
- het beleid is evident beter gediend met gedogen en dit zwaardere belang rechtvaardigt het gedogen;
- het gedogen moet in omvang en tijd beperkt zijn.

In het Europese recht bestaat weinig ruimte voor gedogen. Gedogen kan alleen expliciet en na zorgvuldige belangenafweging plaatsvinden; er is een expliciet, dus schriftelijk gedoogbesluit voor nodig en verder moet dat besluit na een zorgvuldige en gemotiveerde belangenafweging worden genomen. Een voorbehoud kan gelden wanneer derden bezwaar aantekenen. Er dient controle plaats te vinden op de gedoogde activiteiten. Voor passief/stilzwijgend gedogen is binnen Europese kaders in ieder geval geen plaats.

Een (gedoog-)besluit houdt de beslissing in om onder voorwaarden in bijzondere gevallen af te zien van effectuering van een handhavingsbesluit en wordt beschouwd als een besluit in de zin van de Awb, waartegen belanghebbenden bezwaar kunnen maken en beroep kunnen instellen. Een weigering om te gedogen is geen besluit in de zin van de Awb. Men zal dan eerst een overtreding moeten begaan om in het kader van het beroep tegen het handhavingsbesluit de zaak aan de rechter te kunnen voorleggen.

3. Kwalibo

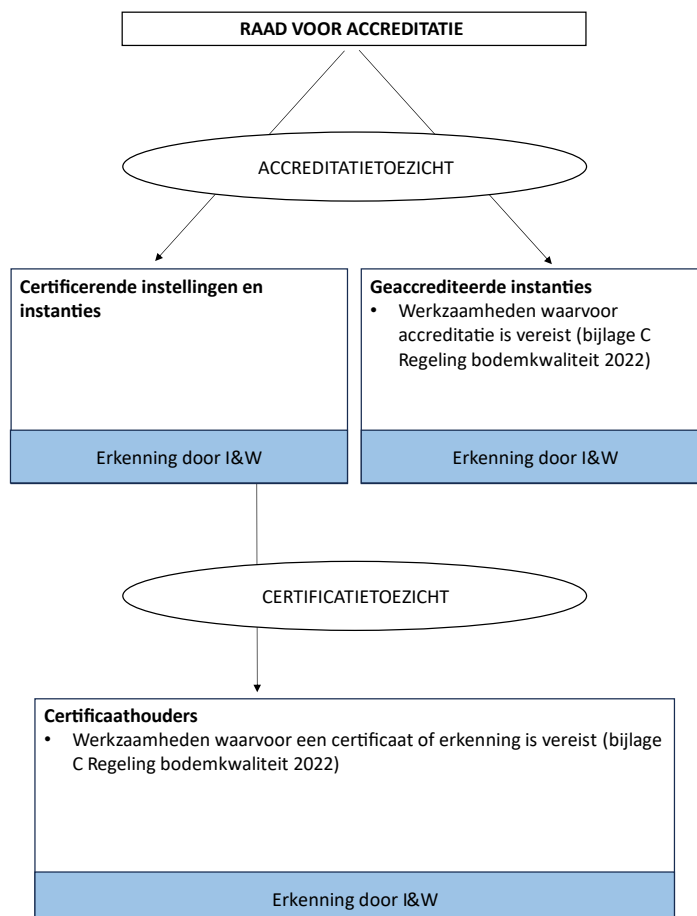
3.1 Situatiebeschrijving

Kwalibo (kwaliteitsborging in het bodembeheer) geeft regels voor de uitvoering van werkzaamheden in de bodem- en bouwstoffensector en stelt eisen aan de uitvoerders. Het doel hiervan is de kwaliteit van de uitvoering te verhogen en de integriteit van de uitvoerders vast te stellen. De kwaliteitseisen zijn per werkzaamheid vastgelegd in beoordelingsrichtlijnen, protocollen en andere documenten. Met een certificaat moeten de erkende bedrijven of instelling aantonen dat hun organisatie aan die kwaliteitseisen voldoet. Daarnaast moet een bedrijf of instelling door de rijksoverheid erkend zijn om een bepaalde werkzaamheid te mogen uitvoeren. Voor een aantal specifieke werkzaamheden geldt in aanvulling hierop een verplichting tot persoonsregistratie.

3.2 Hoe werkt Kwalibo?

Bij ministeriële regeling (in art. 2.1 en bijlage C Regeling bodemkwaliteit 2022) zijn de werkzaamheden aangewezen die worden uitgevoerd met betrekking tot (water-)bodem, grond, baggerspecie of bouwstoffen. Daarnaast zijn werkzaamheden aangewezen die worden uitgevoerd door de zogenoemde conformiteitsverklarende instellingen (inspectie-instellingen en certificeringsinstellingen) die door de Minister moeten worden aangewezen of erkend. Deze erkenning kan alleen worden verkregen als de betreffende persoon of instelling is gecertificeerd of geaccrediteerd. Dit betekent dus dat er sprake moet zijn van kwaliteitsborging. Dit systeem is in figuur 3.1 weergegeven.

Figuur 3.1: Certificering en toezicht

De voornaamste doelgroepen van Kwalibo zijn laboratoria, advies-/ingenieursbureaus, aannemers, grondbanken, grondreinigers, inspectie-instellingen en certificeringsinstellingen.

Tabel 1 somt de werkzaamheden op waarvoor de verplichting tot erkenning geldt die van belang zijn voor de milieubelastende activiteiten die uitgewerkt zijn in deze HUM bodembeheer. Daarbij is de volgorde van de Regeling bodemkwaliteit 2022 aangehouden. De meest actuele stand van zaken staat op de site van het [Informatiepunt Leefomgeving](#). Op de site [Erkenningen zoeken](#) staat of een instelling erkend is en of een persoon eventueel geregistreerd is voor een bepaalde werkzaamheid of de benodigde normdocumenten.

Tabel 1 Werkzaamheden onder Kwalibo

Werkzaamheden	Verplichtingen			Bevoegd gezag
	Erkenning	Persoonsregistratie	Functioniescheiding	
Verlenen van een productcertificaat voor het produceren van producten op grond van een nationale BRL.	x		Extern (artikel 17 lid 2 Bbk)	De ILT is het bevoegd gezag voor het toezicht en de handhaving op een overtreding door certificerende instellingen. De gemeente meldt een mogelijke overtreding door een certificerende instelling bij de ILT.
Analyse van bouwstoffen, grond of baggerspecie ter voldoening aan een verplichting die geldt bij of krachtens het Bbk.	x		Intern (artikel 17 lid 1 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. De gemeente meldt een mogelijke overtreding bij de ILT.
Analyse voor milieuhygiënisch bodemonderzoek, bij een verkennend onderzoek, een nader onderzoek of een vergelijkbaar onderzoek van de bodem, dan wel bij een onderzoek in het kader van een ingreep in de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam.**	x		Intern (artikel 17 lid 1 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. De gemeente meldt een mogelijke overtreding bij de ILT.
Bewerking*, zijnde de procesmatige ex-situ reiniging en bewerking van grond die is ingedeeld in de kwaliteitsklasse 'matig verontreinigd' of 'sterk verontreinigd' of baggerspecie die is ingedeeld in de kwaliteitsklasse 'sterk verontreinigd'.	x			De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. De gemeente meldt de mogelijke overtreding bij de ILT.
Certificeren van personen voor werkzaamheden die in de uitoefening van een bedrijf worden uitgevoerd.	x		Extern (artikel 17 lid 2 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. De gemeente meldt de mogelijke overtreding bij de ILT.
Milieukundige begeleiding die bestaat uit processturing bij het uitvoeren van de milieubelastende activiteit graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit zoals bedoeld in artikel 4.1233 van het Bal.****	x	x	Intern*** (artikel 17 lid 1 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. Voor de activiteiten die opgenomen zijn in het Bal is de gemeente ook bevoegd om te handhaven. Wanneer de activiteit niet in het Bal is opgenomen, meldt de gemeente de mogelijke overtreding bij de ILT.
Milieukundige begeleiding die bestaat uit processturing en verificatie bij uitvoering van een sanering van de bodem, uitgezonderd de bodem of oever van een	x	x	Intern*** (artikel 17 lid 1 Bbk)	De provincies en 30 grote gemeenten zijn bevoegd gezag voor het

Werkzaamheden	Verplichtingen			Bevoegd gezag
	Erkenning	Persoonsregistratie	Functiescheiding	
oppervlaktewaterlichaam, of een grondwatersanering onder het overgangsrecht van de Wet bodembescherming.				overgangsrecht voor de Wbb. De gemeente/provincie meldt de mogelijke overtreding bij de ILT.
Milieukundige begeleiding die bestaat uit processturing en verificatie bij het uitvoeren van een grondwatersanering geregeld bij of krachtens een omgevingsplan als bedoeld in artikel 2.4 van de Omgevingswet, Omgevingsverordening als bedoeld in artikel 2.6 van de Omgevingswet of een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1 van de Omgevingswet.	x	x	Intern*** (artikel 17 lid 1 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden wanneer de activiteit is geregeld in het omgevingsplan. De provincie is bevoegd om toezicht te houden wanneer de activiteit is geregeld in de omgevingsverordening. De gemeente/provincie meldt de (mogelijke) overtreding bij de ILT.
Milieukundige begeleiding die bestaat uit processturing en verificatie bij het uitvoeren van herstel van de bodemkwaliteit zoals bedoeld in (1) artikel 5.6 van het Besluit activiteiten leefomgeving, (2) op basis van de zorgplichten of (3) naar aanleiding van een ongewoon voorval. Voor het uitvoeren van deze werkzaamheid is geen erkenning bodemkwaliteit vereist als sprake is van een ongewoon voorval op of in de bodem of in een oppervlaktewaterlichaam als bedoeld in afdeling 19.1 Omgevingswet en onverwijld handelen noodzakelijk is.	x	x	Intern*** (artikel 17 lid 1 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. Voor de activiteiten die opgenomen zijn in het Bal is de gemeente ook bevoegd om te handhaven. De gemeente meldt de (mogelijke) overtreding bij de ILT.
Milieukundige begeleiding die bestaat uit processturing bij het uitvoeren van een ingreep zijnde een baggerwerk of onderhoudswerk met een omvang van tenminste 1.000 m ³ , in de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam die is ingedeeld in de bodemkwaliteitsklasse 'sterk verontreinigd'.	x	x	Intern*** (artikel 17 lid 1 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. De gemeente meldt de mogelijke overtreding bij de ILT.
Milieukundige begeleiding die bestaat uit processturing en verificatie bij de uitvoering van een spoedeisende waterbodemsanering die op grond van overgangsrecht wordt uitgevoerd onder de Wet bodembescherming zoals die luidde voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Waterwet.	x	x	Intern*** (artikel 17 lid 1 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. De gemeente meldt de mogelijke overtreding bij de ILT.
Monsterneming bij partijkeuringen ter voldoening aan een verplichting die geldt bij of krachtens het Bbk.	x	x	Intern (artikel 17 lid 1 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. De gemeente meldt de mogelijke overtreding bij de ILT.
Produceren van een bepaald producttype van een bouwstof, grond of baggerspecie, waarvoor door een certificerende instelling aan de producent	x			De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. De gemeente meldt de mogelijke overtreding bij de ILT.

Werkzaamheden	Verplichtingen			Bevoegd gezag
	Erkenning	Persoonsregistratie	Functiescheiding	
een productcertificaat als bedoeld in categorie 2, is verleend.				
Het uitvoeren van de milieubelastende activiteit graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit zoals bedoeld in paragraaf 4.120 van het Bal.	x		Intern (artikel 17 lid 1 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. Voor de activiteiten die opgenomen zijn in het Bal is de gemeente ook bevoegd om te handhaven. De gemeente meldt de (mogelijke) overtreding bij de ILT.
Het uitvoeren van de milieubelastende activiteit saneren van de bodem als bedoeld in paragraaf 4.121 van het Bal.	x		Intern (artikel 17 lid 1 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. Voor de activiteiten die opgenomen zijn in het Bal is de gemeente ook bevoegd om te handhaven. De gemeente meldt de overtreding bij de ILT.
Het uitvoeren van een grondwatersanering geregeld bij of krachtens een omgevingsplan als bedoeld in artikel 2.4 van de Omgevingswet, Omgevingsverordening als bedoeld in artikel 2.6 van de Omgevingswet of een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1 van de Omgevingswet.	x		Intern (artikel 17 lid 1 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. De gemeente meldt de mogelijke overtreding bij de ILT.
Het uitvoeren van herstel van de bodemkwaliteit zoals bedoeld in (1) artikel 5.6 van het Besluit activiteiten leefomgeving, (2) op basis van de zorgplichten of (3) naar aanleiding van een ongewoon voorval. Voor het uitvoeren van deze werkzaamheid is geen erkenning bodemkwaliteit vereist als sprake is van ongewoon voorval op of in de bodem of in een oppervlaktewaterlichaam als bedoeld in afdeling 19.1 Omgevingswet en onverwijld handelen noodzakelijk is.	x		Intern (artikel 17 lid 1 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. Voor de activiteiten die opgenomen zijn in het Bal is de gemeente ook bevoegd om te handhaven. De gemeente meldt de (mogelijke) overtreding bij de ILT.
Het uitvoeren van een ingreep zijnde een bagger-werk of onderhoudswerk met een omvang van tenminste 1.000 m ³ , in de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam die is ingedeeld in de bodemkwaliteitsklasse 'sterk verontreinigd'.	x		Intern (artikel 17 lid 1 Bbk)	De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. De gemeente meldt de mogelijke overtreding bij de ILT.
Veldwerk** Deze werkzaamheid is niet aangewezen voor zover zij uitsluitend in de privésfeer wordt verricht (zoals bij de aankoop/verkoop van een huis), niet wordt verricht om direct of indirect aan een wettelijke verplichting te voldoen en bij het verrichten van de werkzaamheid ook geen andere publieke belangen in het geding zijn.	x	x		De gemeente is bevoegd om toezicht te houden. De gemeente meldt de mogelijke overtreding bij de ILT.

Werzaamheden	Verplichtingen			Bevoegd gezag
	Erkenning	Persoonsregistratie	Functiescheiding	
Samenvoegen van verschillende partijen grond of baggerspecie in de zin van artikel 4.1255 van het Bal.	x			De gemeente is het bevoegd gezag voor het toezicht en de handhaving op een overtreding. De gemeente meldt de mogelijke overtreding bij de ILT.

- * Onder bewerking wordt hier verstaan: procesmatige ex-situ reiniging van verontreinigde grond of baggerspecie door middel van thermische, extractieve of biologische methoden, of zandscheiding, rijping of landfarming van baggerspecie.
- ** Onder veldwerk wordt hier verstaan: het plaatsen van boringen en peilbuizen voor het nemen van grond- en grondwatermonsters, het nemen van grondwatermonsters of maaiveldinspectie en monsterneming van asbest in de bodem of het uitvoeren van vergelijkbare onderzoeken in de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam.
- *** Functiescheiding bij milieukundige begeleiding is alleen nodig voor het onderdeel milieukundige verificatie (het vaststellen van het eindresultaat van de sanering). Voor het onderdeel processturing tijdens de sanering is geen functiescheiding vereist.
- **** Kwalibo geldt alleen voor graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit zoals bedoeld in artikel 4.1233 van het Bal, waarbij het bodemvolume waarin wordt gegraven meer is dan 25 m^{3,2}

3.3 Wet- en regelgeving

Kwalibo is een uitwerking van hoofdstuk 11a van de Wet milieubeheer en kent als doelstelling het bevorderen van de kwaliteit van werkzaamheden in het bodembeheer en de integriteit van degenen die deze werkzaamheden uitvoeren. De kwaliteitsborging in het bodembeheer is geregeld in hoofdstuk 2 van het Bbk en in hoofdstuk 2 van de Regeling bodemkwaliteit 2022. In bijlage C van de Regeling bodemkwaliteit 2022 zijn de werkzaamheden genoemd die onder de erkenningsregeling vallen. Deze werkzaamheden komen regelmatig (gedeeltelijk) overeen met de milieubelastende activiteiten uit het Bal, zoals ook is aangegeven in tabel 1.

De Inspectie Leefomgeving en Transport is verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving op Kwalibo (art. 18.2a lid 3 Wm). De andere bevoegde gezagen hebben een rol als ketenpartner voor het toezicht op Kwalibo (zie par. 3.4). Uit de praktijk blijkt dat vaak alleen in het veld waarneembaar is of er gewerkt wordt in overeenstemming met de vastgestelde normdocumenten. Het lokaal bevoegde gezag, zoals de gemeente (in de praktijk de omgevingsdienst), heeft de meeste kans om tijdens haar reguliere toezicht eventuele overtredingen te constateren. Het houden van toezicht en het handhaven bij overtredingen van de bodemregels uit hoofdstuk 2 t/m 5 van het Bal is een basistaak die door de omgevingsdienst wordt uitgevoerd. Daarbij moet worden opgemerkt dat de omgevingsdienst niet als doel heeft om alle meldingen te beoordelen. De omgevingsdienst gebruikt meldingen ook als informatieverschaffing en zal op basis daarvan in sommige gevallen overgaan tot handhaven. Het is van belang dat deze constateringen van overtredingen worden gemeld aan de overtreder, aan het toezichtloket via een bodemsignaal ([Bodemtoezicht | Inspectie Leefomgeving en Transport \(ILT\) \(ilent.nl\)](#)) en, indien ILT vaststelt dat sprake is van een overtreding, aan de certificerende instelling van het erkende bedrijf. Zo worden deze instanties in de gelegenheid gesteld om hun taken adequaat uit te voeren.

3.4 Aandachtspunten

Gaat het om een activiteit die een erkende werkzaamheid is?

Niet alle werkzaamheden met betrekking tot de bodem zijn erkende werkzaamheden. Daarom moet worden nagegaan of de werkzaamheid vermeld is in Bijlage C van de Regeling bodemkwaliteit 2022. Zo ja, dan is er sprake van een erkende werkzaamheid.

² Artikel 3.48f Bal.

De juiste organisatie?

De erkenning vermeldt de werkzaamheden en de vestigingsplaats(en) waarvoor de erkenning is afgegeven. Een erkenning kan worden verleend aan organisaties of aan rechtspersonen.. Een organisatie kan meerdere vestigingen hebben. De praktijk heeft geleerd dat werkzaamheden soms worden uitgevoerd vanuit vestigingen waarvoor geen erkenning is afgegeven. Bij controle op erkenning moet er dan ook op worden gelet dat hier sprake is van de juiste vestiging. Bij werkzaamheden met een erkenningsplicht waarbij gebruik wordt gemaakt van een mobiele installatie of die zich op tijdelijke projectlocaties voordoen, is het gebruikelijk dat de erkenning wordt afgegeven op de locatie van het (hoofd)kantoor van de betreffende organisatie. De certificaathouders zijn in de meeste gevallen op grond van de toepasselijke BRL (bijv. BRL SIKB 7500) verplicht om tijdelijke projectlocaties te melden aan de certificerende instelling.

Als de erkenning betrekking heeft op werkzaamheden die zijn aangewezen in art. 2.4 en Bijlage C van de Regeling bodemkwaliteit 2022 vermeldt de erkenning ook de natuurlijke personen die werkzaam zijn voor de erkende persoon of organisatie.

Erkend op het juiste moment?

Controle op Kwalibo vindt vaak plaats nadat werkzaamheden zijn verricht, bijvoorbeeld als het bevoegd gezag een evaluatieverslag van een bodemsanering ontvangt of als een installatiecertificaat van een ondergrondse tank wordt aangeleverd. Het is van belang om op een dergelijk moment te controleren of degene die de werkzaamheden heeft uitgevoerd op het moment van uitvoeren erkend was. Daarvoor kan op de site van Rijkswaterstaat via [Erkenningen zoeken](#) o.a. op historie worden gezocht. Gegevens over erkende organisaties van meer dan 5 jaar geleden, zijn opvraagbaar via de helpdesk van het [Informatiepunt Leefomgeving](#). Hiermee kan worden gecontroleerd of de intermediair op het moment dat de werkzaamheden werden verricht erkend was en, indien vereist, of de persoon geregistreerd was.

Uitzonderingen

Het verbod om een werkzaamheid uit te voeren zonder een verleende erkenning bodemkwaliteit uit artikel 15, eerste en tweede lid, van het Bbk is niet van toepassing wanneer de werkzaamheid bij (hoge) uitzondering wordt uitgevoerd voor het verkrijgen van een certificaat of accreditatie.³ Een werk kan bijvoorbeeld worden uitgevoerd in verband met een toelatingsaudit, dit zou aangetoond kunnen worden door een contract met de CI of een auditverslag. Daarnaast is voor een aantal werkzaamheden een uitzondering opgenomen in de Regeling bodemkwaliteit 2022 voor de erkenningsplicht.⁴

Dit is het geval wanneer er sprake is van een ongewoon voorval als bedoeld in afdeling 19.1 Omgevingswet *en* onverwijld handelen nodig is. Er is sprake van onverwijld handelen als binnen één werkdag handelen noodzakelijk is.⁵ In de Omgevingswet is een ongewoon voorval gedefinieerd als “gebeurtenis, ongeacht de oorzaak daarvan, die afwijkt van het normale verloop van een activiteit, zoals een storing, ongeluk, calamiteit, waardoor significante nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving ontstaan of dreigen te ontstaan, waaronder:

- a. een geval van een inbreuk op vergunningsvoorwaarden als bedoeld in artikel 8 van de Richtlijn industriële emissies; of
- b. een zwaar ongeval als bedoeld in artikel 3, onderdeel 13, van de Seveso-richtlijn.”

Wanneer het noodzakelijk is om onverwijld te handelen mogen een tweetal werkzaamheden zonder erkenning worden uitgevoerd. Deze uitzondering is opgenomen in Bijlage C van de Regeling Bodemkwaliteit 2022 voor de volgende werkzaamheden:

- a. processturing en verificatie bij het uitvoeren van herstel van de bodemkwaliteit 5.6 zoals bedoeld in (1) artikel 5.6 van het Besluit activiteiten leefomgeving, (2) op basis van de zorgplichten of (3) naar aanleiding van een ongewoon voorval.

³ Artikel 15, derde lid Bbk.

⁴ Artikel 2.2 en Bijlage C Regeling bodemkwaliteit 2022.

⁵ Stb. 2023, 1338, p. 382.

- b. het uitvoeren van herstel van de bodemkwaliteit zoals bedoeld in (1) artikel 5.6 van het Besluit activiteiten leefomgeving, (2) op basis van de zorgplichten of (3) naar aanleiding van een ongewoon voorval.

Op basis van afdeling 19.1 van de Omgevingswet moet het bevoegd gezag geïnformeerd worden over het ongewone voorval. Daarnaast moet dit bevoegd gezag de informatie doormelden aan onder andere de burgermeester en gemeente waar het voorval zich voordoet, de beheerder van het oppervlaktewaterlichaam en de ILT.⁶

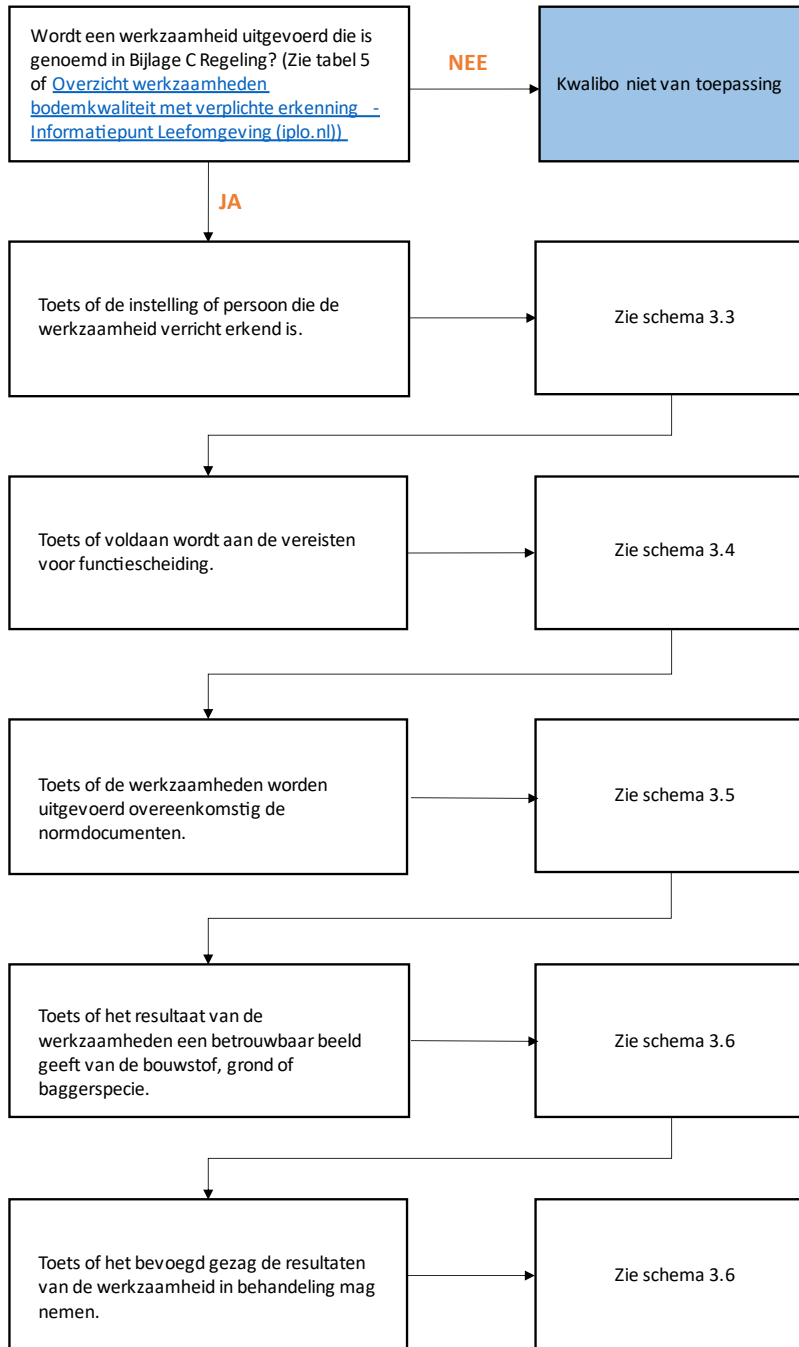
Werkzaamheden die op een later moment plaatsvinden (na het “beredderen”) moeten wel met de juiste erkenning plaatsvinden. Denk bijvoorbeeld aan de milieukundige begeleiding bij sanering of het uitvoeren van analyses. Daarnaast moet bij een ongewoon voorval wel gecontroleerd worden of de verontreiniging zoveel als mogelijk verwijderd is. Dit kan door middel van milieukundige verificatie of door middel van een bodemonderzoek. Ook deze werkzaamheden vallen onder de erkenningsplicht.

Toezichtvragen

In de schema's 3.2 t/m 3.6 zijn de verschillende Kwalibo-bepalingen uitgewerkt.

⁶ Artikel 19.3 Omgevingswet.

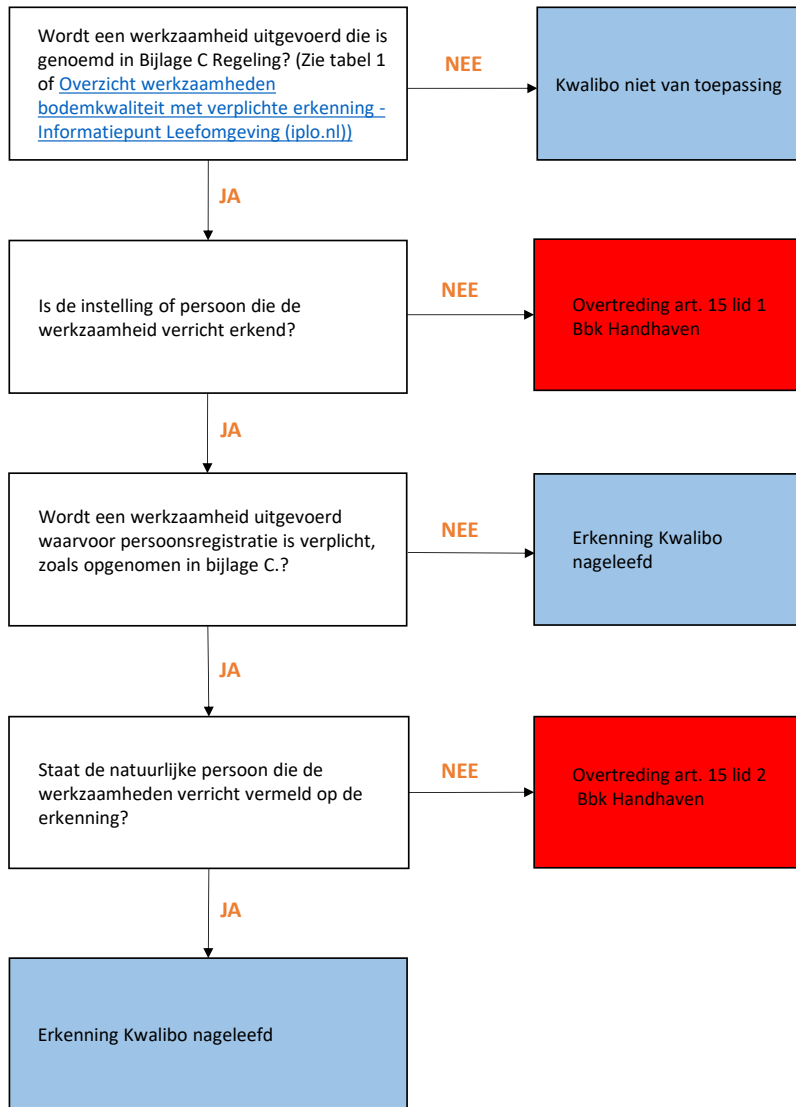
Schema 3.2: Overzicht toezichtvragen Kwalibo

Erkenning Kwalibo

Basis van Kwalibo is de verplichting om erkend te zijn bij het uitvoeren van aangewezen werkzaamheden.

Schema 3.3: Erkenning Kwalibo

Handhaven:

- Het lokale bevoegde gezag waarschuwt de Inspectie Leefomgeving en Transport. Zij kan alleen zelf bestuursrechtelijk optreden wanneer er een overtreding is van het Bal. Dat is bij Kwalibo het geval wanneer er een rechtstreekse verplichting in het Bal is opgenomen om volgens de erkenning te werken. In de andere gevallen is de Inspectie Leefomgeving en Transport bevoegd tot optreden. De handhaving vanuit de gemeente zal voornamelijk gericht zijn tot de initiatiefnemer en mogelijk tot de erkende bodemintermediar. De ILT richt zich tot de erkende bodemintermediar.
- Op basis van de gevolgen van de overtreding voor de fysieke leefomgeving (van nihil tot aanzienlijk en/of onomkeerbaar) en het gedrag van de overtreder (van goedwillend en

proactief tot crimineel) kunnen keuzes in de handhaving gemaakt worden.⁷ Het bevoegd gezag (lokaal of ILT) kan overgaan tot handhaving. Opties van interventie zijn:

- o Aanspreken en informeren;
 - o Bestuurlijk gesprek en waarschuwen;
 - o LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen) en verscherpt toezicht;
 - o Bestuurlijke boete (indien mogelijk);
 - o Een proces-verbaal opmaken en strafrechtelijk vervolgen.
- De plicht tot erkenning geldt niet voor zover de werkzaamheid wordt uitgevoerd voor het verkrijgen van een certificaat of een accreditatie. Dit moet dan natuurlijk wel vooraf duidelijk zijn en zijn vastgelegd.⁸ Bijvoorbeeld in een overeenkomst met de certificerende instelling.

De hiervoor geschetste bepalingen zijn essentieel voor Kwalibo. Daarom moet tegen ieder geval van overtreding van deze bepaling worden opgetreden. Voor het lokaal bevoegd gezag betekent dit dat het van belang is dat zij constatering meldt via een Bodemsignaal aan het toezichtloket van de ILT ([Bodemtoezicht | Inspectie Leefomgeving en Transport \(ILT\) \(ilent.nl\)](https://www.ilent.nl)).

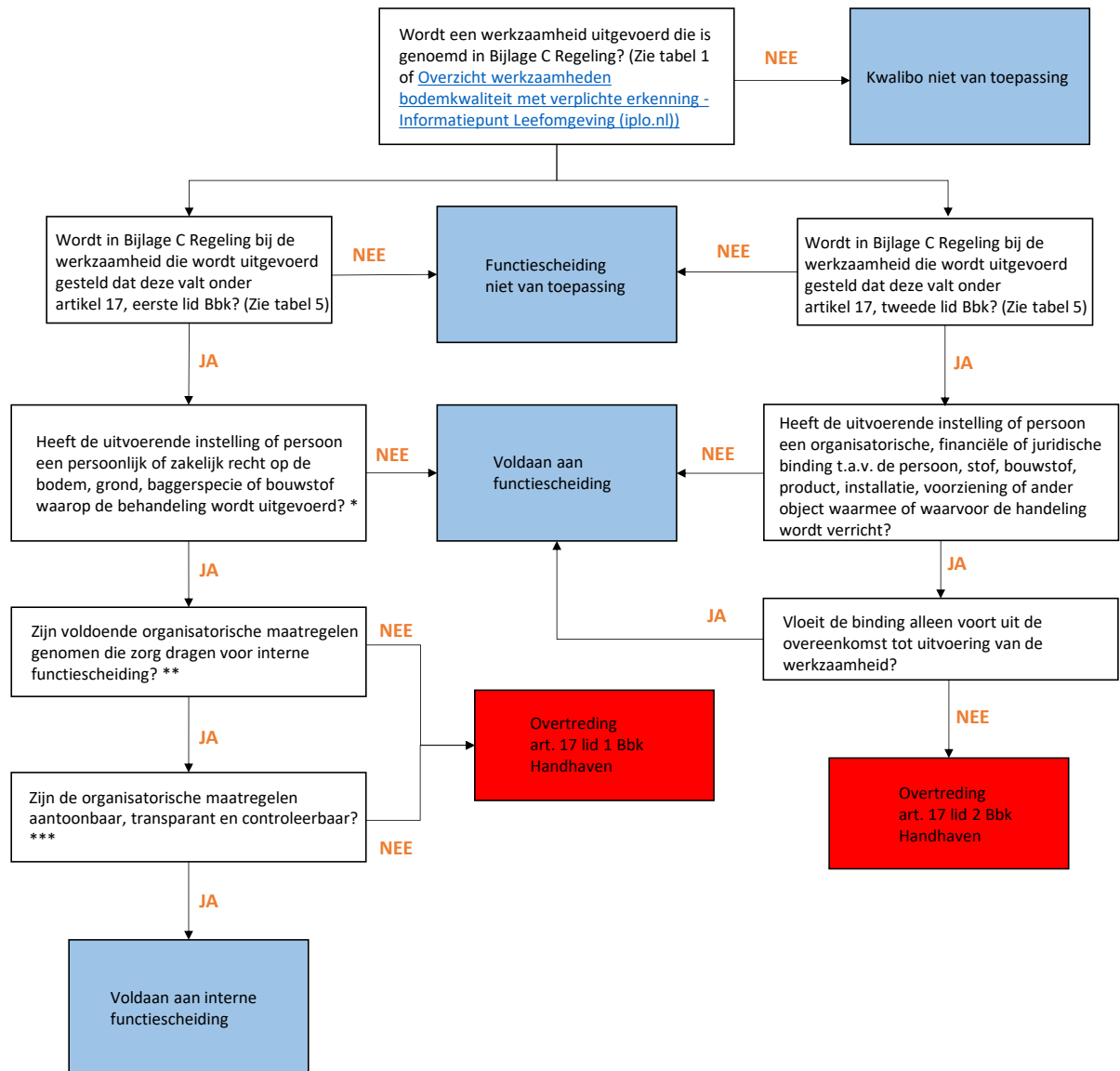
Interne of externe functiescheiding Kwalibo

Een vermenging van functies en belangen (dubbele petten) vormt een gelegenheidsstructuur voor regelovertradingen. Verwevenheid wordt in dreigingsbeelden genoemd als criminogene factor. Daarom verplicht art. 17 Bbk voor een aantal genoemde werkzaamheden tot interne of externe functiescheiding. In schema 3.4 is een vragenboom opgenomen voor het toepassen van functiescheiding, let op dat in dit schema beide sporen doorlopen moet worden.

⁷ Zie [Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht \(LHSO\)](#), 12 oktober 2022.

⁸ Artikel 15, derde lid Bbk.

Schema 3.4: Functiescheiding

* Persoonlijke rechten zijn bijvoorbeeld huurrechten. Bij zakelijke rechten kan worden gedacht aan eigendomsrechten, erfpacht en recht van opstal.

** Er is sprake van voldoende organisatorische maatregelen als ervoor zorg wordt gedragen dat de werkzaamheid uitsluitend wordt verricht door een onderdeel van de organisatie dat of een persoon die:

- geen financieel belang heeft bij de uitkomst van de werkzaamheid, en
- onder een andere bestuurlijke verantwoordelijkheid valt dan degene die een persoonlijk of zakelijk recht heeft op de bodem, grond, baggerspecie of bouwstof, en
- onder de directe aansturing van een andere leidinggevende valt dan degene die een persoonlijk of zakelijk recht heeft op de bodem, grond, baggerspecie of bouwstof.

*** Degene die kiest voor deze uitzondering moet aantonen dat hij aan de genoemde voorwaarden voldoet. De organisatorische maatregelen moeten dus goed schriftelijk zijn vastgelegd en zijn

geborgd. Als één en ander staat beschreven in een beoordelingsrichtlijn, protocol of ander normdocument en de desbetreffende rechtspersoon daarvoor is erkend door de minister, dan wordt verondersteld dat aan de voorwaarden wordt voldaan. In dergelijke gevallen biedt de certificatie of accreditatie namelijk voldoende waarborgen voor een onafhankelijke functie-uitoefening.

Handhaven:

- Het lokale bevoegde gezag is bevoegd om toezicht te houden en waarschuwt bij een overtreding de Inspectie Leefomgeving en Transport. De Inspectie Leefomgeving en Transport is bevoegd tot optreden. Op basis van de gevolgen van de overtreding voor de fysieke leefomgeving (van nihil tot aanzienlijk en/of onomkeerbaar) en het gedrag van de overtreder (van goedwillend en proactief tot crimineel) kunnen keuzes in de handhaving gemaakt worden.⁹ Opties van interventie zijn:
 - o Aanspreken en informeren;
 - o Bestuurlijk gesprek en waarschuwen;
 - o LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen) en verscherpt toezicht;
 - o Bestuurlijke boete (indien mogelijk);
 - o Een proces-verbaal opmaken en strafrechtelijk vervolgen.

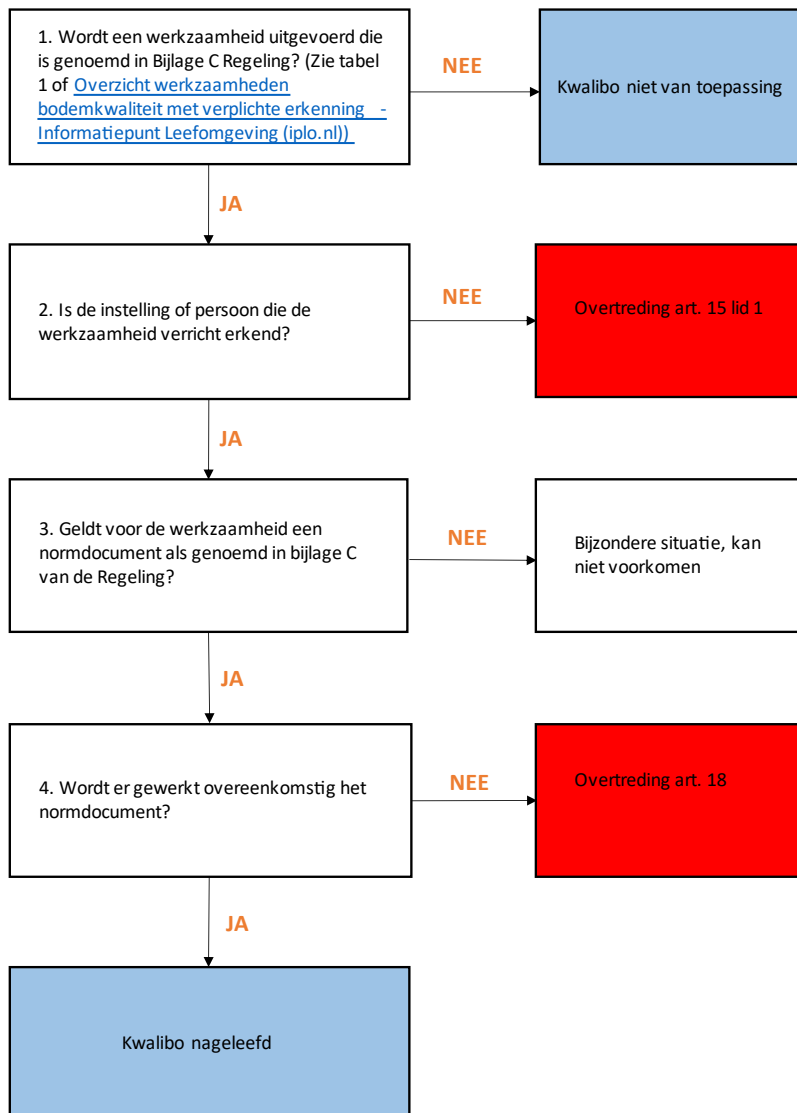
Het voldoen aan de functiescheiding kan met name administratief worden gecontroleerd door het opvragen van bedrijfsgegevens via de Kamer van Koophandel en het controleren van interne bedrijfsgegevens zoals organisatorische maatregelen. De aannemer is verantwoordelijk om de functiescheiding aan te tonen op verzoek van de toezichthouder.

Normdocumenten

In artikel 18 van het Bbk is de verplichting opgenomen voor erkende personen of instellingen om de werkzaamheden in overeenstemming met de vastgestelde normdocumenten uit te voeren. Voor iedere categorie werkzaamheden zijn normdocumenten (meestal BRL-en) vastgesteld. Deze zijn vaak nog nader geconcretiseerd (meestal in protocollen). Deze normdocumenten (BRL-en, protocollen, enzovoort) zijn genoemd in Bijlage C van de Regeling bodemkwaliteit 2022. En zie: [Overzicht werkzaamheden bodemkwaliteit met verplichte erkenning - Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#). Bij SIKB is een groot deel van de BRL-en voor bodembeheer te vinden (www.sikb.nl). Daarnaast zijn verschillende BRL-en, die relevant zijn voor de milieubelastende activiteiten in deze HUM Bodembeheer, in beheer bij [KIWA](#) (BRL-en voor bouwstoffen), [Stichting Kwaliteitsborging Recyclinggranulaten](#) en [SGS Intron](#).

⁹ Zie [Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht \(LHSO\)](#), 12 oktober 2022.

Schema 3.5: Normdocumenten

Handhaven:

- Het lokale bevoegde gezag waarschuwt de Inspectie Leefomgeving en Transport en kan zelf optreden, mits er een overtreding is van het Bal. Dat is bij Kwalibo het geval wanneer er een rechtstreekse verplichting in het Bal is opgenomen om met erkenning te werken. De Inspectie Leefomgeving en Transport is bevoegd tot optreden.
- Op basis van de gevolgen van de overtreding voor de fysieke leefomgeving (van nihil tot aanzienlijk en/of onomkeerbaar) en het gedrag van de overtreder (van goedwillend en proactief tot crimineel) kunnen keuzes in de handhaving gemaakt worden.¹⁰ Opties van interventie zijn:
 - o Aanspreken en informeren;
 - o Bestuurlijk gesprek en waarschuwen;
 - o LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen) en verscherpt toezicht;
 - o Bestuurlijke boete (indien mogelijk);
 - o Een proces-verbaal opmaken en strafrechtelijk vervolgen.

¹⁰ Zie [Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht \(LHSO\)](#), 12 oktober 2022.

Het verbod om te werken in strijd met een vastgesteld normdocument geldt niet voor zover het afwijken van het normdocument bij wettelijk voorschrift is toegestaan.¹¹ Dit moet dan dus wel expliciet in een wettelijk voorschrift zijn geregeld of in het normdocument moet de mogelijkheid tot afwijken zijn opgenomen.

De eisen in de normdocumenten zijn gebaseerd op 'best practices' en best beschikbare technieken. Bij de uitvoering van werkzaamheden ontstaan soms interpretatieverschillen over de teksten uit deze normdocumenten. Daarom is een [loket](#) voor interpretatieverschillen van kwalibo opgericht voor vragen. Het is gewenst dat bevoegde gezagen en andere partijen zich conformeren aan de antwoorden van het loket.

Voorbeeld

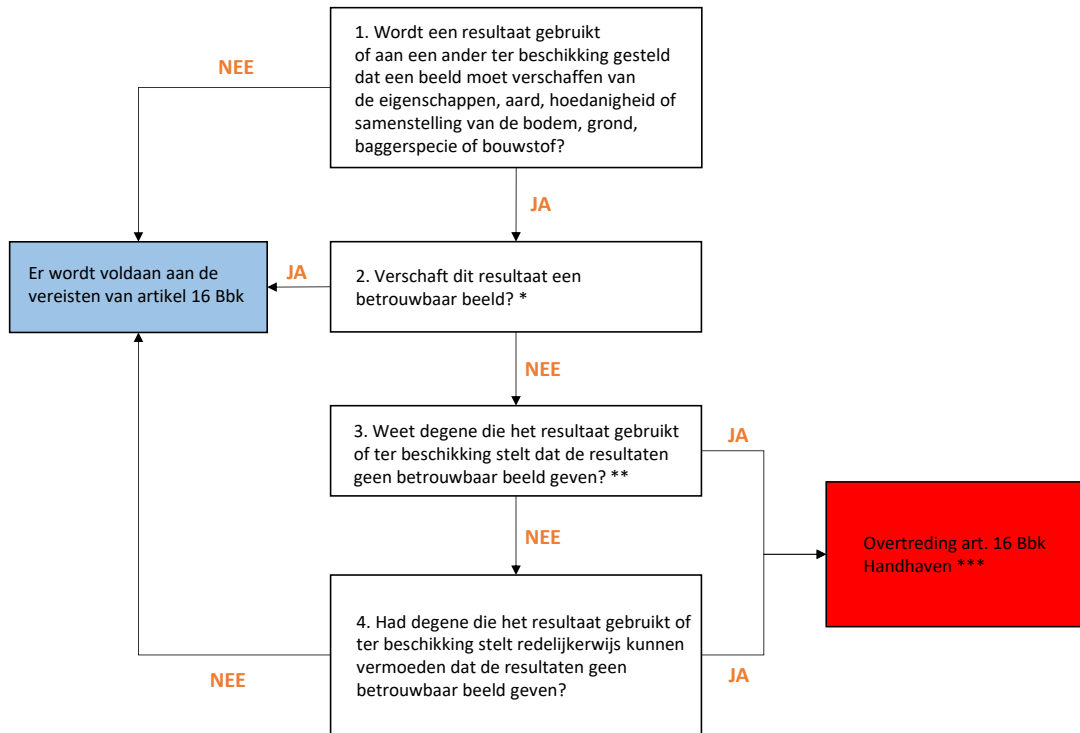
Als er bij het uitvoeren van een partijkeuring niet volgens het normdocument is gewerkt, dan kan dat reden zijn voor het bevoegd gezag om te stellen dat er bij de melding geen milieuverklaring bodemkwaliteit voor de toe te passen partij aanwezig is. Dit is echter volgens het Bal wel verplicht. Het bevoegd gezag richt zich dan tot de initiatiefnemer (degene die toepast) en maakt een melding bij de ILT. De handhaving t.o.v. de organisatie die de partijkeuring heeft uitgevoerd is dan aan de ILT.

Niet betrouwbaar resultaat van een werkzaamheid gebruiken

In artikel 16 van het Bbk is aangegeven dat het niet is toegestaan om onbetrouwbare resultaten van een werkzaamheid te gebruiken voor het indienen of beoordelen van een melding, vergunningaanvraag of een informatieplicht. Resultaten van werkzaamheden zijn bijvoorbeeld een rapport dat is opgesteld naar aanleiding van een uitgevoerd bodemonderzoek, een analysecertificaat of een verslag van een uitgevoerde inspectie. Deze resultaten kunnen onder meer worden 'gebruikt' voor het verkrijgen van een vergunning van het bestuursorgaan of als bewijs dat een voorziening voldoet aan de wettelijke eisen. Met één van deze doelen kan een resultaat ook aan een ander ter beschikking worden gesteld. Daarnaast kan mogelijk de specifieke zorgplicht worden gehandhaafd als een aannemer niet handelt volgens de BRL.

¹¹ Artikel 18, tweede lid Bbk 2022.

Schema 3.6: Gebruik van resultaten

* Om te bewijzen dat een resultaat geen betrouwbaar beeld geeft, moeten de werkelijke eigenschappen, aard, hoedanigheid of samenstelling van de bodem, grond, baggerspecie of bouwstof worden aangetoond. Dit is in zijn algemeenheid alleen mogelijk door fysiek bewijs in de vorm van bemonstering en analyse, opmeting, enz.

** Uit schriftelijke bewijsmiddelen of verklaringen van betrokkenen kan blijken dat de gebruiker van het onbetrouwbare resultaat wist, of redelijkerwijs had kunnen vermoeden, dat het resultaat een onbetrouwbaar beeld geeft.

*** Overtreding van artikel 16 van het Bbk zal vaak ook valsheid in geschrifte (artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht) opleveren.

Het verbod in artikel 16 van het Bbk is niet van toepassing wanneer men niet wist of redelijkerwijs niet kon vermoeden dat het resultaat geen betrouwbaar beeld verschaft van de eigenschappen, aard, hoedanigheid of samenstelling van de bodem, grond baggerspecie of bouwstof. Ook kan de organisatie die het veldwerk heeft gedaan niet in elk geval verantwoordelijk worden gehouden. Een voorbeeld is wanneer een bodemonderzoek wordt gedaan in het kader van een aan- of verkoopsituatie waarbij in overleg wordt afgeweken van standaarden. Op het moment dat een aanvrager dit document wil gebruiken voor een melding of een beschikking kan sprake zijn van niet betrouwbare informatie, maar is dat niet verwijtbaar aan de organisatie die het eerdere veldwerk heeft uitgevoerd.

Handhaven:

- Het lokale bevoegde gezag is bevoegd om toezicht te houden en waarschuwt de Inspectie Leefomgeving en Transport, welke bevoegd is tot optreden.

3.5 Betrokken partijen

Bij Kwalibo kunnen de partijen zijn betrokken zoals benoemd in tabel 2.

Tabel 2 Betrokken partijen

Betrokkene	Verantwoordelijkheid
Terreineigenaar	Relevant is het verrichten van vastgestelde werkzaamheden (art. 15/18 Bbk). De terreineigenaar is alleen verantwoordelijk als hij ook uitvoerder van de werkzaamheden is. Hij is uiteraard wel zelf verantwoordelijk voor het gebruiken van de gegevens die voortvloeien uit de werkzaamheden (art. 16 Bbk of art. 225 WvSr).
Oprachtgever / Initiatiefnemer	Relevant is het verrichten van vastgestelde werkzaamheden (art. 15/18 Bbk). De opdrachtgever is alleen verantwoordelijk als hij ook uitvoerder van de werkzaamheden is, ook als het bijv. de hoofdaannemer betreft of als het de naleving van een verplichting uit het Bal betreft. Hij is uiteraard wel zelf verantwoordelijk voor het gebruiken van de gegevens die voortvloeien uit de werkzaamheden (art. 16 Bbk of art. 225 WvSr).
Uitvoerder	Degene die de vastgestelde werkzaamheden werkelijk uitvoert, is verantwoordelijk voor de erkenning en het werken in overeenstemming met de normdocumenten.
Gemeente	De gemeente is bevoegd voor het toezicht op het verrichten van werkzaamheden met de vereiste erkenning, maar is niet bevoegd om rechtstreeks op te treden tegen kwalibo-overtredingen. Tenzij in het Bal een rechtstreekse verplichting is opgenomen om met erkenning bodemkwaliteit te werken (zie bijvoorbeeld art. 4.1243 en 4.1244 Bal). De gemeente kan dan optreden tegen de opdrachtgever wanneer zonder erkenning gewerkt wordt. De gemeente kan echter niet optreden als de uitvoerder wel erkend is maar handelt in strijd met de normdocumenten.
Omgevingsdienst	Het houden van toezicht en het handhaven bij overtredingen van de regels over milieubelastende activiteiten in het Bal is een basistaak die door de omgevingsdienst wordt uitgevoerd.
Provincie	De provincie is bevoegd voor het toezicht op het verrichten van werkzaamheden met de vereiste erkenning <u>bij saneringen die onder haar bevoegdheid op grond van het overgangsrecht vallen</u> . Daarnaast is de provincie bevoegd voor toezicht op regels in het kader van grondwaterverontreiniging en -sanering als die in de omgevingsverordening zijn opgenomen. Gedeputeerde Staten zijn ook het bevoegd gezag voor het toezicht en de handhaving voor alle activiteiten binnen complexe bedrijven. In al deze situaties is de provincie niet bevoegd om rechtstreeks op te treden tegen kwalibo-overtredingen.
Waterbeheerder	De waterbeheerder is bevoegd voor het toezicht op het verrichten van werkzaamheden in de waterbodem met de vereiste erkenning maar is niet bevoegd om rechtstreeks op te treden tegen overtredingen.
Inspectie Leefomgeving en Transport	De Inspectie Leefomgeving en Transport is verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving op Kwalibo (art. 18.2a lid 3 Wm).

3.6 Wat kan er misgaan?

In de tabel 3 zijn risicovolle situaties genoemd die bij Kwalibo kunnen voorkomen. Het lokale bevoegde gezag waarschuwt de Inspectie Leefomgeving en Transport en kan zelf optreden, mits er een overtreding is van het Bal. Dat is bij Kwalibo het geval wanneer er een rechtstreekse verplichting in het Bal is opgenomen om met erkenning te werken. De Inspectie Leefomgeving en Transport is bevoegd tot optreden.

Op basis van de gevolgen van de overtreding voor de fysieke leefomgeving (van nihil tot aanzienlijk en/of onomkeerbaar) en het gedrag van de overtreder (van goedwillend en proactief tot crimineel) kunnen keuzes in de handhaving gemaakt worden.¹² Opties van interventie zijn:

- o Aanspreken en informeren;
- o Bestuurlijk gesprek en waarschuwen;
- o LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen) en verscherpt toezicht;
- o Bestuurlijke boete (indien mogelijk);
- o Een proces-verbaal opmaken en strafrechtelijk vervolgen.

Het is aan te raden om te vragen aan degene die het werk heeft uitgevoerd waarom er is afgeweken van de geldende normen. Daarnaast kan overwogen worden om een klacht of melding in te dienen bij het betreffende erkende bedrijf.

Tabel 3 Wat kan er misgaan?

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
Werken zonder erkenning.	Er bestaat een grote kans dat werkzaamheden niet juist/deskundig worden uitgevoerd. Er kan geen gebruik worden gemaakt van de gegeven m.b.t. de resultaten van de werkzaamheden.	Ga na of degene die feitelijk de vastgestelde werkzaamheden verricht, op het moment van uitvoering erkend is voor die werkzaamheden. Erkenning voor andere werkzaamheden is onvoldoende. Deze controle is vaak alleen mogelijk door in het veld te controleren. Controleer de uitvoerende persoon of instelling, zo mogelijk door het vragen/eisen van een identificatie.	Art. 15 Bbk.
De aannemer is erkend maar de onderaannemer die de werkzaamheden verricht is niet erkend.	Zie boven.	Zie boven. Let op: in BRL SIKB 7000 is opgenomen dat wanneer de aannemer het werk <i>volledig</i> uitbesteedt de onderaannemer een procescertificaat nodig heeft op basis van BRL SIKB 7000.	Art. 15 Bbk.
De vereiste functiescheiding ontbreekt.	De onafhankelijkheid van de betrokken persoon of instelling is onvoldoende gegarandeerd. De resultaten van de werkzaamheden zijn daarmee niet aantoonbaar betrouwbaar. De organisatorische maatregelen bij interne functiescheiding voldoen niet aan de eisen.	Controleer de functiescheiding door het vragen van identificatie en via de administratieve gegevens. Controle is dan ook zowel in het veld als administratief noodzakelijk.	Art. 17 Bbk.

¹² Zie [Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht \(LHSO\)](#), 12 oktober 2022.

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
De vereiste organisatorische maatregelen bij interne functiescheiding voldoen niet aan de eisen.	Zie boven.	Controleer de maatregelen zowel administratief en door het afnemen van interviews van medewerkers.	Art. 17 Bbk.
Bij het uitvoeren van vastgestelde werkzaamheden wordt niet gewerkt in overeenstemming met een vastgesteld normdocument.	De kwaliteit van de uitgevoerde werkzaamheden is twijfelachtig.	Controleer hoe de werkzaamheden worden uitgevoerd. Deze controle is vaak alleen uit te voeren in het veld.	Art. 18 Bbk.

4. Graven

4.1 Situatiebeschrijving

In het Bal wordt onderscheid gemaakt tussen de milieubelastende activiteit ‘graven in bodem met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde’ en de milieubelastende activiteit ‘graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde’. De rijksregels voor beide activiteiten gelden vanaf een bodemvolume waarin wordt gegraven van meer dan 25 m³. De milieubelastende activiteit graven omvat ook tijdelijke uitname. Tijdelijke uitname is het uitnemen van grond uit de bodem, waarna die grond weer wordt teruggebracht op of in de bodem, onder dezelfde omstandigheden en zonder te zijn bewerkt.

Graven		
graven in bodem met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde	voorafgaand bodemonderzoek vereist	Besluit activiteiten leefomgeving
graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde	voorafgaand bodemonderzoek vereist	Besluit activiteiten leefomgeving
kleinschalig graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde	geen voorafgaand bodemonderzoek vereist	Bruidschat (tijdelijke deel omgevingsplan)

Voor kleinschalig graven (bodemvolume waarin wordt gegraven tot en met 25 m³, waaronder ook tijdelijke uitname tot en met 25 m³ valt) zijn er geen algemene rijksregels. De administratieve lasten, onderzoeks- en uitvoeringslasten voor zulke kleinschalige graafactiviteiten zijn anders namelijk te hoog, terwijl de risico's verwaarloosbaar zijn. Daarmee is de kleinschalige graafactiviteit niet helemaal ongeregeerd. De algemene zorgplicht uit art. 1.6 en 1.7 van de Omgevingswet geldt uiteraard wel voor het kleinschalig graven. Daarnaast kunnen gemeenten ervoor kiezen om kleinschalig graven zelf in het omgevingsplan te reguleren.

Daarnaast gelden de regels uit de bruidsschat voor gemeenten voor kleinschalig graven in sterk verontreinigde bodem (boven de interventiewaarde bodemkwaliteit) voor:

- locaties waarvoor in een beschikking op grond van de Wet bodembescherming is vastgesteld dat sprake is van een geval van ernstige verontreiniging maar geen spoedeisendheid om deze te saneren, of
- locaties die diffuus zijn verontreinigd tot boven de interventiewaarde bodemkwaliteit.

Deze bruidsschatregels zijn van rechtswege onderdeel van het tijdelijke deel van het omgevingsplan na inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het staat gemeenten na inwerkingtreding van de Omgevingswet vrij om deze regels aan te passen of te laten vervallen.

Interventiewaarde bodemkwaliteit

De interventiewaarde bodemkwaliteit geeft de waarde aan, waarboven significante risico's voor mens, plant of dier optreden. In bijlage IIA bij het Bal is een lijst opgenomen van stoffen en hun interventiewaarde bodemkwaliteit. De interventiewaarde maakt het onderscheid tussen de twee verschillende milieubelastende activiteiten voor graven. Daarom is het onderdeel van de aanwijzing van de milieubelastende activiteiten in hoofdstuk 3 van het Bal.

De aanwezigheid van niet-genormeerde stoffen in de bodem (stoffen waarvoor in bijlage IIA van het Bal geen interventiewaarden bodemkwaliteit staan) is niet bepalend voor de keuze welke activiteit van toepassing is. De kwaliteit van de overige (wel in bijlage IIA van het Bal genormeerde) stoffen

bepaalt dan of er sprake is van de activiteit graven boven de interventiewaarde of van de activiteit graven onder of gelijk aan de interventiewaarde.

Onderscheid waterbodern en landbodern

Waterbodern is de bodern van een oppervlaktewaterlichaam. De waterbodern is altijd in waterkwaliteitsbeheer bij het Rijk of het waterschap, zodat die waterbeheerder bevoegd gezag is voor toepassingen in de waterbodern. De waterbodern omvat ook de oever van het oppervlaktewaterlichaam. Landbodern is de bodern, niet zijnde waterbodern.

De begrenzing van oppervlaktewater in beheer bij het Rijk is vastgelegd in afdeling 2.2 van de Omgevingsregeling. De afbakening (geometrische begrenzing) tussen oppervlaktewater in beheer bij het Rijk en de landbodern is aangegeven in bijlage III bij de Omgevingsregeling (zie art. 2.2, eerste lid, van de Omgevingsregeling). De begrenzing van oppervlaktewater in beheer bij waterschappen is weergegeven op de legger van het waterschap.

De regels over de milieubelastende activiteiten graven, zoals geregeld in paragraaf 3.2.21 en 3.2.22 van het Bal, zien alleen op de landbodern. Het onderscheid is van belang, omdat voor graven in de landbodern de gemeente primair het bevoegd gezag is.

4.2 Wet- en regelgeving/aandachtspunten

De activiteit graven in verontreinigde bodern valt op basis van het Bal en de bruidsschat omgevingsplan uiteen in de volgende drie deelactiviteiten:

- a. graven in de bodern met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde bodernkwaliteit, waarbij het te ontgraven bodernvolume meer is dan 25 m³;
- b. graven in de bodern met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodernkwaliteit, waarbij het te ontgraven bodernvolume meer is dan 25 m³; en
- c. (kleinschalig) graven in de bodern op een locatie waarvoor in een beschikking op grond van de Wet bodernbescherming is vastgesteld dat sprake is van een geval van ernstige verontreiniging maar geen spoedeisendheid om deze te saneren en die niet onder het overgangsrecht Wet bodernbescherming valt, of op een locatie die diffuus is verontreinigd tot boven de interventiewaarde bodernkwaliteit, waarbij het te ontgraven bodernvolume 25 m³ of minder is (bruidsschat omgevingsplan).

In het Bal zijn de deelactiviteiten, genoemd onder a en b, aangewezen als milieubelastende activiteiten. Deze activiteit kan namelijk schadelijk zijn voor het milieu. De nadelige gevolgen kunnen zijn dat bodernlagen van verschillende kwaliteitsklassen vermengd raken bij het graven. De milieubelastende activiteit graven omvat ook tijdelijke uitname van grond.

De aanwijzing voor graven in bodern met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde bodernkwaliteit is te vinden in paragraaf 3.2.21 van het Bal. Voor graven in bodern met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodernkwaliteit is de aanwijzing te vinden in paragraaf 3.2.22 van het Bal. De bijbehorende inhoudelijke regels staan in hoofdstuk 4 (respectievelijk in par. 4.119 en 4.120) van het Bal. In paragraaf 5.2.2 van het Bal staan de regels over voorafgaand bodernonderzoek.

Daarnaast bevat de bruidsschat voor gemeenten (hoofdstuk 22, in par. 22.3.7.2, van het omgevingsplan) regels over kleinschalig graven (25 m³ of minder bodernvolume) in bodern met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodernkwaliteit. Deze regels omvatten ook tijdelijke uitname van grond met een bodernvolume van 25 m³ of minder. Voor de bruidsschatregels geldt wel dat per gemeente kan verschillen óf en hoe deze worden omgezet naar het nieuwe deel van het omgevingsplan. Gemeenten kunnen namelijk zelf bepalen of ze bruidsschatsregels willen wijzigen of schrappen in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

Let op: ook in de omgevingsverordening van een provincie kunnen regels staan voor het graven in de bodern. In dit document wordt dit verder niet uitgewerkt, omdat deze regels per provincie kunnen verschillen en niet onder de bevoegdheid van de gemeente vallen.

Relevante wet- en regelgeving	Relatie met graven
Omgevingswet	Voor de ongereguleerde graafactiviteiten geldt de algemene zorgplicht uit art. 1.6 en 1.7 van de Ow.
Besluit activiteiten leefomgeving	Bij het graven in bodem met een kwaliteit onder, gelijk aan en boven de interventiewaarde bodemkwaliteit gelden de algemene regels uit het Bal, als het bodemvolume waarin wordt gegraven meer is dan 25 m ³ .
Bruidsschat gemeenten	Bij het graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit gelden de algemene regels uit de bruidsschat voor gemeenten, als het bodemvolume waarin wordt gegraven minder dan of gelijk is aan 25 m ³ en het gaat om een locatie of gebied als bedoeld in paragraaf 22.3.7.2 van de bruidsschat (kort gezegd 'ernstig-niet spoedlocaties' en gebieden met diffuse verontreiniging boven de interventiewaarde bodemkwaliteit).

Reikwijdte regels Bal

De regels over de milieubelastende activiteiten graven, zoals geregeld in paragraaf 3.2.21 en 3.2.22 van het Bal, zien alleen op de landbodem. De gemeente is hiervoor primair het bevoegd gezag.

Het Rijk en waterschappen stellen regels voor het graven in de waterbodem. De regels voor graven in rijkswateren staan in hoofdstuk 6 en 7 van het Bal. In andere gevallen is het waterschap bevoegd gezag en staan de regels in de waterschapsverordening. De regels uit de paragrafen 3.2.21 en 3.2.22 van het Bal gelden daarom niet voor het graven in de waterbodem.

Verder gelden de regels uit de paragrafen 3.2.21 en 3.2.22 van het Bal niet voor het bemalen van het grondwater (het graven beneden de grondwaterstand valt echter wel onder de activiteit). Het onttrekken van grondwater bij graafwerkzaamheden is geregeld in de waterschapsverordening. Het lozen van het onttrokken grondwater op oppervlaktewater is geregeld in hoofdstuk 6 en 7 van het Bal (lozing op rijkswater) en in de waterschapsverordening bij lozing op regionaal water. Lozen op de bodem en de riolering is geregeld in het omgevingsplan. De regels over lozen op het vuilwaterriool of op of in de bodem zijn te vinden in paragraaf 22.3.8.1 van de bruidsschat omgevingsplan.

Tot slot gelden de regels in het Bal ook niet voor gevallen van bodemverontreiniging waar op grond van de Aanvullingswet bodem overgangsrecht geldt. Voor die gevallen blijft de Wet bodembescherming van toepassing.

Specifieke zorgplicht

Als een activiteit als milieubelastende activiteit is aangewezen in hoofdstuk 3 van het Bal, geldt in ieder geval de specifieke zorgplicht van artikel 2.11 van het Bal. Als de activiteit niet is aangewezen in hoofdstuk 3 van het Bal (bijvoorbeeld graven in een bodemvolume < 25 m³) is de specifieke zorgplicht van artikel 22.44 van de bruidsschat van toepassing. De specifieke zorgplicht verplicht de initiatiefnemer om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevergd om milieuschade te voorkomen. Tot de specifieke zorgplicht behoort in ieder geval de verplichting om passende preventieve maatregelen te nemen en geen significante verontreiniging te veroorzaken.

Bij een evidente overtreding kan het bevoegd gezag direct handhaven op de specifieke zorgplicht. Als een overtreding niet evident is, is het beter om eerst een maatwerkvoorschrift te stellen waarmee de specifieke zorgplicht wordt verduidelijkt.

Maatwerkregels en maatwerkvoorschriften op grond van het Bal

Met maatwerkregels of maatwerkvoorschriften (in een individueel geval) kunnen gemeenten afwijken van de inhoudelijke regels van het Bal voor lokale situaties (zie art. 2.12 en 2.13 van het Bal). Wel met het oog op de bescherming van de milieubelangen, bedoeld in art. 2.2 van het Bal. Ook blijven de kaders van de instructieregels uit het Bkl en van de provincies gelden voor maatwerk.

Met maatwerkregels kunnen gemeenten de rijksregels specificeren voor onvoorziene situaties, bijzondere gevallen, lokale omstandigheden en het bereiken van ambities voor de kwaliteit van de bodem. Maar de maatwerkregels kunnen niet de reikwijdte van de rijksregels voor graven in de bodem uitbreiden of inperken. Hier is bijvoorbeeld sprake van als gemeenten de interventiewaarde bodemkwaliteit via maatwerkregels aanpassen. De interventiewaarde is onderdeel van de aanwijzing van de milieubelastende activiteit graven in de bodem. Wel kan bijvoorbeeld de informatieplicht aangevuld worden met extra gegevens en bescheiden met maatwerkregels.¹³

Voorbeelden van dergelijke maatwerkregels zijn uitgewerkt door het programma Bodembeheer van de Toekomst en zijn te vinden via [Voorbereiding bodem in het omgevingsplan | Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#) (link Bodembeheer van de toekomst, zie module A3 voor graven in de bodem).

Bodemvolume

De regels uit het Bal over graven gelden alleen wanneer het totale bodemvolume waarin het graven plaatsvindt meer is dan 25 m³ (deze volumegrens staat los van een omvang van een verontreiniging). Het is niet toegestaan een activiteit bewust op te knippen om zo onder de ondergrens van 25 m³ uit te komen om daarmee niet onder de regels over deze activiteit te vallen.¹⁴

Het bevoegd gezag kan handhavend optreden als aannemelijk wordt gemaakt dat de opgeknipte activiteiten feitelijk één grotere activiteit zijn. Bijvoorbeeld omdat het grondverzet plaatsvindt in de directe omgeving en op hetzelfde moment. Ook kan meespelen of er sprake is van dezelfde opdrachtgever en/of uitvoerend aannemer. Het leggen van kabels of leidingen over een lang tracé, of het funderingswerk voor een nieuw gebouw, moet bijvoorbeeld als één activiteit worden beschouwd en kan niet in kleine delen worden geknipt die ieder kleiner zijn dan 25 m³. Er mag wel opgeknipt worden in delen met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde bodemkwaliteit en delen met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit, want dit zijn twee verschillende milieubelastende activiteiten.

Voorafgaand bodemonderzoek

Bij een aantal activiteiten is voorafgaand bodemonderzoek van de landbodem nodig. Het gaat daarbij om een onderzoek naar de milieuhygiënische kwaliteit van de landbodem, dat in ieder geval bestaat uit een vooronderzoek. Op basis van het vooronderzoek wordt bepaald of gebruik gemaakt kan worden van eerder uitgevoerd bodemonderzoek, of verder bodemonderzoek is vereist. In paragraaf 5.2.2 van het Bal zijn voorschriften opgenomen over welk type onderzoek nodig is, aan welke normen het onderzoek moet voldoen en staan er regels over lozingen van vrijkomend water bij het onderzoek. Voor het graven in bodem, bedoeld in paragraaf 3.2.21 en 3.2.22 van het Bal, is zo'n voorafgaand bodemonderzoek vereist en moet dat onderzoek voldoen aan onder andere NEN 5725 (zie art. 5.7a van het Bal).

Let op: bij graven in bodem met een verontreiniging in gehalten gelijk aan of onder de interventiewaarde bodemkwaliteit is het niet vereist om de gegevens uit het bodemonderzoek aan te leveren bij het bevoegd gezag (zie artikel 4.1220 Bal).

Uit voorafgaand onderzoek blijkt of de interventiewaarde wordt overschreden. Daarnaast volgt uit het onderzoek wat de verwachte hergebruiks- of verwerkingsmogelijkheden voor de te ontgraven grond zijn en op welke manier partijindeling tot stand komt. Zo kunnen bijvoorbeeld de bodemlagen met verschillende kwaliteitsklassen onderscheiden worden in het bodemonderzoek.

In het onderzoek zijn drie fasen te onderscheiden (zie tabel 5). Vooronderzoek is altijd verplicht, maar een verkennend en nader onderzoek alleen wanneer daar aanleiding voor is (zie ook tabel 5).

¹³ Meer informatie over maatwerkregels bij de bodemactiviteiten uit het Bal is te vinden in het informatieblad van het programma Bodembeheer van de Toekomst: [Aanvullingsspoor informatieblad maatwerkregels in het omgevingsplan](#).

¹⁴ Zie <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/milieubelastende-activiteiten-hoofdstuk-3-bal/activiteiten/graven-bodem-kwaliteit-gelijk-interventiewaarde/>.

Tabel 5 Fasen voorafgaand bodemonderzoek

Onderzoeksfase	Toelichting/Voorwaarden	Artikelnummer
1. Vooronderzoek	a. verzamelen van historische informatie over locatie b. inclusief beoordeling of beschikbare informatie nog actueel is c. volgens NEN 5725	5.7a Bal
2. Verkennend bodemonderzoek	a. als uit vooronderzoek verdenking blijkt van bodembelasting en als er uit vooronderzoek onvoldoende informatie bekend wordt over de daadwerkelijke bodemkwaliteit b. in geval van verdenking op asbest in de bodem is een verkennend bodemonderzoek asbest nodig c. volgens NEN 5740 (bij asbestonderzoek NEN 5707)	5.7b en 5.7c Bal
3. Nader bodemonderzoek	a. als uit verkennend onderzoek bijvoorbeeld de aard of omvang van de verontreiniging nog niet voldoende is vastgesteld binnen de contouren van de onderzoekslocatie of de locatie waar de milieubelastende activiteit gaat plaatsvinden. b. bij graven in de bodem is het vaststellen van de kwaliteit binnen het ontgravingsprofiel vaak voldoende c. volgens NTA 5755 (bij nader bodemonderzoek asbest NEN 5707)	5.7d en 5.7e Bal

Graven in bodem met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde bodemkwaliteit

In art. 3.48d van het Bal is het graven in bodem met een kwaliteit onder of gelijk aan de interventiewaarde bodemkwaliteit aangewezen als milieubelastende activiteit, maar alleen als het bodemvolume waarin wordt gegraven meer is dan 25 m³.

De aanwijzing van de milieubelastende activiteit omvat ook:

- a. het zeven van de uitkomende grond op dezelfde locatie;
- b. het tijdelijk opslaan van grond op de locatie van het graven; en
- c. het terugplaatsen van grond na afloop van tijdelijk uitnemen van grond.

Vervolgens wordt in art. 3.48e van het Bal verwezen naar paragraaf 4.119 van het Bal, waarin de inhoudelijke regels zijn opgenomen voor het graven in bodem onder of gelijk aan de interventiewaarde bodemkwaliteit. Aan deze regels moet voldaan worden bij het verrichten van de milieubelastende activiteit. Het is niet mogelijk om de interventiewaarde bodemkwaliteit via een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift aan te passen. Deze waarde bepaalt namelijk het onderscheid tussen de twee verschillende milieubelastende activiteiten voor graven. De interventiewaarde bodemkwaliteit is dus onderdeel van de aanwijzing van de milieubelastende activiteiten in hoofdstuk 3 van het Bal en daarvoor is geen maatwerk mogelijk (art. 2.12 en 2.13 Bal).

In paragraaf 4.119 zijn algemene regels opgenomen over voorafgaand bodemonderzoek, gescheiden houden van grond, tijdelijk uitnemen van grond en tijdelijke opslag van vrijkomende grond. Daarnaast geldt er een informatieplicht in art. 4.1220 van het Bal. Daarbij is het niet vereist om de gegevens uit het bodemonderzoek aan te leveren aan het bevoegd gezag. Deze informatieplicht geldt niet als het graven alleen gaat om het tijdelijk uitnemen van grond. Ook geldt deze informatieplicht vooraf niet als het gaat om graven in verband met een spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur. Dan geldt een informatieplicht na beëindiging van de graafactiviteit (zie art. 4.1220 lid 4 en art. 4.1228 van het Bal).

Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit

In art. 3.48f van het Bal is het graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit aangewezen als milieubelastende activiteit, maar alleen als het bodemvolume waarin wordt gegraven meer is dan 25 m³.

De aanwijzing van de milieubelastende activiteit omvat ook:

- a. het zeven van de uitkomende grond op dezelfde locatie;
- b. het tijdelijk opslaan van grond op de locatie van het graven; en
- c. het terugplaatsen van grond na afloop van tijdelijk uitnemen van grond.

Vervolgens wordt in art. 3.48g van het Bal verwezen naar paragraaf 4.120 van het Bal, waarin de inhoudelijke regels zijn opgenomen voor het graven in bodem boven de interventiewaarde bodemkwaliteit. Aan deze regels moet voldaan worden bij het verrichten van de milieubelastende activiteit.

In paragraaf 4.120 zijn algemene regels opgenomen over voorafgaand bodemonderzoek, gescheiden houden van grond, tijdelijk uitnemen van grond, tijdelijke opslag van vrijkomende grond, kwaliteitsborging volgens BRL SIKB 7000 en milieukundige begeleiding volgens BRL SIKB 6000. Ook geldt er een meldingsplicht in art. 4.1225 van het Bal en informatieplichten voor de start en bij beëindiging van de activiteit.

De standaardtermijn voor de melding en het vertrekken van informatie is vier weken voor de start van de graafactiviteit. Als het graven alleen gaat om het tijdelijk uitnemen van grond geldt hiervoor een termijn van één week.

De meld- en informatieplicht voor de start geldt niet voor graven in verband met een spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur. Dan geldt een informatieplicht na beëindiging van de graafactiviteit (zie art. 4.1225 vijfde lid, art. 4.1226 vierde lid en art. 4.1228 van het Bal).

Bruidsschatactiviteit: (kleinschalig) graven boven interventiewaarde bodemkwaliteit

Artikel 28 van de Wet bodembescherming (Wbb) voorzorg in een meldingsplicht als sprake was van voorgenomen handelingen in een geval van ernstige bodembelasting. In de Circulaire bodemsanering is verder aangegeven dat sprake is van een geval van ernstige bodembelasting als voor ten minste één stof de gemiddelde gemeten concentratie van minimaal 25 m³ bodemvolume hoger is dan de interventiewaarde. Bij een grondwaterverontreiniging is er sprake van een geval van ernstige verontreiniging als voor ten minste één stof de gemiddelde gemeten concentratie van minimaal 100 m³ poriënverzadigde bodemvolume hoger is dan de interventiewaarde. In tegenstelling tot de milieubelastende activiteiten voor graven in een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit kende de Wbb geen ondergrens voor de omvang van het grondverzet. In het Bal is wel een ondergrens opgenomen van 25 m³. Om te zorgen dat bij inwerkingtreding van de Omgevingswet nog steeds regels gelden voor graven van kleine volumes in sterk verontreinigde bodem (boven de interventiewaarde bodemkwaliteit), is paragraaf 22.3.7.2 in de bruidsschat voor het omgevingsplan opgenomen.

De paragraaf in de bruidsschat stelt een beperkt aantal eisen aan kleinschalig grondverzet (omvang bodemvolume 25 m³ of minder) die plaatsvindt op locaties die onder de Wbb werden beschouwd als handelingen in een geval van ernstige bodembelasting. Deze bepalingen komen dus in de plaats van de bepalingen die volgen uit artikel 28 van de Wbb.

In art. 22.127 van de bruidsschat is het toepassingsbereik voor het graven in de bodem met een bodemvolume van maximaal 25 m³ bepaald. Het gaat daarbij om de volgende situaties:

1. op een locatie waarvoor in een beschikking op grond van de Wet bodembescherming is vastgesteld dat sprake is van een geval van ernstige verontreiniging maar spoedige sanering niet noodzakelijk is;¹⁵ en

¹⁵ Hiervoor is gekozen omdat voor deze locaties via eerder onderzoek is vastgesteld dat de bodem verontreinigd is tot boven de interventiewaarde en hierover besluitvorming heeft plaatsgevonden. Locaties die op grond van de artikelen 29 en 37 van de Wet bodembescherming zijn beschikt als ernstig waarbij de sanering spoedeisend is (ernst en spoed) vallen niet onder het toepassingsbereik omdat deze locaties onder het overgangsrecht voor de Wet bodembescherming blijven vallen.

2. op een locatie of in een gebied waar de bodem diffuus is verontreinigd tot boven de interventiewaarde bodemkwaliteit.¹⁶

Het graven in de bodem omvat ook:

- a. het zeven van de uitkomende grond op dezelfde locatie;
- b. het tijdelijk opslaan van grond; en
- c. het terugplaatsen van grond na afloop van tijdelijk uitnemen.

Ook voor de bruidsschatsactiviteit geldt dat het moet gaan om het graven in de landbodern. De regels gaan niet over het graven in de waterbodern (zie art. 22.127, derde lid, van de bruidsschat).

In paragraaf 22.3.7.2 zijn algernene regels opgenornen over tijdelijke opslag van vrijkomende grond en milieukundige begeleiding *volgens* BRL SIKB 6000 (dus geen erkenning verplicht) als een in het kader van een eerder uitgevoerde bodernsanering aangebrachte afdeklag wordt doorgraven. Dit betreft alleen nieuwe graafactiviteiten in afdeklagen die onder het toepassingsbereik van deze paragraaf vallen – dus bij saneringen die onder het overgangsrecht vallen.

Ook geldt er een informatieplicht in art. 22.128 van de bruidsschat (termijn: één week voor de start van het graafwerk). Deze informatieplicht geldt niet als het graven alleen gaat om het tijdelijk uitnemen van grond of om graven in verband met een spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur.

Bij het maken van de bruidsschat is besloten om geen onderzoeksverplichtingen op te leggen zoals opgenornen in paragraaf 5.2.2 van het Bal.¹⁷

Toevalsvondst

Tijdens het graven in de bodern kan een bodernbelasting worden ontdekt met onaanvaardbare risico's voor de gezondheid als gevolg van blootstelling aan die verontreiniging (een zogeheten toevalsvondst). Er is sprake van onaanvaardbare risico's als het MTR (Maximaal Toelaatbaar Risico), de TCL-waarde (toelaatbare concentratie in lucht) of geurdrempels worden overschreden. Deze normen staan in bijlage VB en bijlage XIIIb van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

De eigenaar van het betreffende terrein moet tijdelijke maatregelen treffen om de onaanvaardbare risico's te voorkomen of te beperken. De gemeente legt deze tijdelijke maatregelen vast in een beschikking. De regels over toevalsvondsten van bodernbelasting staan in afdeling 19.2a van de Omgevingswet.

Spoedreparatie

Bij de regels voor graven in de bodern geldt een uitzondering voor het vooraf voldoen aan de meld- of informatieplicht als sprake is van een spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur. Dit is vastgelegd in het Bal, art. 4.1225 vijfde lid, art. 4.1226 vierde lid 4 en art. 4.1229 tweede lid). In die situatie geldt wel achteraf (dus na uitvoering van de activiteit) een informatieplicht (art. 4.1228 van het Bal).

Er is sprake van een spoedreparatie bij herstellen van ondergrondse infrastructuur die van belang is voor (drink)water, energie en telecommunicatie, waarbij snelle reparatie noodzakelijk is vanuit algemeen belang. Voorbeelden zijn reparaties van gasleidingen en (drink)waterleidingen bij lekkages of het herstellen van een kabelbreuk (elektriciteit, glasvezels et cetera). Of van een riool of een buisleiding voor transport van stoffen.

¹⁶ Hierbij gaat het om locaties of gebieden waar de bodern op grond van een bodernkwaliteitskaart, vastgesteld op grond van artikel 25d, derde lid, van het Besluit bodernkwaliteit (voorheen artikel 57 van het oude Besluit bodernkwaliteit), diffuus is verontreinigd tot boven de interventiewaarde bodernkwaliteit. Voorbeelden hiervan zijn delen van de binnenstad van (grote) steden waarbij de bodern verontreinigd is met enkele metalen (bijvoorbeeld lood, koper of zink). Bij inwerkingtreding van de Omgevingswet, worden bestaande bodernkwaliteitskaarten op grond van artikel 22.1, onder b, van de Omgevingswet, onderdeel van het tijdelijke deel van het omgevingsplan. Gemeenten moeten deze bodernkwaliteitskaarten omzetten naar regels in het nieuwe deel van het omgevingsplan.

¹⁷ Stb.2021, 98, p. 86-87.

4.3 Betrokken partijen

Bij de uitvoering van een graafactiviteit zijn verschillende partijen betrokken. Afhankelijk van hun rol heeft de betrokken partij verschillende verantwoordelijkheden. De volgende partijen zijn betrokken (zie tabel 6):

Tabel 6 Betrokken partijen graven in de bodem

Betrokkene	Verantwoordelijkheid
Initiatiefnemer / eigenaar	<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoordelijk voor de naleving van de regels over de activiteit, ook voor de werkzaamheden die door een uitvoerder / aannemer worden verricht. • Verzorgen meldingen/informatieplichten • Historische gegevens aanleveren • Indienen meldingen/informatieplichten en indien noodzakelijk aanvragen maatwerkvoorschriften
Uitvoerder / aannemer	<ul style="list-style-type: none"> • In mandaat verzorgen meldingen/informatieplichten, Kwalibo, naleving algemene regels Bal, bruidsschat en andere decentrale regels.
Milieukundig begeleider	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht op de uitvoering van de graafwerkzaamheden vanuit milieuhygiënisch perspectief.
Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • Bevoegd gezag voor graven en indirecte lozingen • Toezicht gemeentelijke regelgeving (omgevingsplan) • Bal-bevoegd gezag bij aanvullen en/of aanbrengen isolatielaag
Omgevingsdienst	Het houden van toezicht en het handhaven bij overtredingen van de regels over milieubelastende activiteiten in het Bal is een basistaak die door de omgevingsdienst wordt uitgevoerd.
Provincie	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht provinciale regelgeving (omgevingsverordening)
Waterbeheerder	<ul style="list-style-type: none"> • Bevoegd gezag grondwateronttrekkingen en eventuele directe lozingen op oppervlaktewater
Inspectie (ILT)	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht en handhaving Kwalibo (Besluit bodemkwaliteit)

4.4 Wat kan er misgaan?

In de volgende tabellen (zie tabel 7 en 8) zijn de vereisten genoemd die bij het uitvoeren van de activiteit gelden per voorgenoemde paragraaf. In beginsel moet ervan uit worden gegaan dat bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk wordt opgetreden tegen overtreding van de hierna genoemde aspecten.

Tabel 7 Controlelijst graven onder of gelijk aan interventiewaarde bodemkwaliteit

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
De juiste gegevens en bescheiden, <u>vóór start van de activiteit</u> , zijn niet of te laat verstrekt (informatieplicht)	<p>De juiste gegevens en bescheiden zijn niet of te laat verstrekt.</p> <p>Uit de gegevens en bescheiden blijkt dat de activiteit in strijd is met het Bal.</p> <p>De gewijzigde gegevens (bv. startdatum) en bescheiden zijn niet verstrekt aan het bevoegd gezag, waardoor (voorbereiding) van toezicht niet mogelijk is.</p> <p><i>Let op: onverwijld na het wijzigen van de begrenzing of de verwachte datum van het begin van de activiteit worden de gewijzigde gegevens verstrekt aan het bevoegd gezag.</i></p> <p><i>Let op: de informatieplicht geldt niet voor het graven in de bodem als het alleen gaat om het tijdelijk uitnemen van grond.</i></p> <p><i>Let op: de informatieplicht geldt niet voor het graven in verband met een spoedreparatie van vitale infrastructuur.</i></p>	Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.	<p>Art. 4.1220, eerste lid, Bal</p> <p>Art. 4.1220, tweede lid, Bal</p> <p>Art. 4.1220, derde lid, Bal</p> <p>Art. 4.1220, vierde lid, Bal</p>
Er wordt niet voldaan aan de informatieplicht bij de spoedreparatie.	<p>Er worden niet (tijdig) of onjuiste gegevens en bescheiden na de spoedreparatie verstrekt.</p> <p>Er is geen sprake van een spoedreparatie.¹⁸</p>	Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.	Art. 4.1221 en 4.1228 Bal
Er is geen (of geen goed) voorafgaand bodemonderzoek gedaan.	<p>Er wordt géén of onvolledig (voorafgaand) bodemonderzoek gedaan.</p> <p>Het onderzoek is niet volgens de normdocumenten of niet onder erkenning gedaan.</p>	<p>Controleer of de juiste bodemonderzoeken zijn gedaan.</p> <p>Controleer of het onderzoek volgens de normdocumenten en door een erkend persoon is gedaan.</p>	Art. 4.1221 Bal

¹⁸ Hierbij moet gedacht worden aan het herstellen van gasleidingen en (drink)waterleidingen in geval van lekkages of het herstellen van een kabelbreuk (elektriciteit, glasvezels et cetera). Zie ook Stb. 2021, 98, p. 89. En ook [deze IPLO-webpagina](#): 'Spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur'.

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>Bij ontgraven, opslaan en afvoer wordt geen onderscheid gemaakt tussen bodemlagen van verschillende kwaliteiten.</p> <p>Partijen grond worden niet gescheiden gehouden.</p>	<p>Partijen grond met verschillende kwaliteiten raken vermengd met elkaar.</p>	<p>Controleer of onderscheid wordt gemaakt tussen bodemlagen van verschillende kwaliteiten.</p> <p>Controleer of partijen grond gescheiden worden gehouden.</p>	<p>Art. 4.1222 Bal</p>
<p>Gescheiden partijen grond worden niet gescheiden opgeslagen op de ontgravingslocatie.</p>	<p>Partijen grond met verschillende kwaliteiten raken vermengd met elkaar.</p>	<p>Controleer of partijen grond gescheiden worden opgeslagen.</p>	<p>Art 4.1223, tweede lid, Bal</p>
<p>Bij terugplaatsen van grond na tijdelijk uitnemen wordt niet voldaan aan de criteria voor tijdelijke uitname.</p>	<p>Grond wordt niet op of nabij het ontgravingsprofiel teruggebracht in de bodem.</p>	<p>Controleer of grond op de voorgeschreven wijze wordt teruggebracht in de bodem.</p> <p>In "op of nabij" zit enige ruimte voor interpretatie. Dit kan afhangen van de begrenzing van het project en de historische situatie. Voorwaarde is dat er weinig tot niets verandert aan de milieubelasting van bodem of water.¹⁹</p>	<p>Art. 4.1222a, eerste lid, Bal</p>
<p>Grond wordt na het tijdelijk uitnemen teruggebracht in de bodem, terwijl de grond een bewerking heeft ondergaan (anders dan het uitzeven van bodemvreemd materiaal).</p>	<p>Bewerkte grond wordt teruggebracht in de bodem.</p>	<p>Beoordeel of de grond een bewerking heeft ondergaan.</p>	<p>Art. 4.1222a, tweede lid, Bal</p>
<p>Opslag op de locatie duurt langer dan 8 weken na het beëindigen van de graafactiviteiten.</p>	<p>Grond wordt langer opgeslagen dan toegestaan.</p>	<p>Controleer of de grond op tijd weer teruggebracht wordt in de bodem.</p>	<p>Art 4.1223, eerste lid, Bal</p>

¹⁹ Zie voor meer uitleg over de interpretatie van "op of nabij" de artikelsgewijze toelichting bij art. 4.122a Bal, Stb. 2021, 98, pagina 307.

Tabel 8 Controlelijst graven boven interventiewaarde bodemkwaliteit

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>Bij het graven wordt niet of niet tijdig voldaan aan de indieningsvereisten van de meldingsplicht uit het Bal.</p>	<p>De juiste gegevens en onderzoeken zijn niet of te laat verstrekt.</p> <p>Uit de gegevens en bescheiden blijkt dat de activiteit in strijd is met het Bal.</p> <p><i>Let op: als het alleen gaat om het tijdelijk uitnemen van grond, dan moet de activiteit ten minste één week voor het beging ervan gemeld worden aan het bevoegd gezag.</i></p> <p><i>Let op: de meldplicht geldt niet voor het graven in verband met een spoedreparatie van vitale infrastructuur.</i></p>	<p>Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn ingediend.</p>	<p>Art. 4.1225 Bal</p> <p>Art. 4.1225, vierde lid, Bal</p> <p>Art. 4.1225, vijfde lid, Bal</p>
<p>De juiste gegevens en bescheiden, <u>vóór start van de activiteit</u>, zijn niet of te laat verstrekt (informatieplicht).</p>	<p>Uit de gegevens en bescheiden blijkt dat de activiteit in strijd is met het Bal.</p> <p>Gewijzigde gegevens (bv. startdatum) en bescheiden zijn niet verstrekt aan het bevoegd gezag, waardoor (voorbereiding) van toezicht niet mogelijk is.</p> <p><i>Let op: als het alleen gaat om het tijdelijk uitnemen van grond, dan moet de activiteit ten minste één week voor het beging ervan gemeld worden aan het bevoegd gezag.</i></p> <p><i>Let op: de informatieplicht geldt niet voor het graven in verband met een spoedreparatie van vitale infrastructuur.</i></p>	<p>Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.</p>	<p>Art. 4.1226 en 4.1227 Bal</p> <p>Art. 4.1226, derde lid, Bal</p> <p>Art. 4.1226, vierde lid, Bal</p>

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
Er wordt niet voldaan aan de eisen van voorafgaand bodemonderzoek uit het Bal.	<p>Er wordt géén of onvolledig bodemonderzoek gedaan.</p> <p>Het onderzoek wordt niet volgens de normdocumenten of niet onder erkenning gedaan.</p> <p><i>Let op: bij graven in verband met een spoedreparatie van vitale infrastructuur geldt geen eis voorafgaand bodemonderzoek.</i></p>	<p>Controleer of de juiste bodemonderzoeken zijn gedaan.</p> <p>Controleer of het onderzoek volgens de normdocumenten en door een erkend persoon wordt gedaan.</p>	<p>Art. 4.1229 Bal</p> <p>Art. 4.1227 en art. 4.1228 Bal</p>
De activiteit voldoet niet aan de regels over kwaliteitsborging en milieukundige begeleiding.	<p>Er bestaat een grote kans dat werkzaamheden niet juist/deskundig worden uitgevoerd.</p> <p>De uitvoering of milieukundige begeleiding vindt plaats door niet erkende organisatie of in afwijking van normdocumenten.</p> <p>Er is geen milieukundige begeleiding of geen aanwezigheid milieukundige begeleiding (MKB) bij kritische momenten.</p> <p>Er wordt toch grond afgevoerd of leeflaag wordt door gegraven zonder MKB.</p> <p>Er is geen kwaliteitsverantwoordelijke persoon (KVP) aanwezig op de graaflocatie bij kritische momenten.</p>	<p>De werkzaamheden dienen uitgevoerd te worden door een organisatie met erkenning voor BRL SIKB 7000 conform protocol 7005 of protocol 7007 (tijdelijke uitname).</p> <p>De milieukundige begeleiding dient uitgevoerd te worden door een organisatie met erkenning voor BRL 6000 conform protocol 6005 of protocol 6007 (tijdelijke uitname).</p> <p>Deze controle is vaak uitsluitend mogelijk door in het veld te controleren. (Staat op certificaat van de aannemer). Controleer de uitvoerende persoon of instelling, zo mogelijk door het vragen/eisen van een identificatie.</p> <p>Controleer of de MKB aanwezig is op kritische momenten en zorgt voor het naleven van de normen.</p>	<p>Art. 4.1232 en 4.1233 Bal</p>
Bij ontgraven, opslaan en afvoer wordt geen onderscheid gemaakt tussen bodemlagen van verschillende kwaliteiten.	<p>Matig en sterk verontreinigde grond, die vrijkomt bij het graven, raakt vermengd.</p>	<p>Controleer of onderscheid wordt gemaakt tussen bodemlagen van verschillende kwaliteiten.</p>	<p>Art. 4.1230 Bal</p>
Bij tijdelijke uitname wordt de grond niet teruggebracht in	<p>Partijen grond met verschillende kwaliteiten raken vermengd met elkaar.</p>	<p>Controleer of de grond op de juiste wijze wordt</p>	<p>Art. 4.1230a, eerste lid, Bal</p>

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
hetzelfde ontgravingsprofiel.		teruggebracht in de bodem.	
Grond wordt na het tijdelijk uitnemen teruggebracht in de bodem, terwijl de grond een bewerking heeft ondergaan (anders dan het uitzeven van bodemvreemd materiaal).	Bewerkte grond wordt teruggebracht in de bodem.	Beoordeel of de grond een bewerking heeft ondergaan.	Art. 4.1230a, tweede lid, Bal
Gescheiden partijen grond worden niet gescheiden opgeslagen op de ontgravingslocatie.	Partijen grond met verschillende kwaliteiten raken vermengd met elkaar.	Controleer of partijen grond gescheiden worden opgeslagen.	Art. 4.1231, tweede lid, Bal
Opslag op de locatie duurt langer dan 8 weken na het beëindigen van de graafactiviteiten.	Grond wordt langer opgeslagen dan toegestaan.	Controleer of de grond op tijd weer teruggebracht wordt in de bodem.	Art. 4.1231, eerste lid, Bal
De juiste gegevens en bescheiden, <u>na beëindiging van de activiteit</u> , zijn niet of te laat verstrekt (informatieplicht).	Uit de gegevens en bescheiden blijkt dat de activiteit in strijd is met het Bal. De gewijzigde gegevens en bescheiden zijn niet verstrekt aan het bevoegd gezag.	Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.	Art. 4.1234 Bal
Er wordt bij graven in verband met een spoedreparatie <u>na beëindiging</u> van de activiteit niet voldaan aan de informatieplicht.	Er worden niet (tijdig) of onjuiste gegevens en bescheiden na de spoedreparatie verstrekt. Er is geen sprake van een spoedreparatie. ²⁰	Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn ingediend.	Art. 4.1228 Bal

²⁰ Hierbij moet gedacht worden aan het herstellen van gasleidingen en (drink)waterleidingen in geval van lekkages of het herstellen van een kabelbreuk (elektriciteit, glasvezels et cetera). Zie ook Stb. 2021, 98, p. 89. En ook [deze](#) IPLO-webpagina: 'Spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur'.

Tabel 9 Controlelijst kleinschalig graven boven interventiewaarde bodemkwaliteit (bruidsschatregels)

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>De juiste gegevens en bescheiden, <u>vóór start van de activiteit</u>, zijn niet of te laat verstrekt (informatieplicht).</p>	<p>De juiste gegevens en bescheiden zijn niet of te laat verstrekt. De gegevens dienen tenminste een week voor aanvang te worden versterkt.</p> <p>Uit de gegevens en bescheiden blijkt dat de activiteit in strijd is met de bruidsschatregels.</p> <p>De gewijzigde gegevens (bv. startdatum) en bescheiden zijn niet onverwijld verstrekt aan het bevoegd gezag waardoor (voorbereiding) van toezicht niet mogelijk is.</p> <p><i>Let op: de informatieplicht geldt niet voor het graven in bodem als het alleen gaat om het tijdelijk uitnemen van grond.</i></p> <p><i>Let op: de informatieplicht geldt ook niet voor het graven in bodem in verband met een spoedreparatie van vitale ondergrondse Infrastructuur.²¹</i></p>	<p>Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.</p>	<p>Art. 22.128 Bruidsschat</p> <p>Art. 22.127 Bruidsschat Art. 22.128, tweede lid, Bruidsschat</p> <p>Art. 22.128, tweede lid, Bruidsschat</p> <p>Art. 22.128, derde lid, Bruidsschat</p> <p>Art. 22.128, derde lid, Bruidsschat</p>

²¹ De informatieplicht is niet van toepassing als het graven in bodem plaatsvindt in verband met een spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur. Hierbij moet gedacht worden aan het herstellen van gasleidingen en (drink)waterleidingen in geval van lekkages of het herstellen van een kabelbreuk (elektriciteit, glasvezels et cetera). Bij een dergelijke spoedreparatie is het niet redelijk en ook niet mogelijk om vooraf een bodemonderzoek uit te voeren en te voldoen aan de termijn van de informatieplicht (een week). Daarom komt in die situatie een beperkte informatieplicht achteraf in plaats van een meldingsplicht en onderzoek vooraf. De hoeveelheid te ontgraven grond moet proportioneel zijn voor het uitvoeren van een spoedreparatie. Op het uitvoeren van spoedreparaties is uiteraard wel de specifieke zorgplicht van artikel 2.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing. Van de initiatiefnemer wordt verwacht dat die zich inspant om zelf te beoordelen of het handelen nadelige gevolgen heeft en hoe die de gevolgen redelijkerwijs kan voorkomen of beperken. Als bijvoorbeeld bekend is – of visueel eenvoudig is vast te stellen – dat er verschil is in de kwaliteit van de grond, worden de verschillende lagen voorzichtigheidshalve gescheiden gehouden.

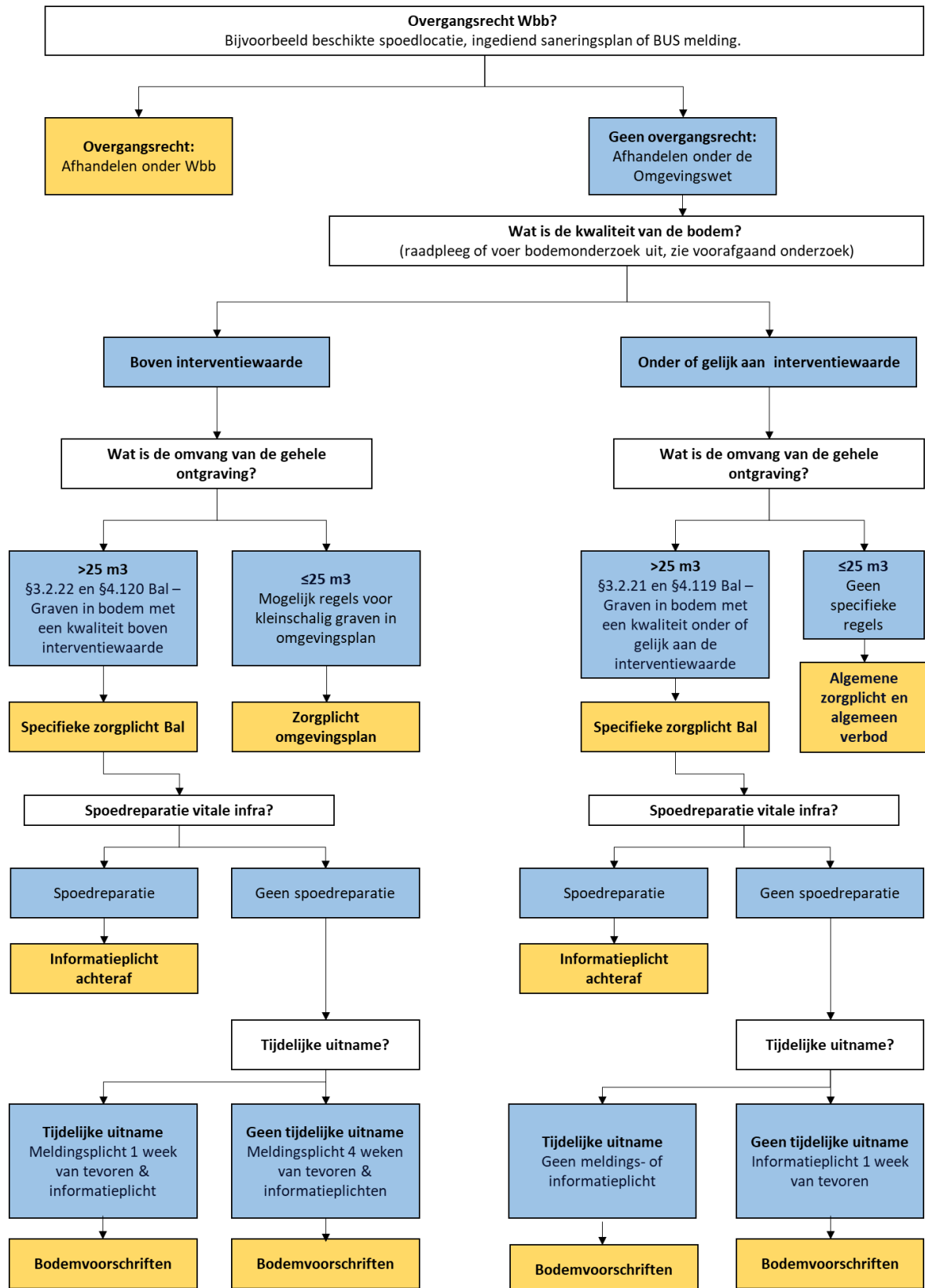
Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>Bij graafwerk op een locatie waar een afdeklaag is aangebracht als saneringsaanpak, waarbij de ontgraving dieper reikt dan de afdeklaag:</p> <p>Er is geen MKB-plan is opgesteld met beschrijving van kritische werkzaamheden en van kritische momenten waarop de milieukundig begeleider ten minste aanwezig moet zijn, en/of</p> <p>De graafactiviteit wordt niet milieukundig begeleid volgens BRL SIKB 6000.</p>	<p>Als geen milieukundige begeleiding aanwezig is op kritische momenten, wordt niet geborgd dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dat grond van verschillende kwaliteit (zoals de leeflaag en de (ernstig) verontreinigde grond onder de leeflaag) gescheiden wordt ontgraven, opgeslagen en afgevoerd dan wel teruggeplaatst, - de milieuhygiënische kwaliteit van af te voeren grond zorgvuldig wordt vastgesteld, en - dat de leeflaag wordt hersteld conform de situatie voor aanvang van het graafwerk. 	<p>Controleer of een MKB-plan is opgesteld conform SIKB-protocol 6005.</p> <p>Controleer of een milieukundig begeleider aanwezig is op kritische momenten en of deze zorgt voor het naleven van de normen door uitvoering van de milieukundige begeleiding conform SIKB-protocol 6005 en het MKB-plan.</p> <p><i>Let op: Er geldt geen verplichting tot erkenning van degenen die de milieukundige begeleiding voorbereiden en uitvoeren.</i></p>	<p>Art. 22.130 Bruidsschat</p>
<p>Opslag op de locatie duurt langer dan 8 weken na het beëindigen van de graafactiviteiten.</p>	<p>Grond wordt langer opgeslagen dan toegestaan.</p>	<p>Controleer of de grond op tijd weer teruggebracht wordt in de bodem.</p>	<p>Art. 22.129 Bruidsschat</p>

Stroomschema

In schema 4.1 zijn de controlelijsten schematisch weergegeven om duidelijkheid te geven over welke regels er gelden op grond van het Bal voor het graven in de bodem. De begeleidende tekst bij het stroomschema is te vinden op de volgende IPL0-pagina:

<https://iplo.nl/thema/bodem/bodembescherming/melden-bodemactiviteiten-via-dso/stroomschema-graven-bodem/>.

Schema 4.1 Graven in de bodem

Melding

Het is van belang dat het bevoegd gezag op de hoogte is van de activiteit, zodat het bevoegd gezag kan toezien op de naleving van de regels uit het Bal. Daarom bevat het Bal een meldplicht voor graven in grond boven de interventiewaarde bodemkwaliteit. De melding wordt ingediend via het DSO-loket. De melding biedt het bevoegd gezag de mogelijkheid om te verifiëren of het graven in de bodem voldoet aan de vereisten op grond van het Bal.

Het bevoegd gezag neemt geen formeel besluit op de melding. Een (positieve of negatieve) mededeling van het bevoegd gezag is geen besluit (beschikking) in de zin van art. 1:3 van de Algemene wet bestuursrecht. Tegen de mededeling door het bevoegd gezag naar aanleiding van de melding kan dus door derden of belanghebbenden geen bezwaar of beroep worden aangetekend.

Wel toetst het bevoegd gezag of de melding voldoet aan alle indieningsvereisten en controleert op deze manier de correctheid van de melding. Een melding die niet volledig en correct is, heft het verbod om de activiteit te starten niet op. Pas 4 weken nadat de melding volledig en correct is ingediend, mag de activiteit worden verricht.

Een belangrijk aandachtspunt voor het bevoegd gezag is om ervoor te zorgen dat er daadwerkelijk wordt gemeld. Naast het toezicht houden op de wel gemelde toepassingen is het, gezien vanuit perspectief van risico's, wellicht nog belangrijker om actief op zoek te gaan naar niet gemelde graafactiviteiten. Naast het feit dat men zelf regelmatig buiten aanwezig is, kan ook navraag worden gedaan bij andere afdelingen van de gemeente. Graafactiviteiten vloeien vaak voort uit andere omgevingsplanactiviteiten (bij aanleggen uitrit, bouwen etc.) waar een meldings- of vergunningplicht voor geldt op grond van het omgevingsplan.

Informatiebronnen zoals DSO, LMA, KLIC, etc. zijn veelal ook nuttig om na te gaan of er daarnaast nog een melding in het kader van het Bal (of andere wetgeving) moet worden ingediend. De meldingen en aanvragen via deze loketten moeten vaak ver voor de werkelijke uitvoering van de activiteiten worden ingediend. In dat stadium beschikt men nog niet altijd over alle gewenste informatie voor het graven in de bodem. Op basis van de genoemde meldingen en aanvragen kan het bevoegd gezag echter wel inschatten hoe groot de kans is dat wordt gegraven in bodem boven interventiewaarde bodemkwaliteit en of het indienen van een melding is vereist om te kunnen starten met de activiteit. Lijkt dit het geval, dan kan het bevoegd gezag het vooroverleg met de indiener gebruiken om te wijzen op de verplichtingen uit het Bal.

Overgangsrecht

Om ervoor te zorgen dat activiteiten die zijn gestart op grond van de Wbb (vanaf de eerste melding van de verontreiniging) ook kunnen worden afgerond onder het oude recht, is voorzien in eerbiedigend overgangsrecht via de Aanvullingswet bodem en het Aanvullingsbesluit bodem. Dit betekent dat het kader van de Wbb blijft gelden voor de overgangssituaties die in de Aanvullingswet bodem zijn benoemd. Ook blijft het bevoegd gezag op grond van de Wbb het aangewezen bevoegd gezag voor deze overgangssituaties. Dus is de oude HUM Wbb hiervoor nog bruikbaar.

Op de webpagina van het IPLO zijn de meest voorkomende situaties beschreven:

<https://iplo.nl/thema/bodem/regelgeving/overgangsrecht/lopende-saneringen/>.

5. Saneren

5.1 Situatiebeschrijving

Het saneren van de bodem kan milieubelastend zijn door blootstelling aan verontreiniging, het ongewenst verplaatsen of verspreiden van de verontreinigde grond of grondwater, het onvolledig saneren van de bodem of het ondoelmatig beheer van afvalstoffen. De inhoudelijke rijksregels voor de activiteit bestaan daarom met name uit een uitwerking van de te nemen maatregelen bij het uitvoeren van de activiteit en de toe te passen beste beschikbare technieken.

Het saneren van de bodem bestaat uit het beperken of ongedaan maken van de blootstelling aan bodemverontreiniging of het beperken of ongedaan maken van de bodemverontreiniging.

Saneren van de bodem vindt vaak plaats om de locatie geschikt te maken voor de toekomstige functie (bijv. bij de realisatie van een gebouw op een bodemgevoelige locatie).

Er zijn twee standaardaanpakken voor het saneren:

1. een aanpak waarbij de verontreiniging wordt verwijderd; of
2. een aanpak waarbij de verontreiniging wordt afgeschermd door een afdeklaag of een aaneengesloten verhardingslaag.

Bij de tweede aanpak is het de bedoeling dat blootstelling aan de verontreiniging wordt voorkomen. In paragraaf 4.121 van het Bal, waar de inhoudelijke regels zijn te vinden voor de activiteit, zijn deze twee standaardaanpakken uitgewerkt in de regels. Ook is een combinatie van beide aanpakken mogelijk. In paragraaf 5.2 worden deze regels verder toegelicht.

5.2 Wet- en regelgeving/aandachtspunten

In het Bal is het saneren van de bodem aangewezen als milieubelastende activiteit in paragraaf 3.2.23. De aanwijzing geldt alleen als het oogmerk ook daadwerkelijk saneren van de bodem is. Grondwatersanering en het beperken of ongedaan maken van verontreiniging van de waterbodem vallen niet onder de aanwijzing (zie art. 3.48h van het Bal). De regels van paragraaf 3.2.23 van het Bal gelden wel voor voormalige drogere oevergebieden indien als deze niet vallen binnen gebieden voor beheer waterkwaliteit. Voor meer informatie over het verschil tussen waterbodem en landbodem wordt verwezen naar paragraaf 4.1 van deze HUM.

Wanneer is sprake van een sanering en wanneer is sprake van graven?

In het Bal zijn 'saneren van de bodem' en 'graven in de bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit' aangewezen als twee verschillende milieubelastende activiteiten.

Bij de milieubelastende activiteit 'saneren van de bodem' is het oogmerk (doel) om de bodem te saneren. Onder het saneren van de bodem wordt verstaan het beperken of ongedaan maken van de blootstelling aan de verontreiniging van de bodem of het beperken of ongedaan maken van de verontreiniging van de bodem. Met beperken of ongedaan maken van de blootstelling wordt bedoeld dat de contactmogelijkheden met de verontreiniging worden voorkomen zodat de bodem op de locatie geschikt is voor het toekomstig gebruik. Dit kan gerealiseerd worden door het aanbrengen

van een afdeklaag (verhardingslaag of een laag grond of baggerspecie). Met het beperken of ongedaan maken van een verontreiniging wordt bedoeld dat de verontreiniging daadwerkelijk wordt verwijderd. Dit kan gerealiseerd worden door middel van ontgraving en afvoer van de grond. De activiteit saneren van bodem komt regelmatig voor, bijvoorbeeld als sprake is van een ontwikkeling van een locatie, waarvan de bodem verontreinigd is, en waarvan het toekomstige gebruik gevoeliger wordt. Een sanering kan voorgeschreven zijn in het omgevingsplan bij de realisatie van een gebouw op een bodemgevoelige locatie.

Bij de milieubelastende activiteit 'graven in de bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit' hebben de graafwerkzaamheden een civieltechnisch doel, zoals onderhoud, reparatie of aanleg van een (bouw)werk, van kabels- en leidingen of van infrastructuur, of herinrichting van een terrein. Bij het graafwerk wordt de grond tijdelijk uitgenomen en teruggeplaatst, en wordt overtollige grond afgevoerd. De aangewezen milieubelastende activiteit omvat naast het graven ook het zeven, het tijdelijk opslaan en het terugplaatsen van grond na tijdelijke uitname tijdens graven in een bodemvolume van meer dan 25 m³.

De milieubelastende activiteiten saneren van de bodem en graven in de bodem kunnen cumulatief van toepassing zijn. Hier is sprake van als grond wordt ontgraven met het oogmerk om de bodem te saneren. Dan is er zowel sprake van de activiteit saneren als de activiteit graven.²² Dat betekent dus dat de initiatiefnemer aan zowel de regels over saneren als de regels over graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit moet voldoen.

Tabel 10 Relevante wet- en regelgeving saneren in de bodem

Relevante wet- en regelgeving	Relatie met saneren van de bodem
Besluit activiteiten leefomgeving	Bij het saneren van de bodem gelden de algemene regels uit het Bal als het oogmerk saneren van de bodem is.
Bruidsschat gemeenten	Na het saneren van de bodem gelden de algemene regels voor het verrichten van nazorg uit de Bruidsschat voor gemeenten.

Saneren van de bodem in het Bal

Het Besluit activiteiten leefomgeving kent, anders dan onder de Wet bodembescherming, geen zelfstandige saneringsplicht. Saneren van de bodem wordt altijd gekoppeld aan een activiteit. In het omgevingsplan wordt aangegeven voor welke activiteiten de bodemkwaliteit een rol speelt. Dit geldt in ieder geval voor een bouwactiviteit op een bodemgevoelige locatie (zie artikel 22.31 van de bruidsschat).

Gemeenten schrijven in het omgevingsplan voor óf, en zo ja welke, maatregelen met het oog op het gebruik in combinatie met de aanwezige bodemkwaliteit moeten worden genomen. De gemeente kan voor de te nemen maatregelen verwijzen naar de milieubelastende activiteit 'saneren van de bodem' in het Bal. De gemeente kan ook een andere maatregel opnemen, in de vorm van een maatwerkregel in het omgevingsplan.

Een initiatiefnemer kan ook een bodemsanering op eigen initiatief uitvoeren en daarbij zijn de regels van de milieubelastende activiteit saneren van de bodem van toepassing. Bij een toevalsvondst worden in principe alleen beheermaatregelen genomen waarmee directe contactmogelijkheden worden voorkomen. Maar daarbij kan een sanering niet altijd worden uitgesloten.²³

De milieubelastende activiteit 'saneren van de bodem' is gericht op het beperken of ongedaan maken van de blootstelling aan de verontreiniging van de bodem of het beperken of ongedaan maken van de verontreiniging van de bodem. De standaardaanpakken voor het saneren van de bodem bevatten grotendeels technische voorschriften, die locatie-onafhankelijk zijn. Door het

²² *Stb. 2021, 98, p. 269.*

²³ *Stb. 2021, 98, p. 196.*

voorschrijven van standaardaanpakken ontstaat een gelijk speelveld en een gelijkwaardig beschermingsniveau.

De inhoudelijke regels over het saneren van de bodem staan in paragraaf 4.121 van het Bal. Deze regels bevatten verder technische voorschriften (de voorgenoemde standaardaanpakken), de meldings- en informatieplicht, regels over kwaliteitsborging en milieukundige begeleiding en het uitvoeren van een voorafgaand onderzoek (zie tabel 5 in § 4.2 van dit document voor de regels over voorafgaand onderzoek). Zo moeten, indien nodig, aanvullende maatregelen worden genomen om blootstelling aan uitdamping te voorkomen door het aanbrengen van een dampdichte laag of extra ventilatievoorzieningen. Door het uitvoeren van meetonderzoek in de binnenlucht moet worden aangetoond dat de maatregelen tegen uitdamping effectief zijn. Mochten de standaardaanpakken niet toereikend zijn, dan is maatwerk mogelijk.

Bij saneren van de bodem door het afdekken van de verontreiniging met een leeflaag van grond of baggerspecie geldt dat deze laag een minimale dikte van minimaal 1,0 meter moet hebben. Deze leeflaag moet voldoende kwaliteit hebben: hiervoor gelden dezelfde kwaliteitseisen als voor het toepassen van grond of baggerspecie. Het is gebruikelijk om tussen de leeflaag en de onderliggende verontreinigde bodem een signaallaag (bijvoorbeeld geo-doeek) aan te brengen. Die waarschuwt voor de verontreiniging die zich onder die laag bevindt. Het is toegestaan om verontreinigde grond die vrijkomt bij de uitvoering van de sanering te herschikken direct onder de afdeklaag. NB Het aanbrengen van een leeflaag valt ook onder de milieubelastende activiteit 'toepassen van grond of baggerspecie'. Daarom moet de initiatiefnemer ook aan de regels over die activiteit voldoen.

Specifieke zorgplicht Bal

Als een activiteit als milieubelastende activiteit is aangewezen in hoofdstuk 3 van het Bal, geldt in ieder geval de specifieke zorgplicht van artikel 2.11 van het Bal. De specifieke zorgplicht verplicht de initiatiefnemer om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevergd om milieuschade te voorkomen. Tot de specifieke zorgplicht behoort in ieder geval de verplichting om passende preventieve maatregelen te nemen en geen significante verontreiniging te veroorzaken.

Bij een evidente overtreding kan het bevoegd gezag direct handhaven op de specifieke zorgplicht. Als een overtreding niet evident is, is het beter om eerst een maatwerkvoorschrift te stellen waarmee de specifieke zorgplicht wordt verduidelijkt.

Maatwerkregels en maatwerkvoorschriften op grond van het Bal

Met maatwerkregels of maatwerkvoorschriften (in een individueel geval) kunnen gemeenten afwijken van de inhoudelijke regels van het Bal voor lokale situaties (zie art. 2.12 en 2.13 van het Bal). Wel met het oog op de bescherming van de milieubelangen, bedoeld in art. 2.2 van het Bal. Ook blijven de kaders van de instructieregels uit het Bkl en van de provincies gelden voor maatwerk. Voorbeelden van dergelijke maatwerkregels zijn uitgewerkt door het programma Bodembeheer van de Toekomst en zijn te vinden via [Voorbereiding bodem in het omgevingsplan | Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#) (link Bodembeheer van de toekomst, zie module A5).²⁴

Lozingen bij het saneren van de bodem

Voor lozingen van vrijkomend afvalwater bij het saneren van de bodem zijn geen rijksregels opgenomen in het Bal, omdat het reguleren van deze lozingen afhankelijk is van de lokale situatie. In lijn met het uitgangspunt decentraal, tenzij is het stellen van regels over lozingen overgelaten aan gemeenten en waterschappen.²⁵

Wel zijn er bruidsschatregels opgenomen in het omgevingsplan en de waterschapsverordening voor het lozen van afvalwater bij het saneren van de bodem. De regels over lozen op het vuilwaterriool of op of in de bodem zijn te vinden in paragraaf 22.3.8.1 van de bruidsschat omgevingsplan (gemeente

²⁴ Meer informatie over maatwerkregels bij de bodemactiviteiten uit het Bal is te vinden in het informatieblad van het programma Bodembeheer van de Toekomst: [Aanvullingsspoor informatieblad maatwerkregels in het omgevingsplan](#).

²⁵ Stb. 2021, 98, p. 126.

bevoegd gezag) en de regels over lozen in oppervlaktewater in afdeling 2.2 van de bruidsschat waterschapsverordening (waterschap bevoegd gezag).

Let op: de provincie heeft tot taak om de kwaliteit van het grondwater te bewaken. Grondwatersaneringen worden daarom meestal geregeld in de omgevingsverordening. De provincie is bevoegd gezag voor toezicht en handhaving voor de regels van de omgevingsverordening.

Bruidsschatsactiviteit en instructieregel: nazorg na saneren van de bodem en tijdelijke beschermingsmaatregelen bij een toevalsvondst

De **bruidsschatsregels** in het omgevingsplan zijn van toepassing op het verrichten van nazorg als saneren van de bodem heeft plaatsgevonden op grond van het Bal, een omgevingsplan, omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift (zie art. 22.125 van de bruidsschat). Op grond van de regels in paragraaf 22.3.7.1 van de bruidsschat moeten de noodzakelijke maatregelen getroffen worden voor het in stand houden, onderhouden of vervangen van een afdeklaag. Dit geldt ook bij het nemen van tijdelijke beschermingsmaatregelen om blootstelling aan de verontreiniging te voorkomen in verband met een toevalsvondst (als bedoeld in 19.9a van de Ow).

De bruidsschatsregels zijn een voortzetting van artikel 39e Wet bodembescherming (Wbb) en nazorg op grond van een BUS-melding als bedoeld in artikel 2 van het Besluit uniforme saneringen. Deze regeling is opgenomen in de bruidsschat om ervoor te zorgen dat een bedoelde of onbedoelde handeling niet het resultaat van een bodemsanering ongedaan maakt. Het gebruik van de locatie (of de verontreiniging zelf) mag namelijk niet leiden tot blootstelling en contactmogelijkheden met de verontreinigde bodem. De bruidsschatsregel die gaat over het nemen van tijdelijke beschermingsmaatregelen bij een toevalsvondst is vergelijkbaar met de tijdelijke beveiligingsmaatregelen bij ernstige verontreiniging uit art. 37, derde lid, van de Wbb.²⁶

Er gelden **instructieregels** die gemeenten voor bodem in het omgevingsplan moeten verwerken. De instructieregels voor nazorg na saneringen staan in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Nazorg, paragraaf 5.1.4.5.2 Bkl). Op grond van deze regels zorgt de gemeente ervoor dat nazorg en instandhouding van bodemaatregelen na het saneren in het omgevingsplan komt. Dit geldt voor saneringen die hebben plaatsgevonden op grond van het Bal, een omgevingsplan, omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift.

De in het omgevingsplan op te nemen verplichting behelst het in stand te houden, onderhouden en/of te vervangen van:

- een afdeklaag die aangebracht is bij een sanering en is uitgevoerd volgens de Omgevingswet;
- tijdelijke beschermingsmaatregelen die gelden bij een toevalsvondst.

5.3 Betrokken partijen

Bij de uitvoering van een sanering zijn verschillende partijen betrokken. Afhankelijk van hun rol heeft de betrokken partij verschillende verantwoordelijkheden (zie tabel 12). De volgende partijen zijn betrokken:

Tabel 12 Betrokken partijen saneringen

Betrokkene	Verantwoordelijkheid
Initiatiefnemer / eigenaar	<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoordelijk voor de naleving van de regels over de activiteit, ook voor de werkzaamheden die door een uitvoerder / aannemer worden verricht • Verzorgen meldingen/informatieplichten • Historische gegevens aanleveren • Indienen meldingen/informatieplichten en aanvragen maatwerkvoorschriften

²⁶ Meer informatie over toevalsvondst is te vinden op de volgende IPLO-webpagina: <https://iplo.nl/thema/bodem/bodembescherming/toevalsvondst-bodem/>.

Uitvoerder / aannemer	<ul style="list-style-type: none"> In mandaat verzorgen meldingen/informatieplichten, Kwalibo, naleving algemene regels Bal en bruidsschat
Milieukundig begeleider	<ul style="list-style-type: none"> Toezicht op de uitvoering van de sanering
Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> Bevoegd gezag voor sanering en indirecte lozingen Toezicht gemeentelijke regelgeving (omgevingsplan) Bal-bevoegd gezag bij aanvullen en/of aanbrengen isolatielaag
Omgevingsdienst	<ul style="list-style-type: none"> Het houden van toezicht en het handhaven bij overtredingen van de regels over milieubelastende activiteiten in het Bal is een basistaak die door de omgevingsdienst wordt uitgevoerd
Provincie	<ul style="list-style-type: none"> Toezicht provinciale regelgeving (omgevingsverordening, overgangsrecht Wet bodembescherming)
Waterbeheerder	<ul style="list-style-type: none"> Bevoegd gezag grondwateronttrekkingen en eventuele directe lozingen op oppervlaktewater
Inspectie (ILT)	<ul style="list-style-type: none"> Toezicht en handhaving Kwalibo (Besluit bodemkwaliteit)

5.4 Wat kan er misgaan?

In de volgende tabellen zijn de vereisten genoemd die bij het uitvoeren van de activiteit gelden (zie tabel 13 en 14). In beginsel moet ervan uit worden gegaan dat bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk wordt opgetreden tegen overtreding van de hierna genoemde aspecten.

Tabel 13 Controlelijst milieubelastende activiteit saneren van de bodem

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>Er wordt niet gesaneerd volgens de voorgeschreven saneringsaanpak.</p> <p>Er is geen verzoek gedaan voor een maatwerkvoorschrift om af te wijken van de voorgeschreven saneringsaanpakken.</p>	<p>De gekozen saneringsaanpak wordt niet of niet op de juiste manier uitgevoerd.</p>	<p>Controleer of de voorgeschreven saneringsaanpak wordt uitgevoerd.</p>	<p>Art. 4.1240 Bal</p>
<p>De afdeklaag wordt niet of niet op de juiste op de juiste manier aangebracht.</p>	<p>De afdeklaag wordt niet of niet op de juiste manier aangebracht, waardoor blootstelling aan verontreiniging niet wordt voorkomen.</p> <p>Bijvoorbeeld niet duurzaam aaneengesloten, een leeflaag van onvoldoende kwaliteit of in een te dunne laag.</p>	<p>Beoordeel of de afdeklaag voldoet aan de normen.</p>	<p>Art. 4.1241 Bal</p>

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
De verontreiniging wordt niet verwijderd of niet op de juiste manier verwijderd.	<p>De verontreiniging wordt niet verwijderd of niet op de juiste manier verwijderd, waardoor blootstelling aan verontreiniging niet wordt voorkomen.</p> <p>Bijvoorbeeld onvoldoende uitgevoerde bronverwijdering, verspreiding restverontreiniging.</p>	Beoordeel of het verwijderen van de verontreiniging voldoet aan de waarde waarin de ontvangende landbodem is ingedeeld.	Art. 4.1242 Bal
De activiteit voldoet niet aan de regels over kwaliteitsborging en milieukundige begeleiding.	<p>Er bestaat een grote kans dat werkzaamheden niet juist/deskundig worden uitgevoerd. De uitvoering of milieukundige begeleiding vindt plaats door niet erkende organisatie of in afwijking van normdocumenten.</p> <p>Er is geen milieukundige begeleiding of geen aanwezigheid milieukundige begeleiding (MKB) bij kritische momenten.</p> <p>Er is geen kwaliteits-verantwoordelijke persoon (KVP) aanwezig op de saneringslocatie bij kritische momenten.</p>	<p>De werkzaamheden dienen uitgevoerd te worden door een organisatie met erkenning voor BRL SIKB 7000 conform protocol 7005.</p> <p>De milieukundige begeleiding dient uitgevoerd te worden door een organisatie met erkenning voor BRL 6000 conform protocol 6005.</p> <p>Deze controle is vaak uitsluitend mogelijk door in het veld te controleren. (Staat op certificaat van de aannemer). Controleer de uitvoerende persoon of instelling, zo mogelijk door het vragen/eisen van een identificatie.</p> <p>Controleer of de MKB aanwezig is op kritische momenten en zorgt voor het naleven van de normen.</p>	Art 4.1243 en 4.1244 Bal
Er worden geen of niet de juiste maatregelen getroffen ter bescherming van een bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie.	<p>Er vindt blootstelling plaats aan uitdamping van vluchtige stoffen, die de gezondheid kunnen schaden.</p> <p>Denk bijvoorbeeld aan vluchtige chloorkoolwaterstoffen (VOC) bij voormalige chemische wasserijen, die zich in een woning kunnen ophopen.</p>	Beoordeel of voldoende maatregelen zijn getroffen om uitdamping van vluchtige stoffen te voorkomen.	Art 4.1245 Bal

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>Er is geen (of geen goed) voorafgaand bodemonderzoek gedaan.</p>	<p>Er wordt géén of onvolledig (voorafgaand) bodemonderzoek gedaan.</p> <p>Het onderzoek wordt niet volgens de normdocumenten of niet onder erkenning gedaan.</p>	<p>Controleer of de juiste bodemonderzoeken zijn gedaan.</p> <p>Controleer of het onderzoek volgens de normdocumenten en door een erkend persoon wordt gedaan.</p>	<p>Art. 4.1239 Bal</p>
<p>Bij de sanering wordt niet of niet tijdig voldaan aan de indieningsvereisten van de meldingsplicht uit het Bal.</p>	<p>Er wordt een melding gedaan op grond van het Bal, terwijl er overgangsrecht geldt op grond van de Wbb.</p> <p>De juiste gegevens en onderzoeken zijn niet of te laat verstrekt.</p> <p>Uit de gegevens en bescheiden blijkt dat de activiteit in strijd is met het Bal.</p> <p><i>Let op of ook een melding is gedaan voor het toepassen van grond en baggerspecie, als daar sprake van is. Vaak is die activiteit namelijk aan de orde bij het saneren van de bodem (aanbrengen leeflaag).</i></p> <p><i>Let op: ten minste een week voordat de activiteit op een andere manier wordt verricht dan overeenkomstig die gegevens, wordt een melding gedaan.</i></p>	<p>Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn ingediend.</p>	<p>Art. 4.1236 Bal</p> <p>Art. 4.1236, derde lid, Bal</p>

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>De juiste gegevens en bescheiden, <u>vóór start van de activiteit</u>, zijn niet of te laat verstrekt (informatieplicht)</p>	<p>De juiste gegevens en bescheiden zijn niet of te laat verstrekt.</p> <p>Uit de gegevens en bescheiden blijkt dat de activiteit in strijd is met het Bal.</p> <p>De gewijzigde gegevens (bv. startdatum) en bescheiden zijn niet verstrekt aan het bevoegd gezag, waardoor (voorbereiding) van toezicht niet mogelijk is.</p> <p>Tijdens de uitvoering blijkt het saneringsresultaat niet gehaald kan worden (bijv. terugsaneerwaarde).</p> <p>Er ontstaat onverwacht een verontreiniging of er ontstaan andere onverwachte omstandigheden tijdens de uitvoering.</p> <p><i>Let op: onverwijld na het wijzigen van de begrenzing of de verwachte datum van het begin van de activiteit worden de gewijzigde gegevens verstrekt aan het bevoegd gezag.</i></p> <p><i>Let op: de informatieplicht geldt niet voor het graven in de bodem als het alleen gaat om het tijdelijk uitnemen van grond.</i></p>	<p>Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.</p>	<p>Art. 4.1237 en 4.1238 Bal</p> <p>Art. 4.1237, tweede lid, en 4.1238, tweede lid, Bal</p>

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>De juiste gegevens en bescheiden, <u>na beëindiging van de activiteit</u>, zijn niet of te laat verstrekt (informatieplicht).</p>	<p>Uit de gegevens en bescheiden blijkt dat de activiteit in strijd is met het Bal.</p> <p>Uit het evaluatieverslag blijkt dat saneringsresultaat niet is behaald*.</p> <p>Uit het onderzoek voor verontreiniging met vluchtige stoffen (als daar sprake van is) blijkt dat de kwaliteit van de binnenlucht in een bodemgevoelig gebouw niet voldoet aan de normen.</p> <p>De gewijzigde gegevens en bescheiden zijn niet verstrekt aan het bevoegd gezag.</p> <p><i>Let op: er volgt n.a.v. de melding geen besluit over de gebruiks-beperkingen of de nazorgmaatregelen. Het bevoegd gezag kan zo nodig wel een maatwerkvoorschrift stellen als de voorgestelde beperkingen of maatregelen niet afdoende zijn.</i></p>	<p>Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.</p>	<p>Art. 4.1246 Bal</p>

* Het komt ook voor dat een evaluatieverslag te vroeg wordt ingediend. Bijvoorbeeld wanneer het evaluatieverslag wordt ingediend terwijl de grond nog op de saneringslocatie aanwezig is en nog niet is afgevoerd. Of de evaluatie wordt al ingediend terwijl de ontgraving nog aangevuld moet worden. Dus ook na de ontvangst van het evaluatieverslag is het zinvol om de locatie te bezoeken.

Tabel 14 Controlelijst bruidsschatsactiviteit nazorg na saneren van de bodem

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>Er worden geen of niet de juiste maatregelen getroffen voor het in stand houden, onderhouden of vervangen van de afdeklaag.</p>	<p>Verspreiding van verontreiniging (of herverontreiniging) door staken of te laat bijsturen nazorg.</p> <p>Bijvoorbeeld: isolatielaag is beschadigd geraakt of leeflaag heeft onvoldoende dikte.</p>	<p>Beoordeel of voldoende maatregelen zijn getroffen om de afdeklaag in stand te houden en monitor de nazorgactiviteiten.</p>	<p>Art. 22.126 Bruidsschat</p>

Tabel 15 bruidsschatsregels over lozingen bij saneren van de bodem

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>Het grondwater voldoet niet aan de emissiegrenswaarden.²⁷</p> <p>Vrijkomend afvalwater wordt zonder gezuiverd te worden geloosd op of in de bodem of een schoonwaterriool.</p> <p>Grondwater afkomstig van een bodemsanering wordt geloosd in een vuilwaterriool.</p>	<p>Vrijkomend grondwater (afvalwater) heeft nadelige gevolgen voor de bodem- of oppervlaktewaterkwaliteit.</p>	<p>Controleer of het vrijkomend grondwater (afvalwater) voldoet aan de emissiegrenswaarden.</p> <p>Controleer of het vrijkomend grondwater (afvalwater) wordt teruggebracht in het milieu (bodem of schoonwaterriool).</p>	<p>Art. 22.139 Bruidsschat</p>
<p>De juiste gegevens en bescheiden, <u>vóór het begin van de activiteit</u>, zijn niet of te laat verstrekt (informatieplicht).</p>	<p>Uit de gegevens en bescheiden blijkt dat de activiteit in strijd is met de bruidsschatsregels.</p> <p>De gewijzigde gegevens en bescheiden zijn niet verstrekt aan het bevoegd gezag.</p>	<p>Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.</p>	<p>Art. 22.138 Bruidsschat</p>

Let op: Uit onderzoeken blijkt dat de meeste tekortkomingen optreden bij illegale graafwerkzaamheden of saneringen. Het is dan ook van belang om toezicht en handhaving niet uitsluitend te richten op de bekende graafwerkzaamheden of saneringen maar vooral ook op graafwerkzaamheden of saneringen die niet worden gemeld. Dit vraagt dus vooral signaaltoezicht. Zorg voor een voldoende informatiepositie hiervoor (inzicht in graafmeldingen) en raam hiervoor voldoende tijd binnen de Dienstverleningsovereenkomsten tussen omgevingsdienst en gemeenten. Plan daarvoor dan ook bewust tijd!

Daarnaast kun je eigenlijk alleen goed controleren als je naar buiten gaat. Ga op de saneringslocatie kijken en controleer.

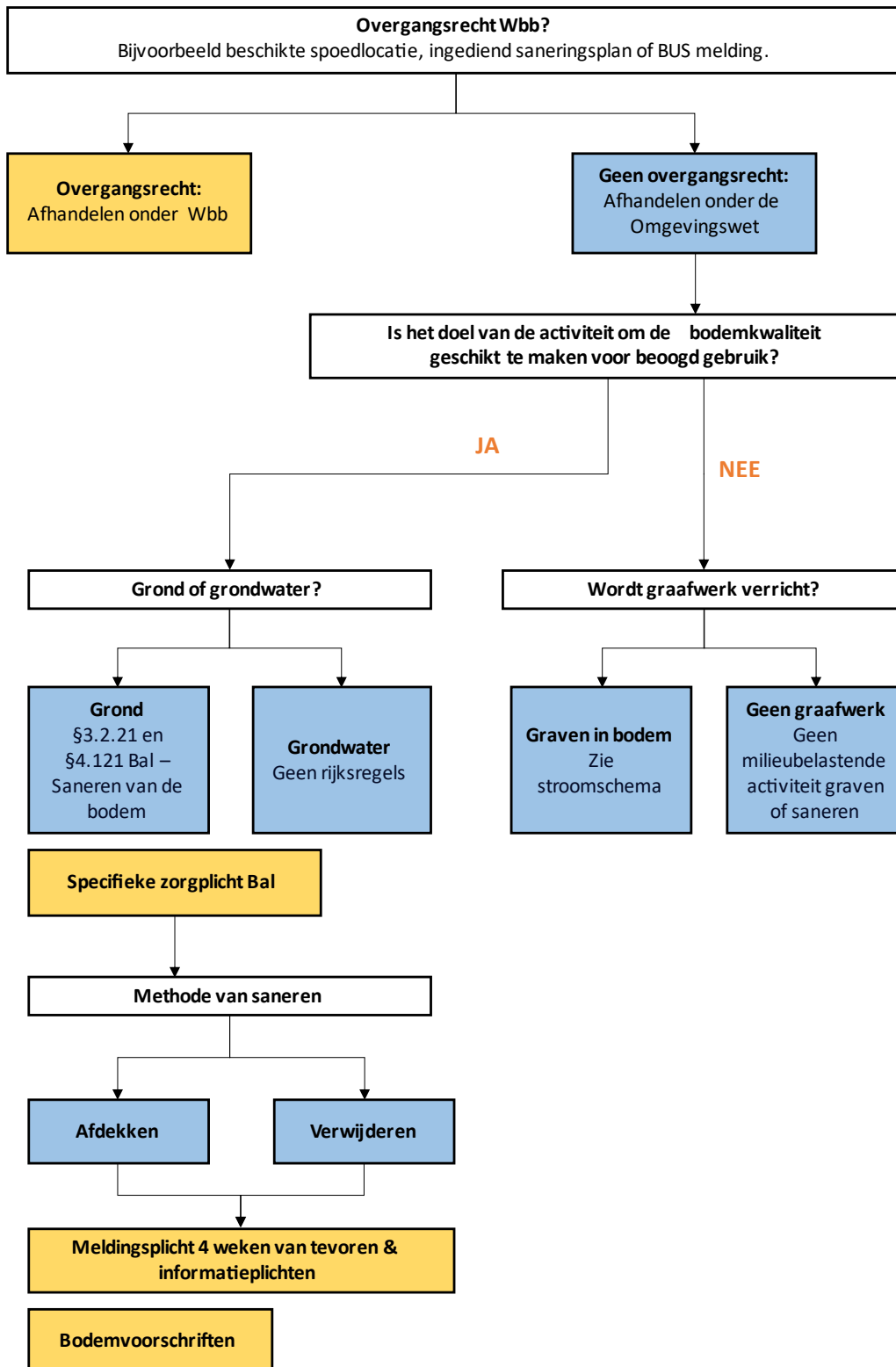
Stroomschema

In schema 5.1 zijn de controlelijsten schematisch weergegeven om duidelijkheid te geven over welke regels er gelden op grond van het Bal voor het saneren van de bodem. De begeleidende tekst bij het stroomschema is te vinden op de volgende IPLO-pagina:

<https://iplo.nl/thema/bodem/bodembescherming/melden-bodemactiviteiten-via-dso/stroomschema-saneren-bodem/>.

²⁷ Ook gelden er meet- en rekenbepalingen in de bruidsschatsregels voor het bemonsteren van afvalwater van lozingen bij saneren van de bodem. Deze zijn te vinden in art. 22.141 van de bruidsschat, waarin wordt aangegeven welke normen gehanteerd worden voor het meten van emissiegrenswaarden. Deze meet- en rekenbepalingen en de emissiegrenswaarden, bedoeld in tabel 22.3.36 van de bruidsschat, zijn niet meegenomen in deze tabel.

Schema 5.1 Saneren van de bodem

Melding

Het is van belang dat het bevoegd gezag op de hoogte blijft van de activiteit. Hierdoor is het mogelijk dat het bevoegd gezag kan toezien op de naleving van de regels van het Bal. De melding wordt ingediend via het DSO-loket. De melding biedt het bevoegd gezag de mogelijkheid om te verifiëren of het saneren van de bodem voldoet aan de vereisten op grond van het Bal. Het bevoegd gezag neemt geen formeel besluit op de melding. Een (positieve of negatieve) mededeling van het bevoegd gezag is geen besluit (beschikking) in de zin van art. 1:3 van de Algemene wet bestuursrecht. Tegen de mededeling door het bevoegd gezag naar aanleiding van de melding kan dus door derden of belanghebbenden dan ook geen bezwaar of beroep worden aangetekend. Wel toetst het bevoegd gezag of de melding voldoet aan alle indieningsvereisten en controleert op deze manier de correctheid van de melding.

Een belangrijk aandachtspunt voor het bevoegd gezag is om ervoor te zorgen dat er daadwerkelijk wordt gemeld. Naast het toezicht houden op de wel gemelde toepassingen is het, gezien vanuit perspectief van risico's wellicht nog wel belangrijker om actief op zoek te gaan naar niet gemelde saneringen. Naast het feit dat men zelf regelmatig buiten aanwezig is, kan ook navraag worden gedaan bij andere afdelingen van de gemeente. Saneringen gaan vaak samen met andere omgevingsplanactiviteiten (bijv. bouwen) waar een meldings- of vergunningplicht voor geldt op grond van het omgevingsplan. Deze 'informatiebronnen' zijn veelal ook nuttig om na te gaan of er daarnaast nog een melding in het kader van het Bal moet worden ingediend. Deze meldingen en aanvragen moeten vaak ver voor de werkelijke uitvoering van de activiteiten worden ingediend. In dat stadium beschikt men nog niet altijd over alle gewenste informatie voor het saneren van de bodem. Op basis van de genoemde meldingen en aanvragen kan het bevoegd gezag echter wel inschatten hoe groot de kans is dat wordt de bodem wordt gesaneerd en of het indienen van een melding is vereist om te kunnen starten met de activiteit. Lijkt dit het geval, dan kan het bevoegd gezag het vooroverleg met de indiener gebruiken om te wijzen op de verplichtingen uit het Bal.

Evaluatieverslag met gegevens van een niet-erkende intermediair

Wat moet het bevoegd gezag doen als een evaluatieverslag van een sanering gegevens bevat die afkomstig zijn van een niet erkend milieukundig begeleider, maar het bevoegd gezag de indruk heeft dat het inhoudelijk wel klopt?

De sanering is al voltooid, dus het is moeilijk om de gang van zaken nog te kunnen controleren. Wel kan het bevoegd gezag vragen om een verificatie door een erkende bodemintermediair, bijv. aan de hand van de eisen die gesteld worden in protocol 6005 (logboeken en dergelijke). Als er twijfels zijn, dan is het wellicht toch verstandig om verdere eisen te stellen waardoor mogelijk de locatie weer opnieuw onderzocht moet worden. Daarnaast kan ILT ook in een dergelijk geval handhavend optreden.

Toezicht op het evaluatieverslag

Het toezicht kan zich ook richten op het evaluatieverslag. Hierbij kan onder andere worden getoetst op saneringsresultaat, grondstromen (afvoer en aanvoer) en Kwalibo. Als uit het evaluatieverslag blijkt dat de sanering niet conform het Bal is uitgevoerd, dan kan het bevoegd handhaven op overtreding van die regels of een maatwerkvoorschrift stellen met aanvullende maatregelen. Het is van belang om het evaluatieverslag te beoordelen, omdat anders een gebouw in gebruik kan worden genomen zonder dat de sanering volgens het Bal is uitgevoerd.

5.5 Ongewone voorvallen

Er kan zich een ongewoon voorval voordoen bij diverse milieubelastende activiteiten. Het gaat hierbij om een gebeurtenis die afwijkt van de normale omstandigheden waaronder een activiteit plaatsvindt en waardoor significante nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving zijn of (kunnen) worden veroorzaakt. In het Bal zijn daarom regels opgenomen voor ongewone voorvallen (deze gelden ook voor de andere aangewezen milieubelastende activiteiten in het Bal). Hierdoor krijgen overheden bevoegdheden om in te grijpen bij ongewone voorvallen. Als zich een ongewoon voorval voordoet is het van belang dat dit zo snel mogelijk bekend wordt bij bevoegd gezagen en andere betrokkenen.

De regels voor ongewone voorvallen zijn te vinden in afdeling 2.7 van het Bal. Hierin is een informatieplicht opgenomen en geregeld dat hiervan niet afgeweken kan worden met maatwerk (zie voor een uitwerking van de regels tabel 16). Ook in de bruidsschat is er een informatieplicht opgenomen voor de bruidsschatsactiviteiten, die overeenkomt met de regels in het Bal voor ongewone voorvallen. Om die reden zijn in tabel 16 alleen de regels uit het Bal uitgewerkt.

Tabel 16 Controlelijst ongewone voorvallen

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>Bij het saneren wordt het bevoegd gezag niet of niet tijdig geïnformeerd over een ongewoon voorval.</p>	<p>De volgende eisen uit het Bal gelden voor het uitvoeren van de activiteit:</p> <p>het bevoegd gezag wordt onverwijld geïnformeerd over een ongewoon voorval.</p> <p><i>N.B. met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift kan het bevoegd gezag niet versoepelen m.b.t. de informatieplicht en de bijbehorende gegevens en bescheiden die verstrekt moeten worden.</i></p>	<p>Het bevoegd gezag wordt niet of niet op tijd op de hoogte gebracht van het ongewoon voorval.</p>	<p>Controleer of het bevoegd gezag tijdig geïnformeerd is.</p>	<p>Art. 2.21 Bal</p> <p>Art. 2.23 Bal</p>
<p>Bij het informeren van het bevoegd gezag wordt niet of niet tijdig voldaan aan de indieningsvereist en van de informatieplicht uit het Bal.</p>	<p>De volgende gegevens en bescheiden moeten ten minste vier weken voor de start van de activiteit verstrekt zijn aan het bevoegd gezag:</p> <p>a. informatie over de oorzaken van het ongewoon voorval en de omstandigheden waaronder het ongewoon voorval zich heeft voorgedaan;</p> <p>b. informatie over de vrijgekomen stoffen en hun eigenschappen;</p> <p>c. andere gegevens die nodig zijn om de aard en de ernst van de gevolgen voor de fysieke leefomgeving te kunnen inschatten; en</p>	<p>De gewijzigde gegevens en bescheiden zijn niet verstrekt aan het bevoegd gezag.</p> <p>Uit de gegevens blijkt dat de bodem onvoldoende is hersteld.</p> <p>Er zijn onvoldoende gegevens waaruit blijkt dat de bodem is hersteld.</p>	<p>Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.</p>	<p>Art. 2.22 Bal</p>

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
	d. informatie over de maatregelen die zijn getroffen of worden overwogen om de nadelige gevolgen van het ongewoon voorval te voorkomen als bedoeld in artikel 19.1, eerste lid, van de wet.			

Noodprocedure ongewoon voorval

Bij een ongewoon voorval heeft het bevoegd gezag een aantal verplichtingen en bevoegdheden voor de (nood)procedure (afdeling 19.1 Ow).

Het bevoegd gezag heeft daarbij de volgende verplichtingen en bevoegdheden:

- Het bevoegd gezag houdt andere belanghebbende overheden op de hoogte van de gebeurtenissen en de genomen maatregelen (artikel 19.3 Ow). Dat zijn in ieder geval:
 - de gemeente waar het voorval zich voordoet, of de voorzitter van de veiligheidsregio als de gevolgen de gemeente overstijgen;
 - de Inspectie Leefomgeving en Transport;
 - de beheerder van de rioolwaterzuivering als het voorval daar gevolgen voor heeft.
- Het bevoegd gezag zorgt ervoor dat degene die de activiteit uitvoert direct maatregelen neemt om de gevolgen zo klein mogelijk te houden (artikel 19.4 Ow). Het bevoegd gezag kan hiervoor een bindende aanwijzing geven, die zelfs de activiteit stil kan leggen. In spoedeisende gevallen kan het bevoegd gezag de aanwijzing direct doen, en achteraf in een schriftelijk besluit vastleggen (artikel 5:31 Awb).
- Het bevoegd gezag kan zelf maatregelen nemen zolang niet duidelijk is wie het ongewone voorval veroorzaakte (artikel 19.5 Ow). Het bevoegd gezag zet dit op schrift en stuurt het aan de veroorzaker zodra die bekend is.
- Het bevoegd gezag verhaalt de kosten van de genomen maatregelen op de veroorzaker (artikel 19.6 Ow).
- Het bevoegd gezag zorgt ervoor dat er onderzoek plaatsvindt om het voorval te analyseren en de oorzaak te achterhalen (artikel 19.7 Ow).
- Het bevoegd gezag stelt zo nodig vergunningvoorschriften of maatwerkvoorschriften aan de activiteit om te voorkomen dat het nog een keer gebeurt (artikel 19.7 Ow).

Voorbeeld ongewoon voorval

Een vrachtwagen raakt tijdens het inrijden van een smalle steeg met zijn dieseltank een betonpaaltje. De tank scheurt open en de diesel loopt tussen de klinkers de bodem in. Het betreft hier een gebeurtenis die bij een normale gang van zaken niet plaatsvindt. Een ongewoon voorval dus. In dit geval dient de diesel direct opgeruimd te worden. De grond waar de diesel inmiddels is ingedrongen zal moeten worden afgegraven en afgevoerd, de besmeurde klinkers zullen moeten worden vervangen om herverontreiniging te voorkomen. Hier geldt eenzelfde kwaliteitsherstel als bij een nieuwe verontreiniging.

Werkwijze bij een ongewoon voorval

Het toezicht richt zich op:

- situaties waarbij een bodembelasting dreigt te ontstaan. In deze situaties moeten alle maatregelen worden genomen waarmee voorkomen wordt dat een bodembelasting ontstaat;
- de melding van ongewone voorvallen/calamiteiten aan het bevoegd gezag;
- het nemen van maatregelen waarmee, bij het ontstaan van een bodembelasting, de verontreiniging van de bodem zoveel mogelijk ongedaan wordt gemaakt.

Het bevoegd gezag moet de volgende zaken geregeld hebben om het toezicht in te richten op de controle op ongewone gevallen:

- er moet een eenduidig en herkenbaar meldpunt zijn;
- er moet een bereikbaarheidsregeling zijn, zowel binnen als buiten kantooruren met toezichthouders die bevoegd zijn om maatregelen te (laten) nemen;
- meldingen dienen snel te worden doorgegeven naar de verantwoordelijke toezichthouder;
- op meldingen moet zo snel mogelijk worden gereageerd.

NB. Werkzaamheden die op een later moment plaatsvinden (na het onverwijld treffen van maatregelen) moeten wel met de juiste erkenning plaatsvinden. Denk bijvoorbeeld aan de milieukundige begeleiding bij sanering of het uitvoeren van analyses. Daarnaast moet bij een ongewoon voorval wel gecontroleerd worden of de verontreiniging volledig verwijderd is. Dit kan door middel van milieukundige verificatie of door middel van een bodemonderzoek (controlebemonstering BRL SIKB 6000 of uitvoeren bodemonderzoek BRL SIKB 2000). Ook deze werkzaamheden vallen onder de erkenningsplicht.

Overgangsrecht

Om ervoor te zorgen dat saneringen die zijn gestart op grond van de Wbb en dus ook kunnen worden afgerond onder het oude recht, is dit voorzien van eerbiedigend overgangsrecht via de Aanvullingswet bodem en het Aanvullingsbesluit bodem. Dit betekent dat het kader van de Wbb blijft gelden voor de overgangssituaties die in de Aanvullingswet bodem zijn benoemd. Ook blijft het bevoegd gezag op grond van de Wbb het aangewezen bevoegd gezag voor deze overgangssituaties. Dus is de oude HUM Wbb hiervoor nog bruikbaar. Op de webpagina van het IPLO zijn de meest voorkomende situaties hiervoor beschreven:

<https://iplo.nl/thema/bodem/regelgeving/overgangsrecht/lopende-saneringen/>.

6. Productie bouwstoffen, grond en baggerspecie

6.1 Situatiebeschrijving

Er wordt onderscheid gemaakt tussen twee soorten productie: de productie van een bouwstof en het vrijkomen of produceren van grond en baggerspecie. Daarnaast zijn er bouwstoffen die niet specifiek geproduceerd worden, maar als restproduct vrijkomen: secundaire bouwstoffen. Secundaire bouwstoffen worden niet uit de natuur gewonnen. Deze materialen zijn (rest)producten die ontstaan bij productieprocessen of bij het slopen van oude werken.

Bouwstoffen

Bouwstoffen worden meestal geproduceerd op een vaste locatie zoals een steenfabriek, een betoncentrale of een verbrandingsinstallatie, maar vaak ook in mobiele installaties zoals betoncentrales en puinbrekers. De productie van bouwstoffen valt onder de complexe minerale industrie van paragraaf 3.3.7 of de minerale producten industrie van paragraaf 3.4.5 van het Bal. Productie moet (meestal) onder erkenning plaatsvinden, denk aan de BRL 2506 of 9322. Daarnaast is in hoofdstuk 2a en 3a van het Bbk geregeld dat bouwstoffen voorzien moeten zijn van een milieuverklaring bodemkwaliteit en in bepaalde situaties ook van een afleverbon, waaruit blijkt dat de bouwstoffen voldoen aan de kwaliteitseisen die daarvoor gelden.

Handelingen met bouwstoffen in de keten (of cyclus)

Handelingen met bouwstoffen zijn altijd deel van een keten, of een cyclus. In een keten van bouwstoffen is er vaak een relatie met andere milieubelastende activiteiten. De keten van een bouwstof bestaat uit een aantal schakels die altijd weer terugkomen. De keten start vaak met de productie, (of hergebruik) van een bouwstof of tot bouwstof opgewerkte afvalstof. Bij de productie of opwerking kan ook opslag plaatsvinden. Toepassing van de bouwstof op of in de bodem kan plaatsvinden in een werk onder de regels van het toepassen van bouwstoffen uit het Bal. Als het werk de functie verliest, moet de bouwstof verwijderd worden en kan de vrijkomende bouwstof vaak weer elders hergebruikt worden. In dit hoofdstuk gaat het alleen over de productie van bouwstoffen.

Grond en baggerspecie

Grond en baggerspecie worden meestal niet geproduceerd maar komen vrij, bijvoorbeeld bij een ontgraving tijdens een sanering, aanleg van ondergrondse infrastructuur of tijdens het baggeren van een vaarweg. Productie van grond en baggerspecie komt voor in de vorm van samengestelde grondproducten onder de BRL SIKB 9335 en winnen van zand, klei en grind. Het winnen van zand en grind valt onder paragraaf 3.4.5 van het Bal. Op grond van de regels over graven, saneren en toepassen van grond of baggerspecie moeten partijen grond of baggerspecie beschikken over een milieuverklaring bodemkwaliteit (zie hoofdstuk 2A van het Bbk en de Rbk 2022). Daaruit volgt dat zand, klei en andere vrijkomende grond of baggerspecie ook een milieuverklaring bodemkwaliteit moeten hebben. In dit hoofdstuk wordt daarom verder geen aandacht besteed aan het produceren of vrijkomen van grond of baggerspecie.

6.2 Wet- en regelgeving

Art. 25h Bbk regelt dat vanaf het moment van productie aan de eisen van het Bbk moet worden voldaan. Dit betekent dat het produceren van bouwstoffen niet is toegestaan als niet aan de samenstellings- en emissie-eisen uit bijlage A bij de Rbk 2022 wordt voldaan en de daarbij behorende milieuverklaring bodemkwaliteit ontbreekt. De milieuverklaring bodemkwaliteit moet in veel gevallen op grond van Kwalibo zijn verkregen van een daarvoor erkende persoon of instelling.²⁸ In hoofdstuk 3 van deze HUM is Kwalibo verder toegelicht.

Naast het Bbk is ook andere wet- en regelgeving van toepassing tijdens productie. De belangrijkste wet- en regelgeving is opgenomen in tabel 17.

²⁸ Niet voor alle milieuverklaringen is een erkenning vereist. Zie de tweede tabel op [deze IPLO-webpagina](#).

Tabel 17 Relevante wet- en regelgeving

Relevante wet- en regelgeving	Relatie met productie bouwstoffen
Omgevingswet	Voor de ongereguleerde productie van bouwstoffen geldt de algemene zorgplicht uit art. 1.6 en 1.7 van de Ow.
Besluit activiteiten leefomgeving	In paragraaf 3.3.7 is het produceren van cementklinkers in een IPPC-installatie of andere milieubelastende installatie geregeld. In paragraaf 3.4.5 van het Bal is het exploiteren van een ippc-installatie voor het maken van keramische producten door verhitting, het winnen van steen, het maken van kalkzandsteen of cellenbeton en het maken van producten van betonmortel als milieubelastende activiteit aangewezen. De inhoudelijke regels staan in de paragraaf 4.8, 4.9 en 4.19 van het Bal.
Besluit bodemkwaliteit	Het Besluit bodemkwaliteit stelt (kwaliteits)eisen aan handelingen zoals het maken, vervoeren, ter beschikking stellen of invoeren van bouwstoffen. Hoofdstuk 3A van het Besluit bodemkwaliteit gaat over de kwaliteitseisen waaraan bouwstoffen moeten voldoen wanneer daarmee andere handelingen worden verricht dan het toepassen van bouwstoffen onder het Bal.
Regeling bodemkwaliteit 2022	De Regeling bodemkwaliteit 2022 bevat nadere uitwerkingen van onderwerpen uit het Besluit bodemkwaliteit. Het gaat daarbij om de volgende uitwerkingen: - aanwijzing van werkzaamheden en die onder de erkenningsregeling Kwalibo vallen; - wanneer er sprake is van een bouwstof/grond/baggerspecie; - nadere regels afgifte milieuverklaringen bodemkwaliteit; - normen die horen bij de kwaliteitseisen en daarbij horende toetsingsregels; en - aanwijzing beoordelingsrichtlijnen en normdocumenten.
Landelijk afvalbeheerplan (LAP3)	Dit beleidskader bevat de doelstelling van het afvalbeleid in Nederland en het beleid voor afvalpreventie en afvalbeheer. Verder beschrijft het beleid voor traditionele afvalactiviteiten, de actoren die betrokken zijn bij het afvalbeheer en geeft het richting aan vergunningverlening bij afvalverwerking. Tot slot geeft het inzicht in de wijze van monitoren en handhaving van het afvalbeheer.

Aanwijzing milieubelastende activiteit in het Bal

In artikel 3.111 van het Bal zijn diverse vormen van de minerale producten industrie als milieubelastende activiteit aangewezen.

Met mineralen worden vaste stoffen bedoeld die in gesteenten en sedimenten in de vrije natuur voorkomen. Voorbeelden van mineralen zijn klei, bruinkool, kwarts en ertsen. Met derivaten worden stoffen bedoeld die zijn afgeleid uit mineralen door bijvoorbeeld verhitting of een scheidingsmethode. Zo is teer een derivaat van steenkool dat door middel van verhitting van de steenkool is ontstaan.

De aangewezen milieubelastende activiteiten, bedoeld in artikel 3.111, eerste lid, van het Bal, bestaan uit de volgende kernactiviteiten:

- het maken van asfalt of asfaltproducten (onderdeel d)
- het winnen van steen, mergel, zand, grind of kalk (onderdeel e)
- het breken, malen, zeven en drogen van mergel, zand, grind, kalk, steenkolen of andere mineralen of derivaten daarvan (onderdeel f)
- het maken van kalkzandsteen of cellenbeton (onderdeel g)
- het maken van betonmortel of producten van betonmortel (onderdeel h)
- het maken van producten van steen (onderdeel i)

NB1: bij het maken gaat het om het produceren of het weer opnieuw geschikt maken van een product. Hieronder valt **niet** het onderhouden of repareren van producten.

NB2: bij andere industrieën kunnen ook producten ontstaan die als bouwstof worden ingezet. Denk aan staalslakken of immobilisaten. Die industrieën vallen onder andere paragrafen van het Bal (bijvoorbeeld paragraaf 3.3.6 Basismetaal en paragraaf 3.3.7 Complexe minerale industrie).

Verder is in artikel 3.111, tweede lid, van het Bal geregeld dat de aanwijzing ook andere milieubelastende activiteiten omvat die worden verricht op dezelfde locatie. Het moet dan wel gaan om activiteiten die de kernactiviteit functioneel ondersteunen. Functioneel ondersteunende activiteiten zijn activiteiten die ten dienste staan van de kernactiviteit en dit ook mogelijk maken. Functioneel ondersteunen is breed bedoeld en omvat naast technische ondersteuning van de kernactiviteit ook facilitaire voorzieningen zoals een centrale persluchtvoorziening of een laboratorium, facilitaire diensten zoals onderhoud, administratie of beveiliging, en faciliteiten voor personeel en bezoekers zoals een kantine, showroom of parkeerterrein. Door de toevoeging van functioneel ondersteunende activiteiten in het tweede lid omvat de aanwijzing vaak het hele bedrijf. Ook de opslag van bouwstoffen op de locatie van productie valt daarmee onder de aanwijzing van de milieubelastende activiteit.

De aanwijzing van de milieubelastende activiteiten wordt vervolgens in artikel 3.111, derde lid, van het Bal beperkt. Onder de aanwijzing vallen namelijk niet de activiteiten, die alleen worden verricht:

- tijdens het verrichten van een bouwactiviteit of sloopactiviteit of het aanleggen, wijzigen of verwijderen van een weg;
- bij een huishouden of bij het uitoefenen van beroep of bedrijf aan huis; of
- voor educatieve doelen.

Aangewezen vergunningplichtige gevallen in het Bal

In paragraaf 3.4.5 van het Bal zijn enkele van de aangewezen milieubelastende activiteiten in artikel 3.111 als vergunningplichtig aangewezen. Dit wil zeggen dat het verboden is zonder een omgevingsvergunning van het bevoegd gezag de activiteit uit te voeren.

In tabel 18 zijn de activiteiten opgenomen die aangewezen zijn als vergunningplichtige gevallen.

Tabel 18 Vergunningplichtige gevallen

Milieubelastende activiteit – vergunningplicht	Artikelnummer
Het maken van kalkzandsteen en cellenbeton. ²⁹	3.113, onder b, Bal
Het breken, malen, zeven en drogen van mergel, zand, grind, kalk, steenkolen of andere mineralen of derivaten daarvan. ³⁰ Let op: de vergunningplicht geldt vanaf een capaciteit van 100.000.000 kg/jaar of meer	3.115, onder a, Bal
Het winnen van steen, mergel, zand, grind of kalk.	3.115, onder b, Bal
Het maken van betonmortel of producten van betonmortel.	3.115, onder c, Bal

²⁹ Voor deze processen is een BBT-toets nodig aanvullend op de regels die uit het Bal volgen. Zie toelichting bij artikel 3.113 in Stb. 2018, 293, p. 836.

³⁰ Artikel 3.115 van het Bal wijst onder a enkele specifieke processen met een bijzondere geluidbeoordeling en onder b en c de zogenoemde 'grote lawaaimakers' in de minerale productenindustrie aan als geval waarvoor een omgevingsvergunning nodig is. Dit zijn bedrijven die zich alleen op een geluidgezoneerd industrieterrein mogen vestigen en waarvoor bijzondere beoordelingsregels voor geluid gelden. Zie toelichting bij artikel 3.115 in Stb. 2018, 293, p. 836-837.

Inhoudelijke regels in het Bal

Naast de aanwijzing van vergunningplichtige gevallen is in paragraaf 3.4.5 Bal ook aangegeven aan welke inhoudelijke regels de activiteiten moeten voldoen. Dit is gedaan in artikel 3.116 van het Bal.

De inhoudelijke regels zijn met name te vinden in hoofdstuk 4 van het Bal en gelden ook voor de lozingsactiviteiten op een oppervlaktewaterlichaam die worden verricht bij de milieubelastende activiteiten als bedoeld in artikel 3.111 van het Bal. Het bevoegd gezag bij lozingsactiviteiten op een oppervlaktewaterlichaam is de waterbeheerder: Rijkswaterstaat of waterschap, afhankelijk of het gaat om rijkswateren of regionale wateren. Gemeenten zijn het bevoegd gezag voor de inhoudelijke regels, voor zover het gaat om de milieubelastende activiteit zelf inclusief de functioneel ondersteunende activiteit.

In tabel 19 is een lijst opgenomen met de inhoudelijke regels (inclusief de vindplaats) waar de milieubelastende activiteiten uit artikel 3.111 van het Bal aan moeten voldoen, voor zover daarin regels zijn opgenomen over het produceren van bouwstoffen (dus niet de regels die gaan over bijvoorbeeld tanken of het vullen van gasflessen). Een verdere uitwerking van deze regels is te vinden in de volgende paragraaf van deze HUM.

Tabel 19 Vindplaats algemene regels MBA's ex artikel 3.111 Bal

Onderwerp/activiteit	Paragraaf
Een betoncentrale	4.8 Bal
Het vormgeven van betonproducten	4.9 Bal
Het mechanisch bewerken van steen	4.19 Bal

Informatieplicht MBA's ex artikel 3.111 Bal

In artikel 3.117 van het Bal is een informatieplicht opgenomen voor alle milieubelastende activiteiten als bedoeld in artikel 3.111 van het Bal. De indieningsvereisten van deze informatieplicht zijn verder uitgewerkt in de volgende paragraaf van deze HUM.

Complexe minerale industrie

Het Bal bevat, naast de eerder genoemde regels voor de minerale producten industrie, ook regels voor de complexe minerale industrie. De aanwijzing van deze milieubelastende activiteiten is te vinden in paragraaf 3.3.7 van het Bal. De provincie is bevoegd gezag.

De volgende activiteiten vallen onder de milieubelastende activiteit complexe minerale industrie:³¹

- het maken van cement, cementklinkers, ongebluste kalk, magnesiumoxide;
- het maken van glas of glasvezels;
- het smelten van minerale stoffen;
- het maken van koolstof of elektrografiet door verbranding of grafitisering.

Besluit bodemkwaliteit

In hoofdstuk 3A van het Besluit bodemkwaliteit worden de kwaliteitseisen waaraan bouwstoffen moeten voldoen wanneer daarmee andere handelingen worden verricht dan het toepassen van bouwstoffen onder het Bal. Daarbij gaat het om handelingen uit de hele keten: vanaf het vervaardigen of in Nederland invoeren tot het moment dat de bouwstof wordt getransporteerd naar de toepassingslocatie.

Hiervoor is het noodzakelijk dat van deze partij bouwstoffen:

³¹ Stb. 2018, 293, p. 835-836.

- een milieuverklaring bodemkwaliteit beschikbaar is waaruit blijkt dat de milieuhygiënische kwaliteit van de bouwstoffen voldoet aan de kwaliteitseisen in bijlage A van de Regeling bodemkwaliteit 2022; en
- een afleverbon voorhanden is die de vereiste gegevens over de herkomst bevat.

De milieuverklaring bodemkwaliteit moet een representatief beeld geven van de milieuhygiënische kwaliteit van de bouwstof. Dan gaat het over de bouwstof zoals die toegepast gaat worden. Door bewerken³² kan het chemische en ook het fysische gedrag van een bouwstof veranderen. Dan is de milieuverklaring bodemkwaliteit niet meer representatief voor deze bouwstof. Daarom is het noodzakelijk om na het bewerken van een bouwstof een nieuwe milieuverklaring bodemkwaliteit af te geven.

6.3 Aandachtspunten

Kwaliteit van product

Een milieuverklaring bodemkwaliteit dient onder het Bbk om aan te tonen dat de toe te passen bouwstof, grond of baggerspecie voldoet aan de kwaliteitseisen uit het Bbk. De milieuverklaring bodemkwaliteit dient als bewijsstuk dat de partij de daarin aangegeven kwaliteit bezit. De aanwezigheid van een bijbehorende milieuverklaring bodemkwaliteit is een vereiste om de partij te mogen toepassen en geeft de partij daarmee waarde in het economisch verkeer. De milieuverklaring bodemkwaliteit koppelt de informatie over de kwaliteit van de partij aan de bewijzen die daaraan ten grondslag liggen, waaruit moet blijken dat de partij daadwerkelijk de in de verklaring aangegeven kwaliteit bezit. Dat kan een onderzoek zijn (ingeval van een partijkeuring of bodemonderzoek), een vooronderzoek in combinatie met een bodemkwaliteitskaart of een erkende kwaliteitsverklaring of fabrikant-eigenverklaring. In bepaalde situaties moet de partij ook vergezeld gaan van een afleverbon waarmee de identiteit van de partij waarop de milieuverklaring bodemkwaliteit betrekking heeft, kan worden aangetoond.³³

De volgende milieuverklaringen bodemkwaliteit gelden (zie tabel 20):

Tabel 20 Milieuverklaringen bodemkwaliteit

Type milieuverklaring bodemkwaliteit	Bouwstoffen	Grond en baggerspecie
Fabrikant-eigenverklaring	x	x
Erkende kwaliteitsverklaring	x	x
Verklaring op grond van partijkeuring	x	x
Verklaring op grond van (water)bodemonderzoek (volgens een in de Rbk 2022 aangewezen normdocument of onderzoeksprotocollen)		x
Verklaring op grond van (water)bodemkwaliteitskaart (als bedoeld in artikel 25c, derde lid, Bbk)		x

Specifiek stoffenpakket

In de Regeling bodemkwaliteit 2022 zijn in de bijlagen A en B normen opgenomen. Voor ruim 100 stoffen zijn hier normen in opgenomen. Dit is een groslijst van stoffen die, vanuit milieuhygiënisch oogpunt, een risico met zich kunnen meebrengen.

³² Onder het bewerken van grond of baggerspecie worden alle handelingen verstaan om de eigenschappen van het materiaal te veranderen, meestal om het ergens voor geschikt te maken. Veel voorkomende handelingen met grond of baggerspecie die onder «bewerken» vallen zijn bijvoorbeeld zeven gericht op kwaliteitsverbetering, mechanisch ontwateren, reinigen of immobiliseren. Zie ook Stb. 2021, 98, p.280.

³³ Stcrt. 2023, 1338, p. 165.

Formeel worden bij de kwaliteitsbepaling van bouwstoffen alle genormeerde parameters altijd onderzocht om een uitspraak te kunnen doen of een bouwstof voor alle parameters ook daadwerkelijk voldoet aan de maximale samenstellings- en emissiewaarden uit bijlage A van de Regeling bodemkwaliteit 2022.

Volgens de toelichting bij de Regeling bodemkwaliteit 2022³⁴ mogen stoffen onderbouwd worden weggelaten bij het onderzoek. Degene die verantwoordelijk is voor de bouwstof (producent t/m toepasser) blijft echter verantwoordelijk dat alle stoffen voldoen aan de eisen. Het vaststellen van het stoffenpakket bij een partijkeuring is de verantwoordelijkheid van degene die op dat moment verantwoordelijk is voor de bouwstof. Wel wordt aanbevolen om vooraf af te stemmen met het bevoegde gezag.

De toepasser van een bouwstof kan dus ervoor kiezen om niet alle genormeerde parameters te laten onderzoeken. Hiermee neemt de toepasser wel een risico omdat diegene volgens het Bbk moet kunnen aantonen dat de bouwstof aan alle maximale normwaarden voldoet. Het werken met standaardlijstjes ontslaat de verantwoordelijke niet van de verplichting om te zorgen dat alle stoffen voldoen. Men mag er niet blind op varen. Inzicht in mogelijke andere kritische stoffen, bijvoorbeeld door bijmenging of bijzondere toeslagstoffen, moet leiden tot het uitbreiden van het pakket. Indien naar inschatting van het bevoegde gezag niet alle relevante parameters zijn onderzocht, dan kan het bevoegde gezag de milieuverklaring bodemkwaliteit, gemotiveerd, als onvoldoende beschouwen.

Niet-genormeerde stoffen

Een milieuverklaring bodemkwaliteit bevat ook informatie over de eventuele aanwezigheid van niet-genormeerde verontreinigende stoffen, andere relevante parameters en (in grond en baggerspecie) bodemvreemd materiaal, met het oog op het voldoen aan de toepassingsbepalingen van het Besluit activiteiten leefomgeving, in het bijzonder de zorgplicht van artikel 2.11 van het besluit.³⁵

Het aantal verschillende stoffen is zeer groot. Dagelijks worden ten behoeve van allerlei toepassingen nieuwe stoffen ontwikkeld. Deze stoffen kunnen als gevolg van emissies (hoewel onwenselijk en vaak expliciet verboden) in het milieu terechtkomen. Het is natuurlijk ondoenlijk en onwenselijk om als ontdoener van een partij bouwstoffen, grond of baggerspecie ongericht onderzoek te doen naar alle mogelijke niet-genormeerde stoffen die in omloop zijn en die misschien in een partij of in de bodem kunnen voorkomen. Om die reden is in Rbk 2022 telkens aangegeven dat er onderzoek moet worden gedaan naar 'waarschijnlijk aanwezige' niet-genormeerde stoffen (die de partij ongeschikt kunnen maken voor toepassing).

Het is niet de bedoeling om in het wilde weg alles te gaan onderzoeken. Indicaties dat een verontreinigende stof waarschijnlijk in de bouwstof of op de te onderzoeken ontgravingslocatie aanwezig zou kunnen zijn, moeten echter wel serieus worden genomen.³⁶

Wanneer is iets een bouwstof?

Wanneer een bouwstof nog niet als zodanig wordt toegepast, maar bijvoorbeeld ergens is opgeslagen, kan het lastig zijn om vast te stellen of sprake is van een bouwstof en of de genoemde eisen dus van toepassing zijn. De eisen gelden niet als het gaat om een exportproduct, een binnentoepassing of wanneer het materiaal als grondstof wordt gebruikt in een product. De bestemming zal moeten blijken uit de administratie van degene die op dat moment het materiaal in beheer of eigendom heeft. Uiteraard kan door uitloging wel verontreiniging van de bodem of van water plaatsvinden. Hiervoor geldt de specifieke zorgplicht voor milieubelastende activiteiten (art. 2.11 Bal).

³⁴ Zie toelichting bij artikel 4.17 van de Rbk 2022: in het derde lid is bepaald dat geen onderzoek hoeft plaats te vinden naar verontreinigende stoffen van bijlage A als het normdocument voor de bouwstof in die uitzondering voorziet. Hiervoor kan aanleiding zijn als op basis van informatie over het producttype kan worden uitgesloten dat een verontreinigende stof uit bijlage A in het producttype aanwezig is, bijvoorbeeld vanwege de (natuurlijke) herkomst van de grondstoffen en de wijze van produceren.

³⁵ Stcr. 2023, 1338, p.144.

³⁶ Stcr. 2023, 1338, p.187-191 (paragraaf 3.12 Omgaan met niet-genormeerde stoffen).

Artikel 3.1 Rbk 2022 geeft aanwijzingen over de bepaling of iets een bouwstof is. Bij twijfel of materiaal moet worden aangemerkt als een bouwstof wordt volgens paragraaf 3.1.1 Rbk 2022 het totaalgehalte aluminium, calcium en silicium bepaald en getoetst aan de omschrijving van het begrip bouwstof in artikel 1 van het Bbk. Bij twijfel of materiaal moet worden aangemerkt als een bouwstof dan wel als grond of baggerspecie wordt volgens paragraaf 3.3 Rbk 2022 eerst uitgesloten dat sprake is van grond of baggerspecie. Als het geen grond of baggerspecie is, is het een bouwstof.

Afvalstoffen

Volgens de Kaderrichtlijn afvalstoffen is een afvalstof elke stof of elk voorwerp behorende tot de in bijlage I genoemde categorieën waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen. Conclusie: op het moment dat grond, baggerspecie of een bouwstof wordt verwijderd uit de bodem, omdat het overbodig is, is sprake van een afvalstof. Dit staat dus los van de kwaliteit, met andere woorden: ook schone grond kan een afvalstof zijn.

Sloop

Bij het slopen van oude gebouwen komt veel bouw- en sloopafval vrij. Slopen vindt plaats tot op of net onder het maaiveld. Hierbij moeten funderingen zonder aanhangende grond verwijderd worden. Dit afval valt niet onder de definitie van grond of bouwstof. Ook zeefzand, dat kan vrijkomen bij het breken van het puin, valt in het algemeen niet onder de definitie van grond. Het is echter wel afval. Toepassing van grond is mogelijk onder de voorwaarden die paragraaf 3.2.26 en 4.124 van het Bal daaraan stellen. Bouw- en sloopafval mogen zonder te zijn bewerkt niet in een werk worden toegepast. Volgens het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen is het verboden om gemengd bouw- en sloopafval af te voeren naar een stortplaats, tenzij dit te veel asbest bevat.

Afvalstof als grondstof

Voor de productie van een bouwstof kunnen ook afvalstoffen worden gebruikt. Daarvoor kan het nodig zijn dat afvalstoffen met andere afvalstoffen, bouwstoffen of materialen worden gemengd. Het Bal wijst mengen van afvalstoffen met afvalstoffen of andere materialen aan als milieubelastende activiteit waarvoor soms een vergunning nodig is (zie art. 3.40 Bal). Zie hiervoor hoofdstuk B.3 van het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP): Gescheiden houden van afvalstoffen (LAP): <https://lap3.nl/beleidskader/deel-b-afvalbeheer/b3-afvalscheiding/>.

Voor het mengen van afvalstoffen voor de productie van bouwstoffen staan geen specifieke bepalingen in het Bal. Voor het vervaardigen van bouwstoffen door mengen met afvalstoffen gelden de algemene uitgangspunten van het mengbeleid (paragraaf D.4.2 LAP, Vergunnen van menghandelingen: <https://lap3.nl/beleidskader/deel-d-vergunning/d4-vergunnen-menghandelingen/>). Dat is voor zover deze milieubelastende activiteit vergunningplichtig is.

Let op: Om (bewust) wegmengen te voorkomen geldt nog een regel, in aanvulling op deze algemene uitgangspunten én op hetgeen in het Bbk is geregeld voor de eindproducten. Die luidt: vanwege doelmatig beheer van afvalstoffen is het niet toegestaan om afvalstoffen die afzonderlijk niet voldoen aan de kwaliteitseisen van het Bbk, via mengen alsnog aan die eisen te laten voldoen (zie paragraaf D.4.4.5.1 LAP).

Samenvoegen van partijen bouwstoffen

Samenvoegen van partijen bouwstoffen is alleen toegestaan als voor elke partij een milieuverklaring bodemkwaliteit beschikbaar is: van elke partij afzonderlijk, voorafgaand aan het samenvoegen. Dat is normaal gesproken het geval, omdat een partij bouwstoffen niet zonder milieuverklaring op de markt mag worden gebracht. Daarom is voor het samenvoegen van partijen bouwstoffen op basis van een partijkeuring geen nieuwe milieuverklaring bodemkwaliteit meer nodig. Dit volgt uit artikel 4.10, derde lid, van de Rbk 2022. Een afleverbon is wel vereist op grond van artikel 4.12 van de Rbk 2022.³⁷

³⁷ Zie ook [deze IPLO-webpagina](#) voor het samenvoegen van partijen bouwstoffen.

6.4 Betrokken partijen

Bij de productie van bouwstoffen en het vrijkomen van grond en baggerspecie zijn verschillende partijen betrokken te weten (zie tabel 21):

Tabel 21 Betrokken partijen productie bouwstoffen, grond of baggerspecie

Betrokkene	Verantwoordelijkheid
Eigenaar productielocatie	Onder andere het vervaardigen en voorhanden van bouwstoffen is in art. 25h Bbk geregeld. De eigenaar van een productielocatie is daarom verantwoordelijk als diegene ook de producent is of als diegene de bouwstoffen voorhanden heeft.
Opdrachtgever	De opdrachtgever kan twee verschillende doelen hebben: diegene wil (voor direct gebruik of voor de verkoop) een product hebben en geeft opdracht deze te produceren of te winnen. Zoals hiervoor al is aangegeven leidt het slopen ertoe dat het verwijderde materiaal in beginsel een afvalstof wordt. De opdrachtgever voor de productie is niet direct verantwoordelijk. Relevant is de productie zelf (art. 25h Bbk). Hiermee wordt bedoeld op het verrichten van productiewerkzaamheden. Strafrechtelijk kan sprake zijn van 'doen-plegen' of medeplichtigheid als de opdrachtgever, bijv. bij een mobiele puinbreker, bewust opdracht geeft tot of medewerking verleent aan het plegen van overtredingen.
Producent	De producent is gedefinieerd als de (rechts)persoon die partijen van een bouwstof, grond of baggerspecie vervaardigt of laat vervaardigen dan wel onder volledige eigen verantwoordelijkheid voor de kwaliteit of hoedanigheid daarvan partijen van een bouwstof, grond of baggerspecie aan een ander afgeeft of op de markt brengt. Degene die de productie uitvoert is veelal gebonden aan het bepaalde in hoofdstuk 2 Bbk (Kwalibo) en moet eventueel erkend zijn. Ook moet diegene zich houden aan de normdocumenten van bijlage C van de Regeling bodemkwaliteit 2022. Veel bouwstoffen die in Nederland worden toegepast zijn geproduceerd in het buitenland. De importeur is hierbij de eerste schakel van de keten binnen Nederland. Art. 25h Bbk geldt hierbij ook. De transporteur vervoert de nodige grond, baggerspecie of bouwstoffen. Dit wordt verder in hoofdstuk 8 behandeld.
Gemeente	De gemeente is verantwoordelijk voor het toezicht op de algemene regels van het Bal, de omgevingsvergunning en eventuele maatwerkvoorschriften voor zover productie plaatsvindt in de minerale producten industrie waarvoor zij bevoegd gezag is.
Omgevingsdienst	Het houden van toezicht en het handhaven bij overtredingen van de regels over milieubelastende activiteiten in het Bal is een basistaak die door de omgevingsdienst wordt uitgevoerd.
Provincie	De provincie is verantwoordelijk voor het toezicht op de algemene regels van het Bal en de omgevingsvergunning zover productie plaatsvindt in de complexe minerale industrie waarvoor zij bevoegd gezag is.
Waterbeheerder	De waterbeheerder is niet direct verantwoordelijk voor het toezicht vanuit het Bbk. Bij eventuele lozingen is de waterbeheerder bevoegd voor de lozingsactiviteit op grond van het Bal.
Inspectie (ILT)	Alleen de ILT is bevoegd om toezicht te houden en te handhaven op overtreding van de regels van hoofdstuk 2A van het Bbk over het afgeven van milieuverklaringen bodemkwaliteit voor bouwstoffen (art. 18.2a Wm).

6.5 Wat kan er misgaan?

In tabel 22 zijn risicovolle situaties genoemd die bij de productie kunnen voorkomen. In beginsel moet ervan uit worden gegaan dat bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk wordt opgetreden tegen overtreding van de hierna genoemde aspecten.

Tabel 22 Controlelijst kwaliteitseisen bouwstoffen

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Controleaspecten	Optreden en vervolg ketentoezicht	Wet- en regelgeving
<p>Bij de productie van een bouwstof worden te sterk verontreinigde grondstoffen gebruikt.</p>	<p>De geproduceerde bouwstoffen voldoen niet aan de samenstelling- en emissie-eisen van het Bbk en Rbk 2022.</p> <p>Een bouwstof wordt geproduceerd of verhandeld zonder milieuverklaring bodemkwaliteit.</p> <p>Bouw- of sloopafval wordt verhandeld zonder dat dit bewerkt is.</p> <p>In de milieuverklaring bodemkwaliteit wordt geen of onvoldoende aandacht geschonken aan niet genormeerde stoffen.</p>	<p>Controleer of de geldende normdocumenten worden nageleefd.</p> <p>Hier geldt wel het principe dat een verklaring op grond van een partijkeuring, erkende kwaliteitsverklaring of fabrikant-verklaring voldoende bewijs is.</p> <p>De Certificerende Instanties (CI's) staan primair aan de lat om de normdocumenten te toetsen, en ILT hebben vanuit Kwalibo daartoe bevoegdheden. Controleer of de maatwerkvoorschriften of algemene regels worden nageleefd.</p>	<p>Stel de CI en het bedrijf in kennis van de constatering. Stel via het Toezichtsloket de Inspectie (ILT) in kennis.</p>	<p>Art. 15 en 18 Bbk,</p> <p>Art. 3.1, hfd 4 en bijlage A Rbk 2022</p> <p>Hfd B.3 en D.4 LAP</p>
<p>Bij de productie worden de daarvoor geldende normdocumenten niet nageleefd.</p>	<p>Zie hierboven</p>	<p>Zie hierboven</p>	<p>Zie hierboven</p>	<p>Art. 15 en 18 Bbk</p> <p>Art. 3.1, hfd 4 en bijlage A Rbk 2022</p> <p>Hfd B.3 en D.4 LAP</p>

7. Opslag van grond en baggerspecie

7.1 Situatiebeschrijving

Tijdens de opslag kan veel misgaan. Het is niet altijd eenvoudig om overzicht te bewaren en een goede controle uit te oefenen, omdat de situatie in het veld veelal complex is. Opslaglocaties zijn er in alle soorten en maten: met of zonder vergunning, groot of klein, met veel verschillende partijen of met één soort grond of baggerspecie en professioneel beheerd of totaal onbeheerd. In dit hoofdstuk wordt zowel de opslag van [grond](#) als de opslag van [baggerspecie](#) besproken.

Tussen winnen, produceren, ontgraven en vervolgens toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie vindt kan opslag plaatsvinden omdat partijen niet meteen kunnen worden toegepast of omdat ze moeten worden bewerkt. Opslag vindt plaats bij de fabrikant of producent, bij de (tussen)handel en bij bedrijven of personen, voorafgaand aan de definitieve toepassing.

Onder de activiteit het opslaan van grond of baggerspecie wordt verstaan het in voorraad hebben met het doel het later te vervoeren, toe te passen of te verwerken.³⁸ Daarnaast vallen ook de activiteiten die nodig zijn voor het opslaan, zoals het laden en lossen op de bodem onder de activiteit het opslaan van grond of baggerspecie. Ook ontstaat bij het opslaan van baggerspecie een waterlaag boven de baggerspecie door het zakken van de vaste delen, dit passief ontwateren valt ook onder de activiteit van het opslaan van baggerspecie. Opslag op locatie van ontgraven grond op ontgavingslocatie valt onder de milieubelastende activiteit graven.

Bij het opslaan van grond of baggerspecie kunnen nadelige gevolgen voor milieu optreden zoals bodembelasting en verontreinigingen door lozingsactiviteiten. De regels zien op preventieve maatregelen en de toepassing van de beste beschikbare technieken. De regels voor het opslaan van grond en baggerspecie zijn als bedrijfstakoverstijgende milieubelastende activiteit opgenomen in paragraaf 3.2.24 van het Bal.

Opslaan van bouwstoffen is niet als afzonderlijke milieubelastende activiteit aangewezen in het Bal. Opslaan van bouwstoffen op dezelfde locatie als de productie is wel een functioneel ondersteunende activiteit bij de minerale productenindustrie en valt daarmee onder de reikwijdte van het Bal. De specifieke zorgplicht, opgenomen in artikel 2.11 van het Bal, is dan ook van toepassing bij de opslag van bouwstoffen.

Onderscheid landbodem en waterbodem

Waterbodem is de bodem van een oppervlaktewaterlichaam. De waterbodem is altijd in waterkwaliteitsbeheer bij het Rijk of het waterschap, zodat die waterbeheerder bevoegd gezag is voor toepassingen in de waterbodem. De waterbodem omvat ook de oever van het oppervlaktewaterlichaam. Landbodem is de bodem, niet zijnde waterbodem.

De begrenzing van oppervlaktewater in beheer bij het Rijk is vastgelegd in afdeling 2.2 van de Omgevingsregeling. De afbakening (geometrische begrenzing) tussen oppervlaktewater in beheer bij het Rijk en de landbodem is aangegeven in bijlage III bij de Omgevingsregeling (zie art. 2.2, eerste lid, van de Omgevingsregeling). De begrenzing van oppervlaktewater in beheer bij waterschappen is weergegeven op de legger van het waterschap.

Het onderscheid tussen het opslaan van grond of baggerspecie op de landbodem of de waterbodem is van belang, omdat dit mede bepaald of het opslaan van grond of baggerspecie een milieubelastende activiteit of een lozingsactiviteit is. Bij een lozingsactiviteit is het bevoegd gezag primair de waterbeheerder, bij een milieubelastende activiteit is de gemeente primair het bevoegd gezag.

³⁸ Toelichting bij artikel 3.48j, eerste lid, van het Bal.

7.2 Wet- en regelgeving

Voor de activiteit opslaan van grond of baggerspecie zijn rijksregels gesteld in het Bal (zie ook tabel 23). Uit die regels volgt dat de milieubelastende activiteit 'opslaan van grond of baggerspecie' ook de activiteiten zeven, mechanisch ontwateren en samenvoegen bij het opslaan van grond of baggerspecie omvat.³⁹

Tabel 23 Relevante wet- en regelgeving opslag

Relevante wet- en regelgeving	Relatie met opslag
Omgevingswet	Voor de ongereguleerde opslagactiviteiten geldt de algemene zorgplicht uit art. 1.6 en 1.7 van de Ow.
Besluit activiteiten leefomgeving	Bij de opslag van grond of baggerspecie op de landbodem of in een oppervlaktewaterlichaam gelden de algemene regels uit het Bal.

In paragraaf 3.2.24 van het Bal is het opslaan van grond of baggerspecie op de landbodem of in de waterbodem aangewezen als een milieubelastende activiteit of een lozingsactiviteit. De bijbehorende inhoudelijke regels zijn opgenomen in paragrafen 4.50 en 4.122 van het Bal. In het Bal zijn algemene regels, een vergunningplicht en een meldingsplicht opgenomen voor de activiteit het opslaan van grond of baggerspecie. In paragraaf 5.2.1 van het Bal staan de regels over het eindonderzoek bodem. Voor de opslag van meer dan één ingezamelde of afgegeven partij grond of baggerspecie is paragraaf 3.5.8 (Grondbank of grondreinigingsbedrijf) van het Bal van toepassing, dit wordt verder niet behandeld in deze HUM. Zie voor meer informatie de [IPLO-pagina](#) hierover. Ook zijn in het Bal regels opgenomen voor het opslaan van grond op de locatie van het graven, deze vormen van opslag wordt in hoofdstuk 4 van deze HUM behandeld.

Milieubelastende activiteit of lozingsactiviteit

De volgende activiteiten zijn in artikel 3.48j van het Bal aangewezen als milieubelastende activiteiten:

- a. het anders dan in een oppervlaktewaterlichaam opslaan van grond of baggerspecie;
- b. het in een oppervlaktewaterlichaam opslaan van grond of baggerspecie, voor zover het gaat om het opslaan van:
 - 1°. grond van de kwaliteitsklasse matig verontreinigd of sterk verontreinigd zoals bedoeld in artikel 25d van het Bbk;
 - 2°. baggerspecie van de kwaliteitsklasse sterk verontreinigd zoals bedoeld in artikel 25d van het Bbk; of
 - 3°. grond of baggerspecie die niet beschikt over een milieuverklaring bodemkwaliteit, tenzij de locatie van herkomst bekend is en de bodemkwaliteit van de locatie van herkomst voldoet aan de kwaliteitsklasse industrie voor landbodem of de kwaliteitsklasse matig verontreinigd voor waterbodem, bedoeld in artikel 25d van het Bbk.

In andere gevallen is het opslaan van grond of baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam alleen een lozingsactiviteit (dus geen milieubelastende activiteit). Het opslaan van grond of baggerspecie op de locatie van het graven of op de locatie van het baggeren of het opslaan van baggerspecie bij het toepassen van baggerspecie valt buiten het toepassingsbereik van paragraaf 3.2.24 van het Bal.⁴⁰ Hierop zijn de regels over graven of het toepassen van baggerspecie van toepassing (zie hoofdstuk 4 van deze HUM). Het opslaan van grond of baggerspecie in een grondbank of grondreinigingsbedrijf, zoals geregeld in paragraaf 3.5.8 van het Bal valt buiten het bereik van deze HUM.

Of het opslaan van grond of baggerspecie een milieubelastende activiteit of een lozingsactiviteit is heeft gevolgen voor het bevoegd gezag. Wanneer het gaat om een lozingsactiviteit is het bevoegd

³⁹ Artikel 3.48j, vierde lid, Bal.

⁴⁰ Deze activiteit wordt geregeld bij de activiteit graven (zie hoofdstuk 4).

gezag de waterbeheerder. Bij een milieubelastende activiteit zal meestal de gemeente het bevoegd gezag zijn, ook wanneer het gaat om het opslaan van grond of baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam. Gelet op de definities van milieubelastende activiteit en lozingsactiviteit in de Omgevingswet omvat de milieubelastende activiteit niet de gevolgen van het brengen van stoffen in een oppervlaktewaterlichaam op het watersysteem. Dat is de exclusieve bevoegdheid van de waterbeheerder. Met de aanwijzing van het opslaan van bepaalde soorten grond en baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam als milieubelastende activiteit, heeft het Rijk bedoeld te regelen dat de gemeente bevoegd is om te beoordelen of de activiteit past binnen bijvoorbeeld het doelmatig beheer van [afvalstoffen](#). Dat is immers een aspect waar de waterbeheerder niet over gaat.

Specifieke zorgplicht Bal

Als een activiteit als milieubelastende activiteit is aangewezen in hoofdstuk 3 van het Bal, geldt in ieder geval de specifieke zorgplicht van artikel 2.11 van het Bal. De specifieke zorgplicht verplicht de initiatiefnemer om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevergd om milieuschade te voorkomen. Tot de specifieke zorgplicht behoort in ieder geval de verplichting om passende preventieve maatregelen te nemen en geen significante verontreiniging te veroorzaken.

Bij een evidente overtreding kan het bevoegd gezag direct handhaven op de specifieke zorgplicht. Als een overtreding niet evident is, is het beter om eerst een maatwerkvoorschrift te stellen waarmee de specifieke zorgplicht wordt verduidelijkt.

Maatwerkregels en maatwerkvoorschriften op grond van het Bal

Met maatwerkregels of maatwerkvoorschriften (in een individueel geval) kunnen gemeenten en waterschappen afwijken van de inhoudelijke regels van het Bal voor lokale situaties (zie artikel 2.12 en artikel 2.13 van het Bal). Wel met het oog op de bescherming van de milieubelangen zoals bedoeld in artikel 2.2 van het Bal. Met maatwerkregels kunnen gemeenten en waterschappen de rijksregels specificeren naar lokale omstandigheden, onvoorziene situaties, bijzondere omstandigheden en het bereiken van hun visie voor de bodemkwaliteit. De maatwerkregels strekken niet zo ver dat het opslaan van grond of baggerspecie op de landbodem of in de water bodem geen milieubelastende activiteit of lozingsactiviteit is. Wel kan bijvoorbeeld de meldingsplicht aangevuld worden met extra gegevens en bescheiden door middel van een maatwerkregel.

Voorbeelden van dergelijke maatwerkregels zijn uitgewerkt door het programma Bodembeheer van de Toekomst en zijn te vinden via [Voorbereiding bodem in het omgevingsplan | Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#) (link Bodembeheer van de toekomst, zie module A4 Opslaan van grond baggerspecie).

7.3 Aandachtspunten

Vergunningplicht

Artikel 3.48k van het Bal bevat de aanwijzing van vergunningplichtige situaties. Er geldt een vergunningplicht voor de milieubelastende activiteit voor zover het gaat om het opslaan, zeven, mechanisch ontwateren of samenvoegen van grond of baggerspecie die niet zonder bewerking (conform BRL SIKB 9335 of BRL SIKB 7500) kan worden hergebruikt. Dit geldt voor grond van de kwaliteitsklasse matig of sterk verontreinigd en baggerspecie van de kwaliteitsklasse sterk verontreinigd, zoals bedoeld in artikel 25d van het Bbk.

Daarnaast geldt voor opslag van grond of baggerspecie van onbekende kwaliteit ook een vergunningplicht. Er is sprake van onbekende kwaliteit wanneer de kwaliteit niet is vastgesteld in een milieuverklaring en de kwaliteitsklasse ook niet kan worden afgeleid van de locatie van herkomst. Het afgeven van een milieuverklaring kan tijd kosten, het is daarom in sommige gevallen niet praktisch dat een vergunningplicht geldt voor grond of baggerspecie waarvoor nog geen milieuverklaring is afgegeven. Daarom is geen omgevingsvergunning vereist voor opslag van grond of baggerspecie waarvan de herkomst een bekende locatie is met maximaal kwaliteitsklasse industrie voor landbodem of kwaliteitsklasse matig verontreinigd voor waterbodem, zoals bedoeld in artikel 25d Bbk. De herkomst en verwachte kwaliteitsklasse dient daarbij bekend te zijn op basis van

aan vooronderzoek, verkennend onderzoek of nader bodemonderzoek dat voorafgaand aan het ontgraven is verricht.

Wanneer de opslag meer dan één partij ingezamelde of afgegeven grond of baggerspecie of het bewerken van grond of baggerspecie betreft, is er sprake van een milieubelastende activiteit zoals opgenomen in par. 3.5.8 *Grondbank of grondreinigingsbedrijf* Bal.⁴¹ Er geldt een vergunningplicht voor het bewerken van grond van de kwaliteitsklasse matig verontreinigd of sterk verontreinigd of baggerspecie van de kwaliteitsklasse sterk verontreinigd, zoals bedoeld in artikel 25d van het Bbk.⁴² Deze vergunningplicht voor een grondbank of grondreinigingsbedrijf wordt niet verder behandeld in dit document. De activiteit van een grondbank exploiteren omvat in veel gevallen ook het opslaan van grond of baggerspecie.⁴³ Paragraaf 3.2.24 *Opslag van grond of baggerspecie* van het Bal is in dat geval ook van toepassing op de grondbank of het grondreinigingsbedrijf, inclusief de verplichting tot het doen van een eindonderzoek bodem.

Verder geldt er een vergunningplicht voor het lozen van afvalwater op een oppervlaktewaterlichaam dat afkomstig is van de milieubelastende activiteiten die hierboven zijn genoemd. Het bevoegd gezag voor het verlenen van de omgevingsvergunning voor de lozingsactiviteit is de waterbeheerder.

Meldingsplicht

Paragraaf 4.122 van het Bal is van toepassing wanneer de grond of baggerspecie zonder bewerking herbruikbaar is. In paragraaf 4.122 van het Bal is naast algemene regels ook een meldingsplicht opgenomen, zie artikel 4.1248 van het Bal.

De algemene regels uit paragraaf 4.50 van het Bal voor het ontvangen van afvalstoffen gelden wanneer er geen vergunningplicht in het Bal vereist is voor het opslaan van grond of baggerspecie op de landbodem of in de waterbodem en de grond of baggerspecie een afvalstof is, zoals bedoeld in artikel 1.1 van de Wet milieubeheer. Voor het ontvangen van afvalstoffen bij inzameling of afgifte geldt een meldingsplicht op grond van artikel 4.619 van het Bal.

Eindonderzoek bodem

In sommige gevallen zal een eindonderzoek bodem moeten worden verricht, zoals bedoeld in paragraaf 5.2.1 van het Bal (zie tabel 24).⁴⁴ Tijdens het verrichten van de activiteit moet bodembelasting zoveel mogelijk voorkomen worden. Na het verrichten van de activiteit, zoals opslag, moet een eindonderzoek bodem worden verricht om te bezien of er sprake is van verontreiniging of aantasting van de bodem. Het is vereist om een eindonderzoek bodem uit te voeren als het gaat om het opslaan van grond van de kwaliteitsklasse wonen of industrie of het opslaan van baggerspecie van de kwaliteitsklasse licht of matig verontreinigd.

Er is geen eindonderzoek bodem vereist wanneer er sprake is van:

- a. het eenmalig opslaan van één partij grond of één partij baggerspecie; en
- b. voorafgaand aan het opslaan de kwaliteitsklasse van de bodem op de plaats van het opslaan is vastgesteld in een milieuverklaring bodemkwaliteit die is opgesteld overeenkomstig het Bbk; en
- c. de grond of baggerspecie volgens artikel 4.1272 van het Bal op de plaats van opslaan mag worden toegepast.

Het is immers aannemelijk dat geen verontreiniging van de bodem heeft plaatsgevonden als voldaan is aan de bovenstaande criteria.

Bij het beëindigen van de opslag van grond of baggerspecie wordt een eindonderzoek bodem verricht om de kwaliteit van de bodem vast te stellen. Het eindonderzoek bodem gaat *alleen* over de bodembedreigende stoffen die zijn gebruikt, gemaakt of uitgestoten op het gedeelte van de locatie

⁴¹ Artikel 3.178 Bal.

⁴² Artikel 3.179 Bal.

⁴³ Stb. 2021, 98, p. 280.

⁴⁴ Artikel 4.1250 Bal.

waarop de activiteit is verricht.⁴⁵ Het eindonderzoek bodem moet ook niet genormeerde stoffen – stoffen die niet zijn opgenomen in Bijlage A van de Regeling bodemkwaliteit – omvatten. In het geval dat niet-genormeerde stoffen niet zijn meegenomen in het eindonderzoek bodem, kan dit een reden zijn om aan te nemen dat onvolledig onderzoek is verricht. Hiervoor kan een bodemsignaal worden afgegeven bij de ILT. Verder gelden er Kwalibo vereisten voor de uitvoerders van het eindonderzoek bodem (zie hoofdstuk 3 van deze HUM).

Tabel 24 Eindonderzoek bodem

Activiteit fase	Toelichting	Artikelnummer
Gegevens en bescheiden voor aanvang van de activiteit	<p>a. Er wordt 4 weken voor het begin van de activiteit een plattegrond van de locatie verstrekt aan het bevoegd gezag, daarop moet aangegeven worden waar bodembedreigende stoffen worden gebruikt, gemaakt of uitgestoten;</p> <p>b. ten hoogste vier weken na een wijziging van die locatie wordt een plattegrond, waarop die gewijzigde locatie is aangegeven, verstrekt aan het bevoegd gezag.</p>	Art. 5.2 Bal
Bodemonderzoek na beëindiging van de activiteit	<p>a. bodemonderzoek over de bodemverontreinigende stoffen (inclusief de niet genormeerde stoffen) die zijn gebruikt, gemaakt of uitgestoten op het gedeelte van de locatie waarop de activiteit is verricht, volgens NEN 5725 en NEN 5740 (onderzoek landbodem);</p> <p>b. rapport over bodemonderzoek verstrekken aan het bevoegd gezag ten hoogste zes maanden na het beëindigen van de activiteit.</p>	Art. 5.3, 5.4, en 5.5 Bal
Herstelwerkzaamheden	<p>a. In het geval dat uit het eindonderzoek bodem blijkt dat de bodem is verontreinigd wordt de bodem hersteld tot:*</p> <p>1°. De bodemkwaliteit die is vastgesteld in een rapport voor het begin van de activiteit;</p> <p>2°. De bodemkwaliteit van de locatie waarop de activiteit is verricht, zoals die is vastgelegd op de bodemkwaliteitskaart als bedoeld in artikel 25c van het Bbk; of</p> <p>3°. De kwaliteitsklasse landbouw/natuur, bedoeld in artikel 25d van het Bbk.</p> <p>b. Het bevoegd gezag wordt vijf dagen van tevoren geïnformeerd over de herstelwerkzaamheden.</p>	Artikel 5.6 en 5.7 Bal

*Er is geen voorkeursvolgorde voor de benoemde herstelwerkzaamheden.

Opslagtermijn

In artikel 4.1256 van het Bal zijn termijnen opgenomen over de duur van de opslag van grond of baggerspecie op de landbodem of in de waterbodem (zie tabel 25). Binnen de termijn moet de grond of baggerspecie een functionele toepassing krijgen (zie § 10.2). Wordt de termijn overschreden dan is er volgens Europees recht sprake van het storten van afvalstoffen. Als de grond of baggerspecie in opslag ligt voor de toepassing in een concreet werk dat vertraagd is door overmacht, mag - zolang de nuttige toepassing in het specifieke werk geborgd blijft – met een maatwerkvoorschrift de termijn worden verlengd.⁴⁶

⁴⁵ Artikel 5.3, tweede lid Bal.

⁴⁶ Stb. 2021, 98, p. 339.

Tabel 25 Tijdelijke opslag

Vorm van tijdelijke opslag	Maximale duur
Tijdelijke opslag van grond of baggerspecie op de landbodem	3 jaar
Tijdelijke opslag van grond of baggerspecie in de waterbodem	10 jaar

Samenvoegen van partijen

Door het samenvoegen van verschillende partijen grond en baggerspecie bij het opslaan ontstaat een nieuwe partij grond en baggerspecie. Het samenvoegen kan effect hebben op de milieukwaliteit van de partij grond of baggerspecie. In paragraaf 4.122 van het Bal zijn regels voor het samenvoegen van grond of baggerspecie bij het opslaan opgenomen. Het samenvoegen van partijen grond of baggerspecie zonder erkenning voor de BRL SIKB 9335 is toegestaan wanneer het gaat om partijen grond of baggerspecie die kleiner zijn dan 25m³.⁴⁷ Deze hoeveelheid is gebaseerd op de omvang van een vrachtwagen of grote container. Voor het samenvoegen van partijen groter dan 25m³ is wel een erkenning nodig.⁴⁸

Het is niet toegestaan om grond of baggerspecie die aan de kwaliteitseisen genoemd in artikel 4.1272 van het Bal voldoen, samen te voegen met niet toepasbare grond of baggerspecie. Dit zou het wegmengen van verontreinigde grond of baggerspecie betekenen, hetgeen in strijd is met het Bbk en hoofdstuk D.4 van het Landelijk Afvalbeheer Plan (LAP3). Het samenvoegen van grond of baggerspecie van dezelfde kwaliteitsklasse, op grond van artikel 25d Bbk, is wel toegestaan mits dat door een BRL SIKB 9335 erkende organisatie wordt uitgevoerd.

7.4 Betrokken partijen

Bij de opslag van grond en baggerspecie zijn verschillende partijen betrokken (zie tabel 26). Afhankelijk van hun rol heeft de betrokken partij verschillende verantwoordelijkheden. De volgende partijen zijn betrokken:

Tabel 26 Betrokken partijen opslag

Betrokkene	Verantwoordelijkheid
Initiatiefnemer / eigenaar	<ul style="list-style-type: none"> • Vergunninghouder en financieel verantwoordelijke • Bijhouden van administratie • Verantwoordelijk voor beheer locatie • Indienen meldingen en aanvragen omgevingsvergunning en maatwerkvoorschriften
Uitvoerder / aannemer	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering volgens omgevingsvergunning, Kwalibo
Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht eventuele gemeentelijke regelgeving (omgevingsplan) • Bal-bevoegd gezag bij opslaan van grond of baggerspecie op de landbodem
Omgevingsdienst	<ul style="list-style-type: none"> • Het houden van toezicht en het handhaven bij overtredingen is een basistaak die door de omgevingsdienst wordt uitgevoerd
Provincie	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht eventuele provinciale regelgeving (omgevingsverordening) • GS zijn bevoegd voor alle activiteiten binnen complexe bedrijven

⁴⁷ Artikel 4.1255, eerste lid Bal.

⁴⁸ Artikel 4.1255, tweede t/m vierde lid Bal.

Betrokkene	Verantwoordelijkheid
Waterbeheerder	• Bal bevoegd gezag voor het opslaan van grond en baggerspecie in de waterbodem en eventuele directe lozingen op oppervlaktewater
Inspectie (lenW)	• Toezicht en handhaving Kwalibo (Bbk)

7.5 Wat kan er misgaan?

Tijdens opslag kan veel misgaan. In de tabellen 27, 28 en 29 zijn verschillende situaties die kunnen voorkomen opgenomen. In paragraaf 3.2.24 van het Bal is een vergunningplicht opgenomen voor het opslaan, zeven, mechanisch ontwateren of samenvoegen van bepaalde soorten grond of baggerspecie. Hierop is de onderstaande tabel 27 van toepassing.

Wanneer er geen vergunningplicht vereist is voor het opslaan, zeven, mechanisch ontwateren of samenvoegen van grond of baggerspecie, gelden de algemene regels uit paragraaf 4.50 Bal. In alle gevallen gelden de algemene regels van paragraaf 4.122 van het Bal (dus ook als er een vergunning is vereist). De algemene regels zijn uitgewerkt in tabel 28 en 29.

In beginsel wordt bestuursrechtelijk of strafrechtelijk opgetreden tegen overtreding van de hierna genoemde aspecten.

Tabel 27 Controlelijst omgevingsvergunning opslaan van grond of baggerspecie (par. 3.2.24 Bal)

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
Grond of baggerspecie wordt opgeslagen, gezeefd, mechanisch ontwaterd of samengevoegd zonder de vereiste omgevingsvergunning.	Voor de volgende activiteiten is een omgevingsvergunning nodig: het opslaan, zeven, mechanisch ontwateren of samenvoegen van: <ul style="list-style-type: none"> 1°. grond van de kwaliteitsklasse matig verontreinigd of sterk verontreinigd; 2°. baggerspecie van de kwaliteitsklasse sterk verontreinigd; of 3°. grond of baggerspecie die niet beschikt over een milieuverklaring bodemkwaliteit, tenzij de locatie van herkomst bekend is en de bodemkwaliteit van de locatie van herkomst voldoet aan de kwaliteitsklasse industrie voor landbodem of de kwaliteitsklasse matig verontreinigd voor waterbodem. 	Controleer of een omgevingsvergunning is verleend.	Art. 3.48k Bal Zie art. 25d Bbk voor de kwaliteitsklassen
De voorschriften van de omgevingsvergunning voor het opslaan van grond of baggerspecie worden niet nageleefd.		Controleer of de uitvoering voldoet aan de omgevingsvergunning.	Art. 5.5 lid 1 onder d Ow

Tabel 28 Controlelijst ontvangen van afvalstoffen (par. 4.50 Bal)

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
Er is geen melding (op tijd) ingediend.	Voor de activiteit het ontvangen van afvalstoffen bij inzameling of afgifte geldt een meldingsplicht.	Controleer of de melding is gedaan.	Art. 4.618 en 4.619 Bal
Er wordt niet voldaan aan de indieningsvereisten van de melding uit het Bal.	<p>De volgende gegevens en bescheiden moeten ten minste vier weken voor de start van de activiteit verstrekt zijn aan het bevoegd gezag:</p> <p>a. een overzicht van de in te nemen afvalstoffen en de te verrichten activiteiten met afvalstoffen;</p> <p>b. per activiteit per afvalstof de opslagcapaciteit en verwerkingscapaciteit per jaar; en</p> <p>c. een werkinstructie met een beschrijving van de procedures van acceptatie en controle per ontvangen afvalstof. In de werkinstructie is in ieder geval opgenomen:</p> <p>1°. het type ontdoener waarvan afvalstoffen worden aangenomen (als dit gevolgen heeft voor de acceptatie en controle);</p> <p>2°. de eisen die degene die de activiteit verricht, stelt aan de manier waarop de afvalstoffen worden aangeboden;</p> <p>3°. de manier waarop de afvalstoffen worden gecontroleerd bij ontvangst;</p> <p>4°. de manier waarop de afvalstoffen die op een milieuhygiënisch relevante manier afwijken van wat gangbaar is voor de categorie, worden behandeld.</p>	Controleer of alle gegevens en bescheiden zijn aangeleverd.	Art. 4.619 en 4.620 Bal

Tabel 29 Controlelijst opslaan van grond of baggerspecie (par. 4.122 Bal)

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>Er is geen melding (op tijd) ingediend.</p>	<p>Voor de volgende activiteiten moet een melding worden gedaan:</p> <p>a. het opslaan, zeven en samenvoegen van grond van de kwaliteitsklasse landbouw/natuur, wonen of industrie; en</p> <p>b. het opslaan, zeven, mechanisch ontwateren en samenvoegen van baggerspecie van de kwaliteitsklasse niet verontreinigd, licht verontreinigd of matig verontreinigd.</p> <p>NB. voor het niet bedrijfsmatig opslaan van max. 25m³ grond of baggerspecie geldt geen meldingsplicht.</p>	<p>Controleer of een melding is gedaan.</p>	<p>Art. 4.1247 en 4.1248 Bal</p> <p>Zie art. 25d Bbk voor de kwaliteitsklassen</p>
<p>Er wordt niet voldaan aan de indieningsvereisten van de melding uit het Bal.</p>	<p>De volgende gegevens en bescheiden moeten ten minste vier weken voor de start van de activiteit verstrekt zijn aan het bevoegd gezag:</p> <p>a. de aanduiding van de kwaliteitsklasse van de opgeslagen grond of baggerspecie;</p> <p>b. de aanduiding of verschillende partijen grond of baggerspecie worden samengevoegd;</p> <p>c. als partijen grond of baggerspecie worden samengevoegd:</p> <p>1°. of dit gebeurt tot een partij groter dan 25m³; en</p> <p>2°. een aanduiding van de kwaliteitsklassen van de samen te voegen partijen;</p> <p>d. als op een oppervlaktewaterlichaam wordt geloosd:</p> <p>1°. de locaties van de lozingspunten; en</p>	<p>Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.</p>	<p>Artikel 4.1248 Bal</p> <p>Zie art. 25d Bbk voor de kwaliteitsklassen</p>

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
	2°. het maximale lozingsdebiet in kubieke meter per uur.		
Bij de activiteit wordt geen of geen correcte / volledige administratie bijgehouden.	<p>Er wordt een administratie bijgehouden van de opgeslagen partijen grond of baggerspecie, waarin geregistreerd staat:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. de herkomst; b. de kwaliteitsklasse, bedoeld in art. 25d Bbk; c. de kwaliteitsverklaringen; d. de plaats van de opslag; e. de hoeveelheid; en f. de aanvangsdatum van de opslag. 	Controleer of de administratie voldoet aan de geldende normen.	Art. 4.1249 Bal
Er is na beëindiging van de activiteit geen eindonderzoek bodem verricht en/of er zijn geen herstelwerkzaamheden uitgevoerd.	Voldoen aan de regels uit paragraaf 5.2.1 van het Bal (zie tabel 24).	Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd en de geldende normen zijn nageleefd.	Artikel 4.1250 en 5.2 t/m 5.7 Bal
Er zijn geen bodembeschermende voorzieningen getroffen.	<p>De volgende bodembeschermende voorzieningen worden getroffen voor baggerspecie van de kwaliteitsklasse licht of matig verontreinigd:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. de baggerspecie wordt opgeslagen in een met folie beklede grondput;* b. de baggerspecie wordt volledig omringd door een dijklichaam: <p>1°. waarvan het binnendijkse volume ten minste gelijk is aan de maximale inhoud van het baggerspeciedepot; en</p> <p>2°. dat is bestand tegen krachten die ontstaan bij het opslaan van baggerspecie.</p> <p><i>NB dit geldt niet als de baggerspecie volgens artikel 4.1272 Bal op de plaats van het opslaan mag worden toegepast.</i></p>	Controleer of de geldende normen worden nageleefd.	<p>Artikel 4.1254, Bal</p> <p>Zie voor de kwaliteitsklassen art. 25 van het Besluit bodemkwaliteit</p>

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
Er is niet voldaan de vereisten van het Bal bij het samenvoegen van partijen grond of baggerspecie.	<p>Verschillende partijen grond of baggerspecie mogen niet worden samengevoegd tot een partij die groter is dan 25 m³, tenzij:</p> <p>a. de partijen dezelfde kwaliteitsklasse hebben op grond van artikel 25d van het Bbk en door een erkende onderneming worden samengevoegd (zie hoofdstuk 3 Kwalibo);</p> <p>b. de partijen grond of baggerspecie kleiner zijn dan 100 ton en door een erkende onderneming worden samengevoegd (zie hoofdstuk 3 Kwalibo);</p> <p>c. het gaat om grond van kwaliteitsklasse landbouw/natuur of baggerspecie van de kwaliteitsklasse algemeen toepasbaar op grond van artikel 25d van het Bbk en door een erkende onderneming worden samengevoegd (zie hoofdstuk 3 Kwalibo).</p>	Controleer of de geldende normen worden nageleefd.	Art. 4.1255 Bal
De termijn van opslag wordt overschreden.	<p>Landbodem: een partij grond of baggerspecie wordt niet langer dan drie jaar opgeslagen.</p> <p>Waterbodem: een partij grond of baggerspecie wordt niet langer dan 10 jaar opgeslagen in een oppervlaktewaterlichaam.</p>	Controleer hoe lang de partij grond of baggerspecie is opgeslagen.	Art. 4.1256 Bal

*= De folie moet gecertificeerd zijn door een certificatie instantie met een accreditatie volgens NEN-EN-ISO/IEC 17065 voor BRL-K519, BRL-K537, BRL-K546 of BRL-K1149 (zie art. 4.1254, tweede lid van het Bal).

Handhaven:

- Op basis van de gevolgen van de overtreding voor de fysieke leefomgeving (van nihil tot aanzienlijk en/of onomkeerbaar) en het gedrag van de overtreder (van goedwillend en proactief tot crimineel) kunnen keuzes in de handhaving gemaakt worden.⁴⁹ Opties van interventie zijn:
 - o Aanspreken en informeren;
 - o Bestuurlijk gesprek en waarschuwen;
 - o LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen) en verscherpt toezicht;
 - o Bestuurlijke boete (indien mogelijk);
 - o Een proces-verbaal opmaken en strafrechtelijk vervolgen.

⁴⁹ Zie [Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht](#) (LHSO), 12 oktober 2022.

Meest voorkomende afwijkingen op controlelijst opslag van grond of baggerspecie

In onderstaande lijst is een opsomming opgenomen van de meest voorkomende afwijkingen bij de activiteit opslag in de praktijk. Het is daarom goed om extra te controleren tijdens toezicht/handhaving op de volgende punten:

- Is er een omgevingsvergunning verleend door het bevoegd gezag voor de activiteit?
- Is de activiteit op tijd gemeld bij bevoegd gezag?
- Klopt de gebruikte locatie met de melding?
- Kloppen de gemelde activiteiten?
- Wordt de termijn voor de opslag niet overschreden?
- Komt de aangetroffen omvang en samenstelling van de partij overeen met de milieuverklaring en de administratie?
- Wordt er geen toepasbare grond of baggerspecie gemengd met ontoepasbare grond of baggerspecie?
- Zijn partijen van ongelijke kwaliteit voldoende van elkaar gescheiden? Partijen kunnen anders op een ongewenste manier worden vermengd.
- Is toegang tot de opslaglocatie voldoende afgesloten, zodat derden niet ongezien kunnen bijstorten?

8. Transport van grond, baggerspecie en bouwstoffen

8.1 Situatiebeschrijving

Bouwstoffen, grond of baggerspecie kunnen, voordat ze worden toegepast, worden vervoerd. Op het transport van bouwstoffen is het Bbk van toepassing. Daarnaast is op het transport van bouwstoffen, grond en baggerspecie (voor zover het afval betreft) vooral de afvalregelgeving, maar ook de verkeersregelgeving van toepassing.

Voor de regels die op het transport van toepassing zijn, is het dan ook van groot belang om te weten of het wel of geen afvalstof betreft, zoals bedoeld in artikel 1.1 van de Wet milieubeheer. Als uitgangspunt kan worden gebruikt dat op transport van afvalstoffen de regels van hoofdstuk 10 Wet milieubeheer van toepassing zijn.

8.2 Wet- en regelgeving

In het Bal en in het Bbk is weinig geregeld over transport. Alleen het vervoeren van bouwstoffen is direct geregeld in het Bbk omdat het in artikel 25h Bbk is genoemd. Daarin is geregeld dat het vervoeren is verboden als niet aan de eisen van artikel 25h Bbk wordt voldaan.

Voor het vervoeren van grond of baggerspecie is in het Bbk in directe zin niets geregeld. Wel is in hoofdstuk 2A Bbk geregeld dat degene die voornemens is om grond of baggerspecie toe te passen, de kwaliteit daarvan moet laten bepalen en dat bij de betreffende partij een milieuverklaring bodemkwaliteit aanwezig moet zijn. Omdat op grond van het Bal in de meeste gevallen bij het toepassen een milieuverklaring bodemkwaliteit aanwezig moet zijn, geldt deze verplichting dus voor (bijna) alle grond of baggerspecie die wordt vervoerd naar een locatie waar deze wordt toegepast.⁵⁰ Naast het Bbk is ook andere wet- en regelgeving van toepassing tijdens transport. De belangrijkste wet- en regelgeving is opgenomen in tabel 30.

Tabel 30 Relevante wet- en regelgeving transport

Relevante wet- en regelgeving	Relatie met transport
Wet milieubeheer i.r.t. Besluit melden	Dit besluit, officieel 'Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen', bevat regels voor afgifte, ontvangst en vervoer van bedrijfs- en gevaarlijke afvalstoffen. Het besluit geeft regels voor onder andere de ontvangst- en afgiftemelding, het gebruik van het afvalstroomnummer en de begeleidingsbrief.
Wet wegvervoer goederen / Wet vervoer gevaarlijke stoffen	Op grond van de verkeersregelgeving moet transport voldoen aan allerlei regels bijv. m.b.t. het transport van gevaarlijke stoffen.
Privaatrecht	Vanuit het privaatrecht wordt ieder transport vergezeld van een vrachtbrief. Hierin zijn de vracht, herkomst en bestemming aangegeven.

⁵⁰ Zie voor wanneer geen milieuverklaring bodemkwaliteit vereist is bij het toepassen van grond, baggerspecie of bouwstoffen paragraaf 9.3 en 10.4 van deze HUM.

8.3 Aandachtspunten

Afval

Niet-vormgegeven bouwstoffen zijn vaak afvalstoffen als deze nog niet zijn toegepast. Het betreft namelijk vaak restproducten, zoals AVI-bodemmas, granulaten, staalslakken, hoogovenslakken, enz. Bij het vervoer van grond of baggerspecie is vaak sprake van het vervoer van afvalstoffen. Alleen schoon primair zand (zand uit een zandwinning) kan in zijn algemeenheid niet als afvalstof aangemerkt worden. Aan het vervoer van producten die geen afvalstoffen zijn, worden alleen eisen gesteld als er sprake is van gevaarlijke stoffen.

Aandachtspunt EU wetgeving

Opmerking: vanuit EU-regels mag een generieke stroom niet aangeduid worden als 'geen-afval', maar moet men per geval beoordelen of er sprake is van afval. Dat is de formele lijn, maar in praktijk zal zand uit een zandwinning inderdaad niet als afval worden bestempeld.

Voor het vervoer van bouwstoffen, grond of baggerspecie die een afvalstof zijn, heeft de transporteur een begeleidingsbrief nodig, behalve als het voertuig met rijbewijs B kan worden bestuurd, of als de lading kleiner is dan 500 kg (art. 11 Besluit melden). In bijlage 1 van het Besluit melden staat voor welke grondstromen nog meer geen begeleidingsbrief gevoerd hoeft te worden. Op de begeleidingsbrief mag een afvalstroomnummer niet ontbreken, behalve als de afvalstof wordt afgevoerd naar een niet-meldingsplichtige locatie, zoals een toepassingslocatie op grond van paragraaf 4.124 van het Bal. Dit moet blijken uit papieren en is via de melding ook te verifiëren). Daarnaast moet de vervoerder van afval een VIHB-nummer hebben op grond van het Besluit inzamelen afvalstoffen, dit nummer moet op de begeleidingsbrief staan. In de Regeling Inzamelaars, vervoerders, handelaars en bemiddelaars afvalstoffen is opgenomen waaraan moet worden voldaan om een VIHB-nummer te verkrijgen. Zie ook de website van de stichting [Nationale en Internationale Wegvervoer Organisatie](#).

Internationale transporten vallen onder de EVOA en afhankelijk van de soort afvalstof, bestemming, herkomst, nuttige toepassing of definitieve verwijdering worden deze transporten begeleid door een kennisgevingformulier of een Bijlage 7 formulier. Voor meer informatie kan contact worden opgenomen met de [helpdesk](#) van Afvalbeheer.

Kader meldplicht

De meldplicht voor de ontvangst van bedrijfs- of gevaarlijke afvalstoffen geldt voor afvalverwerkers die zijn geregeld in het Bal.

Kader begeleidingsbrief

Op de begeleidingsbrief moeten minimaal de volgende gegevens zijn vermeld:

- datum transport en ontvangst;
- naam en adres van de ondoener en de locatie van herkomst;
- de benaming van de afvalstoffen en de hoeveelheid;
- de locatie van bestemming bij uitbesteed vervoer;
- de wijze van verwijdering en verwerking (zie www.lma.nl);
- het afvalstroomnummer, tenzij afval wordt getransporteerd naar een bedrijf dat het afval niet hoeft te melden (zie www.lma.nl); en
- handtekeningen (onderaan het formulier moeten drie handtekeningen staan).

Wanneer één van de gearceerde vakken op het formulier niet is ingevuld, moet geprobeerd worden om de ontbrekende gegevens direct te achterhalen. Bijvoorbeeld door informatie aan te vragen bij de desbetreffende chauffeur. Nadere gegevens zijn ook op te vragen bij het digitale loket van het Landelijk Meldpunt Afvalstoffen (www.lma.nl).

Registratie van vervoerders, inzamelaar, handelaars en bemiddelaars (VIHB) van afvalstoffen

Voor bedrijven die zich in Nederland bezighouden met het inzamelen, vervoeren, verhandelen of bemiddelen van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen is vermelding op een landelijke lijst verplicht. Het maakt daarbij niet uit of het gaat om vervoer van afvalstoffen over de weg, per spoor of over het water. Ook buitenlandse bedrijven, die deze activiteiten op Nederlands grondgebied verrichten, moeten op de lijst staan.

Geen afval

Bouwstoffen in de vorm van bouwmaterialen (stenen, dakpannen, tegels, enz.) zijn een product en geen afval, ook als hierin afvalstoffen zijn toegepast als grondstof. Hiervoor gelden op grond van de afval- en transportregelgeving geen bijzondere bepalingen. In artikel 25h van het Bbk is echter bepaald dat bij het vervoer van bouwstoffen, los van de vraag of het afval betreft, milieuverklaringen bodemkwaliteit en, wanneer vereist, afleverbonnen aanwezig moet zijn.

Is puingranulaat afval?

In de praktijk wordt heel verschillend omgegaan met transport van puingranulaat. Puingranulaat is immers een product van een puinbreker en is vaak voorzien van een erkende kwaliteitsverklaring (BRL 2506-2) en wordt dan geleverd onder een productcertificaat. Is het dan een afvalstof of niet? Deze vraag is relevant omdat bij transport van afvalstoffen een begeleidingsbrief en afvalstroomnummer aanwezig moet zijn. Als puingranulaat geen afvalstof is, bestaat er dus ook geen verplichting om een begeleidingsbrief bij het transport te hebben. Voor de beoordeling of sprake is van een afvalstof is de Kaderrichtlijn Afvalstoffen en de jurisprudentie van belang. Het ministerie heeft voor recyclinggranulaat een specifieke regeling vastgesteld, de Regeling vaststelling van de status einde-afval van recyclinggranulaat (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2015-3498.html>). Volgens deze regeling is de producent van het recyclinggranulaat na de productie verplicht om een conformiteitsverklaring op te stellen.⁵¹ Het is verplicht volgens artikel 6, vierde lid, van de Regeling vaststelling van de status einde-afval van recyclinggranulaat om in het transportdocument een verwijzing naar de conformiteitsverklaring op te nemen. Het ILT is bevoegd om toezicht te houden en overtredingen te handhaven.

Transportafstand

Voor u als handhaver is het belangrijk om stil te staan bij de herkomst en de bestemming van de grond. Met andere woorden: is het vanuit economisch perspectief een logisch transport?

De reële transportafstand is afhankelijk van de totale kostprijs van de (verontreinigde) grond, baggerspecie of bouwstof. Wees dus bij afwijkende prijzen (voor zover je dat kunt ontdekken) en opvallende grote afstanden extra waakzaam!

Bij licht verontreinigde grond kan de afstand tussen herkomst en bestemming een aanwijzing zijn bij het handhaven. Wordt grond over een grotere afstand vervoerd, dan worden de transportkosten te hoog ten opzichte van de verschillen in de geldende verwerkingstarieven. Voor vervoer per schip maakt de afstand weinig uit (maar in verhouding tot sterk verontreinigde grond in ieder geval minder dan 1.000 km).

Sterk verontreinigde grond kan van veel verder komen, maar moet wel altijd getransporteerd worden naar een locatie waar een milieubelastende activiteit wordt verricht. Vervoer per coaster of binnenvaartschip is rendabel tot meer dan **1.000 km**, maar dat soort transport vindt alleen plaats naar de thermische reinigers. Bij transport per as verder dan **150 km** ligt er meestal een bijzondere reden aan het transport ten grondslag, bijvoorbeeld een bijzondere reinigingstechniek.

Bevoegd gezag

Gedeputeerde Staten zijn in artikel 18.2c van de Wm aangewezen als het bevoegde orgaan voor het handhaven op de aanwezigheid van een begeleidingsbrief bij het vervoer van afvalstoffen. Maar ook toezichthouders van de gemeente en het waterschap en de politie mogen begeleidingsbrieven inzien, omdat daarmee de naleving van bijvoorbeeld bepalingen van het Bal of Bbk gecontroleerd kan worden. Uit de begeleidingsbrief blijkt namelijk de herkomst van het getransporteerde materiaal. De grondslag voor deze bevoegdheid volgt uit de algemene bevoegdheden van een toezichthouder

⁵¹ Artikel 6 en Bijlage 2 Regeling vaststelling van de status einde-afval van recyclinggranulaat.

op grond van de Algemene wet bestuursrecht. Politieambtenaren, andere opsporingsambtenaren en toezichthouders (artikel 5:19 Awb) mogen een stopteken geven. Toezichthouders zijn echter in de praktijk meestal niet uitgerust met de juiste middelen om op een verantwoorde wijze vrachtwagens te laten stoppen. Door de Minister van Justitie & Veiligheid is een Regeling stilhoudingsvordering toezichthouders opgesteld. Hieraan kan meestal, vanwege het ontbreken van de juiste middelen, niet worden voldaan door toezichthouders. Voor de structurele controle van transport is samenwerking tussen politie, de provincie en de gemeente daarom noodzakelijk. De handhavers van de gemeente en de provincie kunnen wel zelfstandig een grondtransport controleren op het moment dat de vrachtwagen stilstaat: bijvoorbeeld bij een saneringslocatie (ontdoener), of bij een toepassing.

Controlemomenten

Het controleren van grond- of baggerspecietransport kan op vier momenten gebeuren, namelijk:

- op de locatie waar de grond wordt ontgraven of de specie wordt gewonnen/gebaggerd, zoals bijvoorbeeld saneringen en bouwlocaties (dus bij de ontdoener);
- tijdens het transport over de weg of het water (dus bij de transporteur);
- op de locatie waar de grond of baggerspecie wordt opgeslagen (dus bij de MBA opslaan van grond of baggerspecie); of
- op de locatie van toepassen of verwerken (dus bij de MBA toepassen, of een MBA afvalverwerking).

Er zijn verschillende signalen en momenten die erop kunnen wijzen dat transporten plaats gaan vinden. In tabel 31 is aangegeven op welke momenten en door wie hierin een aanwijzing voor transport kan komen.

Tabel 31 Signaalmomenten transportcontroles

NR.	Omschrijving informatiebron of signaalmoment	Gemeente	Provincie	Waterschap/RWS
	Inventarisatie beoordelingsmomenten voornemen tot grondtransport (ook goede voorlichtingsmomenten)			
1	Beoordeling bodemaspecten aanvraag bruidsschat omgevingsvergunning bouwen (beoordeling schoon-verontreinigd, inclusief mate van verontreiniging).	x		
2	<vervallen>			
3	Beoordeling bodemaspecten bij de aankoop van percelen door gemeenten of projectorganisaties (beoordeling schoon-verontreinigd, inclusief mate van verontreiniging).	x		
4	Beoordeling bodemaspecten bij de aanvragen van een omgevingsvergunning op grond van het omgevingsplan tijdelijk deel (voorheen bestemmingsplannen) voor werken waarbij grond vrijkomt of grond wordt toegepast.	x		
5	Beoordeling bodemaspecten bij aanvragen om ontgrondingvergunningen voor werken waarbij grond vrijkomt of het werk weer wordt aangevuld met grond.	x	x	
6	Beoordeling bodemaspecten bij het opstellen van bestekken voor de aanleg van grondwerken of infrastructurele werken door of namens gemeenten.	x		
7	Melding Bal toepassing grond of baggerspecie.	x	x	x

NR.	Omschrijving informatiebron of signaalmoment	Gemeente	Provincie	Waterschap/RWS
8	(Administratief) toezicht milieubelastende activiteiten (afvalverwerkers/grondbanken).	x	x	
9	Signalen vanuit toezicht hoofdstuk 15 Bal en artikel 5.1 Omgevingswet.	x	x	x
	Inventarisatie signaalmomenten daadwerkelijk grondtransport (afhankelijk van risicobeoordeling controleren)			
10	Informatieplicht start bouw.	x		
11	Uitzetten rooilijnen bouw.	x		
12	Sloopmelding / informatieplicht start sloopwerkzaamheden.	x		
13	Gereedmelding sloopactiviteit.	x		
14	Start activiteiten waarvoor een omgevingsvergunning nodig is (verplichting op grond van de aanlegvergunning).	x		
15	Start ontgrondingsactiviteit (verplichting opnemen in omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit).	x	x	
16	Melding MBA graven in de bodem en/of MBA saneren van de bodem.	x		
17	Transportcontroles.		x	
18	Afvoer verontreinigde grond van ontgravings- en saneringslocaties.	x		
19	Aanvoer aanvulgrond naar saneringslocaties.	x		
20	Meldingen (illegaal) grondverzet.	x		x
21	Verzoek tot natrekken of een partij grond door een verwerker mag worden geaccepteerd.	x	x	x

Transport: vereiste voorafgaande meldingen en begeleidingsbrief

Ter informatie is hieronder in tabel 32 aangegeven welke voorafgaande meldingen moeten zijn gedaan voor het transport en waar deze meldingen moeten plaatsvinden. Daarbij staat ook aangegeven of een begeleidingsbrief vereist is.

Tabel 32 Meldingen en transport

Bal (MBA toepassen van grond of baggerspecie; MBA opslaan van grond baggerspecie)	Melding(en) bij DSO
Afvalstoffen	Melding(en) bij LMA. De melding van de voorgaande maand moet voor de 28 ^e van de maand gedaan worden. Inzage bevoegd gezag via Amice.

Voorbeelden:

Verontreinigde grond naar (al vergunde of gemelde) tijdelijke opslagplaats (TOP) (milieubelastende activiteit).	Melding bij LMA. Begeleidingsbrief en afvalstroomnummer bij transport verplicht.
Toepasbare grond of baggerspecie naar tijdelijke opslagplaats.	Melding MBA opslaan grond of baggerspecie via het omgevingsloket / DSO (voor de duur van maximaal 3 jaar landbodems, max 10 jaar waterbodems), voor toepassing. Omgevingsvergunning niet benodigd. Toetsing aan bodemfunctie niet noodzakelijk. Begeleidingsbrief bij transport (afvalstroomnummer niet verplicht).

Toepasbare grond of baggerspecie naar locatie voor toepassing.	Melding MBA toepassen van grond of baggerspecie bij het omgevingsloket / DSO. Begeleidingsbrief bij transport verplicht (afvalstroomnummer niet verplicht, want wordt niet afgegeven aan een vergunninghouder).
Niet toepasbare grond of baggerspecie naar (al vergunde) verwerker.	Melding bij LMA. Begeleidingsbrief en afvalstroomnummer bij transport verplicht.
Niet toepasbare grond of baggerspecie naar (al vergunde) stortplaats.	Melding bij LMA. Begeleidingsbrief en afvalstroomnummer bij transport verplicht. Verklaring van niet reinigbaarheid verontreinigde grond nodig als ontheffing van het stortverbod uit het Bssa.

8.4 Betrokken partijen en afstemming

Bij het transport van bouwstoffen (tabel 33) en grond of baggerspecie (tabel 34) kunnen de volgende partijen zijn betrokken:

Tabel 33 Betrokken partijen transport bouwstoffen

Betrokkene	Verantwoordelijkheid
Ontdoener	Stelt een bouwstof of afvalstof ter beschikking aan een ander (art. 25h Bbk). De ontdoener is ervoor verantwoordelijk dat bij de aanvraag van een transport aan de eisen van art. 25h Bbk wordt voldaan. Dit betekent dat de milieuverklaring bodemkwaliteit en eventueel afleverbon bij de partij aanwezig moeten zijn. Daarnaast geldt voor de ontdoener van afval een zorgplicht op grond van artikel 10.1 Wm.
Ontvanger	De ontvanger is direct verantwoordelijk voor het bepaalde in art. 25h Bbk, als de bouwstoffen worden ingevoerd, voorhanden gehouden of toegepast. Belangrijkste uitzondering hierbij is het voorhanden hebben voor uitvoer. Wanneer de ontvanger ook de toepasser is van bouwstoffen moet deze voldoen aan de verplichtingen van de MBA toepassen van bouwstoffen geregeld in par. 3.2.25 van het Bal.
Transporteur	Relevant is het voorhanden hebben (art. 25h Bbk). Het plaatsen van de bouwstof als uitvoerder is niet voorhanden hebben. Wellicht is er wel sprake geweest van vervoeren of het aan een ander ter beschikking stellen zoals bedoeld in art. 25h Bbk. De transporteur is daarnaast verantwoordelijk voor naleving van de afvalstoffenregelgeving en de verkeersregelgeving.
Oprichtgever	Een opdrachtgever/intermediair die niet ook ontdoener, ontvanger of transporteur is, is op de grond van het Bbk niet direct verantwoordelijk, tenzij er sprake is van 'doen-plegen'. Dit laatste is alleen bij strafrecht relevant. Wanneer de opdrachtgever ook de toepasser is van bouwstoffen moet deze voldoen aan de verplichtingen van de MBA toepassen van bouwstoffen geregeld in par. 3.2.25 van het Bal.
Gemeente	De gemeente is bevoegd voor het toezicht op het toepassen van bouwstoffen en kan dus ook de direct daaraan gerelateerde transporten controleren.
Omgevingsdienst	Het houden van toezicht en het handhaven bij overtredingen van de regels over milieubelastende activiteiten in het Bal is een basistaak die door de omgevingsdienst wordt uitgevoerd.
Provincie	De provincie is verantwoordelijk voor het toezicht op een milieubelastende activiteit waarvoor zij bevoegd gezag is. Zij kan ook de direct daaraan gerelateerde transporten controleren.
Waterbeheerder	De waterbeheerder is bevoegd voor het toezicht op toepassing van bouwstoffen in oppervlaktewater en kan dus ook de direct daaraan gerelateerde transporten controleren.
Inspectie (ILT)	De inspecties zijn de eerstverantwoordelijke voor het toezicht op de hele keten met uitzondering van de toepasser.

Tabel 34 Betrokken partijen transport grond en baggerspecie

Betrokkene	Verantwoordelijkheid
Ontdoener	Bij afvalstoffen geldt voor de ontdoener een zorgplicht op grond van art. 10.1 Wm. Er geldt ook een directe verantwoordelijkheid op grond van de regels uit de MBA's graven in de bodem (zie hoofdstuk 4).
Ontvanger	Het vervoeren van grond of baggerspecie is niet geregeld in het Bbk. Wel is in art. 4.1272 lid 3 Bal aangegeven dat bij het toepassen van grond of baggerspecie de kwaliteit ervan moeten blijken uit een milieuverklaring bodemkwaliteit. De milieuverklaring bodemkwaliteit moet dan bij de partij aanwezig zijn. De ontvanger is hiervoor direct verantwoordelijk als hij ook de toepasser is.
Transporteur	De transporteur is verantwoordelijk voor naleving van de afvalstoffenregelgeving en de verkeersregelgeving. Een directe verantwoordelijkheid voor het Bbk is er niet.
Opdrachtgever	Een opdrachtgever is op grond van art. 2.10 Bal direct verantwoordelijk voor de naleving van de algemene regels van het Bal (zie de artikelsgewijze toelichting dat artikel). De opdrachtgever is vaak de ontvanger, maar dit is niet altijd het geval.
Gemeente	De gemeente is bij opslag en bij toepassing op de landbodem verantwoordelijk voor het toezicht en kan de daaraan gerelateerde transporten controleren.
Provincie	De provincie is verantwoordelijk voor het toezicht op een milieubelastende activiteit waarvoor zij bevoegd gezag is (met name complexe bedrijven). Zij kan ook de direct daaraan gerelateerde transporten controleren. Daarnaast is de provincie vanuit de afvalstoffenregelgeving bevoegd om afvaltransporten te controleren.
Waterbeheerder	De waterbeheerder is bij opslag en toepassing op de waterbodem verantwoordelijk voor het toezicht en kan de daaraan gerelateerde transporten controleren.
Inspectie (ILT)	De inspectie is de eerstverantwoordelijke voor het toezicht en de handhaving bij transport van grond en baggerspecie.

8.5 Wat kan er misgaan?

In de tabel 35 zijn de risicovolle situaties genoemd die bij transport kunnen voorkomen. In principe wordt bestuursrechtelijk of strafrechtelijk opgetreden tegen overtreding van de hierna genoemde aspecten.

Het lokale bevoegde gezag waarschuwt de ILT en kan zelf optreden, mits er een overtreding is van het Bal. Wanneer er geen sprake is van een overtreding van het Bal is de ILT bevoegd tot optreden. In dat geval moet een melding bij de ILT worden gedaan en in sommige gevallen ook bij de CI (certificerende instelling).

Op basis van de gevolgen van de overtreding voor de fysieke leefomgeving (van nihil tot aanzienlijk en/of onomkeerbaar) en het gedrag van de overtreder (van goedwillend en proactief tot crimineel) kunnen keuzes in de handhaving gemaakt worden. Opties van interventie zijn:

- o Aanspreken en informeren;
- o Bestuurlijk gesprek en waarschuwen;
- o LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen) en verscherpt toezicht;
- o Bestuurlijke boete (indien mogelijk);
- o Een proces-verbaal opmaken en strafrechtelijk vervolgen.

In sommige gevallen zal het noodzakelijk zijn om de toegepaste bouwstoffen te laten verwijderen, daarvoor kan waar nodig een last onder dwangsom of last onder bestuursdwang worden ingezet. Ook zal er in sommige gevallen moeten worden opgetreden tegen valsheid in geschrifte (art. 225 WvSr).

Tabel 35 Wat kan er misgaan?

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
De vervoerder van grond heeft geen of onvolledig ingevulde begeleidingsbrief of afleverbon.	Grond met onbekende kwaliteit wordt op een gevoelige locatie toegepast. Grond wordt naar ongecontroleerde locaties gebracht, waardoor er nieuwe milieurisico's ontstaan.	Ga na of een kopie van de formulieren met ingevuld afvalstroomnummer aan het afvalstoffenmeldpunt zijn gestuurd. Hierop is aangegeven in welke periode het transport plaatsvindt en naar welke locatie de lading wordt afgevoerd (http://www.lma.nl). Ga na welke be-/verwerkers bij de NIWO zijn geregistreerd. Ga na of het opgegeven werk bij het bevoegd gezag is gemeld. Controleer op de aanwezigheid en de volledigheid van de begeleidingsbrief. Vergelijk de bestemming met het afvalstroomnummer (vraag be-/verwerkingscode na bij het meldpunt).	Besluit melden, 10.44 Wm, EVOA, art. 25h Bbk
De afgifte en ontvangsten gaat niet vergezeld van een begeleidingsbrief.	De afgifte en ontvangsten gaan niet vergezeld van een begeleidingsbrief.	Vooraf: Zie hierboven. Op locatie: Besteed voorafgaand en tijdens de controle vooral aandacht aan de grondstromen-administratie: vergelijk de hoeveelheden en de herkomsten / bestemmingen. Maak als het mogelijk is een aantal balansen van afzonderlijke stromen: kijk naar wat er aan de grond is binnengekomen en is uitgegaan.	10.39 en 10.40 Wm
De afgifte en ontvangstmelding ontbreekt.	Zie hierboven	Zie hierboven	10.40 Wm
Er zijn geen afvalstroomnummers afgegeven.	Zie hierboven	Zie hierboven	Besluit melden, 10.42 Wm
De be-/verwerker accepteert grond terwijl de begeleidingsbrief ontbreekt of niet volledig is ingevuld.	Zie hierboven	Zie hierboven	10.40 Wm
Er wordt geen registratie bijgehouden.	Zie hierboven	Zie hierboven	Besluit melden
De grond wordt naar een niet-erkende be-/verwerker gebracht.	Zie hierboven	Zie hierboven	10.37 Wm
De vervoerder is geen erkende vervoerder	Grond wordt naar ongecontroleerde locaties gebracht, waardoor er nieuwe	Ga na welke vervoerders bij de Nationale en Internationale Wegvervoer Organisatie (NIWO) zijn geregistreerd. Vraag de vervoerder naar de vergunning en of hij per omgaande een kopie toestuurt.	10.44 en 10.37 Wm

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
	milieurisico's ontstaan.		
De be-/verwerker mag de aangeboden materialen niet accepteren	Er is geen toezicht op juiste verwerking mogelijk, materiaal verdwijnt uit beeld.	Ga na welke be-/verwerkers bij de NIWO zijn geregistreerd. Vraag de bewerker naar de vergunning en of hij per omgaande aan kopie toestuurt.	8.1, 10.37 en 18.18 Wm
Er worden verschillende partijen in één transportmiddel vervoerd.	Materiaal van verschillende kwaliteiten zijn vermengd.	Ga na of de lading overeenkomt met wat op het formulier is aangegeven ("Dekt de vlag de lading?"). Dit betekent dat het belangrijk is de lading zelf te bekijken. Neem bij twijfel een (indicatief) monster. Leg een relatie tussen de herkomst en de kwaliteit van het materiaal.	10.1 Wm
Grondstromen worden niet gescheiden gehouden.	Zie hierboven	Zie hierboven	
De omschrijving van de partij op de begeleidingsbrief komt niet overeen met wat wordt vervoerd.	Materiaal met een onbekende kwaliteit wordt op een gevoelige locatie hergebruikt.	Controleer op de aanwezigheid van puin, slakken of asbest en ga na of de partij homogeen is.	Besluit melden Artikel 10.39, 10.40 of 10.44 Wm
Tijdens het transport wordt grond toegevoegd.	Grond van verschillende kwaliteiten raakt vermengd. Grond met een onbekende kwaliteit wordt op een gevoelige locatie hergebruikt.	Ga na of het aantal m ³ van de lading overeenkomt met wat op het formulier is aangegeven ("Dekt de vlag de lading?"). Controleer eveneens de transporttijd en de gegevens van de sluizen. Controleer de partij visueel op gevaarlijk afval en puntverontreinigingen. Neem bij twijfel een (indicatief) monster.	Besluit melden Eventueel art. 225 WvSr (Valsheid in geschrifte)

Handhaven:

- Op basis van de gevolgen van de overtreding voor de fysieke leefomgeving (van nihil tot aanzienlijk en/of onomkeerbaar) en het gedrag van de overtreder (van goedwillend en proactief tot crimineel) kunnen keuzes in de handhaving gemaakt worden.⁵² Opties van interventie zijn:
 - o Aanspreken en informeren;
 - o Bestuurlijk gesprek en waarschuwen;
 - o LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen) en verscherpt toezicht;
 - o Bestuurlijke boete (indien mogelijk);
 - o Een proces-verbaal opmaken en strafrechtelijk vervolgen.

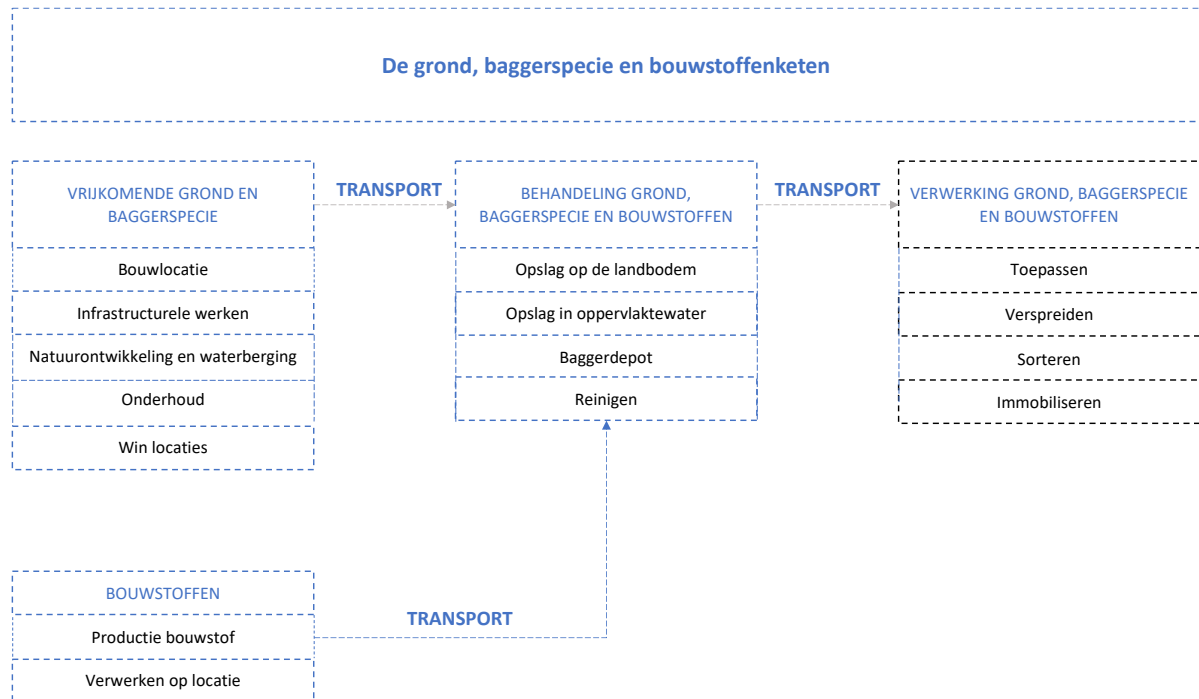
Specifiek voor transport kan het bevoegd gezag er ook voor kiezen om het transport tegen te houden totdat een juiste en volledig ingevulde begeleidingsbrief aanwezig is. Bij een ontbrekende begeleidingsbrief zal de transporteur vaak stellen dat het schone grond betreft. Probeer daarom altijd eerst aanwijzingen te krijgen over de kwaliteit. Neem daartoe bijvoorbeeld contact op met het bevoegd gezag van de plaats van herkomst en met de afnemer van de grond. Zonder kwaliteitsgegevens mag de grond niet worden toegepast.

⁵² Zie [Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht \(LHSO\)](#), 12 oktober 2022.

Ook kunnen de afnemer én de leverancier op een 'zwarte lijst' worden gezet en kan het bevoegd gezag worden gevraagd om de afvalstoffenadministratie te controleren. Stel daartoe een concrete vraag over de aangetroffen getransporteerde partij.

9. Toepassen van bouwstoffen

9.1 Situatiebeschrijving

Het toepassen van [bouwstoffen](#) in of op de bodem in een [werk](#) kan op verschillende manieren plaatsvinden. Een bouwstof is in artikel 1, eerste lid, van het Bbk gedefinieerd als “materiaal dat is bestemd om te worden toegepast, waarin de totaalgehalten aan silicium, calcium en aluminium tezamen meer dan 10 gewichtsprocent van dat materiaal bedragen, met uitzondering van vlakglas, metallisch aluminium, grond of baggerspecie.” Ook vallen materialen zoals stro, kunststof en hout niet onder de definitie van bouwstoffen.

Bouwstoffen komen in verschillende vormen en maten, zo wordt er onderscheid gemaakt tussen vormgegeven en niet-vormgegeven bouwstoffen in het Bbk. Een vormgegeven bouwstof is een bouwstof met een volume per kleinste eenheid van ten minste 50 cm³.⁵³ Voorbeelden zijn dakpannen of trottoirtegels, materialen die onder normale omstandigheden een duurzame vormvastheid hebben. Niet-vormgegeven bouwstoffen zijn bouwstoffen die een volume per kleinste eenheid van minder dan 50 cm³ hebben, zoals betongranulaat of asfaltgranulaat.

Het regelen van het toepassen van bouwstoffen in rijksregels is nodig om op nationaal niveau een gelijk speelveld en een gelijk beschermingsniveau te waarborgen. Bij het toepassen van bouwstoffen in of op de bodem kunnen nadelige gevolgen voor het milieu optreden, zoals bodembelasting door het ongewenst uitloggen van bodembedreigende stoffen en een ondoelmatig beheer van afvalstoffen. De regels bestaan uit de implementatie van de Kaderrichtlijn afvalstoffen en uit een nationale uitwerking van passende preventieve maatregelen en beste beschikbare technieken. De regels voor het toepassen van bouwstoffen zijn als bedrijfstakoverstijgende milieubelastende activiteit opgenomen in paragraaf 3.2.25 van het Ba.

Onder het toepassen van stoffen op of in de bodem wordt verstaan het aanbrengen en aangebracht houden van bouwstoffen in of op de bodem. Het tijdelijk uitnemen en daarna opnieuw toepassen van bouwstoffen valt ook onder de activiteit.

⁵³ Artikel 1.1, eerste lid, Regeling bodemkwaliteit 2022.

Het toepassen van bouwstoffen binnen een gebouw waarbij bij het toepassen geen contact kan optreden met hemelwater, oppervlaktewater of grondwater, valt buiten de reikwijdte van deze activiteit. Het toepassen van bouwstoffen binnen een gebouw wordt geregeld in het Besluit bouwwerken leefomgeving. Beide activiteiten worden verder niet behandeld in deze HUM.

Het toepassen van bouwstoffen in een oppervlaktewaterlichaam is aangewezen als een lozingsactiviteit, bij deze activiteit is de waterbeheerder bevoegd gezag. Deze lozingsactiviteit is niet uitgewerkt in deze HUM.

Onderscheid waterbodem en landbodem

Waterbodem is de bodem van een oppervlaktewaterlichaam. De waterbodem is altijd in waterkwaliteitsbeheer bij het Rijk of het waterschap, zodat die waterbeheerder bevoegd gezag is voor toepassingen in de waterbodem. De waterbodem omvat ook de oever van het oppervlaktewaterlichaam. Landbodem is de bodem, niet zijnde waterbodem.

De begrenzing van oppervlaktewater in beheer bij het Rijk is vastgelegd in afdeling 2.2 van de Omgevingsregeling. De afbakening (geometrische begrenzing) tussen oppervlaktewater in beheer bij het Rijk en de landbodem is aangegeven in bijlage III bij de Omgevingsregeling (zie art. 2.2, eerste lid, van de Omgevingsregeling). De begrenzing van oppervlaktewater in beheer bij waterschappen is weergegeven op de legger van het waterschap.

De inhoudelijke regels in het Bal voor het toepassen van bouwstoffen zien op zowel het toepassen op of in de bodem als in een oppervlaktewaterlichaam. Dit hoofdstuk gaat alleen over 'droge toepassingen' van bouwstoffen, dus op of in de landbodem, omdat de gemeente hiervoor primair bevoegd gezag is.

Toepassen van mijnsteen

Het toepassen of vermengen van mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg valt niet onder de milieubelastende activiteit toepassen van bouwstoffen en wordt geregeld in paragraaf 3.2.27 van het Bal.

9.2 Wet- en regelgeving

Voor het toepassen van bouwstoffen zijn rijksregels gesteld in het Bal. Daarnaast zijn de regels uit het Besluit bodemkwaliteit en de Regeling bodemkwaliteit 2022 van toepassing (zie tabel 36).

Tabel 36 Relevante wet- en regelgeving

Relevante wet- en regelgeving	Relatie met toepassen bouwstoffen
Omgevingswet	Voor de ongereguleerde toepassingsactiviteiten geldt de algemene zorgplicht uit artikel 1.6 en 1.7 van de Omgevingswet.
Besluit activiteiten leefomgeving	Bij het toepassen van bouwstoffen in of op de bodem gelden de algemene regels uit het Bal.
Besluit bodemkwaliteit	Het Bbk stelt (kwaliteits)eisen aan handelingen zoals het maken, vervoeren, ter beschikking stellen of invoeren van de bouwstoffen en stelt regels aan de milieuverklaringen bodemkwaliteit, waarmee de bouwstoffen onder de regels uit het Bal toegepast mogen worden in of op de bodem.
Regeling bodemkwaliteit 2022	De normwaarden bij de kwaliteitseisen van de toe te passen bouwstoffen en de daarbij horende toetsregels zijn te vinden in de bijlagen bij de regeling. Ook de nadere regels over de milieuverklaringen bodemkwaliteit staan in deze Regeling.
Afvalstoffenregelgeving	Als een toepassing geen functioneel karakter heeft, is deze regelgeving van toepassing.

In paragraaf 3.2.25 van het Bal is het toepassen van bouwstoffen in of op de bodem aangewezen als een milieubelastende activiteit. In het Bal zijn algemene regels en een informatieplicht opgenomen voor het toepassen van bouwstoffen. De regels uit paragraaf 4.123 van het Bal zijn van toepassing op elke toepassing van een [partij bouwstoffen](#). In paragraaf 4.123 van het Bal zijn regels opgenomen over hoe bouwstoffen mogen worden toegepast en welke gegevens en bescheiden beschikbaar moeten zijn.

Specifieke zorgplicht Bal

Als een activiteit als milieubelastende activiteit is aangewezen in hoofdstuk 3 van het Bal, geldt in ieder geval de specifieke zorgplicht van artikel 2.11 van het Bal. De specifieke zorgplicht verplicht de initiatiefnemer om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevergd om milieuschade te voorkomen. Tot de specifieke zorgplicht behoort in ieder geval de verplichting om passende preventieve maatregelen te nemen en geen significante verontreiniging te veroorzaken.

Bij een evidente overtreding kan het bevoegd gezag direct handhaven op de specifieke zorgplicht. Als een overtreding niet evident is, is het beter om eerst een maatwerkvoorschrift te stellen waarmee de specifieke zorgplicht wordt verduidelijkt.

Maatwerkregels en maatwerkvoorschriften op grond van het Bal

Met maatwerkregels of maatwerkvoorschriften (in een individueel geval) kunnen gemeenten afwijken van de inhoudelijke regels van het Bal voor lokale situaties (zie artikel 2.12 en 2.13 van het Bal). Wel met het oog op de bescherming van de milieubelangen zoals bedoeld in art. 2.2 van het Bal. Met maatwerkregels kunnen gemeenten de rijksregels specificeren naar lokale omstandigheden, onvoorziene situaties, bijzondere omstandigheden en het bereiken van hun visie voor de bodemkwaliteit. De maatwerkregels strekken niet zo ver dat het toepassen van bouwstoffen op of in de bodem geen milieubelastende activiteit meer is. Voorbeelden van maatwerkregels zijn uitgewerkt door het programma Bodembeheer van de Toekomst en zijn te vinden via [Voorbereiding bodem in het omgevingsplan | Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#) (link Bodembeheer van de toekomst, zie module A7 Toepassen van bouwstoffen).

In artikel 4.1257a van het Bal is een beperking opgenomen voor het stellen van maatwerkvoorschriften. Maatwerkvoorschriften mogen niet in de weg staan aan de uitvoering van een vastgesteld projectbesluit.⁵⁴ Een projectbesluit is een besluit van bijvoorbeeld de minister van Infrastructuur en Waterstaat, Gedeputeerde Staten of het Dagelijks Bestuur van het waterschap om een project uit te voeren. Het is van belang dat dit maatwerk zo vroeg mogelijk in de besluitvorming plaatsvindt. Als een projectbesluit eenmaal is vastgesteld mag de uitvoering niet belemmerd worden door maatwerk. Het volledig uitzetten van maatwerk is niet wenselijk, omdat ook bij projecten waarvoor een projectbesluit is vastgesteld, in de praktijk toch situaties kunnen voorkomen waarin het generieke beschermingsniveau van rijksregels niet voldoet en het treffen van maatregelen noodzakelijk kan zijn.⁵⁵ Als voorbeeld wordt genoemd een werk dat een grondwaterbeschermingsgebied of ander zeer kwetsbaar gebied raakt. In dat geval kunnen maatwerkregels de generieke norm aanscherpen en zo duidelijkheid vergroten bij regelgeving.

Daarnaast zijn er ook andere beperkingen op het gebruik van maatwerk. Zo mag er geen versoepelend maatwerk worden gevoerd over de producteisen van bouwstoffen en de daarbij behorende grenswaarden.⁵⁶ Dit aangezien de actoren in de bouwstoffenketen zijn gebonden aan het Bbk dat op rijksniveau kwaliteitseisen stelt. Op grond van het Bbk mogen uitsluitend bouwstoffen die aan de kwaliteitseisen voldoen op de markt worden gebracht en kunnen kwaliteitseisen alleen worden verscherpt. Het lokaal bevoegd gezag kan ook voor het toepassen van niet-genormeerde bouwstoffen maatwerk instellen. Niet-genormeerde bouwstoffen zijn bouwstoffen die niet zijn opgenomen in Bijlage A van de Regeling bodemkwaliteit 2022.

⁵⁴ Artikel 4.1257a Bal.

⁵⁵ Stb. 2021, 98, p. 341.

⁵⁶ Zie M. Sibeiijn, M. de Kok en M. Cassee, [Bodembeheer van de toekomst: Maatwerkregels \(Bal\) in het omgevingsplan](#), 2022, p. 12.

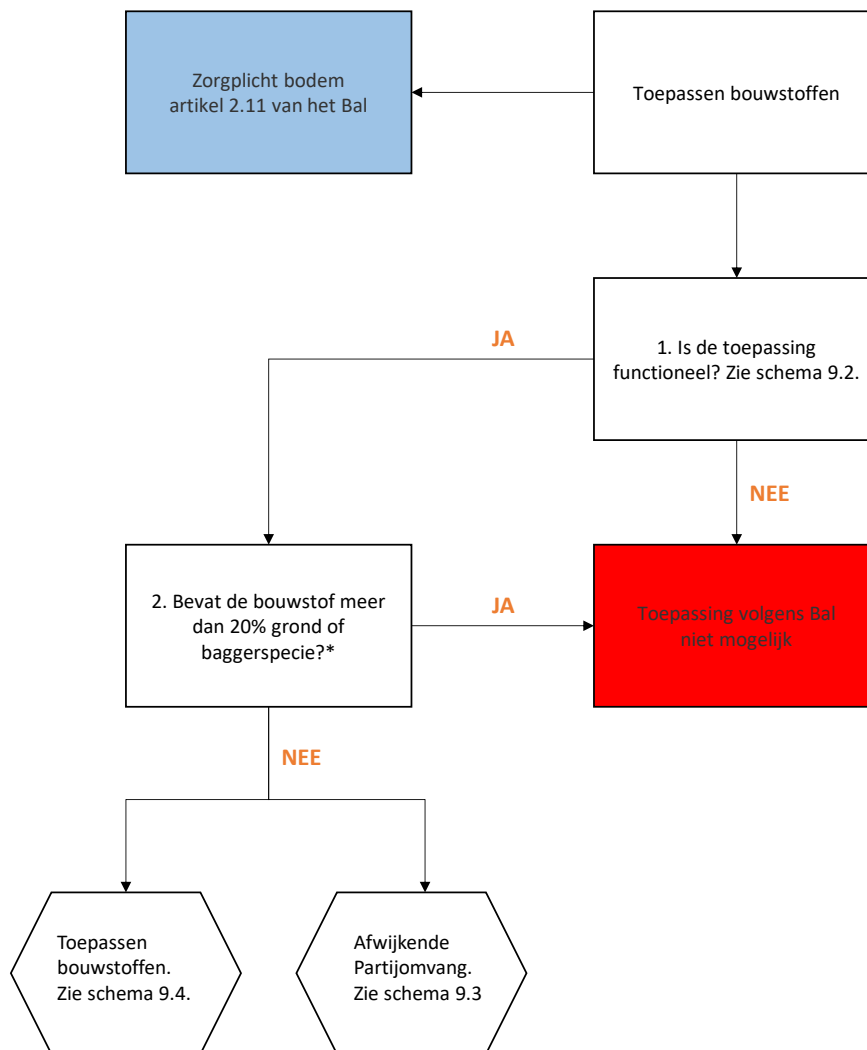
Verder ligt het niet voor de hand om de bepalingen over functionele toepassing of hoeveelheid te wijzigen via maatwerkregels; het versoepelen hiervan is niet mogelijk in verband met Europese regelgeving over afvalstoffen.⁵⁷ Wel kan de gemeente nader invullen wat onder een functionele toepassing of hoeveelheid wordt verstaan.

9.3 Aandachtspunten

Overzicht schema

In schema 9.1 is aangegeven welke schema's doorlopen moeten worden bij de toepassing van bouwstoffen.

Schema 9.1 Overzicht schema's toepassingen bouwstoffen

* Indien grond of baggerspecie functioneel deel uitmaakt van een bouwstof is een percentage meer dan 20 % toegestaan op grond van art. 4.1263 van het Bal.

⁵⁷ M. Sibeijn, M. de Kok en M. Cassee, *Bodembeheer van de toekomst: Maatwerkregels (Bal) in het omgevingsplan, 2022*, p. 12.

Informatieplicht

Wanneer er sprake is van het toepassen van [AVI-bodemassen](#) of [immobilisaten](#) geldt er een informatieplicht.⁵⁸ Vier weken voor het starten van de activiteit moet de informatie worden verstrekt aan het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag wordt zo in staat gesteld om de ingediende informatie te beoordelen en als deze het nodig acht een controle in te plannen. Een uitzondering is opgenomen in artikel 4.1258, tweede lid van het Bal: wanneer de gegevens en bescheiden voor meerdere partijen bouwstoffen al eerder voor hetzelfde werk zijn verstrekt en er zich geen relevante wijzigingen hebben voorgedaan, hoeven de gegevens die niet zijn gewijzigd, niet te worden verstrekt.

De gegevens en bescheiden die in dat geval moeten worden aangeleverd zijn opgenomen in tabel 37.

Tabel 37 Indieningsvereisten informatieplicht toepassen AVI bodemas en immobilisaat

Informatie die in elk geval moet worden aangeleverd:	Informatie die niet hoeft te worden aangeleverd bij toepassing van art. 4.1258, tweede lid, Bal als deze eerder al is aangeleverd:
De verwachte datum van het begin van de activiteit het toepassen van bouwstoffen	De verwachte datum waarop het werk zal zijn voltooid
Een milieuverklaring bodemkwaliteit die betrekking heeft op de toe te passen AVI-bodemassen en immobilisaten.	De herkomst van de AVI-bodemassen en immobilisaten (afleverbon)
	De kwaliteit van de AVI-bodemassen en immobilisaten (als informatie is opgenomen in de milieuverklaring bodemkwaliteit volstaat de milieuverklaring)
	De hoeveelheid AVI-bodemassen en immobilisaten in kubieke meters die in totaal in het werk zal worden toegepast
	De coördinaten van de ontvangende landbodem, tenzij het adres daarvan is vermeld

AVI-bodemas is een restproduct van de verbranding van huisvuil en kan (als het is opgewerkt na 2020) zonder isolerende voorzieningen worden toegepast.⁵⁹ De keten van productie tot afzet van de AVI-bodemas is complex en kent veel spelers. Daarom is het voor toezichthouders belangrijk dat voorafgaand de toepassing de kwaliteit en de locatie waar de AVI-bodemassen en immobilisaten zijn toegepast bekend is.⁶⁰

Immobilisaten zijn vormgegeven bouwstoffen die het product zijn van een verwerking waarbij de chemische of fysische eigenschappen van een afvalstof worden gewijzigd met het primaire doel bodembedreigende stoffen vast te leggen.⁶¹ Voor immobilisaten is een informatieplicht opgenomen omdat bij het verwijderen van immobilisaten de bodembedreigende stoffen kunnen vrijkomen als bij het verwijderen wordt gebroken of verkleind.⁶² Het is dan ook te aanbevelen dat het bevoegd gezag de inkomende informatie over AVI-bodemassen of immobilisaten registreert.

Voor de bouwstoffen, niet zijnde AVI-bodemassen of immobilisaten, geldt geen informatieplicht voor het begin van de activiteit op grond van het Bal. Er moet bij de toepassing van bouwstoffen voldaan worden aan de eisen die worden gesteld in paragraaf 4.123 van het Bal en het Bbk bij het toepassen van bouwstoffen.

⁵⁸ Artikel 4.1258 Bal; AVI-bodemas wordt ook AEC-bodemas genoemd.

⁵⁹ Stb. 2021, 98, p. 210.

⁶⁰ Stb. 2021, 98, p. 210.

⁶¹ Artikel 4.1257, derde lid, Bal; Stb. 2021, 98, p. 340.

⁶² Stb. 2021, 98, p. 210.

Functionele toepassing en functionele hoeveelheid van bouwstoffen

Het toepassen van bouwstoffen is alleen toegestaan voor het in stand houden, herstellen, veranderen of uitbreiden van een werk.⁶³ Alleen in dat geval is er sprake van een functionele toepassing van bouwstoffen (zie schema 9.2). Het toepassen van bouwstoffen is niet toegestaan als er geen sprake is van een functionele toepassing, in dat geval is de activiteit het verwijderen (storten) van [afvalstoffen](#). Voor het verwijderen van afvalstoffen is een omgevingsvergunning vereist op grond van afdeling 3.5 van het Bal (ter implementatie van de Kaderrichtlijn afvalstoffen).⁶⁴

Bouwstoffen die tevens afvalstoffen zijn kunnen ook functioneel worden toegepast.⁶⁵ In dat geval is er sprake van een nuttige toepassing zoals bedoeld in artikel 1.1, eerste lid van de Wet milieubeheer.⁶⁶ Het hergebruik van bouwstoffen is belangrijk voor het zuinig omgaan met grondstoffen, mede daarom maakt het voor de toepassing van paragraaf 4.123 van het Bal niet uit of een bouwstof een afvalstof is of niet. De algemene regels van paragraaf 4.123 van het Bal bieden voldoende bescherming tegen nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving bij de toepassing van bouwstoffen die afvalstoffen zijn. Ook geldt er in de meeste gevallen geen vergunningplicht voor het toepassen van afvalstoffen.⁶⁷

In artikel 4.1261 van het Bal is opgenomen dat alleen een functionele hoeveelheid van bouwstoffen mag worden toegepast. Dit betekent dat er niet meer bouwstoffen mogen worden toegepast dan nodig is voor het bewerkstelligen van de functionele toepassing. Het gaat om de minimale hoeveelheid die constructief nodig is, alle 'extra' toegepaste bouwstoffen zijn niet functioneel. De hoeveelheid bouwstoffen die nodig is, verschilt per geval en wordt beoordeeld aan de hand van gangbare civieltechnische, bouwtechnische, ecologische en esthetische maatstaven. Een voorbeeld is wanneer een geluidswal wordt gebouwd terwijl er geen sprake is van geluidsoverlast of wanneer de geluidswal hoger of breder is gemaakt dan nodig voor de bescherming tegen geluidsoverlast.⁶⁸ In dit geval zou dat er meer bouwstoffen zijn toegepast dan nodig zou o.a. kunnen worden aangetoond door middel van een geluidsonderzoek. Een andere methode zou kunnen zijn het toetsten van de constructieberekening. Wanneer er een te grote hoeveelheid bouwstoffen wordt gebruikt bij de functionele toepassing, dan wordt het toepassen van de bouwstoffen als verwerking (storten) van afvalstoffen aangemerkt. De initiatiefnemer ontdoet zich dan van de bouwstoffen, wat onwenselijk is met het oog op het zuinig gebruik van grondstoffen en het doelmatig beheer van afvalstoffen. Dit artikel is daarom bedoeld om op te kunnen treden wanneer het duidelijk is dat er te veel bouwstoffen zijn toegepast. Het ontdoen van bouwstoffen door de initiatiefnemer komt vooral voor bij gemengde bouwstoffen, een toezichthouder zou als controle de vraag kunnen stellen of 'schone' bouwstoffen met dezelfde hoeveelheid zouden worden toegepast.

Handhaving kan, afhankelijk van de situatie, ofwel op grond van artikel 4.1260 (geen functionele toepassing) of artikel 4.1261 (geen functionele hoeveelheid) van het Bal. Wanneer er wel sprake is van een functionele toepassing, ligt het voor de hand om handhaving op basis van 'geen functionele hoeveelheid' aan te wenden om de te veel gebruikte bouwstoffen te verwijderen, zodat de functionele toepassing wel kan blijven voortbestaan.

In artikel 4.1260, derde lid, van het Bal zijn twee uitzonderingen opgenomen wanneer het toepassen van bouwstoffen niet is toegestaan. Dit is wanneer het toepassen van de bouwstoffen het doel heeft om:

- a. Een oppervlaktewaterlichaam te verondiepen of tot landbodem te ontwikkelen;
- b. De bodem op te hogen voor het verwezenlijken van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgronden, tuinen of recreatieterreinen.

De reden hiervoor is dat voor deze toepassingen grote hoeveelheden nodig zijn, wat onwenselijk is met het oog op het zuinig gebruik van grondstoffen en het doelmatig beheer van afvalstoffen. Daarbij

⁶³ Artikel 4.1260, eerste lid Bal.

⁶⁴ Artikel 3.197 Bal.

⁶⁵ Voor de normdocumenten die gevolgd moeten worden, zie artikel 2.7 en bijlage C van de Regeling bodemkwaliteit 2022.

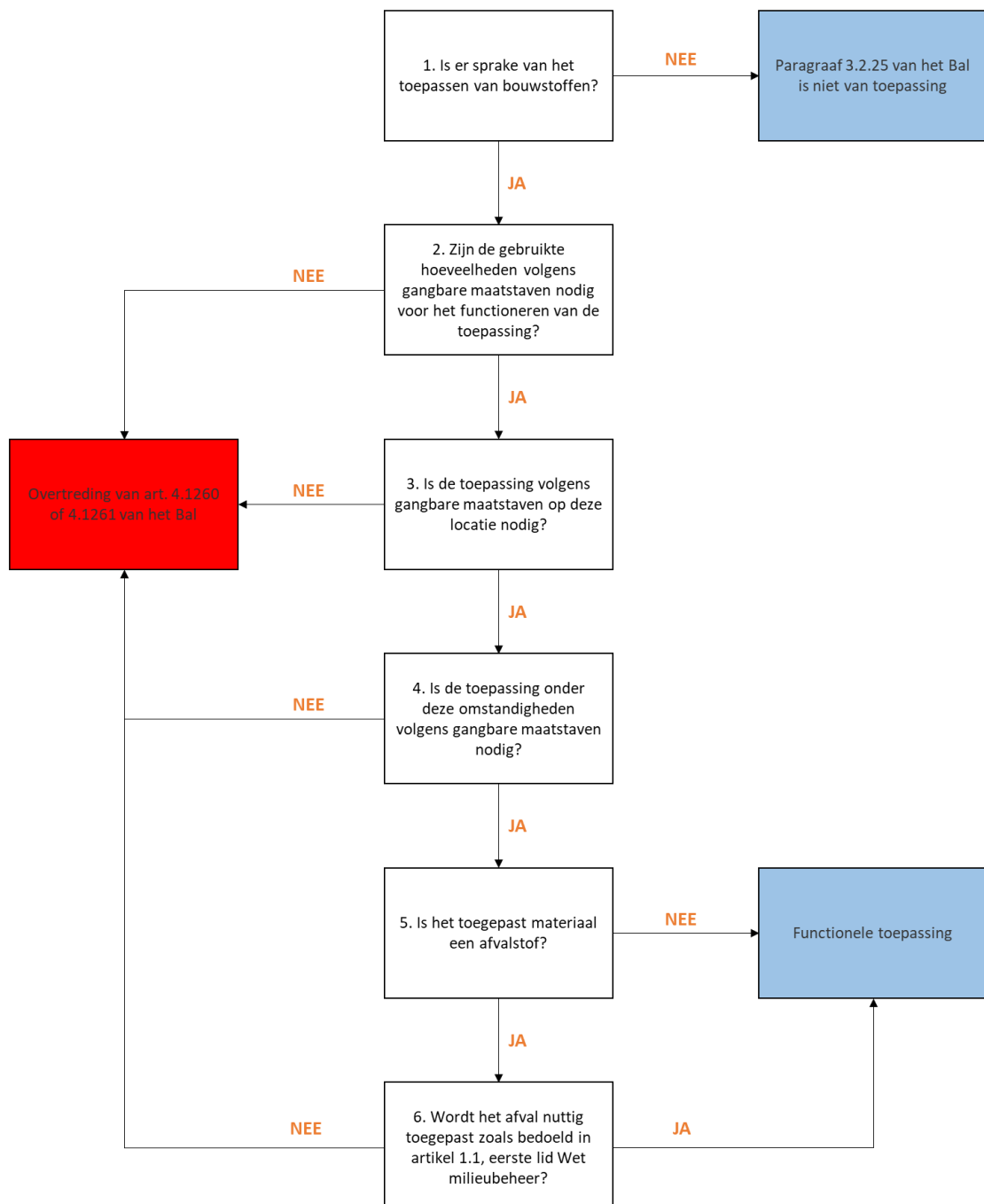
⁶⁶ Artikel 4.1260, tweede lid Bal.

⁶⁷ Artikel 3.40b Bal.

⁶⁸ Stb. 2021, 98, p. 270.

is er genoeg grond of baggerspecie beschikbaar voor deze toepassingen. Ook is er bij deze toepassingen het probleem dat niet aan alle vereisten uit paragraaf 4.123 van het Bal kan worden voldaan. Zo is er geen sprake van een gangbare hoeveelheid bij deze toepassingen, zoals bedoeld in artikel 4.1261 van het Bal. Daarnaast worden deze bouwstoffen door deze toepassingen onderdeel van de bodem, waardoor deze niet terug neembaar zijn zoals voorgeschreven is in artikel 4.1262 van het Bal. Het laatstgenoemde is niet het geval bij het aanbrengen van funderingen voor gebouwen, wegen of parkeerterreinen. Bij dat soort toepassingen is het oogmerk niet dat de bouwstoffen onderdeel worden van de bodem, er is dan wel sprake van een functionele toepassing.

Schema 9.2: Functionele toepassing

Terugnameverplichting en verwijderingsverplichting bij toepassing van bouwstoffen

In artikel 4.1262 van het Bal is een verplichting opgenomen om bouwstoffen zo toe te passen dat de bouwstoffen niet vermengd raken met de bodem en ook verwijderd kunnen worden. Dit houdt in dat de bouwstoffen terugneembaar moeten blijven. Deze verplichting geldt ook bij het in stand houden van een werk. Dit betekent dat er mogelijk maatregelen genomen moeten worden zodat bouwstoffen terugneembaar blijven. Een voorbeeld van een maatregel kan zijn het aanbrengen van een folie zodat de bouwstoffen niet met de bodem vermengen. Dit is echter niet in alle gevallen wenselijk aangezien door deze maatregel plastic in de bodem wordt gebracht. Een ander voorbeeld is het niet heien door puingranulaat, aangezien dan het puingranulaat dieper de bodem wordt ingebracht.

Wanneer het werk waarin bouwstoffen worden toegepast buiten gebruik is gesteld, moeten de bouwstoffen worden verwijderd.⁶⁹ Dat geldt niet als het verwijderen van bouwstoffen grotere nadelige gevolgen heeft voor de fysieke leefomgeving dan het niet verwijderen. Het gaat dan vooral om situaties waarin ondoorlatende bodemlagen beschadigd kunnen raken door het verwijderen van bouwstoffen, zoals betonnen heipalen. De verwijdering van bouwstoffen is nodig om bodembelasting door materialen die niet van nature in de bodem voorkomen, tegen te gaan. Een voorbeeld is een parkeerplaats die overwoekerd is en niet langer gebruikt wordt, in dat geval moeten de aanwezige bouwstoffen worden verwijderd.

Voor de bouwstoffen die toegepast zijn voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet geldt het recht dat van toepassing was op het moment waarop de bouwstoffen zijn aangebracht. Dit betekent dat de terugnameverplichting geldt voor alle bouwstoffen die na 1 januari 1999 zijn toegepast.

Vermenging met grond of baggerspecie

Het is verboden om een partij bouwstoffen toe te passen waarin meer dan 20 gewichtsprocenten grond of baggerspecie zijn vermengd.⁷⁰ Enkel grond en baggerspecie dat voorafgaand aan het ontgraven of bewerken in een partij bouwstof aanwezig was, voor zover redelijkerwijs niet kan worden gevegd dat het uit de bouwstof wordt verwijderd, zijn toepasbaar zolang minder dan 20 gewichtsprocenten grond of baggerspecie zijn vermengd met de bouwstoffen. De grond of baggerspecie mag niet bewust worden toegevoegd, tenzij het een grondstof is voor de bouwstof (zoals in beton) en dus functionele bijmenging is. Wanneer er een te hoog percentage grond of baggerspecie in de bouwstof aanwezig is, kan deze alleen worden toegepast na het ontmengen van de bouwstof.

Kwaliteitseisen

De toegepaste bouwstoffen moeten voldoen aan artikel 25d, eerste lid, van het Bbk.⁷¹ Het voldoen aan de kwaliteitseisen moet worden aangetoond door middel van een milieuverklaring bodemkwaliteit.⁷² De milieuverklaring moet vermelden of de bouwstoffen voldoen aan de daarvoor geldende kwaliteitseisen voor verontreinigende stoffen of andere parameters. De kwaliteitseisen voor bouwstoffen zijn opgenomen in Bijlage A van de Regeling bodemkwaliteit 2022. De milieuverklaring moet zover relevant ook de aanwezige niet-genormeerde stoffen vermelden of waarden voor andere relevante parameters.⁷³

⁶⁹ Artikel 4.1262, tweede lid, Bal.

⁷⁰ Artikel 4.1263 Bal.

⁷¹ Artikel 4.1264, eerste lid, Bal.

⁷² Artikel 4.1264, tweede lid, Bal.

⁷³ Zie [Iplo](#), 'Erkende kwaliteitsverklaring voor bouwstoffen bodem').

Hoort de partij bij de milieuverklaring bodemkwaliteit?

Bij het toepassen van bouwstoffen is de gemeente, en in haar opdracht de omgevingsdienst, verantwoordelijk voor het toezicht. Daarbij dient o.a. te worden gecontroleerd op de aanwezigheid en juistheid van de milieuverklaring bodemkwaliteit. Hierbij is een belangrijk aandachtspunt of de toegepaste partij en de milieuverklaring bodemkwaliteit bij elkaar horen. Dit kan op verschillende manieren worden gecontroleerd.

Administratief onderzoek:

- Vergelijken van gegevens uit verschillende documenten.
- Controle bouwstoffenbalans via database Amice van het Landelijke meldpunt Afvalstoffen.
- Vergelijken van de documentgegevens met gegevens van transportbedrijf en financiële gegevens.

Fysische controle:

• Bemonsteren en analyseren van partijen en vergelijken met gegevens uit de milieuverklaring. Om te controleren of een aangetroffen partij en de milieuverklaring bij elkaar horen, kan worden bekeken wat de herkomst van de partij is. Bij een partij bouwstoffen horen vaak schriftelijke bewijsstukken die teruggaan naar de herkomst. Door de verschillende documenten te vergelijken met elkaar en met de verklaringen van betrokkenen kan een beeld worden gevormd van de juistheid van de verstrekte gegevens. Documenten zijn met name:

- begeleidingsbrief afval
- afleverbon
- vrachtbrieven en weegbonnen
- milieuverklaring bodemkwaliteit:
 - verklaring op grond van een partijkeuring, conform paragraaf 4.1 van de Regeling bodemkwaliteit 2022;
 - erkende kwaliteitsverklaring op basis van een productcertificaat, conform paragraaf 4.2 van de Regeling bodemkwaliteit 2022;
 - fabrikant-eigen verklaring, conform paragraaf 4.3 van de Regeling bodemkwaliteit 2022.

Controleer of de gegevens van de aangetroffen partij overeenstemmen met de gegevens op de bijbehorende documenten. Veel documenten verwijzen naar elkaar. Controleren of naar de juiste documenten wordt verwezen.

Let hierbij o.a. op:

- omvang van de partij (los gestort materiaal is ca. 1,2 keer groter in volume dan vast)
- homogeniteit
- samenstelling
- plaats van herkomst (vergelijk de vrachtpapieren met de overige documenten, controleer evt. de tachograafschijf van de vrachtwagen en vergelijk de gereden afstand met de andere gegevens)
- herkomst en toepassingslocatie.

Tijdens en na het toepassen van bouwstoffen moeten gegevens en bescheiden beschikbaar zijn gedurende ten minste vijf jaar.⁷⁴ Dit betreft een milieuverklaring bodemkwaliteit die betrekking heeft op de toe te passen bouwstoffen en, indien van toepassing, een [afleverbon](#). Deze regel is niet van toepassing in de volgende uitzonderingssituaties⁷⁵:

- a. Bij het toepassen van metselmortel of een natuursteenproduct, met uitzondering van breuksteen en steenslag;
- b. Wanneer vormgegeven bouwstoffen zonder verandering van de eigenschappen of samenstelling in ongewijzigde vorm en onder dezelfde omstandigheden opnieuw worden toegepast;
- c. Wanneer asfalt of asfaltbeton, waarvan volgens bij of krachtens het Bbk gestelde regels is vastgesteld dat het niet teerhoudend is, opnieuw in dezelfde wegverharding wordt toegepast;
- d. Wanneer bouwstoffen die tijdelijk uit een werk zijn weggenomen, in dat werk op of nabij dezelfde locatie in ongewijzigde vorm en onder dezelfde omstandigheden opnieuw worden toegepast zonder dat het eigendom daarvan wordt overgedragen; en

⁷⁴ Artikel 4.1259, eerste en derde lid, Bal.

⁷⁵ Artikel 4.1259, tweede lid, Bal.

- e. Bij het toepassen van bouwstoffen door een natuurlijk persoon, anders dan in het uitoefenen van zijn beroep of bedrijf, en de in het werk toegepaste hoeveelheid bouwstoffen in totaal ten hoogste 25 m³ bedraagt.

De initiatiefnemer moet een afleverbon ter beschikking hebben wanneer dit op grond van de Regeling bodemkwaliteit 2022 vereist is (zie tabel 38).⁷⁶ In de volgende gevallen is er op grond van de Regeling bodemkwaliteit 2022 een afleverbon bij de milieuverklaring bodemkwaliteit noodzakelijk:⁷⁷

Tabel 38 Afleverbon

Type milieuverklaring bodemkwaliteit	Afleverbon verplicht bij afgifte partij	Afleverbon verplicht bij splitsing van de partij
Partijkeuring	Nee (behalve bij het samenvoegen van bouwstoffen van hetzelfde type waarvoor al milieuverklaringen beschikbaar zijn)	Ja
Erkende kwaliteitsverklaring	Ja	Ja, gebruik van kopie van de oorspronkelijke afleverbon.
Fabrikant-eigenverklaring	Ja	Ja, gebruik van kopie van de oorspronkelijke afleverbon.

Samenvoegen en splitsen van partijen bouwstoffen

Een partij bouwstoffen kan samengevoegd worden met een andere partij bouwstoffen of gesplitst worden in meerdere partijen bouwstoffen. Ook na het samenvoegen of het splitsen van een partij bouwstoffen moeten de nieuwe partijen voldoen aan de kwaliteitseisen opgenomen in Bijlage A van de Regeling bodemkwaliteit 2022. Daarnaast heeft het samenvoegen en splitsen van partijen gevolgen voor de inhoud van de milieuverklaring bodemkwaliteit en de afleverbon

Het samenvoegen van partijen bouwstoffen mag alleen als het gaat om bouwstoffen van hetzelfde producttype, waarbij voor elke partij afzonderlijk een milieuverklaring bodemkwaliteit beschikbaar is. In dat geval volstaat bij de levering van de partij bouwstoffen een afleverbon en een kopie van de milieuverklaring voor een van de samengevoegde partijen (zie tabel 39 en 40).⁷⁸ De afleverbon bevat de volgende informatie:⁷⁹

Tabel 39 Inhoud afleverbon bij het samenvoegen van partijen bouwstoffen

Afleverbon
a. de naam en het adres van de persoon die de afleverbon heeft afgegeven;
b. de naam en het adres van de persoon die de partijen heeft samengevoegd;
c. de naam en het adres van de eerste afnemer van de samengevoegde partij;
d. de unieke nummers van de milieuverklaringen bodemkwaliteit die horen bij de partijen die zijn samengevoegd;
e. bijzonderheden van de samengevoegde partij, waaronder een beschrijving van de belangrijkste kenmerken en het producttype en een aanduiding van de grootte van de partij in tonnen, waaruit blijkt dat de partij voldoet aan de vereisten van artikel 1, tweede lid, van het Bbk;
f. bijzonderheden van elke partij die is samengevoegd, waaronder een beschrijving van de belangrijkste kenmerken en het producttype en een aanduiding van de grootte van de partij in tonnen;

⁷⁶ Artikelen 4.12, 4.13, 4.26, 4.27, 4.41 en 4.42 Regeling bodemkwaliteit 2023.

⁷⁷ Zie [Ijlo](#).

⁷⁸ Artikel 4.12, eerste lid, Regeling bodemkwaliteit 2022.

⁷⁹ Artikel 4.12, tweede lid, Regeling bodemkwaliteit 2022.

Afleverbon
g. een uniek nummer van de afleverbon; en
h. een originele ondertekening door de natuurlijke persoon die daartoe is geautoriseerd door de persoon die de afleverbon heeft afgegeven, dan wel de natuurlijke persoon die de afleverbon onder eigen naam en verantwoordelijkheid heeft afgegeven, en de vermelding van de naam van de ondertekenaar en de datum van ondertekening.

De milieuverklaring bodemkwaliteit moet de volgende *extra* informatie bevatten:⁸⁰

Tabel 40 Inhoud milieuverklaring bij het samenvoegen van partijen bouwstoffen

Milieuverklaring
a. wanneer een of meer van de samengevoegde partijen volgens de voor die partij verleende milieuverklaring bodemkwaliteit andere verontreinigende stoffen dan in bijlage A vermeld of andere relevante parameters bevat: voor elk van die stoffen of parameters de hoogste emissie, concentratie of waarde die in de milieuverklaringen bodemkwaliteit voor die partijen is vermeld;
b. een uniek nummer van de kopie; en
c. een originele ondertekening door de natuurlijke persoon die daartoe is geautoriseerd door de persoon die de kopie van de milieuverklaring bodemkwaliteit heeft afgegeven, dan wel de natuurlijke persoon die de kopie van de milieuverklaring bodemkwaliteit onder eigen naam en verantwoordelijkheid heeft afgegeven, en de vermelding van de naam van de ondertekenaar en de datum van ondertekening.

Wanneer een partij bouwstoffen ontstaat door het splitsen van een partij bouwstoffen moet de persoon die de partijen heeft gesplitst bij de levering van de afgesplitste partij een afleverbon en een kopie van de milieuverklaring bodemkwaliteit die betrekking heeft op de gesplitste partij afgeven (zie tabel 41 en 42).⁸¹ De afleverbon bevat de volgende informatie:⁸²

Tabel 41 Inhoud afleverbon bij het splitsen van partijen bouwstoffen

Afleverbon
a. de naam en het adres van de persoon die de afleverbon heeft afgegeven;
b. de naam en het adres van de persoon die de partijen heeft gesplitst;
c. de naam en het adres van de eerste afnemer van de gesplitste partij;
d. een aanduiding van de grootte van de afgesplitste partij in tonnen;
e. het unieke nummers van de kopie van de milieuverklaring bodemkwaliteit die betrekking heeft op de gesplitste partij;
f. een uniek nummer van de afleverbon;
g. een verklaring dat de afgesplitste partij een deel vormde van de partij waarop de kopie van de milieuverklaring bodemkwaliteit betrekking heeft; en
h. een originele ondertekening door de natuurlijke persoon die daartoe is geautoriseerd door de persoon die de afleverbon heeft afgegeven, dan wel de natuurlijke persoon die de afleverbon onder eigen naam en verantwoordelijkheid heeft afgegeven, en de vermelding van de naam van de ondertekenaar en de datum van ondertekening.

De milieuverklaring bodemkwaliteit bevat de volgende *extra* informatie bij het splitsen:⁸³

⁸⁰ Artikel 4.12, derde lid, Regeling bodemkwaliteit 2022.

⁸¹ Artikel 4.13, eerste lid, Regeling bodemkwaliteit 2022.

⁸² Artikel 4.13, derde lid, Regeling bodemkwaliteit 2022.

⁸³ Artikel 4.13, vierde lid, Regeling bodemkwaliteit 2022.

Tabel 42 Inhoud milieuverklaring bij het splitsen van partijen bouwstoffen

Milieuverklaring
a. een uniek nummer van de kopie; en
b. een originele ondertekening door de natuurlijke persoon die daartoe is geautoriseerd door de persoon die de kopie van de milieuverklaring bodemkwaliteit heeft afgegeven, dan wel de natuurlijke persoon die de kopie van de milieuverklaring bodemkwaliteit onder eigen naam en verantwoordelijkheid heeft afgegeven, en de vermelding van de naam van de ondertekenaar en de datum van ondertekening.

Als een partij bouwstoffen wordt gesplitst die ontstaan is door het samenvoegen van partijen moeten de volgende gegevens en bescheiden beschikbaar worden gesteld:⁸⁴

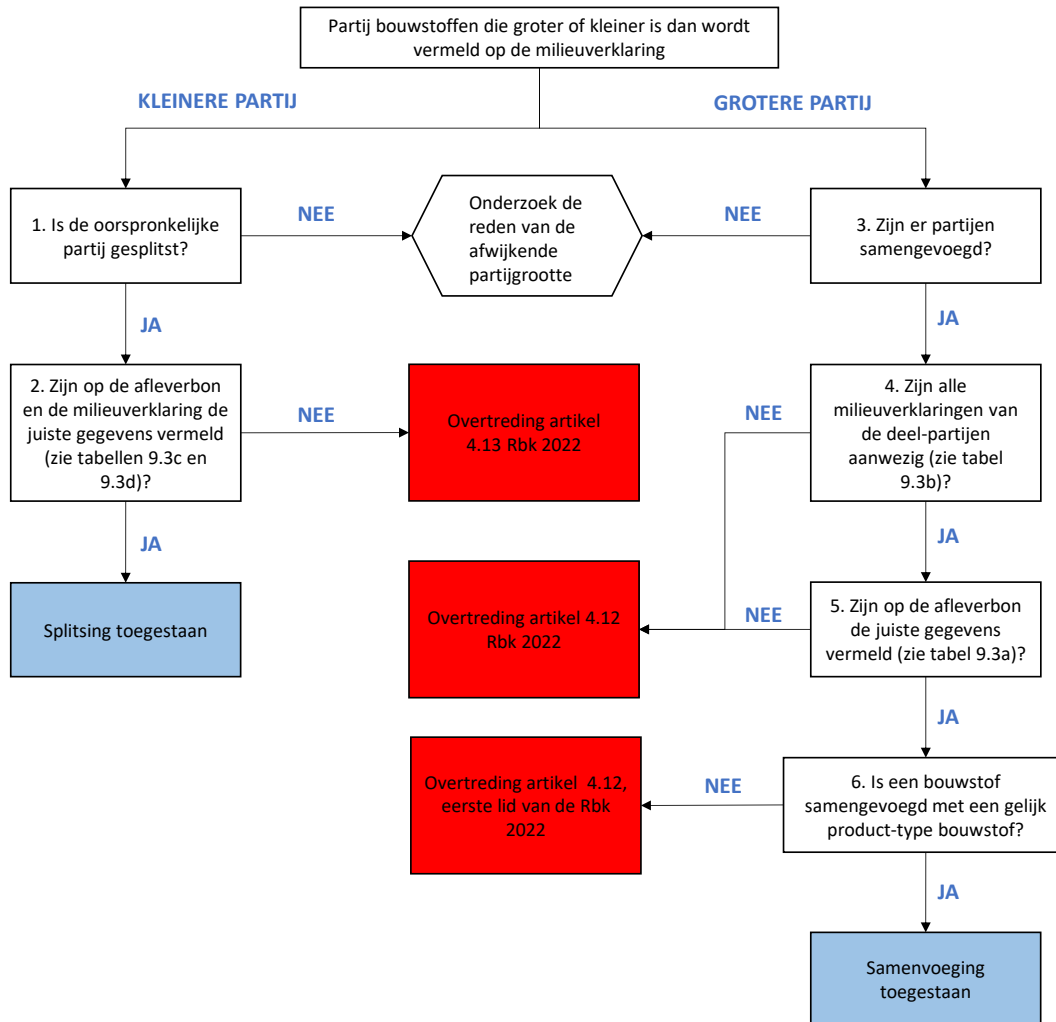
- a. Een afleverbon;
- b. Een kopie van de afleverbon die is afgegeven bij de samengevoegde partij;
- c. Een kopie van de milieuverklaring bodemkwaliteit die is verstrekt bij de samengevoegde partij.

De afleverbon bevat dezelfde informatie als elke afleverbon bij een gesplitste partij. Daarnaast bevat de milieuverklaring ook het unieke nummer van de kopie en de originele ondertekening.

Indien er sprake is van een afwijkende partijgrootte dan vermeld op de milieuverklaring moet schema 9.3 worden doorlopen.

⁸⁴ Artikel 4.13, tweede lid, Regeling bodemkwaliteit 2022.

Schema 9.3: Afwijkende partijgrootte bouwstoffen

Invulling specifieke zorgplicht

In artikel 2.11 van het Bal is een specifieke zorgplicht opgenomen voor degene die een milieubelastende activiteit of een lozingsactiviteit verricht. De specifieke zorgplicht is van toepassing als degene die de activiteit verricht weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die handeling nadelige gevolgen kan hebben voor de fysieke leefomgeving. Hierbij gaat het niet om de persoonlijke kennis van de degene die de activiteit verricht, maar om wat verwacht kan worden van de gemiddelde persoon die de activiteit verricht. Wanneer een activiteit onder de specifieke zorgplicht valt, is degene die de activiteit verricht verplicht om maatregelen te nemen die de nadelige gevolgen voorkomen of die de nadelige gevolgen zoveel mogelijk beperken of ongedaan maken. Wanneer de gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt zal de activiteit niet mogen worden verricht zover dat redelijkerwijs gevraagd kan worden. Er worden in de volgende paragraaf twee voorbeelden gegeven over hoe de specifieke zorgplicht van toepassing is bij het toepassen van bouwstoffen.

Zo zal degene die de bouwstoffen gaat toepassen afgaan op de bij de bouwstoffen behorende milieuverklaring. In geval van twijfel moet diegene, op grond van de specifieke zorgplicht, zelf nagaan of de bouwstoffen aan de kwaliteitseisen voldoen. Twijfel kan ontstaan bij organoleptische waarneming van verontreinigingen (zoals stank of olievlekken) bij bouwstoffen die in het verleden werden toegepast en waarvan bekend is dat ze vrijwel nooit aan de eisen voldeden. Twijfel kan ook ontstaan door de beschikbare informatie over het vorige gebruik van de bouwstoffen.

Een ander voorbeeld over de invulling van de specifieke zorgplicht is bij het toepassen van staalslakken. Dit wordt hierna toegelicht.

Hoe om te gaan met staalslakken?

Staalslakken zijn een steenachtig product dat overblijft bij de productie van staal. Deze staalslakken worden vervolgens bewerkt, zodat ze onder voorwaarden als bouwstof kunnen worden toegepast. Staalslakken afkomstig uit Nederland worden op de markt gebracht met een milieuverklaring bodemkwaliteit waaruit blijkt dat de staalslakken voldoen aan de voorwaarden die zijn vermeld in het Bbk en waarin voorwaarden voor de wijze van toepassen zijn opgenomen.

Als de staalslakken voldoen aan de maximale emissiewaarden en samenstellingswaarden zoals genoemd in bijlage A van de Regeling bodemkwaliteit 2022, is de bouwstof vrij toepasbaar. Het is niet voldoende dat de toegepaste staalslakken voldoen aan deze in deze bijlage genoemde stoffen. Uit de specifieke zorgplicht (Bal art. 2.11) volgt dat ook de uitloging van niet-genormeerde stoffen moet worden onderzocht voor het toepassen van staalslakken. Deze niet-genormeerde stoffen kunnen namelijk ook nadelige gevolgen hebben voor de fysieke leefomgeving.

Meer informatie is te vinden op de volgende webpagina van ILT:

<https://www.ilent.nl/documenten/signaalrapportages/2023/04/19/wettelijke-regels-toepassen-staalslakken-dekken-risicos-voor-mens-en-milieu-niet-af>.

Asbest

Asbest mag niet worden toegepast. Het kan voorkomen dat asbest als verontreiniging aanwezig is in een bouwstof die al is toegepast, bijvoorbeeld bij AVI-bodemmassen, BSA-granulaat en geïmmobiliseerde grond. Deze bouwstof mag onder voorwaarden worden hergebruikt:

- als asbest niet opzettelijk is toegevoegd;
- als de samenstellingseis niet wordt overschreden (100 mg/kg ds.)⁸⁵; en
- als aan de verdere voorwaarden voor toepassing van bouwstoffen wordt voldaan.

Het kan voorkomen dat een Beoordelingsrichtlijn voor een erkende kwaliteitsverklaring, waar een bouwstof onder geproduceerd is, aanvullende eisen aan asbest stelt.

Teerhoudend asfalt

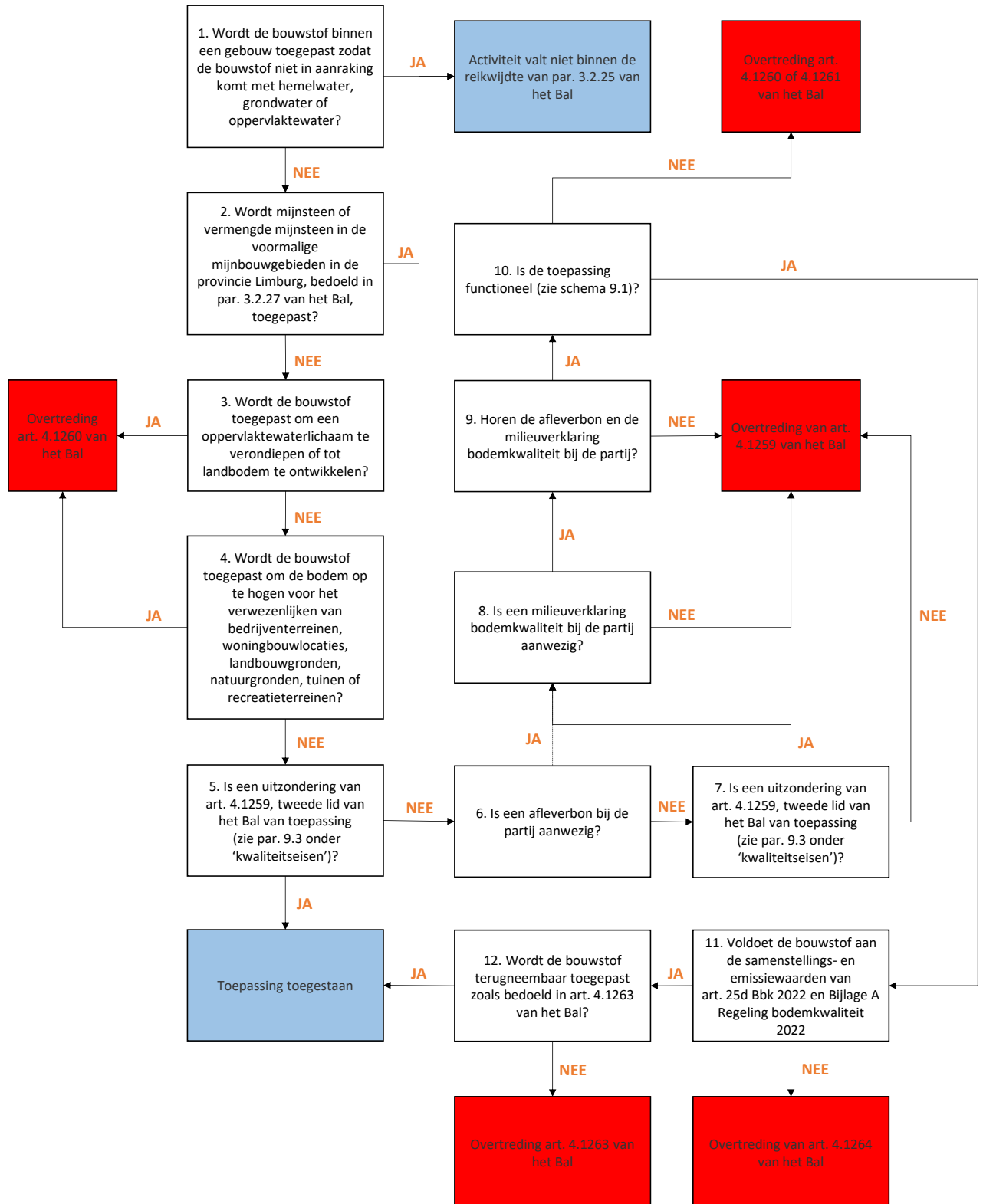
Bij het verwijderen van bestaande wegen komt asfalt vrij. Dit asfalt kan teerhoudend zijn. Het granulaat dat vrijkomt moet extra worden onderzocht op PAK. Voor het omgaan met vrijkomend asfalt uit onderhoudswerk: zie CROW-Richtlijn 210.

Overzicht toepassen van bouwstoffen

In schema 9.4 is een overzicht opgenomen van de regels bij het toepassen van bouwstoffen.

⁸⁵ Bijlage A, Regeling bodemkwaliteit 2023.

Schema 9.4: Toets toepassing bouwstoffen

9.4 Betrokken partijen

Bij het toepassen van bouwstoffen zijn verschillende partijen betrokken (zie tabel 43).

Tabel 43 Betrokken partijen

Betrokkene	Verantwoordelijkheid
Eigenaar	Het toegepast houden van een bouwstof valt ook onder het toepassen van bouwstoffen. De eigenaar van een toepassingslocatie is direct verantwoordelijk voor het houden van een bouwstof in een toepassing.
Opdrachtgever	Het aanbrengen van een bouwstof valt ook onder het toepassen van bouwstoffen. De opdrachtgever van een toepassing is direct verantwoordelijk. De hoofdaannemer kan hierbij t.o.v. een onderaannemer gelden als opdrachtgever.
Uitvoerder	Degene die de bouwstof in een werk aanbrengt is direct verantwoordelijk.
Gemeente	De gemeente is bevoegd voor het toezicht op de regels van het Bal over het toepassen van bouwstoffen in of op de bodem. Daarnaast kan de gemeente maatwerkregels opnemen over het toepassen van bouwstoffen in het omgevingsplan.
Omgevingsdienst	Het houden van toezicht en het handhaven bij overtredingen van de regels over milieubelastende activiteiten in het Bal is een basistaak die door de omgevingsdienst wordt uitgevoerd.
Provincie	De provincie is verantwoordelijk voor het toezicht op een milieubelastende activiteit waarvoor zij bevoegd gezag is. Daarnaast kan de provincie maatwerk over het toepassen van bouwstoffen opnemen in de omgevingsverordening. Ook zijn de gedeputeerde staten bevoegd voor alle activiteiten binnen complexe bedrijven.
ILT	De Inspectie Leefomgeving en Transport is belast met het toezicht op de gehele bouwstoffenketen, uitgezonderd de toepassing. Wel zijn zij verantwoordelijk voor de handhaving van de Kwalibo-regels bij het toepassen van bouwstoffen.

9.5 Wat kan er misgaan?

In de tabellen 44, 45, en 46 zijn de vereisten genoemd die bij het uitvoeren van de activiteit toepassen van bouwstoffen gelden. In principe wordt bestuursrechtelijk of strafrechtelijk opgetreden tegen overtreding van de hierna genoemde aspecten.

Het lokale bevoegde gezag waarschuwt de ILT en kan zelf optreden, mits er een overtreding is van het Bal. Wanneer er geen sprake is van een mogelijke overtreding van het Bal is de ILT bevoegd tot optreden. In dat geval wordt een melding bij de ILT gedaan en – indien ILT een overtreding constateert - ook bij de CI (certificerende instelling).

Op basis van de gevolgen van de overtreding voor de fysieke leefomgeving (van nihil tot aanzienlijk en/of onomkeerbaar) en het gedrag van de overtreder (van goedwillend en proactief tot crimineel) kunnen keuzes in de handhaving gemaakt worden.⁸⁶ Opties van interventie zijn:

- Aanspreken en informeren;
- Bestuurlijk gesprek en waarschuwen;
- LOD/LOB (incl. tijdelijk stilleggen) en verscherpt toezicht;
- Bestuurlijke boete (indien mogelijk);
- Een proces-verbaal opmaken en strafrechtelijk vervolgen.

In sommige gevallen zal het noodzakelijk zijn om de toegepaste bouwstoffen te laten verwijderen, daarvoor kan waar nodig een last onder dwangsom of last onder bestuursdwang worden ingezet.

⁸⁶ Zie [Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht \(LHSO\)](#), 12 oktober 2022.

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controle-aspecten	Wet- en regelgeving
De bouwstoffen mogen in deze hoeveelheden niet worden toegepast.	Er worden meer bouwstoffen dan nodig voor de functionele toepassing toegepast.	Controleer of de benodigde hoeveelheid bouwstoffen wordt gebruikt aan de hand van gangbare civieltechnische, bouwtechnische, ecologische en esthetische maatstaven.	Art. 4.1261 Bal
De bouwstoffen worden gebruikt om oppervlaktewater te dempen of de bodem op te hogen.	De volgende toepassingen van bouwstoffen zijn niet toegestaan: a. Bouwstoffen worden gebruikt voor het verondiepen of dempen van oppervlaktewater; en b. Bouwstoffen worden gebruikt voor het ophogen van de bodem t.b.v. het verwezenlijken van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgronden, tuinen of recreatieterreinen.	Controleer of een bouwstof wordt toegepast voor doeleinden die niet zijn toegestaan in het Bal.	Art. 4.1260, derde lid, Bal
De bouwstoffen bevatten meer dan 20 gewichtsprocenten grond of baggerspecie en de grond of baggerspecie is geen grondstof van de bouwstof.	Het materiaal kan minder hoogwaardig worden toegepast. Vermenging kan leiden tot onduidelijkheid m.b.t. de normstelling (Is het grond, baggerspecie of een bouwstof?). Indien grond of baggerspecie functioneel onderdeel uitmaakt van de bouwstof mag deze meer dan 20 % aanwezig zijn in de bouwstof.	Controleer of in de milieuverklaring het juiste gewichtspercentage grond of baggerspecie is vermeld. Controleer administratief (milieuverklaring) en fysiek (visuele samenstelling). Neem waar nodig monsters en laat de samenstelling daarvan bepalen.	Artikel 4.1263 Bal
De bouwstof wordt niet terug neembaar toegepast.	De bouwstoffen kunnen niet meer goed worden verwijderd. De bouwstoffen kunnen onderdeel gaan uitmaken van de bodem. De normstelling is hier niet op gebaseerd.	Ga na of de bouwstof alsnog terug neembaar kan worden toegepast door het aanbrengen van extra voorzieningen of extra inmeten. Ga na wie de bouwstof heeft aangebracht en daarmee verantwoordelijk is.	Artikel 4.1262, eerste lid, Bal
De toegepaste bouwstof wordt niet verwijderd nadat het werk haar functie heeft verloren.	Bouwstoffen kunnen uit het zicht verdwijnen.	Ga na wie verantwoordelijk is voor de eventuele verwijdering. Ga na of het werk of het relevante gedeelte haar functie verliest of heeft verloren. Ga na of verwijdering leidt tot een grotere aantasting van de bodem dan het niet verwijderen.	Artikel 4.1262, tweede lid, Bal

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controle-aspecten	Wet- en regelgeving
Er worden IBC-bouwstoffen toegepast.	Er mogen geen IBC-bouwstoffen worden toegepast, tenzij deze onder het overgangsrecht vallen.	<p>Ga na of de IBC-bouwstoffen zijn toegepast voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet.</p> <p>Ga na of de IBC-bouwstoffen binnen zes maanden <i>na</i> de inwerkingtreding zijn toegepast <i>en</i> dat een melding is gemaakt voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet.</p> <p><i>Zie voor controle aspecten vanuit het overgangsrecht de vorige versie van de HUM Bbk.</i></p>	<p><i>Oud recht:</i> Art. 30 Bbk en paragraaf 3.9 en 3.10 Regeling bodemkwaliteit</p> <p><i>Overgangsrecht:</i> Art. XIV, eerste lid, Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet</p>

Tabel 46 Kwaliteitseisen bouwstoffen

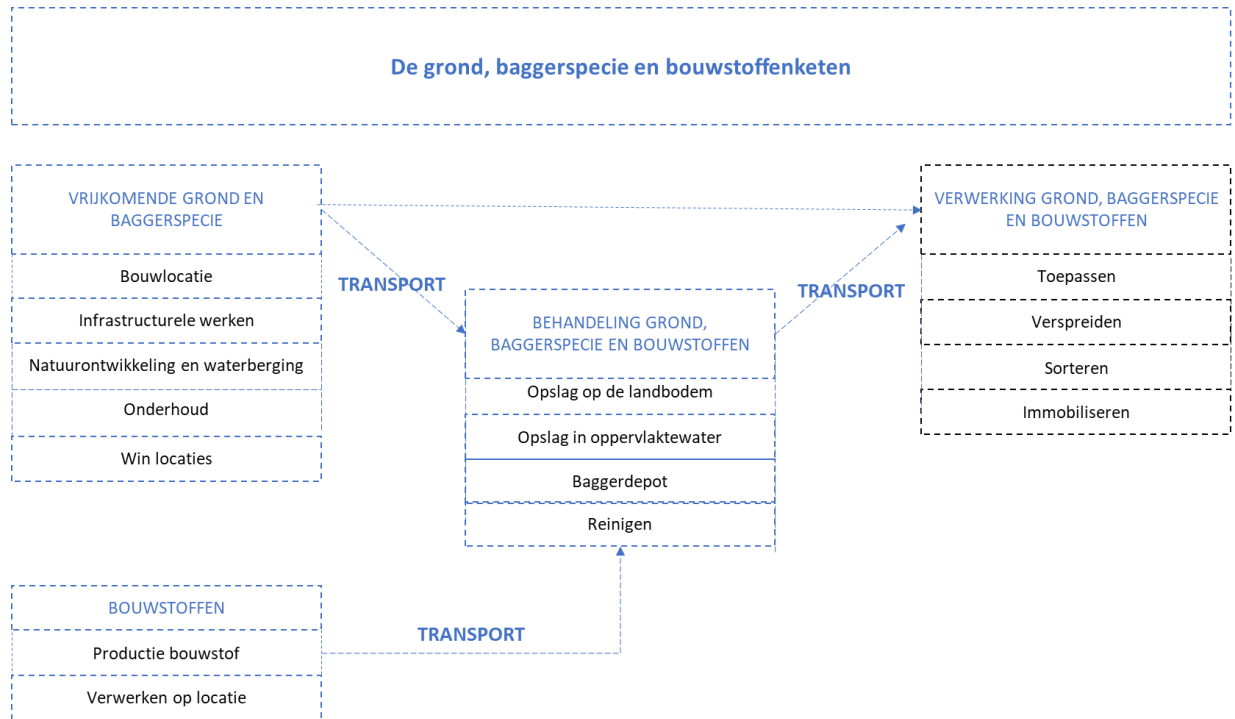
Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controle-aspecten	Wet- en regelgeving
De toegepaste bouwstoffen voldoen niet aan de concentratie- en emissiewaarden.	De bouwstoffen voldoen niet aan de voor de bouwstoffen geldende kwaliteitseisen, bedoeld in artikel 25d, eerste lid, Bbk en Bijlage A, Regeling bodemkwaliteit 2022.	<p>Controleer de concentratie- en emissiewaarden van de partij bouwstoffen.</p> <p>Controleer de aanwezigheid van een milieuverklaring. Deze mag niet zijn afgegeven als niet aan de concentratie- en emissiewaarden wordt voldaan.</p> <p>Controleer of deze verklaring bij de betreffende partij hoort.</p>	Artikel 4.1264 Bal
Puin, afkomstig van de sloop, wordt ter plaatse toegepast zonder dat het is bewerkt.	Verontreiniging van de bodem door afvalstoffen.	<p>Controleer of het puin legaal is afgevoerd.</p> <p>Controleer of het puin aan de kwaliteitsvereisten voldoet.</p> <p>Controleer of een omgevingsvergunning is verleend.</p>	Artikel 3.197 Bal
De milieuverklaring bodemkwaliteit ontbreekt.	<p>Een milieuverklaring is gedurende 5 jaar na het aanbrengen van de bouwstoffen beschikbaar, tenzij een uitzondering van toepassing is:</p> <p>a. metselmortel of een natuursteenproduct, met uitzondering van breuksteen en steenslag, wordt toegepast;</p> <p>b. vormgegeven bouwstoffen zonder verandering van de eigenschappen of samenstelling in ongewijzigde vorm en onder</p>	<p>Controleer of er wel een milieuverklaring voor de bouwstof is afgegeven.</p> <p>Controleer de herkomst van de bouwstof en ga na of er eerder in de keten wel een milieuverklaring aanwezig was.</p>	Artikel 4.1259, eerste lid, onder a, en derde lid, Bal

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controle-aspecten	Wet- en regelgeving
	<p>dezelfde omstandigheden opnieuw worden toegepast;</p> <p>c. asfalt of asfaltbeton, waarvan volgens bij of krachtens het Bbk gestelde regels is vastgesteld dat het niet teerhoudend is, opnieuw in dezelfde wegverharding wordt toegepast;</p> <p>d. bouwstoffen die tijdelijk uit een werk zijn weggenomen, in dat werk op of nabij dezelfde locatie in ongewijzigde vorm en onder dezelfde omstandigheden opnieuw worden toegepast zonder dat het eigendom daarvan wordt overgedragen; en</p> <p>e. bouwstoffen worden toegepast door een natuurlijk persoon, anders dan in het uitoefenen van zijn beroep of bedrijf, en de in het werk toegepaste hoeveelheid bouwstoffen in totaal ten hoogste 25 m³ bedraagt.</p>		
De milieuverklaring is onvolledig.	<p>Er is onvolledig onderzoek verricht. Bijvoorbeeld:</p> <p>a. niet-genormeerde stoffen zijn niet meegenomen in het onderzoek of parameters zijn niet gevolgd;</p> <p>b. er is geen rekening gehouden met alle parameters (zonder goede onderbouwing);</p> <p>c. er zijn te weinig stoffen onderzocht.</p>	<p>Controleer de concentratie- en emissiewaarden van de partij bouwstoffen.</p> <p>Controleer de milieuverklaring en het bijbehorende rapport.</p>	Artikel 4.1264 Bal
Er wordt geen rekening gehouden met toepassingsbeperkingen.	Bij (risico)volle bouwstoffen kunnen er in de milieuverklaring toepassingsbeperkingen zijn opgenomen. Als deze niet worden nageleefd, kan dit nadelige gevolgen voor de bodem hebben.	Controleer de milieuverklaring.	Artikel 4.1264 Bal / artikel 2.11 Bal
De afleverbon ontbreekt.	<p>Onder de volgende omstandigheden moet een afleverbon voor 5 jaar na het aanbrengen van de bouwstoffen beschikbaar zijn:</p> <p>a. als op grond van het Bbk een afleverbon moet worden afgegeven; en</p> <p>b. er geen sprake is van:</p>	<p>Ga na waarom een afleverbon ontbreekt.</p> <p>Controleer de herkomst van de bouwstof en ga na of er eerder in de keten wel een afleverbon aanwezig was.</p> <p>Controleer of de partij aan de eisen van het Bbk voldoet.</p>	<p>Artikel 4.1259, eerste lid onder b, en derde lid, Bal</p> <p>Artikel 3.7.2 Regeling bodemkwaliteit2022</p>

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controle-aspecten	Wet- en regelgeving
	<p>1. metselmortel of een natuursteenproduct, met uitzondering van breuksteen en steenslag, wordt toegepast;</p> <p>2. vormgegeven bouwstoffen zonder verandering van de eigenschappen of samenstelling in ongewijzigde vorm en onder dezelfde omstandigheden opnieuw worden toegepast;</p> <p>3. asfalt of asfaltbeton, waarvan volgens bij of krachtens het Bbk gestelde regels is vastgesteld dat het niet teerhoudend is, opnieuw in dezelfde wegverharding wordt toegepast;</p> <p>4. bouwstoffen die tijdelijk uit een werk zijn weggenomen, in dat werk op of nabij dezelfde locatie in ongewijzigde vorm en onder dezelfde omstandigheden opnieuw worden toegepast zonder dat het eigendom daarvan wordt overgedragen; en</p> <p>5. bouwstoffen worden toegepast door een natuurlijk persoon, anders dan in het uitoefenen van zijn beroep of bedrijf, en de in het werk toegepaste hoeveelheid bouwstoffen in totaal ten hoogste 25 m³ bedraagt.</p>		
De partij bouwstoffen hoort niet bij de milieuverklaring.	De partij bouwstoffen en de milieuverklaring horen niet bij elkaar.	<p><i>Administratieve controle</i></p> <p>a. Vergelijk de gegevens uit de verschillende documenten.</p> <p>b. Controleer de bouwstoffenbalans via database Amice van het Landelijk Meldpunt Afvalstoffen.</p> <p>c. Vergelijk de documentgegevens met de gegevens van het transportbedrijf en de financiële gegevens.</p> <p><i>Fysieke controle</i></p> <p>Bemonster en analyseer de partij bouwstoffen en vergelijk de resultaten met de gegevens uit de milieuverklaring.</p>	Artikel 4.1259, eerste lid, onder a, en derde lid, Bal

10. Toepassen grond en baggerspecie

10.1 Situatiebeschrijving

Na de verschillende, in de overige hoofdstukken beschreven, ketenstappen wordt grond en baggerspecie uiteindelijk ergens verwerkt/toegepast. Dit hoofdstuk ziet alleen op die laatste stap in de keten: het toepassen van grond en baggerspecie. Bij deze uiteindelijke toepassing is het van belang of dit plaatsvindt op of in de landbodem ('droge toepassingen') of in oppervlaktewater ('natte toepassingen'). Niet alleen het bevoegd gezag is hierbij van belang, ook de kwaliteitseisen (toetsingskader), en bepaalde onderdelen van de regels voor de milieuverklaringen bodemkwaliteit, toetsing en invulling van de toetsingskaders zijn deels verschillend. Dit hoofdstuk gaat alleen over toepassingen op of in de landbodem. Natte toepassingen worden niet behandeld.

In paragraaf 3.2.26 van het Bal wordt het toepassen van grond en baggerspecie aangewezen als milieubelastende activiteit. En in paragraaf 4.124 van het Bal zijn de inhoudelijke regels opgenomen voor de activiteit toepassen van grond en baggerspecie. In paragraaf 4.124 is een limitatief overzicht van functionele toepassingen van grond en baggerspecie opgenomen. Dit betreffen alle veel voorkomende toepassingen, zoals toepassen in bouw- en wegconstructies, ophogingen en aanvullingen. Deze toepassingen komen voor op bouwlocaties, bij de aanleg van infrastructurale werken, het realiseren van natuurontwikkeling en andere projecten. Bij deze projecten worden vaak grond en/of baggerspecie aangevoerd, afgevoerd en verwerkt. De projecten kunnen zowel kleinschalig zijn, bijvoorbeeld reconstructie van een straat in een woonwijk, als zeer grootschalig, zoals de aanleg van een nieuwe rijksweg. Artikel 4.1269 van het Bal benoemt de functionele toepassingen waarin grond en baggerspecie kunnen worden toegepast..

Onderscheid waterbodem en landbodem

Waterbodem is de bodem van een oppervlaktewaterlichaam. De waterbodem is altijd in waterkwaliteitsbeheer bij het Rijk of het waterschap, zodat die waterbeheerder bevoegd gezag is voor toepassingen in de waterbodem. De waterbodem omvat ook de oever van het oppervlaktewaterlichaam. Landbodem is de bodem, niet zijnde waterbodem.

De begrenzing van oppervlaktewater in beheer bij het Rijk is vastgelegd in afdeling 2.2 van de Omgevingsregeling. De afbakening (geometrische begrenzing) tussen oppervlaktewater in beheer bij het Rijk en de landbodem is aangegeven in bijlage III bij de Omgevingsregeling (zie art. 2.2, eerste lid, van de Omgevingsregeling). De begrenzing van oppervlaktewater in beheer bij waterschappen is weergegeven op de legger van het waterschap.

De inhoudelijke regels in het Bal voor het toepassen van grond en baggerspecie zien op zowel het toepassen op of in de bodem als in een oppervlaktewaterlichaam. Dit hoofdstuk gaat alleen over 'droge toepassingen' van grond of baggerspecie, dus op of in de landbodem, omdat de gemeente hiervoor primair bevoegd gezag is.

Dempen van sloten

Bij slootdempingen en opvullingen van oppervlaktewater is de waterbeheerder het bevoegde gezag. Op het moment dat een watergang definitief haar functie heeft verloren en niet langer valt aan te merken als een oppervlaktewaterlichaam, gaan de bevoegdheden van rechtswege over naar de gemeente. Deze overdracht vindt in de praktijk vaak plaats na het afdammen en het baggeren, maar soms na het afvullen tot op maaiveldniveau. Vaak zijn tussen gemeenten en waterschappen afspraken gemaakt over de vraag wie als bevoegd gezag optreedt. Goede afstemming tussen de gemeente (of omgevingsdienst) en het waterschap is hier belangrijk.

10.2 Wet- en regelgeving

Het toepassen van grond en baggerspecie wordt gereguleerd in het Bal door het aan te wijzen als milieubelastende activiteit (paragraaf 3.2.26 van het Bal). In paragraaf 4.124 van het Bal zijn vervolgens de inhoudelijke regels opgenomen waaraan voldaan moet worden bij het toepassen van grond en baggerspecie (art. 3.48q van het Bal). Daarnaast zijn regels uit het Besluit bodemkwaliteit en de Regeling bodemkwaliteit 2022 (deels) van toepassing op deze activiteit. Bijvoorbeeld omdat daar eisen aan de milieuverklaringen bodemkwaliteit en de kwaliteitseisen behorende bij de verschillende toepassingskaders zijn opgenomen.

Tabel 47 Relevante wet- en regelgeving toepassen grond en baggerspecie

Relevante wet- en regelgeving	Relatie met toepassen grond en baggerspecie
Besluit activiteiten leefomgeving	Bij het toepassen van grond en baggerspecie in de landbodem gelden de algemene regels uit paragraaf 4.124 van het Bal.
Besluit bodemkwaliteit	Voor het aantonen van de milieuhygiënische kwaliteit van een partij grond en baggerspecie is een milieuverklaring bodemkwaliteit nodig op grond van hoofdstuk 2A (afgifte van milieuverklaringen bodemkwaliteit) van het Besluit bodemkwaliteit.
Regeling bodemkwaliteit 2022	De normwaarden bij de kwaliteitseisen van de toe te passen grond of baggerspecie en de daarbij horende toetsregels zijn te vinden in de bijlagen bij de regeling. Ook bevat de Regeling nadere regels voor de milieuverklaringen bodemkwaliteit.
Afvalstoffenregelgeving	Als een toepassing geen functioneel karakter heeft, is er sprake van het storten van afvalstoffen en is deze regelgeving van toepassing.
Omgevingsplan	Met maatwerkregels kan in het omgevingsplan afgeweken worden van de regels uit het Bal. Raadpleeg daarom ook altijd of er aanvullende of afwijkende regels zijn te vinden in het omgevingsplan.

Aanwijzing milieubelastende activiteit

Het regelen van deze activiteit is nodig om een gelijk speelveld en een gelijk beschermingsniveau te waarborgen. De nadelige gevolgen voor het milieu die het toepassen van grond of baggerspecie kan

veroorzaken betreffen bodembelasting, het verspreiden van partijen grond van verschillende kwaliteitsklassen en een ondoelmatig beheer van afvalstoffen. De regels bestaan vooral uit implementatie van Europese regels (Kaderrichtlijn Afvalstoffen) en uit een nationale uitwerking van passende preventieve maatregelen en de beste beschikbare technieken.

Het toepassen van grond en baggerspecie omvat zowel het aanbrengen als het daarna aangebracht houden hiervan. Er is geen inhoudelijke wijziging van de term ‘toepassen’ beoogd ten opzichte van eerdere regelgeving. Maar uit de toelichting bij artikel 3.48o, eerste lid, van het Bal blijkt dat het verwerken van grond en baggerspecie tot product niet valt onder deze activiteit.⁸⁷

Daarnaast zijn in artikel 3.48o, derde lid, van het Bal, drie uitzonderingen gemaakt op de aanwijzing van het toepassen van grond en baggerspecie als milieubelastende activiteit:

1. het toepassen van grond of baggerspecie als die is verwerkt in een product dat als meststof op grond van hoofdstuk III van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet mag worden verhandeld;
2. het tijdelijk uitnemen van grond, volgens artikel 4.1222a of 4.1230a van het Bal, voor zover het gaat om het terugbrengen van grond op of in de bodem; en
3. het onder dezelfde omstandigheden en zonder te zijn bewerkt terugbrengen van baggerspecie op of in de bodem na het tijdelijk uitnemen daarvan.

Uitzondering: toepassen meststoffen

Op basis van de Meststoffenwet zijn in hoofdstuk III van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet onder meer de landbouwkundige en milieukundige eisen gesteld waaraan meststoffen moeten voldoen, om als meststof verhandeld te mogen worden. Op het gebruik van meststoffen op of in de bodem is, naast de gebruiksvoorschriften van paragraaf 4.116 van het Besluit activiteiten leefomgeving, het stelsel van gebruiksnormen van de Meststoffenwet van toepassing. De meststoffenregels en de regels over het toepassen van grond en baggerspecie zijn op elkaar afgestemd.

Dit betekent dat de regels voor toepassen niet gelden als de stoffen op grond van hoofdstuk III van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet als meststof mogen worden verhandeld. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat meststoffen onder de noemer van grond of baggerspecie worden toegepast om zo niet te hoeven voldoen aan het stelsel van gebruiksnormen. Een voorbeeld hiervan is compost. Dit materiaal kan aan de definitie van grond voldoen, terwijl het in het Besluit activiteiten leefomgeving ook aangewezen is als meststof. Als compost wordt gebruikt met het oogmerk om meststoffen op of in de bodem te brengen, zijn de meststoffenregels van toepassing. Compost valt dan niet onder de milieubelastende activiteit van paragraaf 3.2.26 het toepassen van grond en baggerspecie. Dus het oogmerk van de toepasser bepaalt of er sprake is van de activiteit toepassen van meststoffen: als het de bedoeling is om voedingsstoffen aan de bodem toe te voegen.

Grond of baggerspecie die bij het toepassen een zekere mate van bemesting van de bodem tot gevolg kunnen hebben, maar die niet vallen onder de landbouwkundige en milieukundige eisen van hoofdstuk III van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet, moeten op hun beurt voldoen aan de toepassingseisen die in deze paragraaf worden gesteld. Enkele voorbeelden hiervan zijn de samengestelde grondproducten, waaronder boomgrond en teelaarde. Dergelijke producten worden geproduceerd onder BRL 9335, protocol 9335-4. Ook deze BRL stelt als voorwaarde dat dierlijke meststoffen niet zijn toegestaan als groenproduct. Het tweede lid onder a heeft nadrukkelijk niet als doel om materiaal dat de 20% grens voor overige organische meststoffen overschrijdt automatisch als meststof te beschouwen. Dergelijk materiaal moet als grond kunnen worden toegepast. Een voorbeeld hiervan is veen.⁸⁸

Uitzondering: tijdelijk uitnemen en terugbrengen van grond op of in de bodem

Het terugplaatsen van grond na tijdelijk uitnemen is geregeld in de paragrafen 3.2.21 en 3.2.22 van het Bal (graven in bodem met een kwaliteit boven of onder de interventiewaarde bodemkwaliteit) als

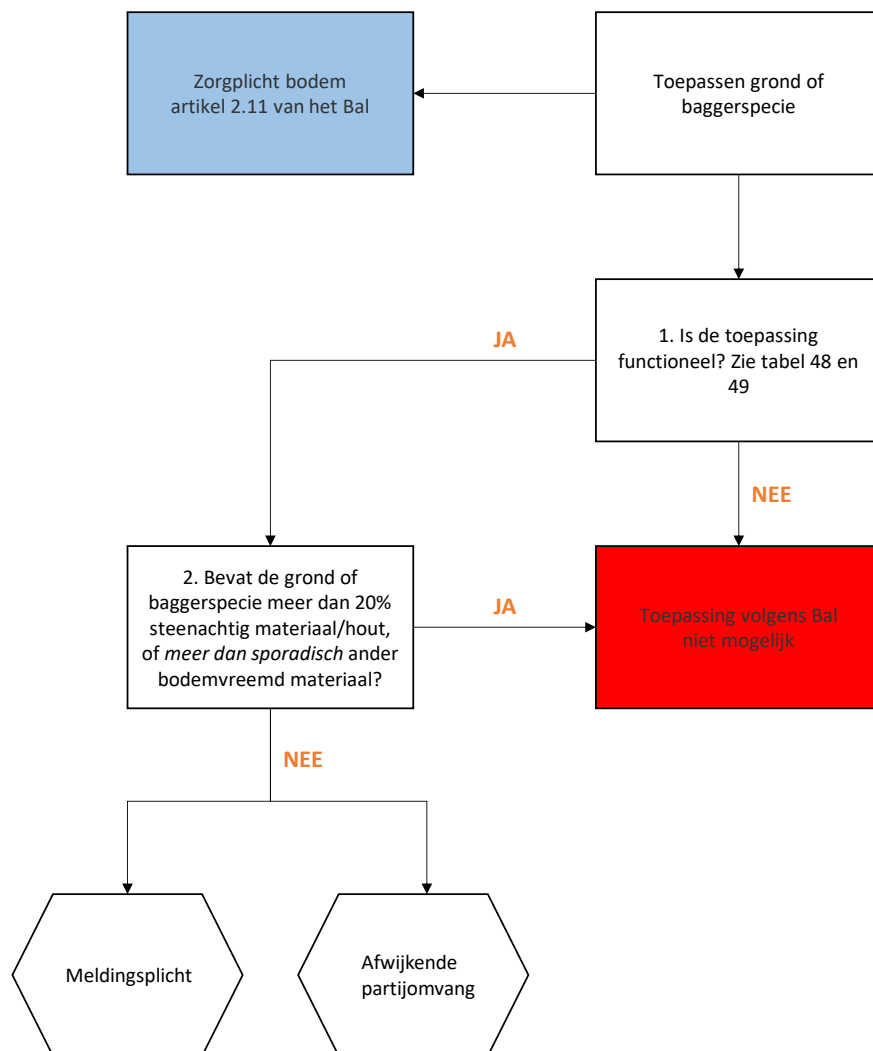
⁸⁷ Stb. 2021, 98, p. 274-275.

⁸⁸ Stb. 2021, 98, p. 275.

het bodemvolume waarin wordt gegraven meer is dan 25 kubieke meter. Het tijdelijk uitnemen moet wel voldoen aan de voorschriften in de genoemde artikelen, namelijk terugplaatsen op of nabij het ontgravingsprofiel ingeval van onder de interventiewaarde en in hetzelfde ontgravingsprofiel bij boven de interventiewaarde. Als het daar niet aan voldoet, valt het niet onder de uitzondering. In dat geval gaat het niet meer om tijdelijk uitnemen maar om een nieuwe toepassing.⁸⁹ Bij kleinere volumes dan 25 kubieke meter kunnen regels in het omgevingsplan van toepassing zijn. De activiteit graven is beschreven in hoofdstuk 4 van deze HUM.⁹⁰

Uitzondering: tijdelijk uitnemen en terugbrengen van baggerspecie op of in de bodem
Het tijdelijk uitnemen van baggerspecie uit de waterbodem is uitgezonderd van het toepassingsbereik van de regels voor toepassen. Dit kan bijvoorbeeld voorkomen bij kabels en leidingen in waterbodem of bij grondverzet in de uiterwaarde.⁹¹

Schema 10.1 Overzicht schema's toepassingen grond en baggerspecie

⁸⁹ Stb. 2021, 98, p. 275-276.

⁹⁰ Zie voor meer informatie ook [deze webpagina](#) van IPLO: Tijdelijk uitnemen van grond of baggerspecie.

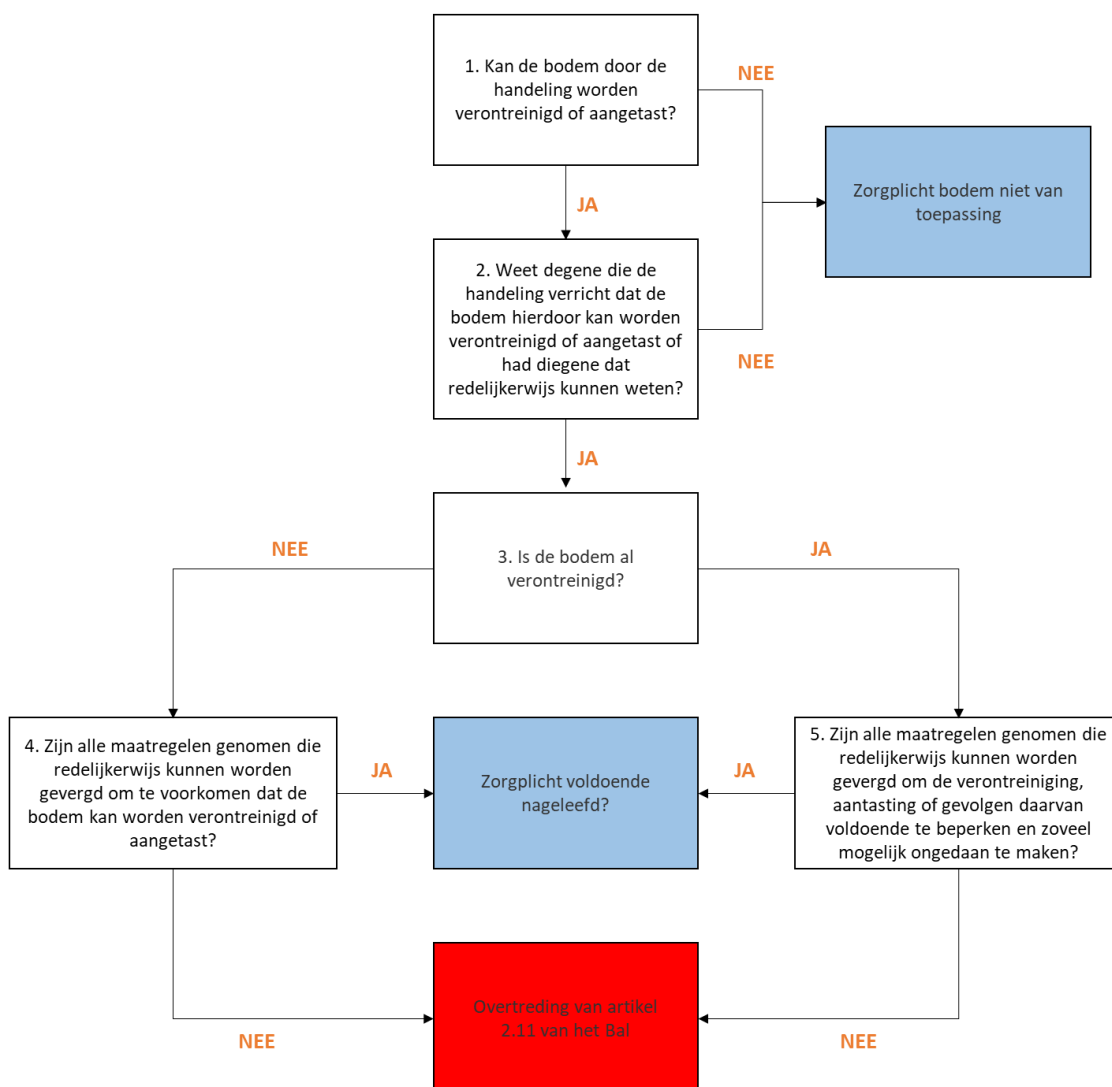
⁹¹ Stb. 2021, 98, p. 276.

Specifieke zorgplicht Bal

Als een activiteit als milieubelastende activiteit is aangewezen in hoofdstuk 3 van het Bal, geldt in ieder geval de specifieke zorgplicht van artikel 2.11 van het Bal. De specifieke zorgplicht verplicht de initiatiefnemer om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevergd om milieuschade te voorkomen. Tot de specifieke zorgplicht behoort in ieder geval de verplichting om passende preventieve maatregelen te nemen en geen significante verontreiniging te veroorzaken.

Bij een evidente overtreding kan het bevoegd gezag direct handhaven op de specifieke zorgplicht. Als een overtreding niet evident is, is het beter om eerst een maatwerkvoorschrift te stellen waarmee de specifieke zorgplicht wordt verduidelijkt.

Schema 10.2 Zorgplicht bodem (artikel 2.11 van het Bal)

Normadressaat toepassen grond en baggerspecie

De voorschriften van paragraaf 4.124 van het Bal richten zich tot degene die de grond of baggerspecie feitelijk toepast, degene die daartoe opdracht heeft gegeven en de eigenaar en de beheerder van de landbodem. Wie bij overtreding van de bepalingen van dit besluit zal worden aangesproken, is sterk afhankelijk van de omstandigheden van het geval en de fase waarin de toepassing zich bevindt.

Paragraaf 4.124 van het Bal richt zich ook tot particulieren: natuurlijke personen die grond en baggerspecie anders dan bedrijfsmatig toepassen. Zij hoeven echter niet aan alle bepalingen te voldoen. Voor hen gelden verschillende uitzonderingen, die vooral tot doel hebben om de kosten en andere lasten die het toepassen van kleine hoeveelheden grond en baggerspecie anders zou meebrengen, te beperken.

Vergelijkbare uitzonderingen gelden voor landbouwers die grond en baggerspecie binnen hun eigen bedrijf uit landbouwgronden ontgraven en daarop ook weer toepassen. In al deze gevallen moet bij het toepassen van grond of baggerspecie wel worden voldaan aan de inhoudelijke bepalingen, zoals de artikelen 4.1269 (functionele toepassing), 4.1270 (functionele hoeveelheid) en 4.1272 (kwaliteitseisen) van het Bal.⁹²

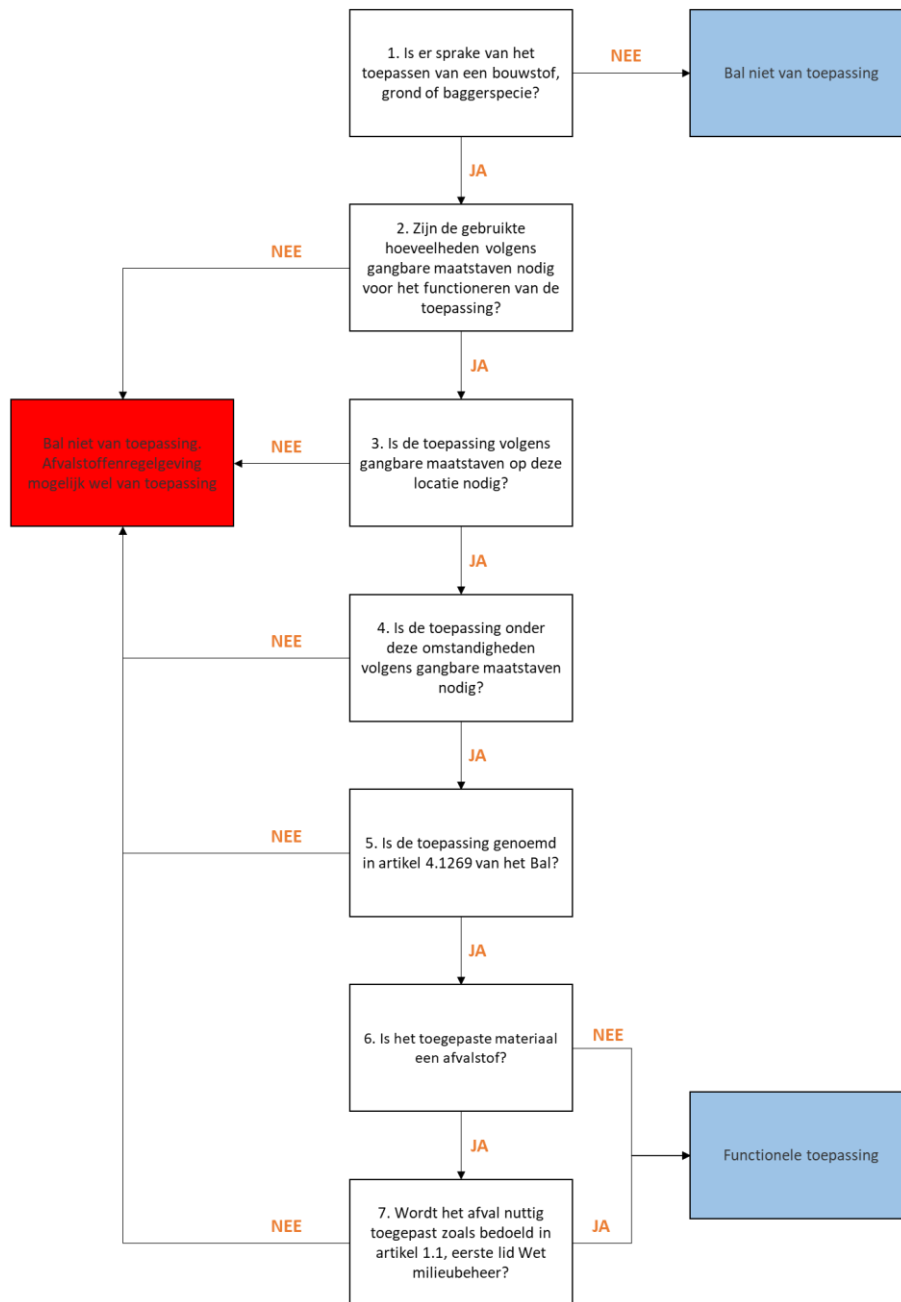
Functionele toepassingen op grond van het Bal

In art. 4.1269 van het Bal zijn de functionele toepassingen van grond en baggerspecie opgenomen. Het gaat daarbij om de volgende toepassingen:

1. het aanleggen, in stand houden, herstellen, veranderen of uitbreiden van een werk (eerste lid, onder a en tweede lid);
2. andere toepassingen die geen werk zijn (eerste lid, onder b en derde lid).

⁹² *Stb. 2021, 98, p. 351.*

Schema 10.3 Functionele toepassing

Nuttige toepassing is gedefinieerd in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer (en ontleend aan de Kaderrichtlijn Afvalstoffen): elke handeling met als voornaamste resultaat dat afvalstoffen een nuttig doel dienen door hetzij in de betrokken installatie, hetzij in de ruimere economie, andere materialen te vervangen die anders voor een specifieke functie zouden zijn gebruikt, of waardoor de afvalstof voor die functie wordt klaargemaakt, tot welke handelingen in ieder geval behoren de handelingen die zijn genoemd in bijlage II bij de Kaderrichtlijn Afvalstoffen.

Voor verdere uitleg over de verschillende functionele toepassingen wordt verwezen naar de toelichting bij het Aanvullingsbesluit bodem.⁹³

In de tabellen 48 en 49 hieronder is een lijst opgenomen met een opsomming van beide categorieën functionele toepassingen op grond van het Bal.

Tabel 48 Lijst functionele toepassingen van grond en baggerspecie in een werk op grond van het Bal

Functionele toepassingen van grond en baggerspecie in een werk
1. Wegen of spoorwegen, met inbegrip van bijbehorende geluidswallen, en bouwwerken en dijken.
2. Ophogingen op of in de landbodem voor het verwezenlijken van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgronden, tuinen of recreatieterreinen.
3. Ophogingen op of in de landbodem voor het herstellen of verbeteren van de bodemgesteldheid van een terrein of het bevorderen van de landbouwkundige waarde, natuurwaarde of recreatieve waarde van een terrein.
4. Afdekkingen op saneringslocaties, bovenafdichtingen op stortplaatsen, gesloten stortplaatsen en voormalige stortplaatsen en afdekkingen op grootschalig toegepaste grond of baggerspecie als bedoeld in artikel 4.1274, vierde lid, onder b, of in situaties als bedoeld in artikel 4.1276, derde lid van het Bal.
5. Herinrichtingen van winplaatsen of voormalige winplaatsen voor delfstoffen, met uitzondering van winplaatsen en voormalige winplaatsen in oppervlaktewaterlichamen, voor het verwezenlijken van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgronden, tuinen of recreatieterreinen of het stabiliseren van wanden.

Tabel 49 Lijst functionele toepassingen van grond en baggerspecie, geen werk zijnde, op grond van het Bal

Functionele toepassingen van grond en baggerspecie, geen werk zijnde
1. De verspreiding, met inbegrip van verspreiding in een weilanddepot, van baggerspecie die in een oppervlaktewaterlichaam dat behoort tot de regionale wateren, is terechtgekomen door afspoeling en afkalving van materiaal van gronden die liggen aan of in het oppervlaktewaterlichaam: <ol style="list-style-type: none"> a. voor het herstellen of verbeteren van de bodemgesteldheid van die gronden; of b. op landbouwgronden tot ten hoogste 10 km afstand van de plaats van vrijkomen.

Functionele hoeveelheid

In artikel 4.1270 van het Bal is geregeld dat grond of baggerspecie niet wordt toegepast in een grotere hoeveelheid dan voor het voltooien van de functionele toepassing volgens gangbare civieltechnische, bouwtechnische, milieuhygiënische, ecologische of esthetische maatstaven redelijkerwijs nodig is.

Een initiatiefnemer moet dus grondstoffen zuinig gebruiken en doelmatig beheren. Daarom mag diegene grond of baggerspecie alleen in hoeveelheden toepassen die noodzakelijk zijn voor het voltooien van de functionele toepassing. De hoeveelheid grond of baggerspecie die nodig is om een functionele toepassing aan haar functie te laten voldoen, verschilt van geval tot geval. Zo mag een geluidswal in beginsel niet hoger worden dan nodig is voor de bescherming tegen de geluidsoverlast. Dit artikel is vooral bedoeld om te kunnen optreden in situaties waarin het duidelijk is dat een te grote hoeveelheid grond of baggerspecie is toegepast.

⁹³ Stb. 2021, 98, p. 365-370.

Handhaving functionele hoeveelheid en functionele toepassing

Bij toepassing van een te grote hoeveelheid grond of baggerspecie kan zowel sprake zijn van overtreding van artikel 4.1270 (functionele hoeveelheid) als van artikel 4.1269 (functionele toepassing) van het Bal. Dit hangt af van de situatie.

Als er weliswaar te veel grond of baggerspecie is toegepast, maar het geheel op zichzelf nog wel overwegend als een functionele toepassing kan worden aangemerkt, ligt het meer voor de hand om op te treden op grond van artikel 4.1270 van het Bal. Handhaving is er dan op gericht dat het teveel aan grond of baggerspecie wordt verwijderd, waarbij de functionele toepassing als zodanig kan blijven bestaan.

Als een te grote, niet functionele hoeveelheid grond of baggerspecie wordt gebruikt, worden de grond of baggerspecie als afvalstoffen aangemerkt, omdat de initiatiefnemer zich dan feitelijk van de grond of baggerspecie ontdoet door middel van verwijderen. Dit is ongewenst met het oog op zowel het zuinig gebruik van grondstoffen als het doelmatig beheer van afvalstoffen. Er is dan sprake van handelen in strijd met artikel 4.1269 en artikel 4.1270 van het Bal.⁹⁴

Splitsen of samenvoegen van grond of baggerspecie

In paragraaf 4.3 van de Regeling bodemkwaliteit is bepaald onder welke voorwaarden partijen grond of baggerspecie mogen worden gesplitst of mogen worden samengevoegd. Van samenvoegen van partijen grond of baggerspecie is sprake, als voor het uiteindelijke toepassen, bijvoorbeeld door een groundbank, partijen zodanig worden samengevoegd dat zij niet meer gescheiden zijn toe te passen. Het realiseren van een grondwerk met meerdere partijen betreft dus niet een samenvoeging van partijen. In dergelijke situaties dient de voorgenomen toepassing van iedere partij afzonderlijk gemeld te worden.

Van splitsen van partijen grond of baggerspecie is sprake als een partij wordt opgedeeld en de deelpartijen op gescheiden plaatsen worden toegepast. Het samenvoegen of splitsen van partijen grond of baggerspecie heeft dus betrekking op handelingen die worden uitgevoerd voordat de grond of baggerspecie wordt toegepast.

Het samenvoegen van verschillende partijen grond of baggerspecie tot een partij die groter is dan 25 m³, is alleen toegestaan als:

- de partijen zijn ingedeeld in dezelfde kwaliteitsklasse; en
- de partijen zijn gekeurd en samengevoegd op grond van BRL 9335 of BRL 7500 door een onderneming met een erkenning.

Voor splitsing van een partij is geen erkenning nodig. Wel vereist de Rbk 2022 een goede documentatie van de splitsing.

10.3 Betrokken partijen

Bij het toepassen van grond en baggerspecie zijn verschillende partijen betrokken. Afhankelijk van hun rol heeft de betrokken partij verschillende verantwoordelijkheden. De volgende partijen zijn betrokken:

⁹⁴ Stb. 2021, 98, p. 370.

Tabel 50 Betrokken partijen toepassen grond en baggerspecie

Betrokkene	Verantwoordelijkheid
Initiatiefnemer / opdrachtgever / eigenaar / uitvoerder / aannemer	<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoordelijk voor de naleving van de regels over de activiteit • Indienen meldingen/informatieplichten en aanvragen maatwerkvoorschriften
Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • Bevoegd gezag voor toepassen grond en baggerspecie • Toezicht gemeentelijke regelgeving (omgevingsplan)
Omgevingsdienst	<ul style="list-style-type: none"> • Het houden van toezicht en het handhaven bij overtredingen van de regels over milieubelastende activiteiten in het Bal is een basistaak die door de omgevingsdienst wordt uitgevoerd
Provincie	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht provinciale regelgeving (omgevingsverordening)
Waterbeheerder	<ul style="list-style-type: none"> • Bevoegd gezag toepassingen op waterbodem (regionale wateren)
Inspectie (ILT)	<ul style="list-style-type: none"> • Toezicht en handhaving Kwalibo (Besluit bodemkwaliteit)

10.4 Aandachtspunten

Kwaliteit van product

De milieuhygiënische kwaliteit van toe te passen grond of baggerspecie moet kunnen worden aangetoond met een milieuverklaring bodemkwaliteit (art. 4.1272, derde lid, van het Bal). De verschillende mogelijke soorten verklaringen zijn opgenomen in hoofdstuk 5 van de Regeling bodemkwaliteit 2022. De verklaring moet worden opgesteld volgens de Kwalibo-eisen uit hoofdstuk 2 van het Bbk en de overige eisen uit Bbk en Regeling bodemkwaliteit 2022.

Hoort de partij bij de milieuverklaring bodemkwaliteit?

Bij het toepassen van grond en baggerspecie is de omgevingsdienst namens de gemeente verantwoordelijk voor het toezicht. Daarbij dient o.a. te worden gecontroleerd op de aanwezigheid en juistheid van de milieuverklaring bodemkwaliteit. Hierbij is een belangrijk aandachtspunt of de toegepaste partij en de milieuverklaring bodemkwaliteit bij elkaar horen. Dit kan op verschillende manieren worden gecontroleerd.

Administratief onderzoek:

- Vergelijken van gegevens uit verschillende documenten.
- Controle grondbalans via database Amice van het Landelijke meldpunt Afvalstoffen.
- Vergelijken van de documentgegevens met gegevens van transportbedrijf en financiële gegevens.

Fysieke controle:

- Bemonsteren en analyseren van partijen en vergelijken met gegevens uit de milieuverklaring bodemkwaliteit.

Om te controleren of een aangetroffen partij en de milieuverklaring bodemkwaliteit bij elkaar horen, kan worden bekeken wat de herkomst van de partij is. Bij een partij grond, baggerspecie of bouwstoffen horen vaak schriftelijke bewijsstukken die teruggaan naar de herkomst. Door de verschillende documenten te vergelijken met elkaar en met de verklaringen van betrokkenen kan een beeld worden gevormd van de juistheid van de verstrekte gegevens. Documenten zijn met name:

- begeleidingsbrief afval
- afleverbon Bbk
- vrachtbrieven en weegbonnen
- vooronderzoek conform hoofdstuk 5 van de Regeling bodemkwaliteit 2022
- milieuverklaring bodemkwaliteit:
 - partijkeuring conform paragraaf 5.1 van de Regeling bodemkwaliteit 2022;
 - erkende kwaliteitsverklaring op basis van een productcertificaat, conform paragraaf 5.4 van de Regeling bodemkwaliteit 2022;

- fabrikant-eigen verklaring conform paragraaf 5.5 van de Regeling bodemkwaliteit 2022; (water)bodemonderzoek conform paragraaf 5.2 van de Regeling bodemkwaliteit 2022.
- ; of
- (water)bodemkwaliteitskaart conform paragraaf 5.3 van de Regeling bodemkwaliteit 2022.

Controleer of de gegevens van de aangetroffen partij overeenstemmen met de gegevens op de bijbehorende documenten. Veel documenten verwijzen naar elkaar. Controleren of naar de juiste documenten wordt verwezen.

Let hierbij o.a. op:

- omvang van de partij (los gestort materiaal is ca. 1,2 keer groter in volume dan vast)
- homogeniteit
- samenstelling (bodemprofiel en evt. verontreinigingen staan aangegeven in bemonsteringsrapporten)
- plaats van herkomst (vergelijk de vrachtpapieren met de overige documenten, controleer evt. de tachograafschrift van de vrachtwagen en vergelijk de gereden afstand met de andere gegevens)
- herkomst en toepassingsgebied

Kwaliteitseisen grond en baggerspecie in of op landbodem uit het Bal

Het Bal stelt generieke kwaliteitseisen aan de functionele toepassingen op landbodem, bedoeld in artikel 4.1269, tweede lid, a tot en met e en g, en derde lid, onder a en c, van het Bal. Deze eisen zijn opgenomen in artikel 4.1272, eerste lid, van het Bal en zijn gesteld:

1. om verslechtering van de actuele kwaliteit van de landbodem te voorkomen (onderdeel a); en
2. om te zorgen dat de toe te passen grond of baggerspecie in overeenstemming is met de kwaliteitseisen die gelden voor de beoogde functie van de landbodem (onderdeel b).

De kwaliteit van de toe te passen grond of baggerspecie moet voldoen aan de strengste van beide eisen. Dit wordt de 'dubbele toets' genoemd.

In het Bbk worden kwaliteitsklassen en functieklassen onderscheiden (zie schema 10.4).

Schema 10.4 Kwaliteits- en functieklassen landbodem

Uit het schema is op te maken dat het niet is toegestaan om grond of baggerspecie met een slechtere kwaliteitsklasse dan die is ingedeeld in de bodemfunctieklasse industrie toe te passen in de landbodem. Er is namelijk geen bodemfunctieklasse voor de kwaliteitsklasse matig of sterk verontreinigde grond, volgt uit het schema. Wel kunnen onder voorwaarden maatwerkregels of maatwerkvoorschriften gesteld worden waarmee de toepassing van matig of sterk verontreinigde grond wordt toegestaan.

Op grond van art. 5.89p van het Bkl is het verplicht om de landbodem in te delen in bodemfunctieklassen en dit op te nemen in het omgevingsplan. Bij het toepassen van grond of baggerspecie moet de kwaliteit van de grond of baggerspecie die wordt toegepast, worden afgestemd op de kwaliteit van de ontvangende bodem en op de functieklasse waarin de ontvangende bodem is ingedeeld. Voor het toepassen van grond is dit eenvoudig, omdat grond en landbodem zijn onderverdeeld in overeenkomende kwaliteitseisen.

De systematiek voor de indeling van de waterbodem in een kwaliteitsklasse is deels op andere uitgangspunten gebaseerd dan de indeling van de landbodem in een kwaliteitsklasse. Hierdoor worden er voor het toepassen van baggerspecie op de landbodem andere kwaliteitsklassen onderscheiden dan voor het toepassen van grond op de landbodem. Daarom moet bij het toepassen van baggerspecie op de landbodem worden getoetst of de baggerspecie voldoet aan de kwaliteitseisen voor de landbodem.⁹⁵

Wie is aan te spreken op kwaliteitsklasse toe te passen grond of baggerspecie?

De initiatiefnemer kan worden aangesproken als een partij toegepaste grond of baggerspecie die hij toepast niet voldoet aan de toepasselijke kwaliteitseisen. Doorgaans heeft namelijk (alleen) de initiatiefnemer het in zijn macht om maatregelen te nemen om de overtreding ongedaan te maken. De organisatie die de milieuverklaring bodemkwaliteit heeft afgegeven of het onderzoek heeft verricht, kan dergelijke maatregelen niet nemen omdat deze onderneming geen zeggenschap heeft over de locatie waar de grond of baggerspecie is toegepast. Degene die de grond toepast, wordt dus ook aangesproken als ten onrechte een milieuverklaring bodemkwaliteit is afgegeven. Dit geldt ook als de grond of baggerspecie verontreinigingen bevat die niet in het standaard stoffenpakket van de Regeling bodemkwaliteit 2022 staan. Het behoort tot de specifieke zorgplicht van degene die toepast, dat er dan aanvullend onderzoek wordt gedaan.

Een voorbeeld om de werking van de dubbeltoetsing toe te lichten

Grond of baggerspecie die wordt toegepast op een industrieterrein met de bodemfunctieklasse Industrie (Functie bodem = Industrie) met een bodemkwaliteit die voldoet aan de bodemkwaliteitsklasse Landbouw/natuur (Actuele bodemkwaliteit = Landbouw/natuur) moet op grond van de dubbeltoetsing voldoen aan de kwaliteitsklasse Landbouw/natuur (Toepassingseis = Landbouw/natuur). Dit is in deze situatie immers de strengste norm (zie tabel 51).

Tabel 51 Dubbeltoetsing generiek kader

Funcie bodem	Actuele bodemkwaliteit	Toepassingseis
Landbouw/natuur	Landbouw/natuur	Landbouw/natuur
Landbouw/natuur	Wonen	Landbouw/natuur
Landbouw/natuur	Industrie	Landbouw/natuur
Wonen	Landbouw/natuur	Landbouw/natuur
Wonen	Wonen	Wonen
Wonen	Industrie	Wonen
Industrie	Landbouw/natuur	Landbouw/natuur
Industrie	Wonen	Wonen
Industrie	Industrie	Industrie

Bodemvreemd materiaal

In art. 4.1271 van het Bal is bepaald dat grond en baggerspecie maximaal 20 gewichtsprocent steenachtig materiaal of hout en alleen sporadisch⁹⁶ ander bodemvreemd materiaal mag bevatten. Het gaat hierbij nadrukkelijk niet om het bijmengen van bodemvreemd materiaal nadat de grond of baggerspecie is afgegraven. Voor specifieke toepassingen kan het bevoegd gezag de toegestane hoeveelheid bodemvreemd materiaal aanscherpen en nadere regels stellen over soorten

⁹⁵ Stb. 2021, 98, p. 372-373.

⁹⁶ Het begrip 'sporadisch' geeft in dit verband aan dat in toe te passen grond of baggerspecie geringe hoeveelheden ander bodemvreemd materiaal aanwezig mogen zijn, omdat dit niet altijd is te voorkomen. Er is voor het begrip sporadisch gekozen omdat er geen precieze criteria zijn, zoals een bepaald gewichtspercentage, om te bepalen hoeveel ander bodemvreemd materiaal er in grond of baggerspecie ten hoogste mag voorkomen. Zie ook Stb. 2021, 98, p. 371.

bodemvreemd materiaal, bijvoorbeeld voor gebieden met een bijzonder beschermingsniveau. Dit kan op grond van de generieke maatwerkbevoegdheid uit het Bal (zie art. 2.12 van het Bal).

Wanneer het maximaal toegestane percentage bodemvreemd materiaal wordt overschreden, kan het materiaal niet worden toegepast als grond of baggerspecie in het kader van het Bal. Door bijvoorbeeld te zeven kan het percentage steenachtig materiaal of hout onder de 20 gewichtsprocent worden gebracht, zodat alsnog sprake is van toepasbare grond of baggerspecie. Er is geen definitie in het Bbk opgenomen waaruit ander bodemvreemd materiaal mag bestaan. Dit kunnen bijvoorbeeld niet-minerale, niet-natuurlijke bestanddelen (zoals glas of plastic) zijn.

Het betreft hierbij bodemvreemd materiaal dat in de bodem zit als het wordt afgegraven en nadrukkelijk niet het bijmengen van bodemvreemd materiaal in grond of baggerspecie. Om die reden is het van belang dat aangetoond kan worden dat voorafgaand aan het ontgraven of bewerken al bodemvreemd materiaal in de bodem aanwezig was. Dit kan bijvoorbeeld blijken uit het vooronderzoek bij de milieuverklaring, de milieuverklaring zelf of uit foto's. Dit wordt geregeld in art. 4.1271, tweede lid, van het Bal.⁹⁷

Asbest

Het kan voorkomen dat asbest als verontreiniging aanwezig is in grond of baggerspecie die al is toegepast. Deze grond of baggerspecie mag onder voorwaarden worden hergebruikt:

- als asbest niet opzettelijk is toegevoegd;
- als de samenstellingseis niet wordt overschreden (100 mg/kg ds., zijnde het gehalte serpentijnasbest plus tienmaal het gehalte amfiboolasbest);
- als aan de verdere voorwaarden voor toepassing van de grond of baggerspecie wordt voldaan.

Grootschalige toepassingen

De regels voor grootschalige toepassingen staan in art. 4.1274 van het Bal. Voor grootschalige toepassingen (minimaal volume van 5.000 m³ en laagdikte van 2 meter), zoals de aanleg van wegen, dijken en geluidswallen, kan de toepasser gebruik maken van een apart toetsingskader. Voor de aanleg van (spoor)wegen geldt overigens een laagdikte van 0,5 meter in plaats van 2 meter.

Voor de kern van de grootschalige toepassing is geen toetsing aan de bodemfunctie- en bodemkwaliteitsklasse noodzakelijk. De kwaliteitseisen van artikel 4.1272, eerste lid, van het Bal zijn dus niet van toepassing, maar wel de kwaliteitseisen die op grond van artikel 25d van het Bbk gelden voor de kwaliteit emissiearme grond of baggerspecie.

Deze mogelijkheid is er niet voor alle functionele toepassingen. De functionele toepassingen waarvoor de regeling geldt zijn omschreven in art. 4.1269, tweede lid, onder a, b, e en f van het Bal. Het gaat daarbij om de volgende toepassingen:

- a. het aanleggen van een functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1269, tweede lid, onder a, als het een weg of spoorweg betreft, waarin ten minste 5.000 m³ grond of baggerspecie in een laagdikte van ten minste 0,5 m zal worden toegepast;
- b. het aanleggen van een functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1269, tweede lid, onder a, als het een bouwwerk of dijk betreft, of een functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1269, tweede lid, onder e of f, waarin ten minste 5.000 m³ grond of baggerspecie in een laagdikte van ten minste 2 meter zal worden toegepast; of
- c. het in stand houden, herstellen, veranderen of uitbreiden van een functionele toepassing als bedoeld onder a of b, die is aangelegd na 1 juli 2008 (als sprake is van het toepassen op of in de landbodem).

⁹⁷ Stb. 2021, 98, p. 370-371.

Voor andere functionele toepassingen die in hoeveelheid voldoen aan de criteria voor grootschalig toepassen, is het niet wenselijk dat er wordt afgeweken van de kwaliteitseisen in art. 4.1272 van het Bal. De hoofdregel is dat bij toepassingen, die onderdeel van de bodem worden, de kwaliteit van de grond en baggerspecie aansluit bij zowel de kwaliteit van de ontvangende bodem en de bodemfunctieklasse.

Verspreiden baggerspecie op de landbodem

De meeste vrijkomende baggerspecie voldoet niet voor alle parameters aan de kwaliteitseisen voor de bodemfunctie 'landbouw/natuur'. Dat zou beperkingen voor het toepassen van baggerspecie meebrengen, waardoor de baggerspecie niet kan worden verspreid in de nabijheid van de plaats waar deze vrijkomt. Dit wordt vanwege de noodzaak van de baggerwerkzaamheden en met het oog op de circulaire economie en klimaatadaptatie onwenselijk geacht. Daarom zijn voor het verspreiden van baggerspecie op de landbodem specifieke normen afgeleid.

Art. 4.1278 van het Bal bevat een specifieke regeling voor het verspreiden (met inbegrip van verspreiden in een weilanddepot) van baggerspecie in functionele toepassingen als bedoeld in art. 4.1269, derde lid, van het Bal. Voor het verspreiden van baggerspecie gelden specifieke kwaliteitseisen, die worden aangeduid als de kwaliteit 'voor verspreiden geschikte baggerspecie'.⁹⁸

De kwaliteitseisen zijn verschillend al naar gelang de manier waarop de baggerspecie wordt verspreid (al dan niet door middel van een weilanddepot) op de landbodem. Benadrukt wordt dat de kwaliteit 'voor verspreiden geschikte baggerspecie' geen kwaliteitsklasse betreft. Dit is van belang vanwege het verbod om baggerspecie van verschillende kwaliteitsklassen met elkaar te vermengen.

Voor de kwaliteitseisen is verwezen naar het Bbk. De reden daarvan is dat voor baggerspecie van de kwaliteit 'voor verspreiden geschikt' een milieuverklaring nodig is waaruit blijkt dat de baggerspecie voldoet aan de daarvoor geldende kwaliteitseisen (deze kwaliteitseisen zijn te vinden in de Rbk). Er hoeft dus niet te worden getoetst aan de kwaliteitseisen voor de kwaliteitsklasse en bodemfunctieklasse waarin de ontvangende bodem is ingedeeld.⁹⁹

Verspreiden baggerspecie: aangrenzend perceel en landbouwgronden

Het verspreiden mag plaatsvinden op het aangrenzend perceel of op 'landbouwgronden tot ten hoogste 10 km afstand van de plaats van vrijkomen' (art. 4.1269, derde lid en onder a, van het Bal). Hieronder valt ook het verspreiden van baggerspecie in een weilanddepot. Een weilanddepot is een vorm van tijdelijke opslag van baggerspecie op een perceel. Deze weilanddepots kunnen worden gebruikt om de baggerspecie te ontwateren en te rijpen voordat het materiaal wordt toegepast.

Let op: opslag van baggerspecie voorafgaand aan een toepassing elders (dus niet zijnde het verspreiden van baggerspecie) valt niet onder het weilanddepot. Deze vorm van opslag valt onder de milieubelastende activiteit opslaan van grond of baggerspecie (paragraaf 3.2.24 Bal).

Toepassen tarragrond

Onder tarragrond wordt verstaan de aanhangende grond die vrijkomt bij het behandelen van het gewas na de oogst. Het wordt ook wel spoelgrond of zeefgrond genoemd en komt, afhankelijk van de oogstomstandigheden en gehanteerde scheidingstechnieken, zowel in droge vorm als in natte vorm voor. Voor het toepassen van tarragrond gelden in principe de regels voor het toepassen van grond, met een aantal verschillen die in art. 4.1280 van het Bal zijn opgenomen.

Tarragrond kan voor bepaalde stoffen niet voldoen aan de kwaliteitseisen voor de kwaliteitsklasse en de functieklasse van de ontvangende landbodem, respectievelijk de kwaliteitseisen voor de kwaliteit emissiearme grond in geval van grootschalig toepassen van tarragrond. Toch bestaan er geen milieuhygiënische bezwaren tegen het toepassen van tarragrond, als het onder de juiste omstandigheden wordt toegepast. Tarragrond mag namelijk alleen op de landbodem toegepast

⁹⁸ Zie art. 25d, vijfde lid, onder b, c of d, van het Bbk.

⁹⁹ Stb. 2021, 98, p. 381-382.

worden. Toepassen in een oppervlaktewaterlichaam of onder het grondwaterniveau is op grond van artikel 4.1280 van het Bal niet toegestaan. Daar kunnen door onbestorven organisch materiaal ongewenste gevolgen voor de fysieke leefomgeving optreden, zoals zuurstofloosheid van het oppervlaktewaterlichaam.

In de landbouw en in de verwerkende industrie, waar tarragrond vrijkomt, ontstaan stoffen in de tarragrond door natuurlijke processen. Door het biologische afbraakproces zullen de stoffen in tarragrond na enige tijd niet meer boven de kwaliteitseisen landbouw/natuur of de kwaliteitseisen voor de kwaliteitsklassen wonen en industrie worden aangetroffen. Daarom kunnen voor tarragrond hogere waarden worden toegestaan dan op grond van het Bbk voor grond gelden.¹⁰⁰ In art. 4.1280, eerste en tweede lid, van het Bal wordt het toepassen van tarragrond toegestaan, als het voldoet aan de kwaliteitseisen die gelden voor tarragrond op grond van het Bbk. De afwijkende kwaliteitseisen staan vermeld in de voetnoten onder de tabellen uit bijlage B van de Regeling bodemkwaliteit 2022.

Maatwerk toepassen grond en baggerspecie

Het Bal biedt aan gemeenten een generieke mogelijkheid om met maatwerk af te wijken van de regels voor de milieubelastende activiteiten van het Bal (zie art. 2.12 van het Bal), tenzij anders is bepaald. Maatwerk vindt plaats met het oog op de te beschermen belangen waarmee de regels over de activiteit zijn gesteld. Het afwijken kan met maatwerkregels voor specifieke gevallen of gebieden of met een maatwerkvoorschrift (art. 2.13 van het Bal) in een individueel geval.

Voor het toepassen van grond en baggerspecie is het stellen van maatwerkvoorschriften een nieuw instrument. Een maatwerkvoorschrift kan ambtshalve of op verzoek gesteld worden voor een individueel geval. Het maatwerkvoorschrift geldt alleen voor degene aan wie het is gericht, degene die de activiteit uitvoert. Met een maatwerkvoorschrift kan het bevoegd gezag bijvoorbeeld:

- algemene regels nader invullen of aanvullen;
- eisen opstellen die strenger of minder streng zijn dan de algemene regels; en
- afwijken van een verbod in algemene regels.

Het is niet mogelijk om maatwerkvoorschriften te stellen om af te wijken met bepalingen in het Besluit bodemkwaliteit.

Het is aan te bevelen aan het bevoegd gezag om beleidsregels vast te stellen als kaders voor het stellen van maatwerkvoorschriften.

In paragraaf 4.124 van het Bal zijn specifieke voorwaarden en beperkingen gesteld aan de afwijkmogelijkheid met maatwerk. Voor de duidelijkheid wordt hieronder per artikel aangegeven in welke gevallen deze voorwaarden gelden.

Artikel 4.1265a Bal: afbakening mogelijkheid maatwerkvoorschrift

In dit artikel wordt de mogelijkheid tot het stellen van een maatwerkvoorschrift beperkt voor het toepassen van grond en baggerspecie. Met een maatwerkvoorschrift mag de uitvoering van een vastgesteld projectbesluit niet worden belemmerd. Een projectbesluit is een besluit van bijvoorbeeld de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, Gedeputeerde Staten of het Dagelijks Bestuur van het waterschap, om een project uit te voeren (zoals een dijkversterking of de verbreding van een snelweg).

In de toelichting bij dit artikel is te lezen dat het volledig uitzetten van maatwerk niet wenselijk is, omdat ook bij projecten waarvoor een projectbesluit is vastgesteld, in de praktijk toch situaties kunnen voorkomen waarin het generieke beschermingsniveau van rijksregels niet voldoet en het treffen van maatregelen noodzakelijk is. Als voorbeeld wordt genoemd een werk dat een

¹⁰⁰ Stb. 2021, 98, p. 383-385.

grondwaterbeschermingsgebied of ander zeer kwetsbaar gebied raakt. In dat geval kunnen maatwerkregels de generieke norm aanscherpen en zo duidelijkheid vergroten bij regelgeving.¹⁰¹

Artikel 4.1273 Bal: maatwerk kwaliteitseisen

Ook het afwijken met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift van de generieke kwaliteitseisen uit het Bal is niet onbeperkt mogelijk.

Allereerst moet de toe te passen grond of baggerspecie afkomstig zijn uit het aangewezen bodembeheergebied en weer in dat gebied worden toegepast (zie eerste lid). Daarnaast mag het toepassen van sterk verontreinigde grond of baggerspecie alleen worden toegestaan als (tweede lid):

1. de toe te passen grond of baggerspecie afkomstig is uit een diffuus sterk verontreinigde locatie; en
2. weer wordt toegepast op een locatie waar de bodem al voor het toepassen diffuus sterk met de stof was verontreinigd.

Alleen als aan de voorwaarden van dit artikel wordt voldaan, kunnen met maatwerkregels of maatwerkvoorschriften de kwaliteitseisen uit art. 4.1272, eerste of tweede lid, van het Bal worden versoepeld.¹⁰²

Artikel 4.1275 Bal: maatwerk grootschalig toepassen

Verder worden eisen gesteld aan het afwijken met maatwerkregels en maatwerkvoorschriften van de generieke kwaliteitseisen voor grootschalige toepassingen uit het Bal.

Allereerst kan slechts gebruik worden gemaakt van soepelere eisen als de toe te passen grond of baggerspecie afkomstig is uit het aangewezen bodembeheergebied en weer in dat gebied wordt toegepast (zie eerste lid). Daarnaast mag het toepassen van sterk verontreinigde grond of baggerspecie alleen worden toegestaan als (tweede lid):

1. de toe te passen grond of baggerspecie afkomstig is uit een diffuus sterk verontreinigde locatie; en
2. weer wordt toegepast op een locatie waar de bodem al voor het toepassen diffuus sterk met de stof was verontreinigd.

Alleen als aan de voorwaarden van dit artikel wordt voldaan, kunnen met maatwerkregels of maatwerkvoorschriften de kwaliteitseisen uit art. 4.1274, tweede lid, van het Bal worden versoepeld.¹⁰³

Artikel 4.1279 Bal: maatwerk verspreiden baggerspecie

Tot slot worden eisen gesteld aan het afwijken met maatwerkregels en maatwerkvoorschriften van de generieke normen kwaliteitseisen voor het verspreiden van baggerspecie.

Allereerst moet de te verspreiden baggerspecie afkomstig zijn uit het aangewezen bodembeheergebied en weer in dat gebied worden toegepast (zie eerste lid). Daarnaast mag het verspreiden van sterk verontreinigde baggerspecie alleen worden toegestaan als (tweede lid):

1. de te verspreiden baggerspecie afkomstig is uit een diffuus sterk verontreinigde locatie; en
2. weer wordt verspreid op een locatie waar de bodem al voor het toepassen diffuus sterk met de stof was verontreinigd.

Een bodembeheergebied wordt aangewezen door de gemeente in het omgevingsplan. Zo lang het omgevingsplan niet is aangepast, blijft het bodembeheergebied dat in een Nota bodembeheer op grond van het Besluit bodemkwaliteit is vastgesteld van kracht. Voor de toepassing van

¹⁰¹ Stb. 2021, 98, p. 354.

¹⁰² Stb. 2021, 98, p. 374-375.

¹⁰³ Stb. 2021, 98, p. 378-379.

baggerspecie op de landbodem is het van belang om na te gaan of ook de waterbodem is aangewezen als onderdeel van het bodembeheergebied.

10.5 Wat kan er misgaan?

In de tabellen 52 tot en met 56 zijn de vereisten genoemd die horen bij het toepassen van grond en baggerspecie in of op de landbodem. In beginsel moet ervan uit worden gegaan dat bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk wordt opgetreden tegen overtreding van de hierna genoemde aspecten.

Tabel 52 Controlelijst meldingsplicht toepassen grond en baggerspecie voor een voorgenomen toepassing

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>Er wordt niet (tijdig) voldaan aan de indieningsvereisten van de meldingsplicht uit het Bal.</p> <p>De gemelde hoeveelheid grond of baggerspecie wijkt af van de daadwerkelijk toegepaste hoeveelheid.</p> <p>Voorbeelden van afwijkingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • splitsingen, • er wordt meer toegepast dan gemeld (veelal door slechte inmeting bij onderzoek) • afwijking hoeveelheid door onnauwkeurige transportbonnen, gegoochel met vocht, losse/vaste bestanddelen of door ruimer ontgraven (breder/dieper) 	<p>De volgende gegevens en bescheiden moeten <u>ten minste een week vóór de start van de activiteit</u> verstrekt zijn aan het bevoegd gezag:</p> <p>a. de aanduiding van de functionele toepassing, bedoeld in artikel 4.1269, in het kader waarvan de grond of baggerspecie wordt toegepast, en een onderbouwing van de functionaliteit van de toepassing;</p> <p>b. de dimensionering van de functionele toepassing in het kader waarvan de grond of baggerspecie wordt toegepast;</p> <p>c. de hoeveelheid grond of baggerspecie in kubieke meters die in totaal in het kader van de functionele toepassing wordt toegepast;</p> <p>d. de verwachte datum waarop voor het eerst grond of baggerspecie in het kader van de functionele toepassing wordt toegepast;</p> <p>e. de coördinaten van de ontvangende landbodem, tenzij het adres daarvan is vermeld;</p> <p>f. als gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid toe te passen in het kader van grootschalig toepassen als bedoeld in artikel 4.1274, eerste lid: de vermelding daarvan.</p> <p><i>Let op: in de volgende twee gevallen worden de bovengenoemde gegevens en bescheiden ten minste vier weken</i></p>	<p>Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.</p>	<p>Art. 4.1266, tweede lid, Bal</p>

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
	<p><i>voor de start van de activiteit verstrekt aan het bevoegd gezag:</i></p> <p><i>1. toepassen van grond of baggerspecie die overeenkomstig BRL SIKB 7500 is bewerkt in een grondreinigingsinstallatie; en</i></p> <p><i>2. het grootschalig toepassen van grond of baggerspecie, bedoeld in artikel 4.1274, eerste lid, dan geldt een termijn van vier weken voor het verstrekken van de gegevens.</i></p>		Art. 4.1266, eerste en vijfde lid, Bal
<p>Bij wijziging van de activiteit worden de gewijzigde gegevens niet gemeld aan het bevoegd gezag.</p>	<p><u>Ten minste een week voordat de activiteit op een andere manier wordt verricht</u> dan overeenkomstig de eerder verstrekte gegevens, wordt een melding gedaan bij het bevoegd gezag.</p> <p>Ten minste vier weken voordat de activiteit op een andere manier wordt verricht dan overeenkomstig de eerder verstrekte gegevens, wordt een melding gedaan bij het bevoegd gezag, als het gaat om:</p> <p>a. het toepassen van grond of baggerspecie die overeenkomstig BRL SIKB 7500 is bewerkt in een grondreinigingsinstallatie; en</p> <p>b. het grootschalig toepassen van grond of baggerspecie, bedoeld in artikel 4.1274, eerste lid.</p>	<p>Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.</p>	<p>Art. 4.1266, derde lid, Bal</p> <p>Art. 4.1266, derde en vijfde lid, Bal</p>
<p>Er is ten onrechte niet gemeld omdat men meent beroep te kunnen doen op één van de uitzonderingsregels voor de meldingsplicht.</p>	<p>De meldingsplicht geldt niet in de volgende situaties:</p> <p>a. de grond of baggerspecie wordt toegepast door een natuurlijk persoon, anders dan in het uitoefenen van diens beroep of bedrijf, en ten hoogste 25 m³ grond of baggerspecie in totaal in het kader van de functionele toepassing wordt toegepast;</p> <p>b. de grond of baggerspecie wordt toegepast op een bedrijf voor het telen van gewassen in de openlucht als bedoeld in paragraaf 3.6.3 van het Bal en de grond wordt ontgraven uit en toegepast op tot dat bedrijf behorende landbouwgronden;</p>	<p>Controleer of wordt voldaan aan de uitzonderingsgronden.</p>	<p>Art. 4.1266, vierde lid, Bal</p>

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
	<p>c. in het kader van de functionele toepassing in totaal ten hoogste 50 m³ grond die voldoet aan de kwaliteitseisen voor de kwaliteitsklasse landbouw/natuur, bedoeld in artikel 25d van het Besluit bodemkwaliteit wordt toegepast en dat kan worden aangetoond met een milieuverklaring bodemkwaliteit;</p> <p>d. in het kader van de functionele toepassing in totaal ten hoogste 50 m³ baggerspecie van een kwaliteit die voldoet aan de kwaliteitseisen voor de kwaliteitsklasse algemeen toepasbaar, bedoeld in artikel 25d van het Besluit bodemkwaliteit wordt toegepast en dat kan worden aangetoond met een milieuverklaring bodemkwaliteit, tenzij de activiteit wordt verricht in de territoriale zee of in de exclusieve economische zone;</p> <p>e. baggerspecie wordt toegepast in het kader van de verspreiding over aan een oppervlaktewaterlichaam grenzende terreinen, bedoeld in artikel 4.1269, derde lid, onder a;</p> <p>f. de activiteit als vergunningplichtig is aangewezen in hoofdstuk 3;</p> <p>g. voor de functionele toepassing in het kader waarvan de grond of baggerspecie wordt toegepast, al eerder een melding is gedaan.</p>		

Tabel 53 Controlelijst informatieplicht toepassen grond en baggerspecie vóór begin van de activiteit per toe te passen partij

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>Er is niet (volledig) voldaan aan de informatieplicht uit het Bal per toe te passen partij grond of baggerspecie.</p>	<p>De volgende gegevens en bescheiden moeten <u>ten minste een week vóór de start van de activiteit</u> verstrekt zijn aan het bevoegd gezag:</p> <p>a. de verwachte datum van het begin van de activiteit;</p> <p>b. de verwachte datum waarop de functionele toepassing in het kader waarvan de grond of baggerspecie</p>	<p>Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.</p>	<p>Art. 4.1267, eerste lid, Bal</p>

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
	<p>wordt toegepast, zal zijn voltooid of beëindigd;</p> <p>c. een milieuverklaring bodemkwaliteit die betrekking heeft op de toe te passen grond of baggerspecie;</p> <p>d. de herkomst van de toe te passen grond of baggerspecie;</p> <p>e. een milieuverklaring bodemkwaliteit die betrekking heeft op de ontvangende bodem;</p> <p>f. als sprake is van het toepassen van grond of baggerspecie in een afdeklaag op grootschalig toegepaste grond of baggerspecie, bedoeld in artikel 4.1274, vierde lid, onder b, onder 1°.</p> <p><i>Let op: In afwijking van het eerste lid geldt een termijn van vier weken voor:</i></p> <p><i>het toepassen van grond of baggerspecie die volgens BRL SIKB 7500 is bewerkt in een grondreinigingsinstallatie, als voor het toepassen van grond of baggerspecie die in die installatie is bewerkt voor de functionele toepassing in het kader waarvan de grond of baggerspecie wordt toegepast niet al eerder gegevens en bescheiden zijn verstrekt.</i></p> <p><i>Als sprake is van toepassen van grond of baggerspecie die volgens BRL SIKB 7500 is bewerkt in een grondreinigingsinstallatie, wordt dit vermeld bij het verstrekken van de gegevens en bescheiden volgens het eerste lid en wordt ook aangegeven volgens welke reinigingsmethode de grond of baggerspecie is gereinigd, tenzij deze informatie in de milieuverklaring bodemkwaliteit is vermeld.</i></p> <p><i>Let op: Het eerste lid, onder b, d, e, en f, is niet van toepassing als de gegevens en bescheiden voor de functionele toepassing in het kader waarvan de grond of baggerspecie wordt toegepast al eerder zijn</i></p>		<p>Art. 4.1267, zesde lid, aanhef en onder a, Bal</p> <p>Art. 4.1267, zevende lid, Bal</p> <p>Art. 4.1267, vijfde lid, Bal</p>

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
	<i>verstrekt en zich geen relevante wijzigingen hebben voorgedaan.</i>		
<p>Er wordt niet voldaan aan de uitzonderingsregels voor de informatieplicht.</p>	<p>De informatieplicht geldt niet in de volgende situaties:</p> <p>a. de grond of baggerspecie wordt toegepast door een natuurlijk persoon, anders dan in het uitoefenen van diens beroep of bedrijf, en in het kader van de functionele toepassing in totaal ten hoogste 25 m³ grond of baggerspecie wordt toegepast;</p> <p>b. de grond of baggerspecie wordt toegepast op een bedrijf voor het telen van gewassen in de openlucht als bedoeld in paragraaf 3.6.3 van het Bal en de grond wordt ontgraven uit en toegepast op tot dat bedrijf behorende landbouwgronden;</p> <p>c. in het kader van de functionele toepassing op of in de landbodem alleen grond of baggerspecie van een kwaliteit die voldoet aan de kwaliteitseisen voor de kwaliteitsklasse landbouw/natuur als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit wordt toegepast en dat kan worden aangetoond met een milieuverklaring bodemkwaliteit;</p> <p>e. baggerspecie wordt toegepast in het kader van de verspreiding over aan een oppervlaktewaterlichaam grenzende terreinen, bedoeld in artikel 4.1269, derde lid, onder a, van het Bal.</p>	<p>Controleer of wordt voldaan aan de uitzonderingsgronden</p>	<p>Art. 4.1267, tweede lid, Bal</p>
<p>Er wordt niet voldaan aan de uitzonderingsregels voor gevallen waarin geen milieuverklaring over ontvangende bodem of aangrenzende landbodem hoeft te worden verstrekt.</p>	<p>Het eerste lid, aanhef en onder f, is niet van toepassing op:</p> <p>a. het toepassen van baggerspecie in het kader van verspreiding daarvan als bedoeld in artikel 4.1269, derde lid, van het Bal;</p> <p>b. grootschalig toepassen van grond of baggerspecie als bedoeld in artikel 4.1274, eerste lid, van het Bal.</p>	<p>Controleer of wordt voldaan aan de uitzonderingsgronden.</p>	<p>Art. 4.1267, vierde lid, Bal</p>

Tabel 54 Controlelijst informatieplicht toepassen grond en baggerspecie tijdens en na de activiteit

Wat kan er misgaan?	Voorwaarden	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>Er wordt niet voldaan aan het beschikbaar hebben van de indieningsvereisten van de informatieplicht uit het Bal, waaronder het beschikbaar hebben van de milieuverklaring bodemkwaliteit.</p>	<p>Tijdens het aanbrengen van grond of baggerspecie zijn de volgende gegevens en bescheiden beschikbaar:</p> <p>a. de gegevens en bescheiden, bedoeld in de artikelen 4.1266 en 4.1267 van het Bal;</p> <p>b. als deze op grond van het Besluit bodemkwaliteit bij de afgifte van de milieuverklaring bodemkwaliteit moet worden verstrekt: een afleverbon.</p> <p><i>Let op: Als op grond van artikel 4.1267, tweede lid, onder c, d of e, of artikel 4.1267, derde lid, van het Bal geen gegevens en bescheiden hoeven te worden verstrekt, is voor de grond of baggerspecie die wordt toegepast een milieuverklaring bodemkwaliteit beschikbaar, en ook een afleverbon (als deze op grond van het Besluit bodemkwaliteit bij de afgifte van de milieuverklaring bodemkwaliteit moet worden verstrekt).</i></p> <p><i>Milieuverklaringen bodemkwaliteit en afleverbonnen worden ten minste vijf jaar na het aanbrengen van grond of baggerspecie bewaard.</i></p>	<p>Controleer of alle gevraagde gegevens en bescheiden op tijd zijn aangeleverd.</p>	<p>Art. 4.1268, eerste lid, Bal</p> <p>Art.4.1268, tweede lid, Bal</p> <p>Art. 4.1268, derde lid, Bal</p>

Tabel 55 Controlelijst overige aspecten toepassen grond en baggerspecie

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>Toegepaste grond of baggerspecie mag op deze locatie niet worden toegepast.</p>	<p>Grond van onvoldoende kwaliteit kan worden gebruikt (bijvoorbeeld kwaliteit wonen i.p.v. landbouw/natuur, of kwaliteit industrie i.p.v. wonen).</p> <p>Bij een grootschalige toepassing blijkt uit de aangetoonde concentratie van verontreinigende stoffen dat de kwaliteit van de grond</p>	<p>Controleer de melding, milieuverklaringen bodemkwaliteit en transportdocumenten.</p> <p>Beoordeel of wordt voldaan aan de eisen van het gekozen toepassingskader Bal/omgevingsplan.</p>	<p>Art. 4.1272 en 4.1274 Bal, omgevingsplan</p> <p>Art. 4.1274, tweede lid, Bal</p> <p>(De emissietoetswaarden en emissiewaarden voor</p>

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
	of baggerspecie niet voldoet aan de emissietoetswaarde.		grootschalige toepassingen staan in tabel 3a van bijlage B van de Rbk 2022)
De grond of baggerspecie bevatten meer dan 20 gewichtsprocenten hout of steenachtig materiaal, of meer dan sporadisch ¹⁰⁴ ander bodemvreemd materiaal.	De bodem kan extra worden belast met afvalstoffen. Vermenging kan leiden tot onduidelijkheid m.b.t. de normstelling. (Is het grond, baggerspecie of een bouwstof?).	<p>Controleer of in de milieuverklaring bodemkwaliteit het juiste gewichtspercentage en de juiste aard van het bodemvreemd materiaal is vermeld.</p> <p>Controleer administratief (de milieuverklaring bodemkwaliteit) en fysiek (visuele samenstelling). Neem zo nodig monsters en laat de samenstelling daarvan bepalen.</p>	Art. 4.1271 Bal
De toegepaste grond of baggerspecie mag nergens worden toegepast.	Grond of baggerspecie van onvoldoende kwaliteit kan worden gebruikt (bijvoorbeeld omdat het gevaarlijk afval is of het op grond van de kwaliteit niet toepasbaar is).	<p>Controleer de herkomst van de grond of baggerspecie, zowel administratief als fysiek.</p> <p>Controleer de kwaliteit van de toegepaste grond of baggerspecie a.d.h.v. bemonstering en analyse.¹⁰⁵</p>	Art. 4.1272 en 4.1274 Bal Paragraaf 3.3 Rbk 2022
De toegepaste grond of baggerspecie mag onder deze omstandigheden niet worden toegepast.	Grond of baggerspecie wordt niet functioneel toegepast. Er is sprake van het niet nuttig toepassen van afvalstoffen.	Beoordeel of er aan de eisen van functionaliteit wordt voldaan. Controleer of er een goede civieltechnische, bouwtechnische, geluidstechnische of evt. esthetische onderbouwings beschikbaar is, voor de toepassing op deze locatie, bijv. in de vorm van een omgevingsvergunning.	Art. 4.1269 Bal

¹⁰⁴ Het begrip 'sporadisch' geeft in dit verband aan dat in toe te passen grond of baggerspecie geringe hoeveelheden ander bodemvreemd materiaal aanwezig mogen zijn, omdat dit niet altijd is te voorkomen. Er is voor het begrip sporadisch gekozen omdat er geen precieze criteria zijn, zoals een bepaald gewichtspercentage, om te bepalen hoeveel ander bodemvreemd materiaal er in grond of baggerspecie ten hoogste mag voorkomen. Zie ook Stb. 2021, 98, p. 371.

¹⁰⁵ Het komt voor dat het bevoegd gezag een keuring laat uitvoeren om de kwaliteit van de grond of baggerspecie vast te stellen. In het verleden stelde de Regeling bodemkwaliteit dat in dat geval sprake is van een overschrijding van de maximale waarden als die waarden met ten minste een factor 1,4 worden overschreden (ongeacht de variatie in het onderzoeksresultaat ten gevolge van de mate van heterogeniteit van de partij). Deze bepaling is niet meer opgenomen in de Rbk 2022. Hoewel dit niet meer dwingend is voorgeschreven, kan het bevoegd gezag dit nog steeds aanhouden.

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
De toegepaste grond of baggerspecie mag in deze hoeveelheden niet worden toegepast.	Grond of baggerspecie wordt niet functioneel toegepast. Er is sprake van het niet nuttig toepassen van afvalstoffen.	Beoordeel of er aan de eisen van functionaliteit wordt voldaan. Controleer of er een goede civieltechnische, bouwtechnische, geluidstechnische of evt. esthetische onderbouw beschikbaar is, voor de toegepaste hoeveelheid.	Art. 4.1270 Bal
Grondstromen zijn omgelabeld.	Grond van verkeerde kwaliteit kan worden hergebruikt (bijvoorbeeld 'wonen' i.p.v. 'landbouw/natuur', of 'industrie' i.p.v. 'wonen').	Bestudeer de meldingen, milieuverklaringen bodemkwaliteit en transportdocumenten. Probeer te achterhalen of deze documenten bij de betreffende melding en partij(en) horen. Neem zo nodig monsters van de betreffende partij(en). Stuur daarnaast een bodemmelding naar ILT.	Art. 4.1272, derde lid, en 4.1274 Bal en art. 25d, tweede en derde lid, Bbk
Een grondstromenplan ontbreekt (aard en herkomst grond).	Op een grote bouwlocatie ontbreekt het aan zicht op de ontgraving of op de bestemming van de vrijkomende grond. Hierdoor kan grond van verkeerde kwaliteit worden hergebruikt.	Ga na of er een grondstromenplan is opgesteld.	Niet verplicht
De methode van registratie van grondstromen en hoeveelheden is niet volledig (niet volgens het grondstromenplan).	Grond van verkeerde kwaliteit kan worden hergebruikt. (Bijvoorbeeld licht verontreinigd i.p.v. schoon, of ernstig i.p.v. licht verontreinigd.) Toezicht wordt bemoeilijkt.	Bestudeer vergunningen en bijbehorende documenten. Bestudeer afvalstoffenmeldingen.	Niet verplicht

Tabel 56 Controlelijst verspreiden baggerspecie

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
De kwaliteit van de baggerspecie is niet bepaald, terwijl dit wel had moeten gebeuren.	Baggerspecie van verkeerde kwaliteit kan worden gebruikt (bijvoorbeeld licht verontreinigd i.p.v. schoon, of ernstig i.p.v. licht verontreinigd)	Controleer de herkomstlocatie van de baggerspecie. Controleer welke soort watergang hier betreft en ga na in hoeverre de uitzondering van art. 5.19, vijfde lid, aanhef en onder b, van de Regeling bodemkwaliteit 2022 van toepassing is.	Art. 4.1278 Bal en art. 25d, vijfde lid, Bbk
Toegepaste baggerspecie mag vanwege de kwaliteit op deze locatie niet worden toegepast (of opgeslagen).	Baggerspecie van verkeerde kwaliteit kan worden gebruikt of opgeslagen.	Controleer a.d.h.v. bemonstering en analyse de kwaliteit van de baggerspecie. Controleer de eventuele milieuverklaring bodemkwaliteit en transportdocumenten. Beoordeel of wordt voldaan aan de eisen van het gekozen toepassingskader Bbk.	Art. 4.1269, derde lid, Bal
Baggerspecie mag op deze locatie niet worden verspreid of worden opgeslagen in een weilanddepot omdat het geen aangrenzend perceel betreft of landbouwgrond(en) op meer dan 10 km afstand van de plaats van vrijkomen betreft.	Baggerspecie van verkeerde kwaliteit kan worden verspreid of opgeslagen.	Controleer de herkomst van de baggerspecie en de locatie van toepassing.	Art. 4.1269, derde lid, Bal
De toegepaste baggerspecie mag nergens worden toegepast.	Baggerspecie van verkeerde kwaliteit kan worden gebruikt (bijvoorbeeld omdat het gevaarlijk afval is of het op grond van de kwaliteit niet toepasbaar is)	Controleer de herkomst van de baggerspecie, zowel administratief als fysiek. Controleer de kwaliteit van de toegepaste baggerspecie a.d.h.v. bemonstering en analyse. ¹⁰⁶	Art. 4.1278 Bal en art. 25d, vijfde lid, Bbk Paragraaf 3.3 Rbk 2022

¹⁰⁶ Het komt voor dat het bevoegd gezag een keuring laat uitvoeren om de kwaliteit van de grond of baggerspecie vast te stellen. In het verleden stele de Regeling bodemkwaliteit dat in dat geval sprake is van een overschrijding van de maximale waarden als die waarden met ten minste een factor 1,4 worden overschreden (ongeacht de variatie in het onderzoeksresultaat ten gevolge van de mate van heterogeniteit van de partij). Deze bepaling is niet meer opgenomen in de Rbk 2022. Hoewel dit niet meer dwingend is voorgeschreven, kan het bevoegd gezag dit nog steeds aanhouden.

Wat kan er misgaan?	Ketenrisico's	Controleaspecten	Wet- en regelgeving
<p>De toegepaste baggerspecie mag onder deze omstandigheden of in deze hoeveelheden niet worden toegepast. (Bijv. het toepassen van te grote hoeveelheden baggerspecie op een klein perceel).</p>	<p>Baggerspecie wordt niet functioneel toegepast. Er is evt. sprake van het niet nuttig toepassen van afvalstoffen.</p>	<p>Beoordeel of er aan de eisen van functionaliteit wordt voldaan. Dit zal in z'n algemeenheid wel het geval zijn. Alleen in extreme situaties zou sprake kunnen zijn van een niet-functionele toepassing.</p>	<p>Art. 4.1269, derde lid en onder a en art. 4.1270 Bal</p>
<p>Er wordt materiaal ontvangen die niet aangevoerd had mogen worden, b.v. baggerspecie van niet-aangrenzende percelen of grond van elders.</p>	<p>De ontvangende bodem kan worden verontreinigd door de opgeslagen baggerspecie of grond.</p> <p>Partijen van ongelijke kwaliteit kunnen worden vermengd.</p> <p>Sterk verontreinigde baggerspecie kan worden hergebruikt.</p>	<p>Leg een relatie tussen de herkomst en volume en de kwaliteit van het materiaal.</p> <p>Controleer de samenstelling van de aanwezige partijen baggerspecie of grond en vergelijk deze met de te verwachten samenstelling. De lokale waterkwaliteitsbeheerder kan hierbij belangrijke informatie verschaffen. Besteed voorafgaand en tijdens de controle voldoende aandacht aan een eventuele administratie; vergelijk hoeveelheden (administratief met werkelijk aanwezig) en de herkomst en bestemmingen.</p> <p>Maak indien mogelijk een aantal balansen van afzonderlijke stromen.</p>	<p>Art. 4.1278 Bal, art. 25d, tweede en derde lid, Bbk en omgevingsplan</p>

Bijlage 1 Begrippen en afkortingen

Begrip	Begripsomschrijving	Bron
Aangewezen bodembeheergebied	Met aangewezen bodembeheergebied wordt bedoeld: het bodembeheergebied dat is aangewezen bij ministeriële regeling, in het omgevingsplan of in de waterschapsverordening op grond van artikel 5.89o of 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Binnen een bodembeheergebied kan gemakkelijker grond en baggerspecie worden hergebruikt.	Art. 5.89o en 6.3 Bkl
Afvalstoffen	Alle stoffen, mengsels of voorwerpen, waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen.	Art. 1.1 Wm
Afleverbon	Begeleidend document bij een partij van een bouwstof of een partij grond of baggerspecie dat bij de afgifte van een milieuverklaring bodemkwaliteit wordt verstrekt en dat tot doel heeft de partij te identificeren als partij waarop de verklaring betrekking heeft.	Art. 1 Bbk
AVI-bodemas	Bodemas dat resteert na verbranding in een installatie die alleen of in hoofdzaak is bedoeld voor het verbranden van huishoudelijke afvalstoffen en bedrijfsafvalstoffen in een roosteroven of een wervelbedoven. AVI-bodemas wordt ook wel aangeduid als AEC-bodemas.	Bijlage I Bal
Awb	Algemene wet bestuursrecht	
Baggerspecie	Materiaal dat is vrijgekomen uit de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam en dat bestaat uit minerale delen met een maximale korrelgrootte van 2 millimeter en organische stof in een verhouding en met een structuur zoals deze in de bodem van nature worden aangetroffen, en ook van nature in de bodem voorkomende schelpen en grind met een korrelgrootte van 2 tot 63 millimeter.	Art. 1 Bbk
Bal	Besluit activiteiten leefomgeving	
Bbk	Besluit bodemkwaliteit	
Bedrijfsafvalstoffen	Afvalstoffen, met uitzondering van gevaarlijke afvalstoffen en nog niet ingezamelde of afgegeven huishoudelijke afvalstoffen.	Bijlage I Bal
Besluit melden	Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen	
Bkl	Besluit kwaliteit leefomgeving	
Bouwstof	Materiaal dat is bestemd om te worden toegepast, waarin de totaalgehalten aan silicium, calcium en aluminium tezamen meer dan 10 gewichtsprocent van dat materiaal bedragen, met uitzondering van vlakglas, metallisch aluminium, grond of baggerspecie.	Art. 1 Bbk
BRL	Beoordelingsrichtlijn	
Bruidsschat	Voormalige rijksregels die automatisch in het omgevingsplan of de waterschapsverordening komen te staan:	

Begrip	Begripsomschrijving	Bron
	https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/introductie/totstandkoming/hoofdlijnen-invoeringsbesluit/bruidsschat/	
Bssa	Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen	
BUS	Besluit uniforme saneringen	
CI	Certificerende instantie	
DSO	Digitaal stelsel Omgevingswet	
DVO	Dienstverleningsovereenkomst	
EVOA	Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen	
Grond	Vast materiaal dat bestaat uit minerale delen met een maximale korrelgrootte van 2 millimeter en organische stof in een verhouding en met een structuur zoals deze in de bodem van nature worden aangetroffen, en ook van nature in de bodem voorkomende schelpen en grind met een korrelgrootte van 2 tot 63 millimeter, niet zijnde baggerspecie.	Art. 1 Bbk
IBC-bouwstof	Materiaal dat alleen toegepast mag worden na het nemen van isolatie-, beheers- en controlemaatregelen.	
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport	
Immobilisaten	Vormgegeven bouwstoffen die het product zijn van een methode van verwerking waarbij de chemische of fysische eigenschappen van een afvalstof worden gewijzigd met het primaire doel daarin aanwezige verontreinigende stoffen vast te leggen.	
Interventiewaarde bodemkwaliteit	Waarde waarboven significante risico's voor mens, plant of dier optreden.	
IPPC-installatie	Grotere industriële bedrijven die onder de Richtlijn industriële emissies vallen.	Bijlage Ow
Kwalibo	Kwaliteitsborging in het bodembeheer	
LAP	Landelijk afvalbeheerplan	
LMA	Landelijk meldpunt afvalstoffen	
LOD/LOB	Last onder dwangsom/Last onder bestuursdwang	
MBA	Milieubelastende activiteit	
Ongewoon voorval	Gebeurtenis, ongeacht de oorzaak daarvan, die afwijkt van het normale verloop van een activiteit, zoals een storing, ongeluk, calamiteit, waardoor significante nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving ontstaan of dreigen te ontstaan, waaronder: a. een geval van een inbreuk op vergunningsvoorwaarden als bedoeld in artikel 8 van de richtlijn industriële emissies, of b. een zwaar ongeval als bedoeld in artikel 3, onderdeel 13, van de Seveso-richtlijn;	Bijlage Ow
Ow	Omgevingswet	
Partij bouwstoffen	Een hoeveelheid bouwstoffen als een partij aangemerkt als de bouwstoffen een vergelijkbare aard en samenstelling en dezelfde herkomst of producent hebben en als eenheid worden verhandeld of toegepast.	Art. 1, tweede lid, Bbk

Begrip	Begripsomschrijving	Bron
Partij grond of baggerspecie	<p>Een hoeveelheid grond of baggerspecie wordt als een partij aangemerkt als dat materiaal een vergelijkbare aard en samenstelling heeft en een eenheid vormt die is ontstaan door:</p> <p>a. het ontgraven van een hoeveelheid van het materiaal, die van oorsprong in de bodem: 1°. fysiek aaneengesloten is; of 2°. gedeeltelijk onderbroken is en waarbij de onderlinge afstand tussen de niet aaneengesloten hoeveelheden niet meer dan 25 m bedraagt;</p> <p>b. het ontgraven van een van oorsprong in de bodem niet fysiek aaneengesloten hoeveelheid van dat materiaal die niet meer dan 25 m³ bedraagt;</p> <p>c. het bewerken van het materiaal; of</p> <p>d. het samenvoegen of splitsen van partijen van het materiaal.</p>	Art. 1, derde lid, Bbk
Rbk	Regeling bodemkwaliteit	
Staalslak	Steenachtig product dat overblijft bij de productie van staal.	
Tarragrond	Aanhangende grond die vrijkomt bij het behandelen van het gewas na de oogst.	Art. 1 Bbk
VIHB	Vervoerders, Inzamelaars, Handelaars en Bemiddelaars van afval.	
Wbb	Wet bodembescherming	
Weilanddepot	Vorm van tijdelijke opslag van baggerspecie op een perceel, grenzend aan de watergang van waaruit de baggerspecie afkomstig is.	
Werk	Infrastructuur, waaronder bouwwerken, of het resultaat van een andere functionele toepassing van bouwstoffen.	
Wm	Wet milieubeheer	
WvSr	Wetboek van strafrecht	